

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Tractatus I. De Angelis secundùm se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

TRACTATUS I.

De Angelis secundum se.

Questiones de Angelis, sunt Appendix prime Partis, in qua sub finem tractat S. Thomas de Deo priout Creatore, incipitque discurrere de Creatione, duratione, desuione creaturarum, de causa materiali, &c. Tum primum in quest. 60. incipit tractare de Angelis. Sed quia priores illæ questiones sunt Philosophicæ, uenimus nos examinandis Difficultatibus de Angelis, tanquam de nobilissimis creaturarum spiritibus. Sit

DISPUTATIO I.

De Substantia, & quasi substancialibus Angelorum Prædicatis.

Dhoc punctione; Quid nominis Angelus? Ita discurrat Arriaga h̄c Disp. i. n. i. Angelorum nomine intelligimus quædam Entia nostris sensibus aliena, à Deo distincta & producta; hoc solum in communi supponendo: nam magis in particulari, An illa sint incorporata; An Intellectiva? Disputatio disquireret.

Ceterum hoc Doctrina

NON SATIS FACIT: Nam nomine Angelorum non veniunt animæ separatae, & tamen illæ sentientia à nostris sensibus aliena, à Deo distincta, & producta. Item non veniunt nomine Angelorum accidentia spiritualia, quale est gratia habitualis, lumen gloriae, &c. quæ tamen entia sunt à Deo distincta, producta, à sensibus aliena. Quod autem dicit non venire nomine Angelie g. Ens Intellectivum, eò quod supponetur tunc id quod maximè discutiendum est, id non convincit: nam cum disputamus contra Atheos, nomine Dei, dicimus id venire, quod est summum & perfectissimum Ens, & tamen id in Controversia versatur. Licitum itaque erit pro explicatione quid hominis, id ipsum adferre, quod insuper prolaturus es, quando non adhuc alia prædicata explicativa illius nominis.

Potius itaque nomine Angelorum venit hoc quod Philosophi appellantur Intelligentias superiores homine, inferiores Deo, id est Substantias completas, spirituales, creatas.

*Dixi Substantias: ad distinctionem ab accidentibus. Completas, ad distinctionem ab animabus. Spirituales ad condistinctionem à materialibus. Creatas, ad condistinctionem à Deo. Quanquam si, quid nominis Angelus primitivè significet queratur? significat idem quod missus, quo fundamento dicit Gregor. hom. 34. in Evang. *Nomen hoc esse officii, non naturæ. Hoc posito. Sit**

QUÆSTIO I.

De Existentia Angelorum.

Quin negarint Angelos recenset Bagot. tom. 2. disp. i. c. i. Eos de facto existere est de Fide. Ratio. Tum quia Ps. 103. v. 4. dicitur. *Qui facis Angelos tuos Spiritus.* Qui locus non facit hunc sensum: quod Spiritibus utatur Deus admittendum & nuntiandum, sed ly facit supponit pro creat, producit, ut colligitur ex Græco. Unde etiam S. Paulus ad Hebr. i. v. 7. accepitly facit pro creat: Unde illud facere opponit generationi VERBI. Tum, quia in Script. multa tribuuntur Intelligentiis, quæ supponunt existentiam. Ut Matth. 18. *Videre faciem Patris.* Et 2. Petri 2. dicitur: *Deus Angelis peccatis non pepercisse.* Difficultas in hoc est: An hæc existentia, naturali ratione, demonstretur? quod hic expendendum venit.

PRIMA DEMONSTRATIO est, quæ solet desumti ex 12. Metaph. meminitque illius Rai-

a 3 naudus

R. P.
MLOD
TOWSKI
m. A. Z.
VI

naudus Theol. Natur. dist. 3. n. 3. Omne quod moveretur aut motum à se habet, aut aliunde, sed omne quod motum à se habet, est insensibile ut anima; quod aliunde, sensibile, ut corpus: quia autem Sol, Luna, Stellæ moverentur, debent ministerio Angelorum moveri: à quo enim alio?

R E S P O N D E T U R. Hoc argumentum non esse Demonstrationem: quia ut ex aliquo effectu bene colligatur aliqua causa determinata, debet esse talis connexio inter effectum & causam, ut impossibile sit illum effectum ab alia causa pendere, vel saltem pendere connaturaliter; & ita ex possibiliitate omnium omnino creaturarum, recte infertur Dei existentia: quia impossibile est totam illam collectionem ab alio penderet, quam ab increato. Ex luce etiam colligimus Solem: quia naturaliter lux pendet à Sole; jam autem motus cœlorum nullam talem connexionem dicit cum intelligentiis: nam in primis non implicat, ut Deus immediatè per se solum hunc motum efficiat; non implicat item hunc motum perfici per virtutem aliquam impressam, quæ sit distincta specie à nostrate; nam nostras non habet aequalitatem. Motus autem contrarios possemus salvare, per determinatam qualitatem ad motum contrarium. Deinde non agnoverunt Philosophi impossibilitatem motus perpetui artificialis, cur ergo id non faceret supremus artifex Deus? & si sphæras alias vidiimus, quarum motus per multis omnino annos volvit, una in ordine repositione; cur perfectius quid in cœlorum motu non imaginabimur? Denique nonne hic motus posset causari à substantiis spiritualibus incompletis h. e. animabus, quas non implicabat contradictionem ab initio mundi poni. Addo, in ipsa propositione argumenti, aliquid esse difficile: nam quod dicit, omne quod motum à se habet, est insensibile, ut anima, est falsum: quia etiam sensibilis anima datur, & tamen habet motum à se; Si autem dicas, ut communius dicitur, omne quod motum habet à se est sensibile ut anima, falsum etiam erit: nam ipse Angelus, Deus, anima nostra non sunt quid sensibile, & tamen habent motum à se.

Eundem medium terminum sicaliter proponit Bagot. cit. n. 10. Cœlum non potest motum habere ab interiori; Ergo ab aliquo motore distincto; hic autem non est aliud nisi intelligentia. Ant. prob. Tum, quia corpus quod per se immediatè moveretur vivens est: & sicut planta quæ talis, non potest sentire; ita nec se movere id potest ab interiori, quod vivens non est; cœli autem non vivunt. Tum quia, si corpus non organicum se movet, in eo non est pars alia movens primò, & alia primò mota, sed totum se per se primò movet, atque ita longè nobilis erit in ratione moventis, quam sit vivens: quia ipsum animal movet unam suam partem per alteram partem: dicere autem corpus aliquod non vivens

esse nobilis motivum, motu locali præ vivente, repugnat, & est contrarium Philosophorum sensui, præcipue cùm Arist. l. 1. de Anima c. 6. ex omnium Philosophorum sensu dicat, animam esse unicum principium motus.

R E S P O N D E T U R. Hoc quod est moveri, duplíciter accipitur. 1. Moveri à principio intrinsecō totum illud in ratione totius substantialiter complete: tale moveri, est virale & indebitum cœlis. Aliud est moveri ab intrinsecō, ratione alicujus superadditi ipsi toti, jam constituto; quamvis illud superadditū sit unitum intrinsecè, & tale superadditum non arguit vitalitatem, convenireq; poterit illi qualitati impressæ, quæ mediā concessimus posse moveri cœlos. Quod attinet ad secundam probationem Antecedentis; Illa multū probat: quia de facto aliqui sphæræ à nobis imprimitur motus, tunc quero: An illic sit pars alia primò movens, & alia primò mota, vel non sit? Si non est, movebitur sphaera motu perfectiori, quam animal: Si autem est. Ergo motus ille non primò convenienter toti sphæræ, adeoq; non est sphæricus. Quando autem arguens ulterius subsumit; Talis motus principium non posse esse nisi intelligentiam, id negat, cur enim non poterunt esse anima separata?

I N S T A T Idem. Cùm probatum sit, spiritus creatos esse possibles, & aliqua opera illos exigere ut causas connaturales, si quis eos neget existere, negare poterit solem existere: quia lucis ista sine ullo creaturæ ministerio à solo Deo pendere posset. Constat etiam Deum se solonon facere, quod per creaturas facere potest.

R E S P O N D E T U R. Non probari quod sint aliqua opera, quæ connaturaliter nonnisi Angelos exigant tanquam causas, sed ad summum probatur quod motus cœlorum exigat causam intelligentem, qualis poterit esse Deus, vel anima separata. Quod adfertur de Sole non convincit: Quia quando videmus posito aliquo ponit aliud, non posito non ponit, & est proportio hujus ad illud, in ratione dependentiæ, bene inferimus, hoc quidem effectum, illud autem esse causam, & quia id habetur in luce respectu Solis, bene inferimus solem esse causam; lucem autem effectum; quem ipsum solem, cùm sensu percipiamus, immerito negaremus existentiam illius. Sed motus cœlorum, non est major connexioni cum Angelis, quam cum Deo, animabus separatis &c. politisque Angelis, non hoc ipso ponitur motus cœlestis &c. idèò non habemus fundamentum inferendi ex motu cœlorum, Angelorum existentiam. Quod autem asseritur, Deum non facere per se, quod facere potest per causas secundas: ad hoc recte responderet Arriaga d. i. n. 2. quia scil. de hoc est difficultas: An detur de facto talis causa secunda, à qua de facto, fiat ille motus? vel ad maximum verum est axioma de causa secunda habente specialem proportionem cum illo effectu; non habet au-

tem

Disputatio I.

7

tem talem proportionem Angelus cum illo
motu, ut excludat Deum, animas, à tali ratione
cause.

INSTAT 2. idem. Artificialis motus est à
principio intelligente, at per Arist. omnis mo-
tus artificialis pro principio causæ habet circu-
lum; omnis autem hujusmodi motus fit per
vectem; vectis spectat ad libram; quæ verò cir-
calibam fūnt, referuntur ad circulum, nisi er-
go confundere velis motum artificialem cum
naturali, necesse est, ut nullum omnino circula-
rem motum, quām merè artificiale, & à prin-
cipio intellectivo productum agnoscas.

RESPONDE TUR. Bene dici potest, eſſe hunc
motum & à principio intellectivo mediata, ra-
tione ſcil. talis & talis qualitatis impressa pro-
ducta Deo. Deinde quamvis de facto motus
circularis fit motus artificialis, cur implicabit
de poſſibili qualitas impressa, determinata ad
motum nonniſi circularē, & aequaliter præ-
fundum?

INSTAT 3. Nulla facultas niſi intellectiva
per Arist. in c. i. quæſt. mechan. eſt primò con-
trariorum effectuum productiva: Solus enim
intellectus, utrumque complectens, poſt eum
cognitionem dirigere; at in motu circu-
lari, mirum in modum reperiuntur contrarie-
tates motuū, eodem enim & unico motu cor-
poris continui, dum una pars antrorsum fertur,
altera rēt̄o fertur, idem motus circa axes tar-
dissimus, in extima parte sphæræ velocissimus
eſt, nec locum totalem mutans, dum movetur
quicquid videtur.

RESPONDE TUR. Transeat quod motum
circularē non poſſit dirigere niſi natura intel-
lectualiſ, cur eum non diriget anima separata?
Deinde argum. multum probat; probat enim
non eſſe poſſibilem qualitatem impressam gyro-
tum sphæræ; hæc enim qualitas deberet fa-
cere motus duos contrarios, ut vult Objectio,
cum illos facere non poſſit, ut affumitur. Pro-
bat etiam non poſſe dari motum rectum, niſi à
facultate intellectiva: Quia hic ſemper ſi fit
ſunt habet rationem acclivis & declivis, an-
trorsum & retrorsum &c.

2. DEMONSTRATIO eſt petita ab Ener-
gumentis, dum tot idiomaticis loquuntur, tan-
tum robur ostendunt, & loquuntur etiam, fa-
cilius mala, quæ in Deum ut causam princi-
palem referinon possunt.

RESPONDE TUR. Varietas idiomaticis poſſet
referri in species impressas conſimiles eis, quas
habuerunt Apoſtoli; cūm eas Energumenis
poſſet Deus ex altis consiliis infundere; poſſet
referri in plures animas ſubintrantes: Poſſet
referri quod anima ſeparata, videns species
linguarum in aliis animabus, timiles ſibi formet.
Ex Arist. Universaliter enuntiat in problema-
tis ſ. jo. q. i. talia opera energumenorum poſſe à
melancholia cauſari. Quod attinet ad robur,

cur non poſſet Deus augere illorum vires? Rur-
ſus cur non poſſet hoc referri in animas Gigantum
ſubintrantes? Deinde vel ſunt animæ ejus-
dem ſpeciei, vel diuersæ? Aut ſaltem majoris
perfectionis ſubſtantialis? Pone de poſſibili a-
lias animas ſpecie vel ſubſtantialiter, ut voluit
Scotus diuina, ſubintrare, mirandaq; illa fa-
cere. Si autem ſunt ejusdem rationis hoc præ-
ſtabunt in robore, quod præſtant anima Gi-
gantum. Quod attinet ad præcīſam portatio-
nem ponderum, puto animam non minus poſſe
portare, quām diabolum aliquem; nam uterq;
eſt ſpiritus, nec gravatur corporalibus. Quare
autem illæ animæ ſeparatæ, plus facere poſſint,
ſi ſubintrent energumenum, quām potuerint
conjuſtæ? In id principium referri debet;
quia conjuſtæ ſubſtantialiter, dependent in o-
perando à corpiſe, hinc robur illarum reſtrin-
git qualitate corporis. Quia verò animæ illæ
ſubintrantes non unirent ſubſtantialiter, nec
producerent illa opera vitali modo, fit ut non
ſit principiū reſtrictivum roboris animarum,
adeoque plū facere poſterunt. Opera mala &
dieta energumenorum, quod non poſſint refer-
ri in Deum: Concedimus interim: Nam ſi po-
tēt Deus habitum vitii & erroris producere, eur
non & cauſare illa opera? Cūm carcarit mali-
tiā, carendo libertate? Sed poſterunt illa opera
referri in animas ſeparatas malas, in turbatio-
nem phantasmatum, & humorum, cūm con-
ſtet in talibus circumſtantiaſ, interdum etiam
probos viros, inepſire.

PROBANT aliqui exiſtentiam Angelorum
ex eo, quod ſerpens locutus ſit Eva; Id autem
non poſſe referri in aliud, quām in angelum ma-
lum. Sed id non convincit. Fide enim novi-
mus, non demonſtramus illam locutionem, hīc
autem agitur de demonſtratione. Quid ſi fe-
ciſſet id Deus extraordinaire concurſu conſi-
mili ei, quem exhibuit maleficis in Agypto,
antagoniſtis Moysis? Quid ſi retuliſſet id Eva in
animam ſub initium mundi creatam? Quid ſi
retuliſſet in animam ſeparatam, præcipue cūm
demonſtraret ſibi Eva, non implicare contradic-
tionem mortem, & cum non habuerit demon-
ſtrationem, extra Paradisum nullos eſſe ho-
mines.

3. DEMONSTRATIO eſt petita ex comple-
mento universi. Sed de hac aliā. Demon-
ſtratio petita exinde. Quod Deus creavit mun-
dum, ut ea propter laudetur, laude, ex actu com-
prehensivo mundi proiecta non convincit. Tum
quia liberum fuit Deo, creato mundo, creare
creaturas intellectuales vel non, & quod crea-
rit, non eſt argumentum, niſi ab experientia,
quæ, nulla de exiſtentia Angelorum. Tum
quia anima ſeparata poſſet comprehendere uni-
versum, ut noſcitur ex materia de comprehen-
ſione. Dicere autem quod anima ſeparata, vix
plus aliiquid intelligat, quod non intellexerit

2 4

conjun-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. A. et Z.
VI

conjuncta, est dictum contra communem persuasionem, nec erit ex eo anima unita in statu violento: Non est enim status violentus, ad quem essentialiter ordinatur anima, ordinatur autem ut uniatur corpori & in corpore elicat operations dependentes à corpore, adeoque impedites comprehensionem universi. Denique cur non sufficit saltem, elevari animam ad istam comprehensionem. Tum quia allata ratio potius est congruentia, nec enim apparet, quod sit demonstratio, ut inquit Aristoteles Propter quid, vel Quia. Vide infra. Quæ solent adferri ad probandum, quod de facto non existant Angeli, non convincunt: Nam quamvis dicatur homo formatus ad imaginem Dei, non sequitur per hoc negari, quod in suo ordine etiam Angeli sint imago Dei. Creatio illorum licet clare non sit in Genesi expressa: Nam rudi populo & ad idololatriam propenso fortassis id non expediebat propalari. Per multos tamen PP. significatur implicitè in generatione cœlorum, cum sint incolæ cœli. Et quamvis homo ex ordine sensibilium sit quid perfectissimum, non excludit entia perfectiora spiritualia.

Quamvis autem existentia Angelorum demonstrari non possit, non sequitur ex hoc jam illos non existere: Multa enim non demonstramus quæ existunt: Ut videre est in qualitatibus occultis, virtutibus corporum, compositione continui &c. Et quamvis quod intelligi non potest, existere non possit, sufficit ut à perfectissimo intellectu intelligatur, à nobis in statu separationis, & nunc saltem per species alienas.

QUÆSTIO II.

An Angeli sunt corporei?

Olim etiam Catholici DD. censuerunt, Angelos esse corporeos. Simpliciter corporeos de cuit Hilarius, Elias in or. i. Nazian. Cæsianus, Macarius Senior. Joan. Theſſalon. Faustus & alii, quos refert Franc. Lugo h̄c d. i. c. i. n. 3. Suar. l. i. c. 5. à n. 4. Alii tenuerunt illos esse spiritus cum tenuissimis corporibus, ut Origenes, Basil. Aug. l. 83. quæſt. q. 47. Et 3. de Trin. c. 10. nec id retractavit. Rupertus & Bern. L. i. De Confid. c. 4. non audet decidere pro illorum incorporeitate, quibus accessit Cajet. in c. 2. ep. ad Eph. Adde illi Caranzam, Canum, Sixtum Senensem. Unde Suar. hoc docentes, non damnat erroris contra fidem. Sed cum communis

DICENDUM est. *Angelos non esse corporeos.* Ratio. Tum quia appellantur à S. Script. Spiritus. Tum quia attribuuntur illis actiones, quæ non sunt propriæ corporum: Ut visio faciei Patris, peccare, & similia. Quod autem absolute careant corpore. Ratio, quia in S. Script. constanter & sine addito semper appellantur spiri-

tus, non appellarentur autem, si essent composti ex corpore, unde & homines quamvis habeant animam spiritualem propter compositionem cum corpore, non appellantur constanter spiritus. Vide Apoc. c. i. v. 4. c. 5. v. 6. Matth. 10. Vocantur *spiritus immundi*. Luca 10. *Spiritus subiectuntur nobis.* *Administratorii spiritus*, ad Hebr. i. Tum quia si Angeli constarent corporibus quibuscumque non recte opponenter corporibus, oponuntur autem, nam Paul. ait: *Non est nobis colluctatio adversus carnem sed adversus spiritualia nequitia.* Idem etiam docet Later. sub In:oc. III. Quod etiam refertur in capite *Firmiter de summa Trin. simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet mundanam, & deinde humanam quasi communem ex spiritu & corpore constitutam.* Ubi ly *spirituale* restringitur ad Angelicum. Locus iste ex hoc urgetur: Quia ab initio illius dicitur, *Firmiter credimus.* Unde debet ad omnia contenta referri; alias daretur hæreticis ansa dicendi, quod post definitions hoc quidem sit Articulus fidei, non illud: Et si voluisset Concil. non nisi hoc definire, quod in tempore sint omnia producta, clarius dixisset omnes creaturas ab initio temporis fuisse creatas: Et si hic locus simpliciter accipi possit etiam accipi debet. Patres qui in oppositum citantur, dicit Martinon, locutos non ex traditione Majorum, sed ex Platonica Philosophia.

DICES 1. In 7. Syn. Act. 5. refertur de Jean. Episc. Theſſal. quod probarit per Epistolam, Angelos esse pingendos, non Deum, sunt enim corporei, acclamavit Concil. *Etiam Domine.*

RESPONDE TUR ex Joan. à S. Thoma Disp. 19. art. 1. n. 19. ly: *Etiam Domine*, non referri ad Epist. lectionam longiusculam, sed ad compendium illius, quod fecit Tarassius Patriarcha his verbis, ostendit Pater quod & Angelos pingi porteat, quando circumscribi posunt, & sicut homines apparuerint, quæ verba nihil sinistri continent, acclamatumque est illis; *Etiam Domine.*

DICES 2. cum Cajet. Datur in rerum natura vegetativum sine sensitivo, sensitivum sine motu progresivo, intellectivum absque motivo secundum locum: Ergo etiam debet dari intellectivum sine sensu, cum solo motu progressivo, quales essent mali dæmones, prædicti corporibus aereis.

RESPONDE TUR. In primis Martinon dicit, non esse necesse dari omnes gradus possibles. Rainaudus dicit, probare multum argumentum, nempe quod dari debeat sensitivum sine vegetativo. Catharinus etiam docet apud eundem n. 60. Falsum esse dari intellectivum sine motivo secundum locum. Sed de hoc

Argum. mox inferius.

DIFFI-

Disputatio I.

5

DIFFICULTAS I.

An incorporeas Angelorum demonstrata sit?

Procedit titulus non de Demonstratione Theologica, hoc est ex principiis Fidei, nec de Morali perita ex congruentia ne universum careat tam excellenti gradu, sed procedit de Demonstratione si non Metaphysica, saltem Physica.

Punctum Difficul- tatis I.

Demonstrandum intentum per Complementum universi.

PRIMA DEMONSTRATIO desumi solet ex Indigentia complementi universi. Eam proponuit magno apparatu P. Laurentius Piatkimeorum Magistrorum Magister, & ante illum Suar. Disp. 36. Met. S. 6. Desumiturque ex S. Thoma pluribus locis, sed & h̄c quāst. 50. a. 1. in Corp. & 2. contra Gentes à cap. 46. Angeli dātūstantiae que complent perfectionem universi creati, perfectissima etiam sunt completa, sicut & forma complēt materiam, & animatum omnium ordinem, quoad perfectiōnem, complēt anima rationalis, quā est perfectissima. Angeli autem sunt creaturæ perfectissimæ: Sed hoc complementum est incorporeum; Ergo & Angeli crunt incorporei. Min. prob. Complementum universi est, per quod universum maximè assimilatur suo principio producenti, quantum illi assimilari potest effectus; ab ipso productus, atqui hoc debet esse omnino incorporeum. E. Maj. prob. Quia cum universum sit productum in ordine effectus, & omnis effectus per hoc accipit complementum, quod quantum fieri potest, accedat quā vicinissime, & assimiletur suo principio: Omne enim agens ideo agit ut assimilet sibi passum, & quod perfectius est, eo perfectius assimilat. Hinc etiam universum, per hoc accipit complementum ultimum, per quod est maxime simile suo principio producenti, hoc est Deo. Quod autem hoc complementum debet esse incorporeum, adeoque illud, in quo debet fieri assimilatio, ita prob. Quia tunc maxime attenditur perfecta assimilatio effectus ad causam, quando effectus quantum fieri potest accedit ad causam in eo, per quod causa producit effectum: Sicut calidum imitatur calidum in calore, & homo Filius, imitatur perfectè Patrem hominem, in esse hominis; quia sit ab eo per id, quo Pater constituitur, in esse hominis; unde si forte Architectus fuerit, imitatur eundem effectus secundum id, per quod constituit domum. Hinc nullus unquam Architectus potuit facere hominem domum;

quia nemo constituitur in esse hominis prototypo, quo tanquam virtute proxima, efficit dominum: Atqui id per quod Deus hominem produxit est omnino incorporeum; Ergo id per quod universum perfectè quantum fieri potest assimilatur suo principio incorporeo, debet esse incorporeum. Min. immediata prob. Quia Deus produxit universum per intellectum & voluntatem, ergo ut universum assimiletur, quantum potest perfectè virtuti sui principii, debet intellectui & voluntati illius assimilari; sed quod est perfectum intellectuale, debet esse omnino spirituale, neque ejusmodi intellectuale, dari implicat; Ergo id per quod universum assimilatur Deo, secundum quod illud produxit, debet esse omnino incorporeum.

Subsumptum hoc, quod scilicet intellectuale debeat esse incorporeum probat ibidem, devolviturque ad hoc quod intellectuale complementum non implicet; sicque id probat; Quando in aliquo genere invenitur imperfectum, oportet existere in illo genere perfectum: Cū ergo in ordine universi, reperiatur intellectus imperfectus, nimur anima rationalis, debebit etiam reperi intellectivum perfectum, hoc est Angelus. Porro existente imperfectiori, necesse est præexistere tunc perfectum in illo genere, quando imperfectum non est via ad perfectum, ut productio partis, est via ad productiōnem totius: Vel quando perfectum exsistit in imperfectiori, tuncque præsupponit imperfectum perfecto, ut ordo naturæ ordini gratiæ, quā ponitur in natura. Cæterum perfectius semper præexistit, & sic prius animatur cor, quam pedes. Cū ergo Angelisint digniores quam animæ, existentibus animabus, erit necesse præexistere Angelos.

RESPONDETUR. PRIMUSQUE MODUS hic potest haberi. Negando scil. Maj. Prob. ejus non ostendit de facto dari tale complementum; imo cum Deus liber fuerit in producendo, cum tanta, vel tanta perfectione mundum, non datur demonstrativa ratio, quod Deus haec sua libertate usus sit ad ponendum perfectum gradum intellectivi. Unde illud complementum poterat esse aliud, & non Angeli, complementumque illud debet stare in creaturis perfectissimis, quas Deus esse voluerit, sed non perfectissimis in ipsa rei natura. Et S. Th. ut docet Cajet. & Ferrar. ponit hanc rationem pro congruentia, ut solet in explicatione aliorum, ad fidem revocabilium.

SEUNDUS MODUS est, qui magis petit intentum objicientis. Negando Min. cum sua probatione idque ex eo. Duplicia sunt agentia, quædam univoca, alia æquivoca: Univoca volunt sibi assimilare passum, hocque probant inihi adducta; hæc autem quæ æquivoca sunt, non debent sibi assimilare passum; sed si sint intellectualia, sunt agentia per ideam. Porro assimili-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. 1. et Z.

VI

assimilatio hæc, quæ habetur ad ideam, non debet esse assimilatio in ratione entis & intellectivi, sed in ratione exprimentis hoc, quod ideatum est; & ita Architectus est causa & equivocadomus; unde & assimilatio domus non debet esse in ratione intellectivi, sed in ratione habentis talem compositionem, qualis fuit ideata. Cum ergo Deus universum hoc operatus sit tanquam causa equivoca, similitudo etiam complementi hujus universi potuisset esse non in similitudine ad intellectivum, sed in similitudine ad ideam, quam Deus liberè habuit de hoc mundo: Nunquid enim implicasset contradictionem fieri mundum sine ulla creatura intellectuali? Et sicut leo assimilatus est illi ideæ, quæ habita de illo à Deo sine assimilatio in ratione intellectivi; ita idem potuisset evenire toti universo.

TERTIUS MODUS occurrenti eidem argumento est, in quantum videtur velle demonstrare, quod omne incorporeum sit intellectivum; de quo aliæ.

QUARTUS MODUS occurrenti difficultati est. Negando quod universaliter existente imperfectiori, sit necesse existere perfectius: Nisi utrumque ad idem necessariò ordinetur, & ita existente una longitudine, non est necesse existere perfectissimam longitudinem, positaque unione corruptibili inter bruta, & quæcunque viventia, non est necesse ponи unionem incorruptibilem, &c. Licet positis imperfectioribus membris presupponatur cor & cerebrum, quæ sunt quid perfectius, eo quod hæc omnia ordinentur ad idem animal: Quanquam Recentiores dicunt simul hæc omnia ponи.

QUINTUS MODUS est Retorsio. Probat enim argum. nihil, quia multum: Probat autem dari omnes possibles rerum species quamvis sint infinitæ; id enim depositivis argumenti: Nam universum quæ tale non est completem falem sine omnibus speciebus. Probat item debere dari intellectum, qui sit sibi species aliorum objectorum, quæ enim implicantia in tali intellectu? Probare deberet dari speciem medianam inter hominem & brutum, &c. Quod si dicas cum Cajet. & Suar. cit. n. 7. quod sufficiat ad perfectionem universi non nisi habere gradus rerum. Contra erit; Quia argumentum tuum probat dari etiam species rerum. Deinde cur hic gradus sufficenter non salvabitur in solis animabus, quæ sub formalitate spiritualis diversum gradum ingrediuntur à gradu non nisi materialium.

Neque valet si dicas, inde inferri quod dentur Angeli eo quod non debuerit tam perfectus ordo intellectivi in tam infimo statu relinqui, non inquam valet: Quia, si ly non debuit, significat non congruebat Conc. si ly non debuit significat demonstratur, vel inferitur fal-

tem per causam physicè necessariam; Nego. Ulterius non decuit universum esse sine tali complemento, concedo si non decuit importet congruentiam, sed nego si importet demonstrationem. Quamvis autem sit mira varietas specierum in sensitivo, non est necesse dari similem in intellectivo: Quia illa varietas non nisi congruit, sed non adfert necessitatem, & sicut inter ipsas animas rationales non datur distinctione specifica, quamvis illa detur in sensitivo, ita poterat illa non dari distinctione, in intellectivo.

Punctum Difficultatis 2.

Examinatur ulterius hæc ratio, & adferuntur aliae.

Hunc eundem medium terminum de complemento universi proponit Esparanza: 1.2. 17. Finis primarius rerum omnium creaturarum est laus Creatoris ex Prov. 16. v. 4. Hic autem finis habet non potest nisi inducitur in universum substantiis intellectualibus complectis: Nam animæ nostræ dependentes in cognoscendo à sensibus præstantissimas veritates non nisi enigmaticè cognoscere possunt; quia verò laus Dei derivabilis ex creaturis commensuratur necessariò perfectioni cognitionis circa ipsas, fit ut nisi dentur creaturæ pure intellectuales, non habeatur predictus finis.

RESPONDETUR. Finem primarium esse quidem laudem Dei, sed talem qualem Deus habere voluerit, non demonstratur autem voluntate Deum laudem à patre creaturæ intellectualibus petibilem.

INSTANT 1. idem. Non datis hujusmodi substantiis non posset reduci in actum secundum visu motiva, quæ inest reliquis creaturis ad cognitionem comprehensivam, tam uniuscujusque rei quæ omnium collectivæ: Hoc autem non possunt facere nisi Angeli, quibus non possit, ita se gessisset Deus ac pector, qui cæcis proponeret pulcherrimas imagines.

RESPONDETUR. Animas separas cæteris paribus, h. c. si illis infundantur species vel illas sibi parent, posse comprehendere reliqua omnia. Quod adfertur de imagine, non convincit; quia imago primo per se ordinatur ut videatur, ideoque cæcis proponi non debet, priarius autem usus existentia universi non est, ut pro omni circumstantia à creatura intellectuali comprehendatur.

INSTANT 2. Inanimata ex una parte retinent, quantum est de se uniformem semper operandi modum, ex alia parte omnia existunt immediate propter hominem, qui non est semper uniformis.

Disputatio I.

II

formiter dispositus, sed varietatem subit, indi-
geat ut proportionali varietate, subveniant
libi omnia quae sunt infra ipsum, tum ad tuen-
dam salutem corporalem, tum maximè ad cor-
rectionem pravorum morum, ad quod facien-
dum non est idonea, nisi causa prædicta intellectu
& voluntate; nec sufficit homo exactè conferre
inter se singulas mundi partes, destituitur
activitate ad inducendam tantam varietatem
pluviarum, serenitatum, &c.

RESPONDE TUR. Non demonstrari quod
hec omnia non fiant immediate à Deo, imò
quod non possint fieri ab anima separata, modo
habeat tales species gubernationis quales An-
gelus, præfertim cum agendo talia, non esset de-
fatiganda. Existis etiam eventis multa refer-
ri debent non in Angelos, sed in causas natura-
les, ut pluvia, &c.

INSTAT 3. supponitque pro principio, ea
convenire in genere, quorum ratio communis
preminet quibuscumque rationibus differen-
tialibus eorumdem: & ita plantæ conveniunt in
ratione generica viventis, continenturque sub
uno, & eodem gradu perfectionis: quia ratio vi-
ventis, quae est illis communis, est majoris per-
fectionis, quam alia differentialis ratio plantæ.
Bruta vero & plantæ non sunt ejusdem generis,
quod perfectionem & estimabilitatem: quia
nihil est utrisque commune, quod præmineat
prædicatis omnibus, per quæ differunt inter se.
Supponit rursus quod substantia Intellectuali
creata in sit genus perfectionis longè diversum
aperfectione non intellectualium. Ex quibus
infert: Cū ergo necesse sit ex ipsa natura rei,
ut detur in universo omne genus entis, ac per-
fectionis, debet etiam dari substantia intellec-
tualis: quod ipsum ab art. 15. sic probat, univer-
sitas & quælibet alia collectio rerum crea-
turalium Deo, est undequaque perfecta: quia uni-
versum est essentialiter opus Dei, Dei autem
perfecta sunt opera: Jam autem de conceptu,
perfecti est, ut illi nihil desit eorum, sine quibus
utimetur ad suum finem, ad perfectionem au-
tem universi spectat, ut in eo emineat omne ge-
nus perfectionum absolutè possibilium, ut ita
aparet omnis perfectio præexistens in causa;
creatus enim, naturaliter est ostensivus, perfe-
ctionis præexistens in causa.

RESPONDE TUR. Non satis liquet primum
Suppos. nam omnia bruta & homines conve-
niunt in ratione animalis, & tamen rationalitas
hominis melior est animalitate. Nos quidem,
quia ignoramus differentias specificas planta-
rum, sit ut in illis maximè estimemus rationem
vegetativi. Sed inde non sequitur in obiecto
quo differentias illarum specificas non esse me-
iores. Directè ad Argum. Respondetur.
Quod universum sit perfectum perfectione es-
sentiali, & extra essentiali, tali, qualem Deus

voluit, non autem esse perfectum tali extra es-
sentiali perfectione qualem posset habere: Ne-
gatur autem esse de essentiali perfectione uni-
versi, existentiam Angelorum. Dei omnia
perfecta sunt opera excludendo imperfectio-
nem positivam, & dissimilitudinem ad ideam
Divinam: Sed non excludendo imperfectiones
negativas. Effectus ostendit nobilitatem cau-
sæ, si velit causa illum existere, quod demonstra-
tivè non ostenditur de Angelis.

IDE MEDIUM sic proponit P. Adrianus Pi-
karski innotescat mihi hodie fide Divina, vel a-
liunde esse productum mundum corporalem
generationibus obnoxium in spatiis imaginariis,
constet mihi de terra, aqua, aere, non de igne;
bene inferam dari illic ignem. Ergo etiam be-
ne inferam supposito quod sit mundus, dari An-
gelos, quia non minus mundus corporalis qua-
tuor elementis quam mundus absolute omnibus
gradibus entium constat.

RESPONDE TUR. Negando Cons. Dispari-
tas est. Quia cum supponatur futurum illic
mistum ejusdem rationis cum nostro, bene in-
fertur per locum intrinsecum, dari etiam inibi
ignem: hoc ipso enim non esset mistum ejusdem
rationis, infereturque existentia ignis ex con-
versione & necessitate physica ad mistum.
Nulla autem necessitas physica, & connexio,
est existentia Angelorum, cum reliquis. Est
quidem verum omne id, quod intendit efficaci-
ter Deus, existere: Sed Nego quod intenderit
existentiam Angelorum. Nego voluisse affi-
mationem sui in gradu intellectuali.

INSTAT 1. Idem. Deus intendit primò pro-
ducere universum. Ergo cum integritate exigi-
ta ab universo, secundum quod est formaliter
universum.

RESPONDE TUR. Quod non demonstretur
Deum intendisse producere universum, secun-
dum grammaticam acceptionem universi, h. e.
ut nihil desit illi quod gradus entis, sed inten-
dit producere universum, h. e. cœlum, plantas,
homines &c.

INSTAT 2. Licet liberè Deus producat
creaturas, debet tamen illas producere cum
omni integritate debita.

RESPONDE TUR. Concedendo quod Deus
producat creaturas cum Metaphysica & Phy-
sica illarum integritate. Sed Nego quod ad
Metaphysicam vel Physicam integritatem cu-
juscunque producibilis universi, spectant An-
geli. Concedo quidem operari Deum omnia
secundum suam inclinationem, quam habere
voluerit: sed nego illum habuisse inclinationem
ad existentiam Angelorum.

INSTAT 3. Id quod est imperfectius, datur
extra hominem per se & completum scil. cor-
pus. Ergo multò æquius datur extra homi-
nem

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. Aet. Z.
VI

Tractatus I.

nem per se & completum, id quod est incompletum in homine scil. rationale.

RESPONDETUR. Anteced. est difficile, quod enim extra hominem corpus completum; Cū omne sit incompletum & pars compositi. Sed interim distinguitur Conf. Multò aequius datur completum intellectivum, h. e. debet dari. Nego. Multò aequius datur, h. e. congruit quamvis sine ulla necessitate, physicæ connexionis Conc. præcipuè quia per experientiam & sensum, noscimus corpora præter hominem, & hæc fundant demonstrationem physicam; non novimus autem per demonstrationem ullam, Angelos.

INSTAT 4. Nulla imperfectio moralis potest placere primo Legislatori; Ergo nulla imperfectio physica naturæ auctori.

RESPONDETUR. Nullam imperfectiōnē physicam positivam placere Auctori naturæ: Posse tamen placere imperfectiōnē physicam negativam, qualis esset defectus existentia Angelorum.

INSTAT 5. Vitiaretur corpus, si careret capite; Ergo vitiaretur universum, si careret Angelis.

RESPONDETUR. Neg. Conf. Disp. quia illud prius dicit necessitatem physicam propter influxum, legitimam receptionem sensuum. Nulla autem talis connexio, inter Angelos & alia entia. Ceterum si homo non haberet caput, excogitaretque Deus aliam symmetriam, non esset occasio arguendi vitii.

2. DEMONSTRATIO. Quā utitur Suar. n. 24. Si Angeli constarent corpore, illud ordinaretur ad spiritum ut ad formam, sicut materia ad formam; hoc non potest dici; quia spiritus non unitur corpori propter bonum corporis, sed ut illo tanquam organo utatur, & non est forma propter materiam, sed potius materia propter formam; quia semper ignobile, est propter nobilium. At corpus non potest servire Angelo ad operationem: Servit enim per sensus, quos non haberent Angelii, sed haberent corpus simplex non mixtum; quia esset corruptum immortale & incorruptibile.

RESPONDETUR. Demonstrari debere, quod non possimus Angelis sensus proportionatos, & deservientes ad varias notitias tribuere; licet non esset ejus rationis cum nostris sensibus, & si distinguuntur non quidem obiecto, sed specie entitativa sensus brutorum, cur etiam sensus Angelorum non possent distinguiri specie entitativa eis nostris sensibus? Et hoc esset fundamentum ponendæ hujus distinctionis, insuper fundatum in ly non implicat; quod fundamentum non ostenditur, quod in praesenti non sit sufficiens. Deinde illegitimè infertur, haberent corpora Angelii immortalia; Ergo non mixta, nunquidne nostra post resur-

rectionem non erunt immortalia ratione indissolubilis unionis, & tamen mixta?

INSTAT Suarez. Talis corporalis cognitio potius imperfectiōnē Angelis adferret.

RESPONDETUR. Etiam animæ adfert, & tamen inde non arguitur animam non uniti corpori; Ergo nec rectè arguetur exinde præcisæ deesse Angelis corpora.

DIFFICULTAS II.

Quid est incorporeitas Angelorum?

Spiritualitas noscitur ex oppositione ad corporis. Hinc indagando quid sit incorporeitas seu spiritualitas angelica, indagandum erit quid sit corpus.

EXPLICANT 1. Aliqui quod spiritualitas sit in negatione partium; quā explicacione utitur Valsq. Hurt. Suar. recent. Sed posse rem spiritualem habere partes, docuit Suarez. Arriaga. Oviedo in Philosophia.

Expendendæ sunt rationes utriusque partis.

1. ARGUMENTUM format Arriaga pro sua doctrina. Quia in homine datur unio spiritualis, hæc autem est divisibilis; Ergo ratio spiritus stare potest cum inclusione partium. Quod sit divisibilis, probatur, quia si esset indivisibilis quoties homo vel nutritur, vel amitteret aliquam partem materiæ, toties unio mutaretur: Nam, eadem unio non est indifferens ut jam has, jam illas partes uniat, utpote essentia liter determinata ad hanc non nisi partem materiæ. Non potest autem dici toties unionem mutari; quia unio est de essentia compositi, quod non dicetur essentialiter mutari per nutritionem. Deinde nutritio procedit ab anima conjuncta, si autem deperderetur unio in nutritione, procederet ab anima non unita.

RESPONDE RI potest. Quod ille modus non sit spiritualis, sed si esset, tunc posset dici, tot esse modalitates quo minima unibilia: Esset autem adhuc totum illud unum per se, quia esset inter parres essentialiter ordinatas ad se; id autem constituit unum per se; illæ autem uniones non haberent rationem partium, sed essent plures in suo genere totales, ad eum modum; quo si fè penetrarent Petrus & Paulus, modalitates illorum non haberent rationem partium, sed plurimum rotorum.

2. ARGUMENTUM illius est. Angelus movendo sese inictu oculi acquirit successivè infinitas præsentias totales; in quacunque enim parte habet præsentiam totalem: Cū ergo illæ partes sint infinitæ, etiam præsentiae erunt, & tamen infinitæ, spirituales.

RESPONDETUR. Cū præsentia illæ connumerentur partibus, sicut partes non sunt in-

Disputatio I.

13

finite, ita nec præsentia. Deinde falso supponitur, ubi esse modalitatem, sed hoc etiam concepito, illæ præsentia non haberent rationem partium, sed rationem plurium totorum.

3. ARGUMENTUM ejusdem est. Quando video longum terræ spatium, non solum visio externa, sed etiam interna quæ est spiritualis, habet partes integrantes; quod ipsum probatur. Quia partes remotiores non ita clarè videntur, ergo non est eadem visio indivisibilis de utroque; si enim esset eadem, quomodo esset magis & minus clara, intensa, &c.

RESPONDETUR. In probabilissima sententiæ secunda operatio est simplex ac indivisibilis qualitas, & tamen potest unum terminum clarum, alium non item exprimere: Etita, cùm aliquis dicit actu reflexo: Habeo cogitationem deessentia Dei, ly habeo cogitationem, cognoscitur per actum intuitivum, attractâ essentia Dei, non nisi abstractivè. Rursus, si quis haberet intuitivam cognitionem visionis beatæ, clavis videret visionem, quâm Deum præsentatum ab illa; unde talis cognitione docetur non esse beatifica: Ex quibus eruitur quod una eademque indivisibilis cognitione æquivalenter multiplex possit objectum clariùs, aut obscurius repræsentare, diversitate orta ex ratione terminorum. Unde per Recent. Suar. illa cognitione respectu objecti clari, tota erit clara, & respectu objecti obscuri tota obscura.

Quando autem urget Arriaga. Quod si deinde de toto mari indivisibilis cognitione, quod inquam ablata unicâ guttâ mutanda sit cognitione. Hoc etiam non obstat; quia vel cognosco mutationem factam, vel non? Si cognosco, formabo aliam cognitionem, quæ repræsentet ablacionem; Si autem non cognosco mutationem, eadem cognitione perseverare poterit, cuius veritas respectu mari incidentis illam guttam velet, & ablata guttâ per ordinem ad idem nata, prout includens illam guttam semper velet.

4. ARGUMENTUM est Oviedo & aliorum; Gratia habitualis constat partibus integrantibus intensivis; Ergo enti spirituali non impugnat esse partium. Et certè intensio & extensio in qualitate tantum differunt per ordinem ad subiectum: Gradus enim qui uniti eadem subiecto, & indivisibiliter intensio, intensi dicuntur, idem per diversas subiecti partes distributi, dicuntur extensi.

RESPONDETUR. Negando hoc ipso illos gradus, quia distribuerentur per diversas partes subiecti fore extensos formaliter, sed fore extensos materialiter & similitudinariè. Illustratur hoc instantiâ ex anima rationali petita, quia tota est in unaquaque parte, & per hoc non redditur extensa formaliter, vel amittens ex-

tensionem, si sese reducat in punctum. Rursus, si ponantur plures animæ in aliquo corpore, & distribuantur per partes corporis, non hoc ipso erunt extensæ, & habebunt extensionem non nisi similitudinariam; quia scil. ponentur in pluribus partibus, ut solent poni extensa; ita etiam in præsenti gradus intensionis per partes subiecti si distribuantur, non hoc ipso extensionem habebunt. Disparitas etiam in hoc erit; quia si concedantur enti spirituali gradus intensionis, non hoc ipso concedentur partes, sed plures totales in suo ordine gradus, in eadem parte subiecti recepti: Si autem rei spirituali concedentur partes rigorosæ, & extensio supponens partes, non appareat quâ tunc posset salvari ratio spiritualitatis.

INSTANT idem. Etsi forma spiritualis non possit educi ex materiali subiecto, tamen illi potest uniri; Ergo poterit Deus gratiam spirituali creare, & illam unire subiecto materiali divisibili cum correspondentia partium ad partes.

RESPONDETUR. Neg. Conf. quia per unionem non importatur ullum prædicatum destrutivum (spiritualitatis), quam tu non probas positivè salvari cum pluralitate partium.

Quando autem dicit, potest Deus unire gradus gratiæ continuativè, & tunc manebit gratia habens partes extra partes extensivæ; Ergo de ratione spiritus non est negatio partium. Respond. Posse admitti continuationem illorum graduum, sed similem illi, qualis esset si duas animæ inter se unirentur, non cruntque tunc partes entis spiritualis unitæ, sed unita tota spiritualia.

5. ARGUMENTUM est. Non implicat contradictionem produci rem spiritualem & tamen includentem partes.

RESPONDETUR. Hic quæri positivum Argumentum, non autem negativum.

Videndæ sunt rationes, quæ probant spiritualitatem non stare cum inclusione partium.

1. RATIO P. Martini Olsrevysski est. Si res spiritualis haberet partes, haberet illas essentialiter frustra; nihil autem est essentialiter frustra. Ex quo etiam principio negatur in Divinis posse dari replicationem. Seq. probatur, quia partes enti spirituali conducerent vel ad esse, vel ad operari; non ad esse, tum quia anima rationalis non habet partes, & est inter substantias spirituales infima, & tamen habet esse sine partibus: Tum quia etiam fingi rationabiliter non potest, quomodo deservire possint partes non spirituales enti spirituali ad esse? Non etiam deservirent ad operari; quia neque ad intellectiōnem, nec ad volitionem, nec ad motum localem deservirent, hæc enim omnia exerceat Angelus sine partibus.

b

RESPON-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. A. et Z.
VI

RESPONDE TUR. Posse illas partes conducere ad utrumque. Exemplum de Angelis & anima nihil probat; quia non tenet argumentum à modo esendi, & operandi unius substantiae, ad modum effendi & operandi alius: Sicut non tenet hoc, Deus & Angelus sunt substantiae spirituales compleæ, ergo & anima. Ado animam rationalem de facto esse inseparabilem inter substantias spirituales, sed non de possibili, possibilis enim est imperfectior in infinitum, ex quibus aliquæ possent habere partes.

SECUNDA RATIO ejusdem est. Quia esse totum in toto & totum in qualibet parte est modus spiritualis existendi; Ergo omnibus entibus spiritualibus conveniet. Nam si pro determinatis entibus nonnisi esset, non supponeret sine addito, pro spirituali existendi modo.

RESPONDE TUR. Quod modus existendi totius in toto, & totius in qualibet parte sit de facto non nisi spiritum, ad quod reflectens se esse usus communis accipit talis modum existendi pro modo existendi spiritualiter: Sed cur non posset fieri in alio rerum ordine, ut spiritus totus in toto, & pars in parte existeret? Deinde corpus Christi est totum in hostia & totum in qualibet parte, salvâ ejus materialitate, cur ergo etiam salva spiritualitate non posset spiritus commensurari possibilis toti corpori, & pars parti corporis?

TERTIA RATIO ejusdem est. Quia illa substantia, & esset intellectiva & non esset; esset quidem, tum quia omnis substantia spiritualis est intellectiva. Tum quia immaterialia sunt perfectius operativa, perfectior autem est operatio intellectualis. Tum quia, substantia spiritualis debet esse vivens: Spiratio enim vitam indicat, & si non viveret, inferior corpore esset: Si autem vivit, non posset vivere vegetativ & sensitiv, hoc enim corporum est; Ergo deberet vivere vita intellectuali.

Non esset autem illa substantia intellectiva. Quia vel intelligeret intellectione indivisibili, vel divisibili? Si indivisibili, ergo perfectiore actum eliceret, & non connaturalem principio divisibili: Indigeretque ad suum esse pluribus, h.e. partibus, & non indigeret, siquidem à singulis totaliter, utpote indivisibilis produceretur. Si autem intelligeret intellectione divisibili, contra erit. Tum quia partes intellectuum nullas agnoscit melior Philosophia. Tum quia, omne intellectum debet attingere objectum indivisibile, alias non differret à sensitivo: Objectum autem indivisibile, constat, non posse attingi cognitione divisibili. Tum quia, si dabilis est intellectio divisibilis, posset una sui parte affirmare, alia negare, & consequens intellectum volitio, posset una sui parte amare, altera odire, &c.

RESPONDE TUR huic Rationi variis modis.

PRIMUS MODUS est. Indiget nova demonstratione, quod non possit dari substantia spiritualis, non tamen intellectiva, nec obest quod præ illa excelleret corpus vivens: Nam ratione spiritualitatis, in alio genere excedetur corpus; ad eum modum, quo character est ignobilior substantia, & tamen illam, ordine superat: Possetque illa substantia habere operationes non spirituales intellectivas, sed spirituales emanativas passionum, reducetas in pristinum statum, si forte aliquæ contraria, quamvis spirituales dispositiones illi inducerentur.

SECUNDUS MODUS. Demonstrari adhuc deberet, quod non posset concedi illam substantiam elicitarum aliquas divisibiles, aliquas indivisibiles intellectiones, sicut anima aliquas operationes elicit dependenter à Phantasmatibus materialibus; alias non, saltem in statu separationis: Possetque dici quod terminos complexos operatione divisibili, incomplexos indivisibili attingeret. Casu autem quo intelligeret indivisibili actione, non sequitur actum simpliciter fore perfectiore principio, sed secundum quid; ad eum modum quo ipsa ratio actus ex genere actus, est perfectior potentia, & tamen elicitor ab illa. Rursus, Quid si illæ partes separari possent & nonnisi in statu separationis indivisibiles operationes exercere? Et sicut quando anima agit aliquid extra corpus independenter ab illo, non sequitur quod agat supra modum suum existendi, sic nec ageret illa substantia in statu separationis, saltem, indivisibilem intellectum eliciendo. Sed in statu conjunctionis indigebitne utrâque parte? Dicere potes, quod non indigebit, sicut & in nobis sola anima intelligit. Dicere potes, quod indigeat utrâque parte ad intellectuam indivisibilem; quia rem indivisibilem nihil vetat duobus principiis in suo genere totaliter produci, ut producitur actus à phantasmatibus spirituali & ab anima.

TERTIUS MODUS est. Quod scilicet illa substantia elicet intellectum divisibilem: Quæ enim in hoc implicantia? Præcipue si veretur notitia circa divisibilia. Intellectum neGO, quod debeat attingere objectum indivisibile: Quam multa enim divisibilia intelligimus? Vel ad maximum verum id de intelligentibus quæ sunt de facto. Adhuc tunc sensatio distinguetur ab intellectione, ipsa imprimis entitate; rursus objecto: Sequens autem voluntate intellectum secundum rationem boni una parte amaret, secundum rationem mali, altera parte, odiret. Sicut & intellectus partem veram affirmaret, partem falsam negaret. Ex his

CONCLUDES. Neutram partem positivæ demonstrari; non tamen debet dici rem spiritua-

Disputatio I.

15

ualem posse constare partibus. Ratio, quia & nullum est fundamentum, & in oppositum est auctoritas. Nec inde trahi potest quod de facto inter spiritualia constent partibus; quia nullum hujus fundamentum; & si cū non multiplicantur sine necessitate, sic nec partes; in essentiis autem rerum spectandis, quae non sunt necessariae implicant; essentiæ enim rerum sunt sicut numeri; Si autem numerus non indiget unitate, hoc ipso illi impossibilis est: Si enim duo non indiget unitate tertia, terna unitas, illi duo, est impossibilis: Hoc ipso enim non esset duo; Ergo spirituali substantiæ non necessariae partes, implicabunt in eadem. Tota autem à nobis admissa inter gradus spiritualis intensio- nis per hoc non sunt partes; quia manifestè partes comparantur ut actus & potentia, vel ut extrema quæ possunt esse idem, quod in præsen- tione est; quomodo enim ea quæ partes non habent, possunt habere extreum idem?

Expediūt esset dicere unionem spirituali- um habere partes; quia hoc est necessarium ad sal- vandam unitatem & invariance compositi. Eile item necessariae partes in augmento gra- de, ad salvandam intentionem. Quorum con- cilio firmat quidem hanc Universalem, quod spirituali ut sic non repugnet habere partes, non firmat quod etiam substantia spiritualis possit illas habere: Nam nulla illarum est in substantia spirituali necessitas. Qui autem as- ficeret, ut sic rei spirituali non competere par- tes, meretur si supra allatis. *His positis*

NON SATIS FACIT explicatio allata. Tum quia, non implicat contradictionem punctum materiae, adeoque carens partibus, ergo de ra- sione definitiva. Spiritus non est parentia partium. Tum quia, nec Arist. nec quisquam dis- negavit Zenoni possibiliter punctorum materialium, immo hucusque in sententia Aristote- liæ admittuntur puncta continuativa vel terminativa. Tum quia, Entis positivi, quale est spiritus, definitivus conceptus si possit fieri, non dicitur negativus: Negatio ergo partium, poterit convenire omni spiritui, sed non soli.

Continuatur Explicatio incor- poreitatis.

EXPLICAT 2. Arriaga cum Oviedo, cum ali- quibus limitationibus, quod scil. spiritus sit entitas, cui in statu, qui illi potest naturaliter contingere, non repugnet formaliter ratione intrinseci penetratio cum alia ejusdem speciei unum à se dividere. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia cum Arist. supponimus, quod puncta si ex illis componen- tur quantitas, penetrarent se; & tamen supponit Aristoteles cum Zenone illa puncta fore materialia; Ergo non est de ratione materia-

lis ut sic, oppositiæ spiritui, esse impenetra- bili. Tum quia non implicat contradic- tionem ut detur qualitas materialis, quæ sit do- num penetrationis, nec ostendetur implican- tia, nisi per petitionem principii. Tum quia lux, qualitates materiales, species materiales sunt quid materiale, & tamen se se penetrant ut suppono; probatque argum. quo ostenditur singulas qualitates, non habere proprias quan- titates, sibi identificatas.

RESPONDET Oviedo. Quod species ob- jectorum receptæ in eadem parte, verè non sint omnino à se divisiæ, si autem sint in diversa par- te, penetrari non posse.

CONTRA est. Quid sibi vult ly species in eadem parte subjecti non sunt à se divisiæ? Si enim hoc significat penetrationem, habetur in- tentum argumenti, quod scil. possit esse aliquid materiale, & tamen connaturaliter penetrabile; si autem ly à se non divisiæ, non significat pe- netrationem, quomodo recipiuntur in eadem parte subjecti? Quid item importat penetra- tio, quod non importet negatio divisionis spe- cierum in eadem parte?

RESPONDET 2. Arriaga, quod hinc definia- tur corpus non corporeum, alias disjunctivæ posse formari definitionem, nempe quod sit id, quod per se est impenetrabile, vel quod com- mensuratur cum impenetrabili.

CONTRA est. Tum quia, quid implicat rem spirituali habentem partes, ut voluit Arriaga, commensurari cum re impenetrabili, h. c. corpore? Ergo male definitur res materialis per dictum commensurari. Tum quia, cor- pus & corporeum, debent convenire in ratione corporeitatis, de hac quæro, quid importet?

EXPLICAT 3. alii, quod corpus sit quanti- tas, aut habens quantitatem, aut dependens ab habente; è contra spiritus. *Hæc expli- catio*

NON SATIS FACIT. Tum quia, omnibus il- lis debet assignari ratio communis; quæro quæ illa? Tum quia, ex eo potius Angelus non ex- igit quantitatem; quia est spiritus, non vero id est spiritus; quia non exigit quantitatem. Tum quia. Ratio corporis, est quid esse entia corpori substanciali, ergo per exigentiam ali- cujus accidentalis, explicari non debet: Ex- igentia enim alicujus accidentalis, est posterior conceptu substantiæ; nec videtur posse extra- here rem ad gradum substantiæ; querere quo restabit, per quid ipsa quantitas differat à re spi- rituali?

EXPLICAT 4. Pontius. Rationem spiritus, per locabilitatem totius in toto, & totius in qualibet parte. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia locabilitas est ex alio prædicamento, ex alio, ratio corpo- ris.

R. P.
MŁOD-
TOWSKI
M. A. Z.

VII

ris. Tum quia non ideo videtur Angelus esse spiritus, quia exigit talem locabilitatem, sed potius ideo exigit talem locabilitatem, quia est spiritus. Tum quia impossibilis omni loco est impossibilis locabilitas, & tamen possibilis est spiritus, ergo ratio spiritus, per dictam locabilitatem, non bene explicatur.

Ut verum fatear, nulla debita definitio occurrit, quae explicet adaequatè rationem spiritus & corporis.

EXPLICARI tamen sic possit, quod **RATIO CORPORIS** stet in ipsa entitate prout est radix molis. Quo etiam termino utitur Suarum limitationibus. D.36. Metaph. S. 1. n. 1. Quod si queras quid sit esse radicem molis? Hoc per notiora ita explicari possit, ut radix molis in manifestè corporibus illud sit, ad quod sequitur exigentia partium entitativarum & illa mediante exigentia extreitatis in ordine ad se, & hac ipsa mediante exigentia extreitatis in ordine ad locum. Ad eum modum quo radix rationalitatis exigit formalem rationalitatem, rationalitas admirativitatem, &c. Rursus moles radicaliter in istis quae non sunt manifestè corpora, est principium ut aliquid ordinetur ad id, quod habet partes, vel terminando illud, vel continuando, &c. Vel non habendo jus existendi extra illud quod haber partes. Denique moles radicaliter est id quod tibi cogitare respondet, dum ex una parte Angelum cogitas, ex alia aliquod punctum materiale.

Econtra **RATIO SPIRITUS** erit radicalis exigentia maximæ subtilitatis, ad quam consequitur negatio molis. Sequitur inquam: Quia res positiva non primò importat negationes. Dicit autem spiritus exigentiam maximæ subtilitatis: Quia materialis subtilitas non est maxima. Quæ ipsa maxima subtilitas pro hoc loco clariori phrasí explicari non potest quam negatione molis. Adscribo hic verba Martinonis D.36. in 1. P. n. 10. melius spirituale propriè dictum definiretur per negationem illius crassæ entitatis, quam habent omnia corporea, ita ut entitas spiritualis sit purior, subtilior & tenuior, quam quæcumque materialis creata, vel creabilis.

DIFFICULTAS III.

An incorporeitas inferat intellectivitatem Angelorum?

Intulit eam S. Thomas, & post eum non pauci Thomistæ, sed negavit Grabiel, Occam, Arriaga. Hurt. in manuscript. In hoc vertitur quæstio: An implicet contradictionem ut aliqua sit substantia spiritualis, non tamen intellectiva.

Punctum Difficultatis 1.

Examinantur Implicantæ.

IMPLICANTIA est, quâ utitur recentior Suar. in sua Met. tr. 1. n. 533. Quia talis substantia est cognoscitiva cognitione spirituali, ergo intellectiva. Ant. prob. quia in suo esse, foret perfectior qualibet substantiâ corporeâ, abstraheret enim plus à materia. Atqui aliqua substantia corporeâ est cognoscitiva, ergo & illa spiritualis foret cognoscitiva; nam nobilitate naturæ, competit modus operandi nobilior.

RESPONDETUR. Negando Ant. Quamvis autem illa substantia foret quoad gradum spiritualitatis perfectior præ corporeo, non tamen foret perfectior quoad singula; possitque non esse noscitiva, sed per operationem spiritualem, emanativa qualitatum aliquarum spirituarum. Quando autem adducit ex Dionysio, qui Angelorum intellectivitatem probat per eorumdem spiritualitatem, id non convincit, quia hinc non queritur auctoritas, sed demonstratio, vel certe verum id est de spiritualitate qualem habent Angeli, non autem de spiritualitate ut sic; ad eum modum, quo cognoscitivum humanum fundat intellectivitatem, non autem cognoscitivum, ut sic.

2. **IMPLICANTIA** est, quam adfert Oviedo ex Ruiz, quia scil. immaterialitas propriè constituit in potentia recipiendi species utiliter respectu subjecti: h. e. ut illis possit uti; Ergo impossibilis est potentia immaterialis, non intellectiva.

RESPONDETUR. Negando immaterialitatem stare in dicta receptione: Quia non implicat contradictionem esse aliquam substantiam immaterialem, non tamen receptivam specierum utiliter. Deinde immaterialitas in Deo datur, & tamen non est in illo, illa utilis receptio specierum. Angelus comparatur ad suu notitiam ut quid immateriale, & tamen se non noscit per species. Rursus si possibilis est substantia non indigens species, nunc quidne jam hoc ipso per locum intrinsecum sequeretur, illam non esse immaterialem? Ipsa intellectio est formalissimè immaterialis nunc quidne recipit species utiliter? Imò ipsum recipere, supponit jam subjectum, rogo per quidnam constitutum? Cum non nisi pro posteriori, recipiat species.

Neque valet si dicas, capacitatem recipiendi species utiliter fundare intellectivitatem, non nisi in his, quae sunt capacia specierum, non inquam valet: Quia jam non das universalem rationem fundativam intellectivitatis. Denique petitur hic principium: Quæro quare immate-

Disputatio I.

17

materialitas fundet rationem intellectivi? Respondetur, quia importat potentiam recipiens inter species: Quero, quare importet capacitatem utiliter recipiendi species: Respondeatur, quia potest per illas intelligere, ergo a primo ad ultimum immaterialitas fundat intellectum, quia potest intelligere.

3. IMPLICANTIA est ex Herize. Immateriales substantiae illae sunt & magis capaces cognoscendi, que minus indigent dispositionibus non organicis, magis, organicis.

RESPONDE TUR. Non implicat contradictionem nullo modo indigere dispositionibus organicis, vel non organicis; & tamen non esse intellectivum: Character nullis dispositionibus indiget, & tamen non est intellectivus. Denique hic deberet assignari radix intellectivi, ex qua debite inferatur, Deum esse intelligens perfectissimum; jam autem si ab ista exigentia vel non exigentia organorum, ratio intellectivi determinetur, non posset inferri maxima Deintellectivitas: Quia ex una parte Deus & Angelique se habent quoad non indigere dispositionibus, & tamen Deus, perfectius est intelligens, pr Angelis: Ex alia parte, ut addit Oviedo, maiorem organizationem requirit planta quam aqua, & equus quam planta; cur ergo organizatione major fundat in illo rationem cognoscitivam, & non fundat in planta? Et ut dicit Arg. I.P. D. 16. S. 1. æqualis est materialitas coeli & formicæ, & tamen formica est noscitive, non cœlum; Ergo tanta vel tanta materialitas non est principium noscendi.

4. IMPLICANTIA est, substantia quo immaterialior seu spiritualior est, perfectius intelligit, ergo virtus intellectiva oritur ex prædicatione spiritualitatis.

RESPONDE TUR, quod cum tali de facto immaterialitate, idque in substantiis conjugatur ratio intellectivi, sed non cum immaterialitate ut sic, cum de facto etiam accidentia spiritualia denuo, nullo modo cognoscitiva.

INSTAT aliquis apud Oviedo. Nulla potest alia ratio assignari spiritualitatis nisi immaterialitas.

RESPONDE TUR. Hoc nihil demonstrat: Quia posset dici, scio quod immaterialitas ut sic non fundet intellectivitatem, licet nesciam quid illam fundet; sicut possumus scire, & hoc illud non demonstrat quadraturam circuli, cum non possim illam demonstrare. Vel quod intellectivitatem fundet talis in specie immaterialitas, licet nullo proprio nomine appelletur; sicut si non daretur homo, & daretur animal, dici posset actus ratiocinandi non connecti cum animali ut sic, sed cum tali animali; quod tamen tunc non haberet proprium nomen.

Tenenda hic sunt aliqua præ oculis. In primis quod non implicet contradictionem dari virtutem non limitatam à materia, non tamen

cognoscitivam. Deinde cum dentur de facto spiritualia, quæ non involvunt rationem intellectivi, hoc ipso habetur fundamentum afferendi, quod conceptus ut sic immaterialitatis, non fundet intellectivitatem, cum tamen hic agatur de fundamento universalis intellectivitatis. Denique quando aliqua separata non sunt etiam inadæquatæ, alicujus formalitatis principativa, nec conjuncta, illam principiare possunt; & quia ratio substantia, de se, nec inadæquatæ principiat intellectivum, nec item ratio spiritualitatis, ut patet in charæctere, sit ut illa, etiam conjuncta, non principient ut sic intellectivitatem.

5. IMPLICANTIA est, quæ utitur Raihonus, Disp. 2. n. 63. in sua Theol. naturali n. 67. Res aliqua dicitur dupliciter perfecta. Primo secundum perfectionem sui esse, in propria specie: Quod esse, quia distinguitur ab esse specifico aliarum rerum, tantundem imperfectionis importat rei, quantum perfectionis reperitur in aliis rebus. Huic imperfectioni ut occurreret auctor naturæ, providit secundum perfectionis modum, quo perfectio unius rei, transcat in aliam rem, quod sit per cognitionem; per hoc enim cognoscens differt a non cognoscente, quo ipsum objectum cognitum, est aliquo modo apud cognoscentem, ut dicitur 12. Metaph. t. 19. & cognoscendo omnia anima, sit omnia, exterritio de Anima tex. 5. & aliis; non potest autem perfectio unius rei, esse in altera, secundum illud determinatum esse, quod habet in re illa, & ideo ut transeat in aliam rem, debet considerari absq; illis, quæ apta sunt illam determinare. Quia vero formæ & perfectiones rerum determinantur per materiam, unde est, quod secundum hoc res sit cognoscibilis, secundum quod a materia separatur: Ideo oportet quod illud in quo talis rei perfectio suscipitur sit immaterialis: Nam si esset materiale perfectio recepta esset in eo, secundum aliquid esse determinatum, & ita non esset in eo secundum quod est cognoscibilis seu immaterialiter, prouindeq; non cognoscetur. Manifestum ergo est quod immaterialitas alicujus rei, sit ratio, quod sit cognoscitiva; & secundum modum immaterialitatis, est modus cognitionis.

Hic totus discursus sic in formam redigitur. Quidquid præter id quod est, potest fieri alia omnia, est intellectuale; Sed res immaterialis præter id quod est, potest fieri alia omnia. Ergo res immaterialis est intellectualis. Maj. prob. Quia per hoc distinguitur intellectuale a non intellectuali. Min. prob. Quia cum immaterialis non coarctetur per materiam, facile potest transire in alia omnia, & si potest cognoscere unum immateriale, poterit cognoscere & alia immaterialia, fierique ipsa, multoque magis ex tertio de An. t. 7. poterit fieri alia inferiora, noscendo scil. materialia.

b 3

RESPON-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
et Z.
VI

RESPONDETUR. Quod attinet ad discursum, ille probat quod intellectivum debeat esse immateriale, sed non probat conversam, omne scilicet immateriale esse intellectivum: Tota enim vis mediis terminis est in hoc: Quod oporteat illud, in quo talis notitia suscipitur esse immateriale, sed non probatur hoc ipso, quia immateriale est, jam debere esse tale, in quo alia, secundum suas perfectiones suscipiantur. Deinde concedatur providisse Deum alterum hunc perfectionis modum, sed nego illum connecti essentialiter cum immateriali. Quod attinet ad formam, si minor sit universalis, falsa est: Si autem sit in Darii vera erit, sed non concluder intentum; nam debet inferre omne materiale intellectivum. Illa propositio quod non coarctatur per materiam facile potest transire in alia omnia, si ly facile potest, supponit pro non impeditur vera est propositio: Quia nihil titulus praeciso immaterialitatis, ab intelligentio impeditur, sicut nec titulus praeciso animalis: Si autem ly faciliter potest, supponit pro exigit, essentialiter, falsa est propositio nec ulterius probatur. Addo, de facto quidem ea, quae recedunt a materia, suntque substantia, intelligunt: Sed queritur: An hoc sequatur essentialiter, summaque nobilitas substantiae immaterialis, exiget nobilissimam, h. e. immateriali actionem, sed negatur, quod exigat intellectionem.

Punctum Difficultatis 2.

Continuatur idem examen.

Perez. disp. 3. de scientia Dei proposuit etiam alias Implicantias.

PRIMA IMPLICANTIA est desumpta ex Suarez. Non datur de facto talis substantia, ergo non est possibilis: Neque enim est ratio, cur de facto non esset datus hic gradus. Prob. Conf. Quia anima rationalis deberet tali substantia esse melior; jam autem auctor naturae, incipiens a nihilo ita res ordinat, ut ab infima ad supremam procedat continuè sine interrupione eminentiae, & subeminentiae, ita ut nullus graduum locus sit vacuus. Et sicut inter corpora cœlestia, non datur vacuum sed contigatio; alias cœlis frustra deditus Deus virtutem operativam uniformiter diffimenter; ita etiam gradus entium substantialium, debent non esse interrupti; alioquin Deus frustra dedit singulis naturis eminentiam virtutem, manifestandi suam eminentiam, potuisseque alias non producere infimam naturam, quod est absurdum: Quia natura proxima infima possibili, adeoque eminentior, si haberet intellectum, doleret de eo quod facta sit infima, & quasi cauda mundi, cum posset habere locum honoriorem. Eadem autem ratio est, cur non sit

omissa aliqua natura intermedia proxima infima: Doleret enim quod facta sit proxima infima, neque posset ostendere suos gradus eminentia.

Vis dictæ Conseq. ad hoc revocatur; si natura illa esset possibilis & non est factum miraculum impediens ejus existentiam; de facto existit; sed non est factum; quia non probatur factum: Miraculum autem quod non probatur debet negari, alias possemus dicere, aquam conaturaliter posse calefacere, sed esse impedimentum.

Addit ulterius rationem, cur non detur supra creatura quamvis detur infima: Quia non est malum Angelo supremo, quod de facto sit supremus: Homo autem non potuit naturaliter fieri suprema creatura: Quia cætera sublunaria, cœlesti indigent motu: Homo autem non potest movere cœlum.

RESPONDETUR. Negando Conf. Ratio cur non detur de facto creatura immaterialis non intellectiva est, placitum Creatoris, sicut & in infinitis aliis creaturarum speciebus. Quod attinet ad Protopopœiam induciam, debuisset vi illius etiam perfectissimam producere creaturam: Quia portuisset proxima suprema, quæ nunc est dicere, hæc quæ ante me est dominatur mihi, & illi nullus, illaque de se dictum maxima, & tamen potest illa inferior esse, habereque se superiorem. Durum autem est, si præcellant parum nobiliores, & ipsi non precedantur, sicutq; inter cœcos, monoculus Rex. Quod si dicas multitudinem dominantium esse quid malum, tunc infima creatura peteret nem tam multæ creentur, malumque illi esset tot aliis subdi. Deinde si datur de facto infima creatura, ergo non datur minus Dei participativum: Jam autem sicut est Deus chaos quoddam perfectionis, ita creatura est chaos defectibilis, ergo potest minus & minus deficere a Deo: imo ex quacunque demonstratione, implicabit dari creaturam perfectissimam, ex eadem ferme proportionaliter inficeretur, implicare imperfessionem, & sicut per negantes infinitum implicat linea finita ab una parte, & ex alia parte infinita, sic etiam implicabit finitudo in imperfectione participandi Deitatem imperfectius, cum infinitudine, participandi eam perfectius. Insuper illud etiam non demonstratur, quod homo non sit, nec posset esse supremus: Quia neque hoc demonstrari potest, de facto ab intelligentiis, cœlos moveri, & quod non nisi ab illis moveri possint: Et licet unaquæque resistat manifestativa in actu primo suæ perfectionis, hæc enim stat in ipsa connexione prædicatorum essentialium, sed non est manifestativum actu secundo: Quia ad hanc manifestacionem requiruntur termini alii, cum quibus debet fieri commensuratio, quos omnes, non est necesse existere.

2. IMPLI-

Disputatio I.

19

1. **IMPLICANTIA** est. Quam multis præsuppositis sic idem format, si esset possibilis Spiritus non intellectivus, vel esset informativus materia, vel non esset? Si primum, exigeretur à materia proindeque aut actu existeret, aut haberet causas naturales suæ existentiae: frustra enim daretur appetitus in materia ad illam formam, cuius nulla causa naturalis daretur. Jam autem nullæ causæ dantur, talis Spiritus produciva. Si autem non esset informativus materia, & Spiritus, ergo distaret magis ab infimo corpore quam anima rationalis, & homo: Entia enim penitus abstracta à materia, vix cum corporalibus habere videntur similitudinem, ergo deberet esse inæqualis in perfectione cum corpore illa substantia spiritualis: Ergo vel per exceptionem vel per defectum essent inæquales: sed substantia illa spiritualis, non esset inæqualis corpori per defectum; infimum enim corpus plus quam duplo exceditur ab homine: quia ahas homo, non plus valeret, quam terra; Ergo cum excedat hominem illa substantia spiritualis, & homo excedat corpus, non poterit illud excessivum hominis esse inferius corpore. Si autem illa substantia spiritualis est inæqualis corpori excedens, ergo corpus ab illo Spiritu non intellectivo plus exceditur, quam excederat hominem intellectivo: neque enim dantur species dissimiles, & quales in perfectione; melior ergo erit illa substantia quam homo; quod est evidenter absurdum, nam substantiale intellectivum evidenter est melius substanciali non intellectivo.

RESPONDERI potest. Illum Spiritum formativum materiae, non tamen sequitur vel illum dari de facto, vel causas illius secundas: sufficit enim, quod Deus tanquam Auctor naturæ posse illum producere, ut producit Animalia, & plantæ solus: posset dici, quod illi Spiritus non sit informativus materiae alius speciei.

RESPONDERI etiam posset, illum Spiritum non formativum materiae, sed formam substantiam spiritualem, non intellectivam, posset: que dici, quod distaret magis à corpore prænatura anima, per negationem ordinationis ad materialiam, quam dicit nostra anima, sed non distaret magis per inclusionem majoris in omnibus perfectionis.

Immerito etiam supponit quod non possint dari duas species & quales, de quo etiam infra. Deinde si inter dissimilia specie, non potest evidenter pro semper colligi inæqualitas substancialis, nec etiam æqualitas, ergo non est majoratio corporis æqualitas quam inæqualitas adfruenda; sicut si non apparet in bilance inæqualitas, non arguimus inæqualitatem. Quod autem dicit ideo non adverti inæqualitatem inter species ne appareat evidenter impossibilitas mysterii Trinitatis, in qua distincta specie paternitas à filiatione, habet tamen æqualitatem. Id

arbitrarium est. Unde enim fecitur de hac intentione Dei? Rursus ne appareret impossibilitas mysterii Trinitatis, noluit Deus elucidere in creatura signum distinctionis virtualis intrinsecæ, ergo neque erat necesse occultari illam inæqualitatem, ne appareret evidenter impossibilitas mysterii. Addo non implicat Contradictionem ex ratione generica ut distincta specie sint æqualia, alias hoc nec in Divinis salvâri posset: nec id implicat ex ratione creaturæ; quia non implicat ut unum excedat aliud in uno genere, & in alio excedatur, sive se sibi coæquent, & sicut esset mera divinatio dicere quod color cœruleus non sit æquus, perfectus ac viridis; ita divinando dicitur, distinctas species substanciales, non posse esse æquales: & quamvis æqualitas sit unitas in tanta quantitate perfectionis, hæc tamen unitas, non debet esse per continentiam identitatis, sed sufficit ut sit per continentiam æquivalentiæ. Quando autem querit: quæ sit ratio, cur eadem specie sint æqualia, facile est respondere quia idem semper est sibi æquale, non possumus autem dicere quod distincta specie sint æqualia: quia conditionem prædicatorum non attingimus. Et sicut si supra eandem basin ducantur trianguli possunt esse in ratione angularium æquales, non in ratione materiali, casu quo lineæ unius sint aurum, aliud plumbum, eritque ibi inæqualitas cum æqualitate; ita posset esse in substantiis.

Eundem Medium Terminum sic proponit Esparza Q. II. art. 1. & supponit in primis quod ea quæ sunt invicem dissimilia, sint invicem inæqualia. Supponit rursus, quod substantia spiritualis sit magis dissimilis omni substantia materiali, quam substantia materialis, alicui materiali, & substantia intellectualis est magis dissimilis, cuilibet substantia non intellectuali, quam sit dissimilis substantia non intellectualis, substantia non intellectuali. His positis sic arguit: Si possibilis esset substantia ex una parte immaterialis, ex alia parte non intellectualis, possibile esset, ut eadem substantia distaret magis, simulque distaret minus, ab uno eodemque termino: quia enim esset immaterialis, distaret magis à brutis quam bruta inter se; quia vero non esset intellectualis, distaret minus ab iisdem rebus non sensitivis quam bruta inter se, nam bruta essent noscitive, illa substantia non esset noscitive, utpote non intellectiva. Et alias supponit quod non posset illa substantia utpote spiritualis sensitivæ noscere: Sed impossibile est unam eandemque substantiam magis & minus distare ab eodem termino. Ergo.

RESPONDE TUR. Non implicare Contradictionem, unam eandemque substantiam, magis & minus differre, ratione diversorum prædicatorum. Quod ipsum probatur in primis Inductione in aliis entibus: nam v.g. si comparetur

b 4 intel-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
et Z.
VI

intellectio spiritualis & brutum ad Deum, magis accedit ad Deum brutum, quod est substantia quam intellectio quae est accidens, & nihilominus intellectio spiritualis, sub formalitate spiritualis, & sub formalitate actus, magis accedit ad Deum. Rursus si comparentur inter se visio ocularis, & visio spiritualis, in ratione expressio-
nis ejusdem objecti, magis inter se convenient, quam intellectio v. g. nigri, comparata ad intellectu-
nem albi, & nihilominus illa duae intellectio-
nes in ratione spiritualitatis, & in ratione intellectio-
nis, magis inter se convenient. In Moralibus idem evenit: nam argentum estimabilitate magis accedit ad auro, & nihilominus meliores sunt plures solidi ærei accedentes ad unum aureum pretio, quam grossus aliquis argenteus. Hoc ipsum ulterius in hoc principio fundatur: Quia ne unum distet magis minusve, debet id esse, ne sequatur contradicatio, quae non potest sequi, nisi ratione ejusdem de eodem, si autem sit accessus & recessus ratione diverorum prædicatorum, non erit contradicatio de eodem, ratione ejusdem. Et hoc etiam modo solvi debent ea, quae adducit art. 2.

3. IMPLICANTIA ejusdem Esparza est. Quæcunque sunt & esse possunt in universo, in vicem sibi devincta sunt, per mutuas utilitates: hoc ipsis enim redundaret, & perperam existaret, essetque mittendum foras, ut infatuatum sit. Substantia autem spiritualis, quae non foret intellectualis, foret prorsus inutilis universo: utpote nulla vitali aut transiunti actione prædicta: non prædicta quidem vitali: quia seclusa spirituali intellectione, non habet quod agat, utpote nec sensitiva, nec vegetativa. Transiunti actiones non haberet: Nam nec aliud sibi simile, posset educere, nec generare, nec producere aliquid materiale: quia materialia non continentur efficienter in spiritualibus.

RESPONDE TUR. Lapis nullam habet actionem vitalem, nec etiam transiuntrem: nec enim unus generat alium: quod si sufficiat emanare lapidem ex se suas passiones, idem dici poterit de illa substantia immateriali. Possent etiam tribui illi substantia actiones transiunti, producendoque eorum materialium, quae pullulare possunt ex applicatione actiorum ad passiva.

Quid si aliquis ita discurreret, diceretque, quod illa substantia, haberet notitias immateriales non tamen intellectiones, sicut id illustraret: Ut scilicet coincidant operatio spiritualis cum immateriali: nullum enim fundamentum est hæc duo separandi, cum nullibi reperiatur immateriale absque spirituali, ita tamen ut illud immateriale distinguatur ab intellectivo: quia de facto reperitur in accidentibus immaterialis sine intellectivo, ita ut illa notitia sit quidem immaterialis, non tamen intellectio: quae duo distingui in primis ex eo colligitur: Pone sensations, quae habeant partes & dicant exi-

gentiam molis: nunquidne si conciperetur illa sensatio, ocularisque visio sine ulla mole, debet jam intelligi per locum intrinsecum, quod illa notitia sit jam intellectio? Apparet ergo hæc distingui, quæ duo non appetit, cur pro statu non nisi considerationis distingui possint, & non pro statu reali. Rursus probatur ordinariè ex hoc immaterialitas & intellectivitas animæ, quia attingit semota cæteroqui à sensibus. Pone ergo illam substantiam nihil cognituram semotum cæteroqui à sensibus: Si tenet fundamentum allatum, sequitur, quod illa substantia, quæ non nosceret, alia, quam cæteroqui à sensibus subiecta, non sit futura intellectiva. Sed cur insuper non poterit noscere illa non nisi objecta, cognitione tamen immateriali?

Ex his apparet, quod cum difficultate positi-
va Implicantia substantia spiritualis non intel-
lectiva adferatur, absolute tamen.

DICENDUM ERIT: Implicare talem substan-
tiam, sed per locum probationis negativum.

RATIO. Tum quia, ex una parte communis sententia oppositum docet, ex alia parte posset sic rejici omnis ostendenda implicantia. Non implicat contradictionem, ut sit essentialis connexio substantia immaterialis cum intellectivo, possestioque sit pro communi sententia: Si autem est essentialis dicta connexio, implicabit oppositum. Tum, quia nisi ponatur hæc regula, ut de possibilibus discurramus conformiter ad ea, quæ videmus & scimus, dabitur ansa infinitarum fictionum, diceturque possibile esse rugibile spirituale, distinctum à præsenti, & cetera similia. Quia verò præsentes substantia immateriales sunt intellectivæ, etiam de possibili-
bus idem erit dicendum.

QVÆSTIO III.

De Incorruptibilitate Angelo-
rum.

PRÆMITTO 1. Non esse in hoc difficultatem, utrum Angeli de facto sint incorruptibles h. c. non annihilandi, nec desituri: hoc enim est ex Script. Dicuntur enim peccata dæmonum fore aeternæ & Beatitudo de Angelis. Ep. Judæ v. 6. Matth. 18. v. 10. Luc. 20. v. 36.

Suar. & Arriaga colligunt id ex eo quia in La-
teran. definitur, animam esse immortalem, ad quod deseruit ep. Sophronii recitata in 6. Synodo & approbata Act. 13. ubi dicitur; Sichomiu-
num animæ permanent incorruptæ sic Angeli immortales perseverant. Idem docuit Dyon. de Div. Nom. c. 4. Athan. L. de Com. Esen. Div. Basil. in princ. Ps. 44. & Aug. L. 12. de Civit. Dei c. 15. Angelos vocat creature immortales.

PRÆMITTO 2. Non esse in hoc difficultatem: An Angeli sint incorruptibles, prout incorruptibili-
le opponitur corruptibili, sumpto pro compo-
sitione ex materia

Disputatio I.

21

materiæ & formæ quod sit destruibile: In hoc enim sensu cum careant unione destruibili, non sunt corruptibiles. Sed in hoc est difficultas: An sint incorruptibiles, h. e. An scil. Angelus sit talis naturæ, ut ei desitio & destrucción, competere non possit. Hoc ipsum autem ex Martinon dupliciter adhuc accipi potest; In primis absolute: Angelus sit talis naturæ, ut per nullam potentiam destrui possit. Deinde: An destrui possit de potentia ordinariæ? Quod ipsum subdividitur ab eodem, primo quia ut ille loquitur, in toto ordine causarum naturalium nulla est vis per quam destruī possit, adeoque nulla ē causis naturalibus exigit ut res illa destruatur, quare Deus agendo secundum exigentiam causarum naturalium, non potest illam destruere. Secundò quia res illa naturaliter & intrinsecè, exigit nunquam deficere.

PREÆMITTO 3. Non esse tantam difficultatem in asserendo quod nullum sit agens secundum, quod per Angelum destruī. Ratio, quia hæc causa vel esset distincta ab ipsomet Angelo, vel ipse met Angelus? Non primum; quia nulla creatura potest annihilar, & tamen Angelus non posse definiri nisi per annihilationem: Non etiam secundum, propter eandem causam.

PREÆMITTO 4. Non esse in hoc difficultatem: An de potentia absoluta possit annihilar Angelus: affirmatur enim communiter: Quia vel est impossibilis per multos creatura inannihilabilis, de quo in fr. vel si est impossibilis, nullum est fundamentum tribuendi id Angelo.

PREÆMITTO 5. An de potentia ordinariæ annihilari possit Angelus, querunt Auctores, & ordinarii determinant: cum quibus

DICENDUM est; Angelos non esse annihilabili per potentiam ordinariam.

PROBARI potest i. Conclusio. Si Angelis essent de potentia ordinaria annihilabiles, id ideo esset, quia scil. haberent intrinsecam exigentiam non nisi certæ & determinatae durationis, sed ex una parte hujus determinatae durationis, nullum est fundamentum positivum; ex aliaparte consensus DD. stat pro incorruptione totundem; E. apparet illos esse incorruptibiles, sed non sunt incorruptibiles per ordinem ad potentiam absolutam. Ergo per ordinem ad ordinariam.

PROBATUR 2. Quia si essent de potentia ordinariæ destruibilis, & dicerentur absolutè immortales, & non dicerentur; dicerentur quidem, quia illos ita appellant PP. non dicerentur autem; quia quod vel ab uno agente in serie agentium naturalium potest corrupti, non potest dici absolute immortale & incorruptibile, & ita gratia, non nisi à peccato corruptitur, nec tamen dicitur immortalis & incorruptibilis.

Necque valet, si recursas ad Deum secundum potentiam ordinariam operantem: Nam hoc non essent absolutè immortales. Nec ob-

stet, quod Deus sit agens altioris ordinis: Quia ex eo quod D. Deus de ordinariæ potentia possit animam rationalem & Angelum producere, non potest uterque dici absolute improducibilis, quamvis Deus sit agens altioris ordinis. Ergo etiam si D. Deus potest de ordinaria potentia annihilar Angelum, non poterit dici Angelus inannihilabilis, quamvis Deus annihilans, est intra ordinem naturæ altioris ordinis.

PROBATUR 3. Anima rationalis non est de potentia ordinariæ destruibilis: Nam Lateranense definit animam rationalem esse immortalē, adeoque inannihilabilem, sed non definit esse inannihilabilem à secundis agentibus: Nam hoc definierat ipse Christus clare Matth. 18. Ergo definit esse indestruibilem à Deo, per potentiam ordinariam. E. etiam propter paritatem, Angelus erit indestruibilis vi potentia ordinariæ: Nam quod convenit imperfectiori, in eadem serie perfectionis, debet convenire & superiori, intra eundem ordinem: unde si convenit homini discurrere, conveniet & Angelo.

CONFIRMATUR hoc totum. Si Angelus esset annihilabilis per potentiam ordinariam vel ideo esset, quia haberet corpus & spiritum unita unione dissolubili; & hoc non, quia Angelinon sunt compositi modo prædicto; vel ideo esset annihilabilis per potentiam ordinariam, quia constaret materiæ & formæ spirituali, & hoc non, quia materia spiritualis vel est impossibilis, vel nullum est fundamentum illius ponendæ in Angelis. Nec petitur illorum annihilabilitas ex inductione contrariarum dispositionum; quia illarum nullum fundamentum. Non etiam ideo sunt annihilabiles per potentiam ordinariam, quia determinatam exigunt durationem; hæc enim etiam ipsa, arbitriæ ponit.

Quia verò ordinariæ solet institui Examen rationum, quæ probant, Angelos esse inannihilabiles per potentiam ordinariam, faciendum idem erit nobis.

i. *RATIO* desumitur ex S. Doctore h̄c q. 50. art. 5. & proponitur sic: Quod convenit alicui secundum se, nunquam ab eo separari potest; ab eo autem cui convenit per aliud, separari potest, separato eo secundum quod ei conveniebat; rotunditas enim à circulo separari non potest; quia convenit ei secundum se ipsum; sed æneus circulus, potest amittere rotunditatem, per hoc quod circularis figura separetur ab ære; atqui Angelo secundum ipsum esse convenit esse incorruptibilem secundum suam naturam. E. Min. prob. Quia Angelus est forma quædam secundum se subsistens h. e. independens in esse à materia. Eadem Min. suadetur ex operatione Angelii, quæ est incorruptibilis; quia objectum illius operationis, à quo accipit speciem & operationem hoc est intelligibile, est incorruptibile, utpote necessarium & æternum, sicut sunt objecta scientiarum; operatio autem rei, indicat modum

R. P.
MŁOD
TOWSKI
M. A. et Z.

VI

dum essendi ipsius operantis, cum unumquodque operetur, secundum quod actu est.

R E S P O N D E T U R. Negando Min. Negando item illud solum esse incorruptibile, quod non est compositum ex materia. Certè enim ipsam operationes spirituales, non sunt compositæ ex materia, de facto tamen definunt. Quod autem dicitur operationem indicare modum essendi, in hoc sensu est verum, quod scil. non possit esse ab solutè dignior, quam ipsum suum principium, sed non est necesse, ut sequatur conditionem objecti attacci, utque sit immortalis, si objectum sit immortale: alias deberet esse à se, cùm noscat ens à se. Imò ex dicto principio sequitur Angelos defectibiles esse, cùm ipsa illorum operatio deficiat.

Advertit etiam Arriaga hoc Argumentum multum probare, & oppositum: multum quidem, quia si incorruptibilitas Angelorum comparetur cum rotunditate in circulo, sicut nec divinitus rotunditas potest separari à circulo; ita nec divinitus annihilari Angelus. Quod autem oppositum probet dicta ratio inde deducatur. Quia quamvis rotunditas non possit separari à circulo, tamen cum sua rotunditate destrui potest, ergo idem de Angelis dicendum.

2. R A T I O ex codem S. Thomas sic proponitur ab Arriaga h. c. n. 26. Res quæ caret contrario, & habet causas, semper eodem modo applicatas, & potentes se conservare, semper necessariò conservabitur: Idem enim manens idem, semper aptum est facere idem. Sed Angelus non habet contrarium, & Deum à quo producitur, semper habet aequa applicatum ad conservandum; Ergo aequaliter semper conservabitur.

R E S P O N D E R I potest i. Negando universaliter Majorem. Quia in primis dantur qualitates materiales, non habentes contrarium, & quæ à Deo solo conservantur, & tamen desinunt, tales sunt species audibiles, sonus, &c. In spiritualibus etiam negant aliqui species spirituales semper retineri. *Hec Responso*

N O N S A T I S F A C I T. Nam quamvis sonus per oppositionem diversa formæ quæ sit non sonus, non habeat contrarium; tamen propter bonum universi depositit interire: Si enim omnes soni conservarentur, officerent distinctè auditivæ: habet etiam sonus oppositionem cum specie intra idem genus, nempe cum sono minore; sonus enim major ita superat minorem, ut non possit audi, & vicissim potest superari à majori adhuc & majori; nihil autem simile potest dici de Angelis. Itaque aliter

R E S P O N D E T U R 2. Majorem scil. esse veram, si ipsum objectum conservandum dicat intrinsecam exigentiam ad conservari; & ita vivens conservatur propter exigentes id dispositio-nes, illis autem deficientibus, non conservatur: Difficultas autem est: An Angeli dicant exigentiam ad semper conservari? Quod autem

id dicant per nostras rationes commodius suadetur. Quod autem adfertur, spirituales species depositare non nisi determinatam durationem, id melior Philosophia negat.

3. R A T I O. Suarri est hic l. i. c. 9. n. 7. Esse scil. conforme inclinationi naturali Angeli, ut sit perpetuò.

R E S P O N D E T U R. Siloquamus de appetitu elicto, hic non probat in annihilabilitatem: quia etiam homines habent appetitum elictum ne moriantur, nec tamen sequitur de potentia ordinaria, esse indestruibilem hominem. Imò cùm Angelis sint rectissimi in suis appetentiis, noscendo se non posse ex intrinsecis principiis durare semper, nunquam id appetenter appetitu elicto absoluто. Si autem dicatur hunc appetitum esse innatum, probandum prius fore non dicere Angelos intrinsecam determinatam durationis. Unde causa naturalis illorum conservationem impediens, esset, determinata durationis exigentia.

Et hæc circa examen Rationum. Sit

DIFFICULTAS I.

An Angelus sit inannihilabilis ex gratia per potentiam ordinariam?

Vidimus Angelos non esse per potentiam ordinariam annihilabiles, restat discutere, hæc in annihilabilitas, estne illis per naturam debita, an verò ex gratia? Poteat in praesenti esse quæstio de re, & de voce. De re erit, si quis dicat non esse in Angelis exigentiam, ne unquam corruptantur, sed habere id mero favore; De voce erit quæstio, si dicas in Angelis non reperi prædicatum obnoxium corruptioni: quia tamen de absoluta potentia possunt annihilari, debemus dici in annihilabiles per gratiam?

D I C E N D U M est; *Angelos per naturam esse in corruptibiles, & non per gratiam.* Est contra Valsq. d. 182. c. 2. Martinon d. 36. S. 6. Pronostra Concluſione est citatus Suarez. Arriaga d. 2. S. 2. Joan. à S. Thom. d. 20. art. 4. & alii.

Pro Conclusione restituentur nonnisi communes rationes.

P R O B A R I solet i. Auctoritate Lateranensis sub Leone X. Sess. 8. ubi definitur. *Animam rationalem non solum verè per se & essentialiter habenti corporis formam existere, verum & immortalem esse.* Ly autem per se & essentialiter indubie significat, naturale hoc esse Animæ: quis enim diceret, quod per gratiam hoc habeat anima, quod sit informativa corporis? ly autem verum & connectit illud per se & essentialiter etiam cum anima. Hinc formatur Enthymema; *Animæ ex Conc. Lateran. per naturam est immortalis.* Ergo multò magis Angelii.

R E S P O N D E T Martinon cit. n. 52. Conciliantum definit; *Animam esse per se & essentialiter immortalem, comparativè ad causas secundas;*

des: quod dicit se colligere ex duobus, in primis quia Concil. utitur Auctoritate Evang. illud autem significat à causis secundis, non posse in terminaniam. Deinde quia Concil. dicit, quod oppositum sit unum ex perniciosis erroribus, non est autem perniciosus error dicere, quod perseverent continuo beneficio Dei.

CONTRA est. Concedo uti Concil. Auctoritate Evang. sed nego quod ex illo loco, non erat anima per naturam, esse incorruptibilem; hoc enim significant illi termini, per se & essentialiter. Et si Concil. dixisset, Animam rationalem esse per naturam non solum humani corporis formam, sed etiam immortalem, directe concludisset per naturam competere illi immortalitatem. Ergo etiam cum dicat per se & essentialiter convenire illi immortalitatem, concludet item: quia ly essentialiter, est idem, ac per essentialium, & ly per essentialiam, idem, ac ly per naturam. Tum quia ly essentialiter plus adhuc sonat, quam si positum fuisset ly naturaliter: quia quando aliquid dicitur naturaliter non posse fieri, adhuc recursus est ad supernaturalem actionem, sed si dicatur essentialis id esse, non datur jam evadendi locus. Tum quia, negare quod Angelus non exigit incorruptionem, videatur contravenire huic, ex gratia est illi incorruptioni & tamen prius illud, concedunt oppositi.

PROBARI solet secundum. Non implicat Contradiccionem res, quae exigit naturaliter esse perpetuum, ita ut triplex sit rerum varietas, quodam quae naturaliter existunt sed non permanenter, alia permanenter sed defectibiliter, alia permanenter sed indefectibiliter: tales autem Angelos esse suadet locutio Lateran. idem tribuens animam.

RESPONDET. Martinon, quod si daretur talis creatura deberet esse aliqua alia non Angelis deberet enim esse excellenter perfecta: ex eo enim colligitur naturam Divinam & ejus personalitates esse perfectissimas, quia existunt absolute necessitate, post illam vero nequit eminenter concipi creatura necessitas existendi quam in entenaturaliter incorruptibili. Porro Angelis non sunt tantæ perfectionis: dicitur enim Ps. 8. v. 6. quod illis paulo non nisi minus minorata sunt homines.

CONTRA est. Tum quia necessitas existendi positiva in Deo, ideo arguit summam perfectionem, quia est fundata in ascitate, quam quia non haberet creatura, sit ut non deberet esse perfectissima. Tum quia posset illi creaturæ tribuiri formalitas perfectissimæ in linea durationis, non vero in linea absolutæ entis. Hinc talem perfectionem etiam corporibus & ipsis cœlis tribuere possumus. Tum quia, quamvis dicantur Angelis, non nisi paulo superiores hominibus, id non probat quod naturaliter sunt annihilabiles, cum ipsa anima petat etiam non annihilari, in hoc minorata, quia non exigit perpetui-

um exercitium ejus aetatis, ad quem ordinatur, qui est informare corpus, vel etiam in hoc minorata, quia dicit ordinem ad corpus. Quanquam fortassis haec minoratio stat in restrictione intelligendi: pauciora enim Angelis intelligimus.

PROBARI solet 3. ex Suar. Ignis connaturale est calefacere passum, quamvis indigeat influxu Dei, qui libere exercetur: Ergo etiam naturale erit Angelo semper existere, licet indigeat concursu Dei qui libere exercetur: sufficit enim utrobique quod ille concursus, sit connaturaliter debitus.

RESPONDET Vafq. Disparitatem esse, quia ignis habet vim & potentiam producendi calorem, ferturque quasi impetu ad talem effectum, ita ut si ei negaretur concursus, violentum id illi esset; at natura spiritualis, ita existit Deo producente, & conservante, ut ipsa non habeat vim ullam, quia cum Dei concursu seipsum conservet, nec habet inclinationem naturalem, per modum potentiae, ad existendum, cum ipsa non distinguitur a sua existentia. Ex eo vero quod non distinguitur in Angelis esse ab essentiali, non sequitur illorum incorruptibilitas: quia corruptibilitas tota stat in hoc, quod haec essentiali quæ aliquando existit, nutu Dei conservetur.

CONTRA est. Tum, quia concedo Angelum non habere vim quasi effectivam conservandi seipsum, habet tamen prædicata exiguita non annihilari, cur ergo haec non fundabunt naturalem incorruptibilitatem in Angelis? sicut prædicata exigentia in igne, ut ponatur ab illo calefactio, fundant ut illi sit naturale calefacere. Tum, quia vel habet Angelus, prædicata quæ magis exigit conservari quam sonus, species audibles, &c. vel non habet: Sinon habet, ergo conservari illius, ita est illi supernaturale, sicut sonus si servaretur semper: Si autem habet Angelus talia prædicata. Ergo naturale illi est conservari: quia secundum illius prædicata exiguita: haec enim idem sunt. Tum, quia nego ex eis assumere naturam suam Angelos esse incorruptibles, quia existentia illorum identificatur essentiali eorundem. Nego item corruptibilitatem Angelorum stare in hoc quod existentia illorum nutu Dei servetur: hoc enim servari nutu Dei dividitur in membra, h. e. servari secundum exigentiam prædicatorum, & in servari contra exigentiam prædicatorum: primum illud debetur Angelis, & arguit naturalem conservationem.

Accipit hanc paritatem positam in arguemento Cyrilus l. 8. Thes. c. 2.

PROBARI solet 4. quo etiam Argumento utitur Arriaga Disp. 2. S. 4. si esset naturale corrupti Angelo, ideo esset: quia habet naturalem non repugnantiam, & capacitatem passivam ad corrupti. Sed haec Ratio non convincit, alias

exco.

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. Aet. Z.

VI

ex eo, quia lapis habet naturalem capacitatem ad patiendum motum sursum, motus ille erit illi naturalis.

PROBATUS 5. Vel habet Angelus praedicta intrinseca, quæ poscunt à Deo ut illum anhiliet, vel non habet. Si habet, quænam sunt illa? & si illa habet, qui est distinctus, ab iis, quæcum conservantur immediatè à Deo, nihilominus de lege ordinaria corrumpuntur. Sicut non habet talia praedicta, quæ poscunt à Deo ut illum anhiliet: Ergo habet praedicta, quæ poscunt ne anhilietur: nam illud, non poscunt, fundatur in aliquo positivo: ad eum modum; quia non poscit homo, ut sit, Leo, poscit, ne sit Leo. Quod si poscit Angelus ne anhilietur, naturale erit illi non anhilari: hæc enim idem sunt. Neque hoc erit argumentum à sensu negativo ad infinitatem; sed ostendere positivum praedictum, in quo negatio illa fundetur, quod positivum praedictum, intelligitur, per illud poscere non anhilari.

IDEM INTENTUM aliter probat Esparza q. 3. art. 2. Quia scilicet Angelus ex natura rei habet potestatem peccandi lethaliter, peccato autem lethali aeternitas pœnaru[m] debetur. *Sed haec ratio*

NON CONVINCIT, quia ex natura rei Angelo non debentur vires supernaturales gratiæ, sine quibus si peccetur, ad maximum non committetur peccatum mortale cui debetur aeternitas pœnaru[m], immo nescimus demonstrationem, quod debeatur etiam mortali. Quando autem dicit, quod ad puram torturam haberet Angelus appetitum ad sui conservationem: id non convincit, quia non est tortura noscere sibi aliquid non dandum, quod sibi nullo modo debetur, & ad quod nullum ordinem dicit: sicut non est tortura homini, quod non sit lucidus ut sol. Hinc non est tortura Angelo si non est duraturus, si non probas aliunde id illum exigere, immo negabitus habere illum appetitum ad perpetuam durationem.

OBJICIT 1. Vafq. ab Auctoritate Bonav. & Richardi.

Sed illi oppositum sentiunt: Nam agrosunt immutabilitatem, quam vocant incorruptibilitatem, & hanc dicunt esse in aliquibus rebus per naturam, ut in Angelis.

Adducit etiam Auctoritatem Justini L. qq. q. 13. & Damasc. L. 2. de Fide c. 3. *Immortalis inquit est Angelus non natura, sed gratia.*

RESPONDETUR. Negare PP. immortalitatem Angelis, ut significant de absoluta potentia illos anhilari posse: sed non intelligunt nomine gratiæ, collationem alicujus non exigit ab Angelis, quo etiam modo explicari debet Auctoritas Epistola Sophronii.

INSTANT 1. Martinon. 50. Creatio ex sensu Patrum vocatur gratia, quia nullis ex parte nostra meritis præcedentibus, factum est, ut

crearemur: Ergo & Angelis immortalitas erit ex gratia: quia ex gratiâ Dei bonitate.

RESPONDETUR. In primis concedendo intervenire illic gratuitam bonitatem hoc sensu: quia oppositum posset fieri. Sed non hoc sensu, quia hoc non sit exigitum abiisdem. Deinde multi salvant rationem gratuitæ per hoc, quia productio illorum fuit gratuita; conservatio autem est idem cum productione. Denique Disparitas adferri posset, quia ut crearentur nulla fuit in iis exigentia, quæ datur ut conserventur.

INSTANT 2. Idem impugnando secundam responsionem immediate allatam; Nemo dicit ignem calefacere per gratiam, licet prima illius productio fuerit ex gratia. Ergo nec conservatio Angelii erit ex gratia, ex eo, quia illius productio, fuit ex gratia.

RESPONDETUR. In aliquibus quæ supponunt non nisi pro primo suo fieri gratiam, nihilominus etiam continuatio ad gratiam reducitur. Et ita dignitas senatoria ad vitalitatem, est gratia Regis, quamvis de ordinaria lege, teneatur Princeps servare Senatorem, in illa gratia. Interdum etiam gratia primò facta, non transfundit denominationem gratia in conservationem ejusdem esse: Sic v. g. si aliquis Episcopus ex gratia extra tempora aliquem initiet, facit illi gratiam, neque tamen conservatio status illius sacri, vocatur postea gratia Episcopi. Quando autem conservatio debeat appellari gratia, pendet ex usu & usurpatione humanâ, quæ non accessit ad dicendum ex gratia esse Dei, quodignis calefaciat; licet ad gratiam revocetur, quod sol oriatur super bonos & malos, qui etiam usus accessit, ut dicatur conservatio Angelorum in sensu explicato, esse ex gratia.

OBJICIT 2. Vafq. Res omnes possibiles sunt naturâ sunt objecta Divinæ omnipotentis, non ex eo, quod sint possibiles fieri ab omnipotentiâ, sed ideo possunt fieri ab omnipotentiâ, quia sunt possibiles. Ergo etiam eodem modo philosophandum est de corruptibilitate, nempe quamcunque rem, ex se ipsa, secundum rem, potentiam habere ut non sit.

RESPONDETUR. Eodem modo philosophandum est de corruptibilitate per ordinem ad potentiam absolutam, ac philosophamus de possibiliitate, scilicet dicendo non ideo de potentia absoluta posse anhilari Angelum, quia Deus habet potentiam; sed habere potentiam, quia potest anhilari. De corruptibilitate autem per ordinem ad potentiam ordinariâ aliter differendum: quia nec creaturæ dicunt hunc ordinem ad sui anhilationem, nec potentia Divina ordinaria, dicit ordinem ad anhilare.

Quod autem additum in decursu Vafq. Quamvis dicant non repugnantiam possibilia ut producuntur, nihilominus illis non produci, non est violentum; hinc similiter non erit violentum &

innatu-

Disputatio I.

25

innaturale, corrupti Angelis. Id etiam non convincit; Quia possibilia non habent prædicatum exiguum suæ productionis, sed non nisi permisivum, ut ita dicam; exigunt autem Angeline corruptantur, & si concedatur exigua ad producere possibilibus, id erit non nisi per rationem: unde illa exigentia antecedenter ad existentiam, non erit in statu actuali, cùm tamen violentia, sit existentium; è contra autem exigentia Angeline annihiletur, est actualis, & in statu existentia deducita, adeoque capax, ut dicatur illi non esse hoc naturale.

Objiciunt 3. Aliqui apud Martinon n. 43, ut aliquid naturæ suæ immortale dicatur, requirunt, non modò ut posset, sed etiam ut debeat, non mori; Tale debitum non est in Angelis; quia tale debitum est vis quædam ad arcendum mortem; hanc non habent Angelii: quia angelos non conservant, sed à solo Deo conservantur.

RESPONDETUR. Vim illam servandi, non habere quidem Angelos, quæ sit coëffectiva conservationis: sicut enim non efficiunt sui productionem, ita nec sui conservationem: habent tamen vim h. e. exigentiam prædicatorum.

INSTABIS. Non datur exigentia in creaturis durationis æternæ à parte ante. Ergo nec à parte post.

RESPONDETUR. Qui non teneret possibilitem creaturæ ab æterno permanentis, dispensatatem facile adferret. Deinde est Argumentum à facilitate ad difficultatem, difficultas autem est durare etiam à parte ante. Addo non ostendi, quidam sit prædicatum exiguum durationis æternæ à parte ante; potest a item tale prædicatum ostendi ad durationem æternam à parte post per rationes suprà pro Conclusione allatas. Sed quid si aliquis dubitaret de Antecedenti: neque enim adhuc illa creatura esset à se, ne inferret necessitatem suæ positionis à Deo tamen, cui per absolutam potentiam resistere Deus non possit; & quod de facto illi restiterit. Nec inde sequeretur factam violentiam alicui creaturæ: nam violentia ut suprà diximus, non similis existenti. Inclinat Martinon ad possibilitem talis creaturæ; quod autem negatio creaturæ illius non sit violentia, sic explicat; quemadmodum Deus alia quædam propter fines bonos non constituit in statu naturali, sed contra ipsorum exigentiam, cuiusmodi est quod omnibus terræ partes extimæ, non æque distant à centro: sic etiam potuit Deus non obsequi exigentiam propter suos fines ne poneretur illa creatura.

Exigentia illa ad conservari, stans cum ipsa actuali conservatione, importat actum primum ad conservari, non quidem distinctum realiter, distinctum tamen ratione: quia in illo instanti durationis, possumus adhuc partiri duo instantia considerabilitatis, in primo exigere essentia-

Angeli ut conservetur, in secundo respondere illi exigentiae Deum. Et licet in eodem instanti non possit aliquid habere actum primum distinctum realiter à duratione, quia alias idem se ipso esset prius & posterius, prius ratione actus primi, posterius ratione ipsiusmet durationis, seu actus secundi physici, potest tamè aliquid in eodem instanti, esse prius duratione per considerabilitatem: ad eum modum quo in Divinis exigit filius, ut persistatur in ejus generatione, quæ exigentia, simul est, cum illius expleione.

DIFFICULTAS II.

Possibilisne Angelus essentialiter inannihilabilis?

Possibilem esse creaturam essentialiter inan-

nihilabilem docuit Arr. D. 15. Met. S. 2. n. 64. & hic D. 2. n. 6. eandem retractat. Favet Mart. D. 6. de Deo. 34. Negat Suar. hic L. 1. c. 9. n. 5. Vasq. hic I. p. d. 182. c. 2. n. 8.

DICENDUM est. Implicare Angelum in quæcunque creaturam essentialiter inannihilabilem, seu quam Deus ne de absolute quidem potentia annihilare posset.

PROBatur 1. Talis creatura & conservaretur & non conservaretur à Deo: hoc implicat contradictionem: Ergo. Quod talis creatura sit conservanda à Deo, probatione non indiget; nam hoc concedunt Oppositi cum Arriaga. Depositum etiam hoc Auctoritas Aug. L. 4. de Gen. ad lit. c. 12. & L. 5. c. 20. Nazianz. orat. 2. de Theol. q. 36. Ansel. Monologii c. 12. qui ita loquitur: *Sicut nihil factum est nisi per creatricem presentem essentiam; itanihil vigeat, nisi per ejus servatricem potentiam.* Unde sicut implicat in alio rerum ordine esse aliquid, quod non sit Deus, & tamen non esse creatum, ita si vis Auctoritatis speletur implicabit etiam in alio rerum ordine, non conservari aliquid à Deo. Gregor. 16. Moral. c. 18. *Cuncta, inquit, quippe ex nihilo facta sunt, eorumque essentia rursus ad nihilum tenderet, nisi eam Auctor omnium, regiminis manu teneret.* Et hoc ipsum, ulterius sic probat Ratio. Quia si aliqua creatura non conservaretur à Deo in genere durationis & conservationis, & quod esset independens & à se, sicut ipsemet Deus; in nulla autem formalitate est impliciter independens, & à se, creatuta. Quod autem non sit conservanda à Deo illa creatura, sic probatur: Conservatio quæ est essentialiter frustra non datur, ut suprà etiam probatum est in simili, sed conservatio creaturæ inannihilabilis, esset essentialiter frustra; quod probatur, si aliquid de se esset necessarium in existendo, & ponendo se extranihilum, illius producere ab alio esset essentialiter frustra & inimaginabilis. Hinc Deus quia est ens necessarium in existendo, non indiget ab alio & non potest produci: Ergo etiam quod est necessarium in permanendo, & essentialiter

R. P.

MŁOD
TOWSKI
M. A. et Z.

VI

tialiter inannihilabile, illius conservatio esset essentialiter frustra. Pone enim v.g. Deum non conservare illam creaturam vel annihilabitur illa creatura, vel non? Si annihilabitur; Ergo non est essentialiter inannihilabilis: Sinon annihilabitur, Ergo sive illam conservet, sive non conservet Deus, ad nihilum conductit. Illustrari hoc potest Sic. Finge Deum nolle ut Petrus sit Animal rationale, adhuc Petrus erit homo: quia hoc est de intrinseca ratione Petri: Ergo etiam si inannihilabilitas est de intrinseca ratione illius creaturae, sive illam velit sive nolit conservare Deus, durabit semper.

Quod autem adducit Arriaga Patrem aeternum & producere Filium, & manere in ejus productione, nec posse cessare liberè, etiam de potentia absoluta, ab ea continua productione, seu conservatione, in praesenti non convinxit: quia in primis ex eo non est essentialiter frustra illa generatio, quia si per impossibile cessaret ab illa Pater, definiret esse Filius; simile autem in praesenti non dicetur. Idque ulterius ex eo: quia cum illa Generatio dicat quid intrinsecum Deo, si cessaret, hoc ipso Deus mutaretur & cessaret: quo ergo titulo Deus est immutabilis, eodem titulo semper filium generat; non mutaretur autem si non conservaret, cum probari non possit (imo oppositum evincitur) quod aliquando conservetur illa creatura. Rursum cum illa generatio perficiatur dictione, quae dictio est realiter ipsa intellatio communis, adeoque natura Divina, sicut ergo natura Divina definire non potest; ita nec potest definire dictio: tale autem, nullum ostendetur absurdum, posito quod illa creatura sit essentialiter inannihilabilis, quantumvis dicatur illa non conservari a Deo. Quod ipsum sic ulterius illustratur, quia etiam illa conservatio, esset essentialiter frustra, si non esset intrinseca & immanens Deo; & hoc excusat, cur non sit frustra, quia immanentia Deo, mutari non possunt: Quia autem illa conservatio non esset immanens Deo, & ex altera parte est de se inannihilabilis illa creatura, hinc non habet titulum, ratione cuius illa conservatio, non esset essentialiter frustra. Nec absurdum est, imo conforme rationi, Deo intrinseca & immanentia, non esse dependentia, a Deo, nec subdi dominio illius, absurdum autem est dicere aliquam creaturam, in aliqua ratione, esse independentem a Deo.

PROBATOR 2. Illa creatura cum sua inannihilabilitate essentiali, & non laederet dominum Dei, & laederet: non laederet quidem, quia nulla creatura est possibilis, quae sit opposita & evacuans perfectionem Divinam: laederet autem ut probatur, quia si non laederet, ideo non laederet, quia scilicet non nisi ex suppositione consequenti ad id teneretur, quod illam videlicet Deus vellet producere, sciens de tali ejus praedicato: sed falsum est illam creaturam non nisi

ex suppositione consequenti esse inannihilabilem: quod ipsum probatur: Quando Deus liberè decernit ut existat Petrus, non ex suppositione consequenti, ligatur ut ille sit Animal rationale: quia scilicet id depositum ex intrinsecis suis principiis; Ergo etiam quando Deus liberè decernit ut existat inannihilabilis essentialiter creatura, non ex suppositione consequenti ligabitur Deus, ut sit inannihilabilis essentialiter; licet ergo illuc sit ligatio Divina non nisi ex suppositione consequenti de ipsa prima existentia, quia poterat Deus non facere decretum de hac existentia; sed non potest non facere decretum, ne sit inannihilabilis essentialiter, adeoque non ex suppositione consequenti est inannihilabilis.

PROBATOR 3. Etiam Auctoritate S. Script. nam Sap. 11. dicitur. *Quoniam autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses, aut quod a te vocari non esset, conservaretur.* Ex quo loco sic arguitur. Illa creatura vel ideo conservaretur, quia Deus vellet conservari, vel non ideo conservaretur; Si non ideo, ergo contradicis Scripturam: Si ideo, ergo liberè conservatur: Ly enim volo in Script. supponit pro liberè. Si liberè conservatur, ergo potest non conservari; Ergo & inannihilari, ergo nec est essentialiter inannihilabilis. Quod si hunc locum interpreteris de solis praesentis ordinis creaturis, aut alio modo, arbitratie, non accipies Script. ut sonat.

OBJICITUR 1. Ex Arriaga huc D. 2. n.4. Non implicat duratio quae se extendat ad tempus indivisibile, vel ad aliquot dies, vel in aeternum, de cuius essentia sit tot diebus, vel aeternum durare.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum supponere, quod duratio sit, quid distinctum a re durante, quod falsum est. Sed quid sit de hoc, Negandum est Antecedens propter alias rationes: possibile tamen est ut ex libero Decreto Dei, non ligativo absolutè illius potentia possit esse tanta vel tanta duratio. Casu autem quo ad significandum, & complementum futuri decretum, quo vult Deus nunquam annihilare Angelos, produceret qualitatem aliquam, illa non nisi ex suppositione esset inannihilabilis; quia esset conformis & proportionata ipsius decreto, quod ipsum ex suppositione non nisi inannihilabilitatem infert. Et sicut ex suppositione quod Deus velit esse amicus creaturae, quoadusque ipsa non peccet, dat qualitatem gratiae, quae inaccessibilitatem dicit, quoadusque creatura non peccet, idque ex titulo, quia complementum debet esse proportionatum ipsi actu, ita & illa qualitas, ut proportionetur decreto, debet esse non nisi ex suppositione inannihilabilis.

OBJICITUR 2. Non est contra dominium Dei, licet necessitetur, ut Petrus sit non nisi Animal rationale; Ergo etiam non erit contra dominium

minimum Dei creatura essentialiter inannihilabilis.

RESPONDE TUR. Negando Conf. quia quando Deus produxit Petrum, habet illum ita subditum, ut possit illum in talis statu ponere, in quo ita se habeat in ratione physica, ac si nullo modo exigeret esse animal rationale: Nam dum non existit, habet se, ac si non esset animal rationale. Ex quo ulterius habet Deus ut dicatur illius subdi Petrus, & pondere à dominio illius. Quod quia non posset Deus facere respectu creatura essentialiter inannihilabilis, sit ut illa non dicatur subdi Deo. Deinde exigentia illa a pro statu metaphysico & intentional, circa quem minus Deus potest: nam possumus ponere in statu metaphysico rationale sine risibili; circa quod minus Deus potest: nam illud à parte ponere non potest. Creatura autem essentialiter inannihilabilis, non esset jam pro solo nominis statu metaphysico, sed etiam pro statu physico, qui absolute Deo subdi potest.

Denique exigentia illa Petri, ut sit animal rationale, si spectetur independenter à nostris conceptibus, fundatur in ipsa existentia: extra eum existentiam, non est illa exigentia nisi intentionalis. Quod si illa exigentia fundata est a ipsa existentia, sicut ipsa existentia, est Deo subditata ex consequenti, etiam fundata in illa eountur subdi, sequique, tanquam accessoria, conditionem principalis. Quia vero nihil si nile ostendi posset in creatura essentialiter inannihilabilis, sit, ut illa debeat dici simpliciter non subditata Deo.

INSTAB 1. Qui dicit unum actum intellectus voluntatis posse videre aut amare plura objecta: Item unam speciem Angelicam, poterat representare multa objecta, &c. non minus dominum Dei, etiam si inde sequatur non posse Deum facere, ut illa eadem cognitione, eadem species, sit non nisi unius objecti: Ergo etiam & inannihilabilitas illius creatura, non erit contra dominum Dei.

RESPONDE TUR. Negando Conseq. propter disparitatem allatam: quia scil. potest Deus illam speciem, illam cognitionem, &c. ponere in statu, in quo ita se habeat, ac si illam existiam non haberet; non posset autem Deus sic facere cum creatura essentialiter inannihilabilis. Deinde quia illa notitia & species in conseruari penderent à Deo, secus illa creatura.

INSTAB 2. Dominum Dei in creaturas, non effita absolutum, ut nihil sit imaginabile, quod non posset Deus circa quamlibet ex illis facere, sicut alios deberemus semper dicere, quæcumque nobis occurserint esse possibilia, & quod Deus hominem posset facere lapidem: quia est absolutus Dominus.

RESPONDE TUR. Quamvis Deus non posset facere ut homo sit lapis, salvabitur ejus dominum propter dicta supra. Et licet non debeat

mus imaginari dominium Deitale, ut nihil sit quod non possit facere, debemus tamen imaginari tale, ut etiam secundum illud quod Deus non potest in creaturis facere, secundum inquit illud, sit subditum, ratione ipsius existentiae, quam subditionem non haberet creatura, essentialiter inannihilabilis. Sic si Rex aliquis Principem non possit punire, nisi ablatâ dignitate, id non derogat dominio Regis; sed si punire non possit, nec auferre dignitatem, in qua impunita exercita fundabatur, minuetur dominium Regis. Sic etiam, quia illa impotentia ne homo fiat à Deo lapis, fundatur prout est actu exercita in ipso existere; cum illud existere sit Deo subditum, bene salvabitur adhuc dominium Dei. Quia autem existentia creatura essentialiter inannihilabilis Deo non esset subdita, sit ut non salvet dominium Dei.

OBJICITUR 3. Ex Martin. d. 6. n. 34. Potuit Deus cum humano intellectu producere actum supernaturale, afferentem de seipso quod sit toti æternitati coexistens adæquatè, illi repugnabit falsitas ab intrinseco, alias concurreret Deus specialiter ad actum supernaturale, qui falsus esset; falsi autem Deus non potest esse specialis auctor.

RESPONDE TUR. Concedit quidem Ovidio Controv. i. Animastica p. i. Posse dari actum supernaturale falsum, de quo alias. Ceterum Argumentum non convincit: Ratio, quia ille actus diceret se perpetuo duraturum, involvendo tacitam conditionem: Si scil. oppositum Deus non voluerit. De quo etiam dictum in materia de Visione.

QUÆSTIO IV.

De Prædicatis distinctionis Angelorum inter se.

PER Scripturam constat Angelorum multitudinem maximam esse: quia exprimitur per numerum, distinctionem à nobis non conceptibilem; Ut cum dicitur; *Milia milium ministabant, & decies milles centena milia afflebant eis.* Unde aliqui, intulerunt plures esse Angelos omnibus arenis, foliis, guttis, &c. sed immerito. Quia hujus talis adamussim facienda comparationis nullum in patribus fundamentum: Sed id habet fundamentum, esse illos plures hominibus & speciebus materialium: Ratio, quia docent PP. non nisi ex infimo ordine infimæ Hierarchiæ, Angelos nostræ custodiæ deputari, & singulis speciebus singulos. Sed hoc ipsum adhuc dicit esse obscurum Vasq. D. 180. c. 3. aditque in fine, unde constare nobis posset, eundem Angelum, in custodiæ multorum hominum, iterum atque iterum non delegari? Dari Angelos singulis hominibus singulos docent Origines, Basil. Niss. Theod. Hieron. dubitat tamen Magister in 2. dist. 2. Omnes apud Vasq.

c. 2 d. 245.

R. P.
MŁOD
TOWSKI
M. A. et Z.
VI

d. 245. Sed nonnisi post nativitatem hanc deputationem fieri voluit Hieron. Nam ante nativitatem est veluti pars matris, ac proinde sub eiusdem Angeli curam cadit ex S. Th. q. 64. a. 5.

Singulis individuis specierum dari singulos Angelos docuit Aug. I. 83, quæst. q. 74. sed dari nonnisi singulis speciebus, plures tenent. Imò aliqui videntur significare septem spiritibus ante Deum stantibus omnium specierum gubernium deberi. Quia verò vocatur Angelus Petri Act. 12. & 18. Matth. loquens Scriptura de pluribus parvulis simul loquitur de pluribus Angelis. Angelis inquit eorum vident faciem Patris. Unde concluditur singulos Angelos singulis hominibus dari. Dari illos etiam Gentilibus suadent locutiones PP. qui dicunt illos dari singulis hominibus, non verò singulis tantum Christianis. Sed dubium est, An etiam dentur singulis hominibus singuli dæmones, ut tentent. Dari docuit Orig. & Nisenus apud cit. Vafq.

Circa hanc multitudinem Angelorum unum opponitur. Homines electi debent occupare sedes Angelorum malorum ut docet Aug. Beda, Ansel. apud Vafq. d. 180. Rursus, electi sunt pauciores reprobis; ergo jam soli electi parres erunt numero reprobis Angelis. Rursus, magis excedunt electos reprobri quam tertia parte; Ergo, si electi tertiam partem exæquant Angelorum, tota multitudo hominum longè magis excedet. Ant. probatur ex Apoc. 12. Ubi Draco detraxit suā caudā tertiam partem stellarum.

RESPONDE TUR. Si ad figuræ veniatur; Homo significatur ove perdita una, Angelis significantur per numerum 99. multò ergo erunt plures hominibus. Draco non significat decipiens Angelos, sed doctos deceptos à dæmonē, ut voluit Lyranus, Richardus, Beda. Deinde non constat quòd unus homo plurium Angelorum sedes non sit occupaturus.

DIFFICULTAS I.

Essentialenē Angelis nonnisi specie distingui.

Quod possint Angeli solo numero differre, Ordinariè docent Nostris cum Suar. hic c. 15. contra Thomistas. Decisio hujus difficultatis vult decisionem hujus propositionis: An sit possibilis creatura immultiplicabilis numerus, cui scil. essentialis sit non habere sibi simile individuum? In hac universalitate tractat hanc quæstionem Suar. D. 5. Met. à n. 23. tenetque negativam cum Molina, accessit Vafq. d. 181. Valent. T. 1. d. 4. q. 1. p. 3. Et post illum Deubalis 1. p. q. 50. a. 4. q. 1. Possibilitatem talis creaturæ post Thomistas docuit Nostris Franc. Lugo de Angelis d. 2. c. 3.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur Argumenta pro possibiliate creatura essentialiter individua.

PRIMUM ARGUMENTUM est Prioris Laurentii Pikarskī, quod procedit potius de Angelis. Impossibile est multiplicari naturam se ipsa individua, Angelica natura est hujusmodi. Ergo. Maj. prob. Tum quia, non aliam ob causam, natura Divina est immultiplicabilis numerō, nisi quia se ipsa individua est. Tum, quia individuari naturam seipso idem est, ac illam in suo essentiali conceptu involvere immultiplicabilitatem; hinc si multiplicaretur, & esset seipso individua ut supponitur, & non esset, quia multiplicaretur. Min. principialis prob. Quia sicut modum essendi ex omnibus quicunque naturæ creatæ non repugnant, tribuimus Angelis optimū, sic & modum unitatis; optimus autem modus individuationis, est esse seipso individuum. Quod ipsum quod Maj. prob. nam quemadmodum unitas, sequitur ad esse, sic & modus unitatis, sequi debet ordinem & modum essendi. Ergo & perfectissimum modum essendi creatum, individuatio perfectissima creatæ. Quod autem talis modus unitatis sit optimus, prob. quia reperitur in Deo. Quod autem ille non repugnet Angelis, prob. quia absolute non implicat contradictionem creatura seipso individua.

RESPONDE TUR pluribus modis huic Argumento.

PRIMUS MODUS est. Quia hoc Argumentum non est demonstratio: Ultimò enim sicut in hoc, creatura seipso individua non implicat: mediis autem terminis non implicat, non est demonstrativus.

SECUNDUS MODUS est. Quia videntur hoc Argumentum probare multum, assumendo hunc medium terminum, modus essendi genericus perfectissimus tribuitur Angelis. Ergo & tribui debet individuatio perfectissima. Intentum prob. quia scil. deberet probare, quod sicut Angelis tribuitur modus essendi genericus perfectissimus, sic etiam tribui debeat quod speciem, modus essendi perfectissimus, quia etiam modus speciei sequitur modum ipsius generis; & tamen Angelis non tribuitur modus essendi specificus perfectissimus, alias omnes debent esse ejusdem speciei, adeoque individualiter differentes, vel ad minimum æqualis speciei, quam tamen æqualitatem, non tenet aequalis. Concedo quidem non posse dari speciem perfectissimam Angelis: Concedo esse inæqualitatem specificam, sed Argumentum probat, debere dari speciem perfectissimam, quia datur modus genericus perfectissimus, quem sequitur modus speciei.

TER-

TERTIUS MODUS solvendi idem Argumentum est. Quia intendit probare quod in Angelis detur ratio Individuationis genericè perfectissima: probat autem dari specificè perfectissimam: quod ipsum probatur, quia etiam non in individuatio est individuatio, Angelica etiam individuatio est etiam individuatio: Ergo differentia specie, tanquam membra dividentia individuationem ut sic.

Ut detur aliquid arguenti, sufficit dicere quod Angelis quibus debetur modus essendi genericus perfectissimus, etiam debeatur individualis unitas perfectissima perfectione oriunda a gradu ipso genericō, seu intellectivi; non autem perfectione oriunda, ab aliquā alia specifica individuationis ratione, quamvis illa foret possibilis. Sic v.g. Individuatio Petri, est perfectior individuatione bucephali, sed perfectio ne possibilis, ab ipsa specie; quia scilicet individuum speciei humanae, est perfectius, individuo specie Bucephali. Sic etiam est illuc perfectissima individuatio, possibilis ex genere: quia identificatur perfectissimo Angelico generi, quod est intellectivum, independenter a corpore: & sic ut ad salvandam rationem perfectioris individuatio quod est Petrus, praे individuo quod est Bucephalus, non est necesse ponere aliquam perfectioris individuationem, possibilem de linea in dividuationis: ita nec in praesenti.

Sed ponamus esse possibile ut detur natura creata essentialiter individua debentur esse tales Angeli?

RESPONDE TUR quod non. Tum, quia nullum est fundamentum in PP. tribuendæ talis individuationem in Angelis. Tum quia, quamvis habeant modum essendi genericum perfectissimum, non est necesse, ut habeant individuationem perfectissimam, idque ideo, quia nisi haberent modum essendi genericum perfectissimum, hoc ipso non essent distincti ab hominibus; adeoque nec Angeli; si autem non haberent perfectissimam individuationem, adhuc poterunt esse distincti ab hominibus, esseque Angeli. Tum, quia dictum est in Philosophia, non dari, nec esse possibilia a parte rei individua genericæ, sed mediis non nisi speciebus descendit individuationem, & ita cum non dentur species perfectissimæ in Angelis, nec debent dari individua rationes perfectissimæ; non posset enim ad illas descendit, nisi mediis perfectissimis speciebus: quia verò modus essendi genericus non præexistit per aliquam antecedentiam specierum, communicari, poterit bene convenire Angelis modus essendi genericus perfectissimus, dicet non competit illis individuatio perfectissima, quia communicari deberet mediis speciebus perfectissimis. Tum, quia si in ratione individui non ita discurratur, ut fert communis apprehensio, scilicet ut dicatur sola natura Divina esse essentialiter individua & reliquæ mul-

tiplicabiles, dabatur ansa ponendi multiplicationem naturæ determinatam, v.g. ad 10. individua. Et sicut tu immultiplicationem Angelorum refers in naturam talis individuationis, ita & nos naturam determinatæ multiplicationis, referemus, in talem naturam. Et sicut oppositi habent fundamentum ponendæ naturæ essentialiter individua; quia Divina natura est essentialiter individua, ita & nos ponemus naturam determinatæ communicabilem, quia etiam natura Divina, non nisi determinatis personis Divinis communicabilis est. Porro cum hæc natura essentialiter individua, esset perfectissimæ individuationis, etiam si per impossibile esset possibilis, nondum daretur, sed potius aliqua individuatio, ad pauciora determinata. Quod ipsum probatur, quia quamvis possibilis esset creatura perfectissima, non diceretur illam in principiis illam tenentum, eandem debere de facto dari: Ita quamvis esset possibilis individuatio essentialis creata, ex eo ipso quia esset perfectissima, non deberet inferri, illam de facto dari, sed potius individuationes non ita multiplicabiles, ut multiplicantur humanæ, ut per defectum tantæ multiplicationis, accedant ad naturam simpliciter individuam Divinam. Tum quia, sicut de ipso complemento universi dicimus illud pendere à placito Creatoris, ita & de individuationibus dicetur: unde ergo constabit illam de facto dari, quamvis sit possibilis?

2. ARGUMENTUM est Thomisticum, quidicunt individuationem sumi per ordinem ad materiam; Angelus autem est quid ita materialis.

RESPONDE TUR. Negando hoc principium: quia aliquæ cogitationes nostræ sunt numero distinctæ, & tamen spirituales & immateriales. Aristoteles si alicubi favet, explicandus, quod materialitas & quantitas sit principium individuationis, magis non nisi notum.

INSTANT 1. Joan. à S. Thom. D. 19. art. 3. n. 10. Philosophi lumine naturali cognoverunt dari unum Deum; Ergo ratio id suadens acceptanda est: sed ratio hæc, cur Deus sit unus, erat immaterialitas, & ita Arist. 12. Met. c. 8. t. 49. inquit: *Ipsum verò quid erat esse primum, non habet materiam, cùm actus sit, unum ergo tum ratione tum numero.* 5. Met. t. 12. Etiam inquit numero sunt unum, quorum materia una.

RESPONDE TUR. Legitima ratio, cur Deus sit unus, non est ejus immaterialitas, sed id quod assumimus in prima Parte de Dei Unitate. Prior locus Arist. non plus vult, quia Deum qui est unus esse immaterialem: Secundus ait de principio individuationis magis noto.

INSTANT 2. Idem. Differentiae individualiter multiplicantes taliter se habent, quod sine qualibet determinatæ sumpta salvetur species, & tamen ipsa divisio substantialis est. Et ita Pe-

R. P.
MŁOD
IOWSKI
m. A. et Z.
VI

trus & Paulus differunt tanquam duæ substantiæ realiter distinctæ, & tamen non specificè distinctæ. Ergo oportet pro principio distinctiōnis accipere aliquid, quod in se substantiale est, & tamen ejus divisio materialiter se habeat ad speciem, hoc autem non est aliud nisi materiale aliquid, quo carent Angelii. Quod Argumentum pluribus dilatatur.

RESPONDE TUR. Materialitas duplex potest cogitari, primò materialitas involvens aliquid corporeum, hoc carent Angelii: sed nego, quod illius carentia, fundet negationem multiplicitatis individualis. Secundò materialitas sumitur pro eo, quod non facit notabiliter unum ab alio differre, hæc materialitas datur de facto in Angelis; neque enim demonstrabile est omnes Angelos, debere à se nonnisi notabiliter differre. Et hanc materialitatem non destruit negatio illius prioris.

3. ARGUMENTUM est. Quo utitur cit. Lugo. Docent Logici distinguendam esse speciem prædicabilem & subjcibilē quibus diversas definitiones adscribunt, supponentes posse unam rationem ab alia separari: Jam autem species subjcibilis, uno etiam individuo est contenta.

RESPONDE TUR. Indebitam esse consequiam ab Intentionibus & Logicis ad Physicam, licet ergo species subjcibilis contenta sit uno individuo, non sequitur, quod etiam physice sit contenta: immo ex hoc ipso in contra arguitur; quia nulla est species ita subjcibilis, ut non possit esse prædicabilis, consequenter nulla ita immultiplicata, quin possit multiplicari. Deinde posset admitti, divisio individuationis in multiplicabilem & immultiplicabilem, sed conditionata, adeoque non inveniens ejus possibilitem; ad eum modum quo divisio quantitatis in finitam & infinitam, non invenit possibilitem infiniti.

INSTAT 1. De Lugo inter munera differentiæ specificæ unum est, constituere speciem; aliud omnino diversum, prædicari de pluribus. Ergo, videntur supponere, possibilem esse speciem subjcibilem, quæ nullo modo sit prædicabilis.

RESPONDE TUR. Diversum est officium Animalis & diversum Rationalis; nunquidne ista duo separari inter se poterunt? & universaliter à diversitate officii in intentionibus seu Logicis, non est licitum argumentari, ad diversitatem physicam.

INSTAT 2. Idem. Differentiæ Individuæ sunt positivæ & inæqualis perfectionis inter se, illaque ad quidditatem individui non minus pertinet, quam differentiæ specificæ: Cur ergo non poterit Deus creare differentiam aliquam individuum intra genus Angelorum, ita cæ: eris omnibus inæqualē, ut non minus differant inter se, quam duæ differentiæ specificæ?

RESPONDE TUR. Si illæ differentiæ indivi-

duæ non minus differentiæ inter se quam duæ specificæ, hoc ipso non individuam, sed specificam differentiam invenient. Deinde concedo, posse dari tales duas differentias individuales, sed nego inde sequi, alterutram debere esse essentialiter individuam.

Punctum Difficultatis 2.

Adseruntur alia Argumenta pro eodem intento.

PRIMUM ARGUMENTUM est ex Mauro Q. 41. Logicā, petitum ex Arist. 12. Metaph. t. 49. qui ut probet non dari plures mundos, ac plures cœlos solo numero diversos, sic argumentatur. Si darentur plures mundi ac plures cœli solo numero diversi, deberent dari plures primi motores talium cœlorum solo numero diversi, sed non possent dari: quod probat. Quæ sunt numero plura, ea materiam habent, at quidditas prima, materia est expers, est enigmatus; Id ergo quod primum movet, cùm sit immobile, unum est & ratione & numero, & ideo quod semper, continueque movetur unum est solum, unum igitur tantum cœlum est.

RESPONDE TUR. Hoc Argum. Aristotelis probat multum: & aliquid contra fidem: probat contra fidem, nempe quod sunt impossibilis plures mundi: hoc enim intendit Arist. ergo debet principium esse falsum quod assumit: positoque quod Trinitatis personæ numero different non specie, probaret itidem in materia Theologica falsum. Quod autem probet multum ratio est, quia probat posse esse plures cœlos: cùm cœli materiam habeant: probat enim animas humanas non differre solo numero, quia materiam non habent, vel illas esse materiales. Concedo ergo in præfensi assumisse hoc principium Arist. nempe quod quæ sunt numero plura, materiam habeant, sed hoc principium nihil probat, quia inducit in errorem. Rursus dici potest mentem Arist. hanc fuisse, Deus ex necessitate operatus est, & cœlos ab æternō; hinc si darentur rōvi cœli, jam non hic sed alius debet esse Deus illorum productivus; Deus autem est unus, quia & motor cœlorum unus: sed inde non sequitur immultiplicitas rei materiam non habentis. Denique dici potest, quod nomine materia veniat illuc potentialitas & exclusivum actus puri, non autem materia physica: Quod veniat potentialitas existendi ratio est, quia nisi ita sumatur, sequentur absurdia jam prætracta. Deinde quia huius termino materia opponit Arist. ly actus, ubi nomine actus non intelligit formam, quæ opponitur materia physica: neque enim Deus est forma per Arist. sed intelligit actum oppositum potentialitati existendi. Quod si nomine materia venit potentialitas

Disputatio I.

31

rialitas existendi, bene arguit Arist. quod quae sunt numeroplura, habeant materiam seu potentialitatem existendi, quae Deo repugnat.

2. ARGUMENTUM ejusdem est. Si plures Angeli different solo numero, vel essent omnino similes in omnibus praedicatis per se & necessario convenientibus, vel essent dissimiles in aliquo praedicato, per se & necessario convenienti: Primum dici non potest, quia non essent perfecte intelligibiles, ac per se nominabiles, nomine mentali proprio. Secunda Pars prob. quae sunt dissimilia in aliquo praedicato per se, eo ipso differunt specie.

RESPONDETUR. Esse illos similes in omnibus praedicatis per se convenientibus; Nego autem exinde sequi, quod non essent perfecte intelligibiles: Sicut unusquisque in se & sibi, non est specie distinctus, est tamen in se & sibi, perfecte intelligibilis; essentque nominabiles nomine mentali proprio uno specifico, licet proprio quidem, sed non individuali. In traductam arguendi immerito supponit, diversitatem in spiritibus non posse sumi nisi in ordine subiectum, vel quod formae separatae debent simul creari in creatione mundi: Nunquid enim modo, tempore & loco alio, non potest Deus novum Angelum producere?

3. ARGUMENTUM est. Formae quae non sunt ordinatae ad formandum ullum subiectum, quae sunt intelligentiae, non possunt differre per ordinem ad subiectum, adeoque debent esse dissimiles in ratione formae, praescindendo ab ordine ad subiectum. Sed omnis dissimilitudo qua formae sunt dissimiles in ratione formae praescindendo ab ordine ad subiectum, est specifica; Ergo in formis separatis, non potest dari alia dissimilitudo, quam specifica. Min. prob. nam dissimilitudo per quam figurae differunt in ratione figurae, praescindendo ab ordine ad subiectum, differunt specie, licet rotunditas aurea & argentea, quia differunt solum in ordine ad subiectum, differunt solo numero.

RESPONDETUR. In primis concedendo tonum; neque enim Angeli sunt formae: Argumentum autem procedit de formis. Rursus, Argumentum nullum probat; quia probat independenter a subiecto seu materia, non posse dari duos circulos, duo quadrata solo numero distincta, si sint per ordinem ad idem numero subiectum seu materiam; quod falsum est. Unde hoc etiam Argum. est pro nobis, sic illud aptando; Quamvis quadratum & circulus differentia specie; hoc tamen non obstante, possunt dari duo quadrata numero distincta; Ergo idem dicendum de Angelis. Ex qua Rer. ratione directe negatur Minor. Quod autem duas figurae in ratione figurae sit necesse distingui specie, oritur ex eo; quia si non essent distinctae specie, hoc ipso non essent distinctae

et in ratione figurae; loquimur autem de illis tanquam de distinctis in figura: Species enim figurarum, figura est; hinc non differre illas specie, est non differre figuris, adeoque nec esse figurae; non implicat autem ut salvetur ratio veri Angeli, sine distinctione in specie; licet non possit distinctio specifica salvare, sine specie distincta, in ipsiusmet Angelis: Hocque solum probat Paritas allata. Negatur autem quod implicet, aliter comparari inter se Angelos, nisi ita, ut comparatur figura ad figuram.

4. ARGUMENTUM est. Formae intellectivae non ordinatae ad materiam, non possunt per se differre, nisi in ratione formae intellectivae; sed differentiae in ratione formae intellectivae, desumuntur ex diverso modo intelligendi, sicut differentia in ratione figurae, desumuntur ex diverso modo figurae. Ergo intelligentiae non possunt per se differre, nisi per differentias ex diverso modo in ratione intelligendi, sed differentiae desumptae ex diversis modis intelligendi sunt specificae, sicut sunt specificae differentiae formarum sensitivarum desumptae ex diversis modis sentiendi.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare; quia probat non dari duas visivas numero distinctas, aut duas auditivas; quia haec differentiae deberent sumi ex diversis modis sentiendi; haec autem non nisi specificae. Directe ad argumentum, formae intellectivae non ordinatae ad materiam, non possunt per se differre nisi in ratione formae intellectivae specie distinctae Nego Maj. nisi ratione formae intellectivae, vel specie vel numero distinctae Conc. Maj. Modusque intelligendi potest esse vel specie, vel numero distinctus, sicut & modus sentiendi. Denique nego Angelos esse formas intellectivas, cum ad nullam materiam ordinentur, sed sunt substantiae intellectivae.

5. ARGUMENTUM est. Eo ipso quod aliquae formae per intellectum sint abstractae a materia, & ab ordine ad materiam, atque ejus accidentibus constituantur unae, & per intellectum non dividit in plura individua; v.g. eo ipso quod concipiatur albedinem abstrahendo ab hoc, quod sit albedo lactis vel nivis, constitutio illam indivisam & unam; Ergo eo ipso, quod dentur formae a parte rei separatae a materia, & ab ordine ad materiam a parte rei, sunt unae, & indivisae in plura individua; sed species Angelorum a parte rei sunt separatae a materia, & ab ordine ad materiam; Ergo sunt indivisae & unae, nec in illis datur illa multitudo individuum.

RESPONDETUR. In primis ab hoc, quod est per intentionem, non est legitima argumentatio, ad id, quod est a parte rei: Nam etiamly homo abstractum per intellectum, non includit differentias individuales; item anima hu-

U. P.
MŁOD
TOWSKI
n. I. et Z.

VI

mana abstracta ab individuis animarum; neque tamen inde sequitur, quod non possint dari individui homines vel individua anima, vel individua forma. Rursus ex eodem medio termino assumitur probatio pro eadem sententia, quod scilicet detur albedo numero distincta & quidem distinctione non petibili a solis subjectis; Ergo & in praesenti idem dicendum. Denique quod abstracta albedo, sit non nisi individualis & una, oritur ex eo, quia separantur ab illa omnia principia individualia, ceteroqui illi competentia, a parte rei: Nihil autem est quod separaret a speciebus, ne dividuntur si dividuari possunt; possunt autem, quia illas dividuari non implicat.

Hoc autem Thomisticum principium, quod multiplicitas individualis formarum, habeatur solum per ordinem ad materiam, alibi negatum.

Punctum Difficultatis 3.

Rationes pro impossibilitate creature essentialiter individua.

RATIO 1. Quia & esset illa creatura seipsa essentialiter individua, & non esset: Esset quidem ut supponitur; non esset autem ut probatur, quia posita quacunque creatura, non est negandum divinam omnipotentiam, quod possit illi aliam similem creare, nisi manifesta urgat implicantia; haec autem in praesenti ostendit non potest.

Hoc ipsum scilicet aliter proponitur: Ex una parte videmus entia ut plurimum habere alia sibi similia in perfectione, & ea quae non habent sibi simile individualiter, ut sol, concipiuntur a nobis tanquam potentia multiplicari; nec est ratio, cur non sit indispensabilis nexus inter praedictum, quod est creatura & inter multiplicari individualiter; Ergo non est possibilis creatura, immultiplicabilis essentialiter.

HOC ARGUMENTUM non potest aliter solvi nisi dicendo, quod Oppositi portius debeant ostendere implicantiam. Sed querere restat; An habeatur implicantia, quae ostendat implicare ut indispensabiliter necessatur inter se creatura, & multiplicatio individualis, vel non habetur; si habetur, ostendatur sine disputatione, quisnam illam ostendere debeat; si non habetur, assequitur opposita sententia intentum. Deinde ad restringendam libertatem arguendi per hoc principium: Non implicat, commoda est via impositionis ostendenda implicantia in oppositos, si contra communem sensum Doctorum praecipue procedatur: Communis autem Theologorum sensus, stat

pro multiplicatione individuali: Nam quavis oppositum sentiant Thomistae, sed illi opponunt se reliqua Scholae, probantque hoc per principium, quod etiam oppositi relinquunt: Nempe quod immateriale multiplicari non possit. Denique si aliquis diceret possibile esse creaturam perfectissimam, nec implicare, bene contra illum argui posset sic, & esset illa creatura perfectissima, & non esset; esset quidem ut supponitur, non esset autem, quia posset sibi habere eam: ubi onus ostendenda implicantia rejicitur in alium; cur idem in praesenti fieri non poterit?

Quia tamen hoc argumentum stat in solo: Non implicat, sit, ut positive nihil evincat; & tamen hic queritur argumentum positivum.

RATIO 2. est. Quia si posset produci natura essentialiter individua, posset etiam produci talis, quae de se exigit essentialiter, ne possit produci alia ejusdem generis. Item posset eodem jure dici, quod possit Deus producere lapidem, ex sua essentia exigentem, ne alius possit produci lapis; quae omnia sunt absurdia. Nec potest legitimè recurriri ad hoc, quod id exigeret essentia praedicatorum; quia illa ipsa exigentia, nullum habet fundamentum contra omnipotentiam divinam, nisi merum placitum.

RESPONDE TUR. In primis negando Consequens, quia impossibilitatem unius rationis, non probat impossibilitas alius rationis, & sic ex impossibilitate Leo-cornicis male argueretur ad impossibilitatem animalis hinnitivi; nisi commune principium impossibilitatis utrique statuatur, quod hic non adfertur. Deinde negatur Consequens, quia arguens habet implicantiam, ut putat pro Antecedenti, quae non appareat, quomodo possit applicari ad Consequens.

Quod attinet ad objectum Antecedentis: An sit possibilis creatura, cui non possit compendi alia ejusdem generis, videtur esse implicantia, quia saltem in genere entis, vel in genere proximiori, quod sit substantia, vel accidens convenire cum aliis deberet; nihil enim est quod non sit ens, aut quod non sit aut substantia, aut accidens. Si autem agatur de genere immediatori, illud posset non habere commune, ut consequenter teneret, qui diceret posse dari creatam, essentialiter individuum, differentiam. Exigentia autem illa lapidis, ne alius sibi comproducatur, est scititia.

RATIO 3. est. Quam sibi opponit citatus Lugo: Nullius naturae specificae creabilis singularitas, est praedictum essentialiale: Ergo nulla involvit essentialiter singularitatem. Ant. prob. quia praedictum essentialiale vel est genus, vel differentia; dicta autem singularitas, non est genus, quia non est communis multis: Non etiam est differentia essentialis; quia differentia essentialis, debet esse de pluribus differentiis.

Disputatio I.

33

bus numero prædicabilis, alioqui non esset illa differentia aliud, quam numerica.

RESPONDETUR in primis. Negando Ant. Negando item quod individuatio non possit habere rationem differentiae ultimam: Quod enim dicit de differentia ultima, illam debere esse prædicabilem de multis, id verum est de differentia qua sit universalis. Hoc etiam interalia præ oculis haberi debet, quod quando dicitur, possibilem esse speciem, unico individuo non nisi contentam, accipitur species non pro specie formalis, qualis de facto datur, sed pro specie æquivalenti, h.e. pro prædicato quod faciat non minus differre, quam differat rationalitas & rugibilitas. Unde ulterius talis individuatio, diverso respectu erit species; quia nobilitas differat creatura essentialiter individua, non individua essentialiter; diverso autem respectu faciet differre individualiter: erit enim individuatio, existetque à parte rei; taliter autem existentia, omnia sunt individua. Denique transito Ant. distingui potest Cons. Ergo nulla natura creata involvit essentialiter singularitatem, tanquam sui essentialiter in sensu formalis distinctivam. Conc. Conseq. Nam individuationes cum sint de linea accidentis Metaphysici, non faciunt essentialiter in sensu formalis differre; Ergo nulla involvit essentialiter singularitatem, h.e. nulla est talis quae essentialiter sit immultiplicabilis; quamvis faciat non nisi materialiter differre. Nego Conseq.

4. RATIO est ex Suar. D. 15. Met. S. 2. n. 22. In qualibet substantia immateriali individua & unita, concipit mens & individuum, quatenus concipit hanc numero entitatem, & rationem essentialis & specificam ejus, quæ non includit essentialiter hanc numero entitatem, nec positivam repugnantiam, ut communicari possit alteri individuo.

RESPONDETUR. Hæc quæ assumit Suar, procedunt de speciebus talibus, quæ de facto dantur. Sed cur implicabit species, quæ comparata & perfectata per ordinem ad individuationem, dicat repugnantiam ad plurificari? Unde in specie essentialiter individua, possemus partim prædicata secundum se, & postea prædicata per ordinem ad individuari: Prima nihil dicent de individuatione, dicent posteriora. Modus etiam arguendi non convincit; quia quando concipimus rationale, non concipimus risibile; neque tamen rationale, potest esse risibile; sic etiam quando concipimus speciem, de qua hæc, non concipimus individuationem; neque tamen inde sequetur, posse jam esse hanc speciem sine hac, sed sub alia individuatione.

5. RATIO ejusdem est. Quod divina natura essentialiter individua sit, provenit ex eo,

quod infinitati ejus repugnat multiplicatio; omnis autem substantia immaterialis creata, finita est.

RESPONDETUR. De facto in Deo infinitas exigit immultiplicabilitatem ex vi nexus, quem prædicata divina dicit inter se, sed non ex ratione aliqua propria, eò quod non implacet creaturam finitam idem exigere; ad eum modum quo Deus ex vi suæ infinitatis essendi exigit esse intellectivus, & tamen etiam finita creatura, potest esse intellectiva.

INSTANT aliquis, omni creaturæ ut creaturæ connaturale est multiplicari individualiter; quia soli Deitati ut Deitas est, id non connaturale.

RESPONDETUR. Hoc ipsum probandum fuisse.

6. RATIO est. Quia videtur absurdum, quod si Deus voluit set annihilare omnes dæmones in peccatum, quod inquam non potuisse illis similes, alios producere.

RESPONDETUR. Non esse hoc absurdum, nec implicare, sufficereque quod Deus iterat eodem posset reproducere.

7. RATIO Auctoritas S. Thomæ.

Sed ille negat multiplicari posse Angelos multiplicatione univoca, h.e. ab individuo ejusdem speciei, qualis est multiplicatio unius corporei ab alio; sed non negat multiplicacionem ab æquivoco, h.e. Deo.

Ex his INFERES neutram partem positivè demonstrari: Probabilius tamen esse, quod impossibilis sit talis creatura, quia ex una parte possibilitas illius positivè non suadetur, ex alia parte sensus est Doctorum in Oppositum. Deinde si nihil impedit, debemus concedere Deo soli & uni sicut perfectissimam essentiam, ita & perfectissimam individuationem: Sicut illi etiam in genere noscendi tribuimus aliquid specialissimum, & quod alteri communicari non possit, nempe comprehensionem sui; cur ergo soli illi, hanc quæ perfectissima est, essentiali scil. individuationem, non tribuemus?

DIFFICULTAS II.

An de facto distinguuntur Angeli non nisi specie?

DIVIS sunt auctores. Aliqui censent illos distinguiri solo numero, ut Arriaga D. 4. n. 14. aliqui non nisi specie, ut Granadus cum Thomistis; alii partim numero, partim specie ut Martinon.

DICENDUM est i. *Dubium esse An Angeli sint omnes distincti specie.*

PROBATUR i. Quia ita docet Augustinus L. 1. cont. Origenistas & Enchiridii c. 58. Ubique dixisset, nos de nominibus Angelorum sciunt, subdit, ignorari autem à nobis, qualis sit personarum

U. P.
MŁOD
IOWSKI
M. A. et Z.
VI

narum illarum differentia, similia habet contra Priscillianistas cap. II. Idem sensit Bern. L. 5. de Confid. c. 4. & 5. Damasc. L. 2. de Fide c. 3.

PROBatur 2. Quia nullum est fundamen-
tum tribuendæ illis talis distinctionis: Nam
quamvis aliqui appellantur Principes, alii Vir-
tutes, poterunt ita referri in destinationem, &
moralitatem, qualis status Republicæ in ma-
lum hominum, potest etiam inter dæmones re-
periri. Et sicut Angelus præsidens herbulis,
non est distinctus ex eo ipso à præsidente homi-
nibus, quia poterant illa officia eidem conveni-
re; ita nec inventent distinctionem illi alii tituli.
Quamvis autem Dion. cap. 5. de Div. Nomin.
comparat illos ita inter se, ut comparantur ho-
mines ad Angelos, id non convincit: Quia hæc
distin^{tio} forte est in officiis: Forte etiam pos-
set referri illa excellentia in aliqua accidentia
spiritualia majora & digniora v. g. species ma-
gis universales. Et sicut unus homo comparatur
leoni, alter agno, sine ulla differentia speci-
fica, ita idem in præsenti dici posset. Forte eti-
am attenditur hic ad excessum gloriae, &
inæqualitatem in gloria, qualis excessus etiam in-
ter homines, sine ulla distinctione specifica con-
tingit. Unde etiam, quando Rituale meminit
Magistri dæmonum, hoc magisterium posset
referri in dignitatem moralem, & distinctionem
sine ulla inæqualitate physica; & quam-
vis dæmones fatentur in energumenis se esse
inæquales, id non quidem in aliquam meliorem
dispositionem organorum, ut in hominibus, re-
ferri debet, sed in nobiliores species, acciden-
tiaque spiritualia, quorum aliqua ut primæ spe-
cies poterant liberaliter à Deo infundi, & ali-
quæ de novo abiisdem cum majori aliquorum
diligentia parari. Sicut enim Angeli, possunt
non esse semper in actu adæquato suæ noicitati-
tis, ita possunt non esse, in actu adæquato, fa-
bri^{can}darum specierum, concessâ illis vi, ea-
rundem, fabricativa.

PROBatur 3. Quia in istis quæ pendent à
mera libertate Dei semper est attendendum,
quid ferat auctoritas, quæ non stat pro sola di-
stinctione specifica: Expressè enim Damasc. L.
de Decret. c. 1. dicit, *ess^e unam naturam omnium
Angelorum, ut & omnium hominum*. Et Basil. I. 3.
contra Eunom. agnoscit in Angelis *unitatem ef-
fentie*. Athanaf. etiam quæst. ad Antiochum
q. 4. dicit, Dionysium asseruisse *Angelos ordinibus
differre, & tamen esse ejusdem speciei, sicut &
homines*.

OBJICITUR 1. Diversitas specifica Angelor-
um spectat ad perfectionem universi, & cùm
crearet tot species materialium, congruebat ut
crearet multas species Angelorum.

RESPONDETUR. Vidimus suprà ex per-
fectione universi nihil concludi contra vel pro
multitudine specierum. Deinde possibles sunt
animæ rationales specie distinctæ à nostrate, &

tamen negatur de facto reperiri hæc diversitas;
& sicut in hac materia sufficit recurrere ad vol-
luntatem Creatoris, ita & in præsenti. Deinde
propter usum hominum tam varium, erant ne-
cessaria plures species materiales; quæ nec-
essitas non facit pro Angelis. Et sicut in civitate
Principis, est aliquod unum palatum pluribus
cameris distinctum, ita est una species substan-
tiæ spiritualis completa, sine multitudine spe-
cifica.

OBJICITUR 2. Angelii sunt in gratiis &
ordine inæquales, & tamen censetur Deus per
Dionysium L. 6. de Cæl. Hierar. Basil. L. de Spi-
ritu S. c. 16. &c. in conferendis gratiis accom-
modasse sepe perfectioni naturali Angelicæ;
Ergo apparet esse illos in natura distinctos.

RESPONDERI potest. Aliquos PP. fuisse
in sententia opposita, alios etiam in alia, & ex
suppositione sententiarum prædicta attulisse.
Quid si accommodavit sepe perfectioni majori
naturali, non in substantialibus, sed in acciden-
tialibus?

OBJICITUR 3. Quantò aliiquid est magis
propinquum uni, dicens ordinem ad unum,
tanto minus est multiplicatum; ut in numeris
apparet: Natura angelica inter omnes naturas
creatæ est Deo perfectissimè uni propinquior,
atque ad eundem dicit ordinem transcen-
talem. Ergo.

RESPONDETUR. Quantò aliiquid uni nu-
mericè est propinquius dicitur esse minus multi-
plex, licet possit esse multiplex quantumvis ma-
gis sit propinquum uni quoad perfectionem
gradum, ordinem essendi & similia.

DICENDUM est 2. *Non constare quod Angeli
sint solo numero diversi.*

PROBatur. Quia quamvis Nissenus de
opificio hominis c. 17. dicat, illos esse unam na-
turam & multos numero, & quamvis Angelus
L. 2. Cur Deus homo c. 26. dicat, Angelos
esse ejusdem naturæ, licet non sint ejusdem ge-
neris ut homines, *Nec enim sunt*, inquit, *omnes
Angeli de uno Angelo*. Hæc tamen omnia non
convincunt, quia sunt etiam Patres qui in illis
agnoscunt specificam differentiam. Hæc etiam
ipsæ auctoritates explicari possent, quod sint
ejusdem essentia, accipiendo essentiam progra-
du intellectu, sicut & homines in eodem con-
veniunt omnes: Et quod non accipiatur illuc
natura strictè pro differentia specifica.

OBJICITUR 1. Non est possibilis in tanta sim-
plicitate, quanta est in angelica natura, tanta
multitudo specierum.

RESPONDETUR. Id nullo modo implicare
contradictionem, non tantum in Angelis, sed
etiam in hominibus; & licet multiplicatio spe-
cierum animæ, non possit à nobis concipi, di-
stinguendo inter species & species, illarumque
nobis proprietatem particulatim proponendo;
potest

Disputatio I.

35

potest tamen à nobis concipi in universum; quia
sicut id non implicat contradictionem. Im-
mon sequitur ex eo, quod aliquid concipere
non possumus, jam illud implicare: Certè enim
non concepimus quomodo nostra anima sit to-
ta in toto, & tota in qualibet parte, nihilomi-
nus id de facto est.

OBJICINTUR 2. Congruentiae aliquæ.

1. CONGRUENTIA est. Ad ornatum aulæ
Principum spectat, ut in omni ordine, sit aliqua
multitudo cum æqualitate.

RESPONDETUR. Etiam in aulis principum
sunt dignitates specie morali distinctæ, major-
que est dignitas si ad latus Regis essent non
multitudo pedesteorum, sed aliorum & alio-
rum officialium. Et sicut in arte factis magis
affinatur imago, quæ aliam & aliam habet va-
riatem facierit; sic etiam in præsenti magis
affinanda est varietas specifica. Et sicut longe
est augustinus hortus, in quo nulli essent
duo flores solis individuus distincti; sic & in præ-
fenti.

2. CONGRUENTIA est. Quia spectat ad
majorem conjunctionem, si sint aliqui solo nu-
mero diversi.

RESPONDETUR. Conjunctionem animi
potest conciliare recta ratio, amor beatus, si-
conciliabit inter nos & Angelos, quamvis ab
eius specie distincti.

3. CONGRUENTIA. Quia aliæ in damnatis
periissent tot species Angelorum, & tamen PP.
pro ratione adferunt, cur non sit assumpta an-
gelica natura sed humana; quia tota naturali ho-
minum perierat, perierat autem in dæmonibus
tanta multitudo specierum.

RESPONDETUR. Quia homines non sunt
plures species, totum genus illorum perierat in
Adamo, non perierat autem totum genus an-
gelicum, quantumvis periissent aliquæ species.

OBJICITUR 3. Non datur animal rationale
volatile ut avis, natativum ut piscis; Ergo ne-
que debebant dari plures species Angelorum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia
voluit Deus hominem condere ut præcesset reliquis infra se; non posset autem hanc præ-
sidentiam habere absolutam, si essent aliæ species
animalis rationalis. Deinde dicitur communi-
niter; Si nunc homines paulo nonnisi opibus
vel ingenio valentiores, nihilominus conveni-
re non possunt cum inferioribus, à quibus spe-
cie non distinguuntur; quid fieret in varietate
specierum? Jam autem in Angelis propter im-
materialitatem & libertatem à tot indigentis, non erat morale periculum tot tricarum.

DICENDUM est 3. Angelos propter auctorita-
tem S. Thome differre specie. Quia ita docet S.
Doctor hic q. 50. art. 4.

U. P.
MŁOD
ŁOWSKI
n. A. et Z.
VI

De Operationibus angelicis.

Drius agendum fuisset de Potentiis angelicis; de quibus quia panca
non nisi interserenda sunt, & reliqua petenda ex Animasticis, hinc
titulum Tractatus non formamus de potentia, sed de actionibus.

DISPUTATIO II.

De Actione Angelorum, quæ est Intellectio.

Quid Intellectus angelicus? Quomo-
do distinctus à substantia Angelorum?
petatur ex Animasticis. Quia tamen species
impressa habent aliquid specialis difficultatis:
proprie hujus loci. *Sic.*

QUÆSTIO I.

De species impressis Angelorum, tanquam
principiis intellectio.

Quid sint species impressæ petatur ex Ani-
masticis, & ex dictis in prima parte: Suf-
fice-

ficeret dixisse quod sint qualitates, concurrere natæ ad notitiam objecti, à parte ejusdem se tenentes. Hoc tamen inter alia commemorandum erit, quod hæc species, non sint similitudo formalis objecti, de quo aliæ.

DIFFICULTAS I.

An dentur species impressa in intellectu angelico.

Negant aliqui, sed ex diversis principiis: Nam aliqui universaliter negant dari ulla species, talis est Durandus Gabr. Occam & alii. Alii autem concessis speciebus sensuum exterorum, & non intellectus, alii his etiam concessis homini, negant illas intellectui angelico, talis est Vasq. d. 200. Quod homines habeant species probat; quia habent illas pro sensibus externis, & ex eo quia volumus ea quæ aliquando vidimus, non volumus ea quæ non vidimus, cuius ratio referri debet in id, quia cognita, relinquunt sui speciem. Sed eadem argumenta sunt pro speciebus angelicis, quia si teneret consequentia à sensibus ad nostrum intellectum, cur non tenebit à nostro intellectu ad Angelicum. Deinde nonne rememoratur Angelus? Et interrogatus: An tenuerit gladium Abrahamo? Respondere posset, Tenui; cur ergo id non referetur in speciem impressam? Circa varietatem sententiarum in hac materia consule Suar. l. 2. c. 3.

DICENDUM est 1. *Dari species in intellectu angelico.*

PROBATUR. Quia dantur in sensibus externis, nostro intellectu; Ergo, & in angelico dabuntur, propter paritatem rationis. Sed de his inferius.

DICENDUM est 2. *Non est possibilis Angelus, qui sit sibi species impressa rerum omnium possibilium.*

PROBATUR. Vera est hæc Contradictoria. Non est species rerum aliquarum possibilium; Ergo falsa hæc alia, est species rerum omnium possibilium. Ant. Prob. vera est hæc proposicio, non est species rerum supernaturalium; Ergo vera & illa, non est species aliquorum possibilium; quia etiam inter possibilia sunt res supernaturales. Ant. prob. Si aliqua substantia esset species impressa rerum supernaturalium, & esset species supernaturalium, & non esset; esset ut supponitur; non esset autem, quia supernaturalia quoad suam quidditativam & intuitivam (de qua hic) notitiam excedunt omnem naturam; Jam autem illam non excederent, sed esset illa notitia & illa species secundum naturalem exigentiam illius substantiae.

CONFIRMATUR. Possibilis est species impressa Dei, si ergo illa creatura omnes species intra se clauderet, etiam clauderet illam speciem impressam Dei; sed illam claudere non posset, quia alias esset illi connaturalis visio Dei, quod est absurdum, sicut est connaturale ipsi met illi speciei impressæ productæ.

DICENDUM 3. *Possibilem Angelum (idem dictum de aliqua alia perfecta substantia intellectuali) qui sit sibi species impressa aliquorum possibilium.*

PROBATUR 1. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR 2. Quia ex una parte videmus intellectum etiam creatum posse aliqua noceare, & non per superadditas species, ut cum noscimus & experimur in nobis aliquas actuales notitias: In probabili sententia Angelus noscit seipsum non per superadditas species, &c. &c. Ex quo colligitur, non esse essentialem connexionem, & dependentiam intellectus creatæ à speciebus. Ex alia parte non potest ostendi hæc connexionem, & dependentiam a speciebus circa aliqua alia objecta; Ergo bene infertur, possibilem esse substantiam, quæ identificet sibi aliquorum speciem impressam.

PROBATUR 3. Anima, posito, quod distinguuntur realiter ab illa, ejus potentia, nihil minus saltem possibiliter posset illas sibi identificare. Ergo etiam quamvis species impressæ distinguuntur ab eadem, possibile erit, ut illas saltem aliquas sibi identificet: Et sicut non sequetur ulla infinitas in intellectu, licet ad tot & tot objecta extendere se possit, ita nec sequetur ulla infinitas, si sibi intellectus aliquas species identificet. Et si species universales possunt identificari alicui speciei particulari, cur non etiam intellectui: Quæ ratio bene notanda; multum enim valet ad retorsionem multorum argumentorum adferendorum. Hanc sententiam licet cum majori amplitudine docet Arriaga d. 5. n. 4. contra cit. Suar. cui consentit Franciscus Lugo d. 8. c. 1. n. 19.

OBJICITUR 1. Ut objectum actu cognoscatur oportet cognoscendum fieri actu ipsum cognoscibile, ex 3. de An. cap. 4. Hæc vero conversio intelligentis in intelligibile, non potest esse, nisi saltem per speciem intellectu insit objectum noscenti; Ergo non potest intellectus intelligere actu objectum, sine speciebus impressis. Min. prob. Omnis cognitio actualis est veluti partus potentia noscituræ, & objecti, secundum Augustinum; qui partus non potest esse, nisi uniantur secundum potentia & objectum, saltem per speciem impressam.

RESPONDETUR. Negando unionem hanc objecti cum potentia, debere esse formaliter per speciem, sed sufficere ut sit per aliquid aquivalens speciei, qualis esset natura, identificans sibi

species: Et sicut notitia divina exprimens objectum, est quidam partus intellectus divini & objecti, nihilominus non ponitur formalis species impresa in Deo, sed ad maximum & parvulans speciei; ita & in praesenti: In quo non volumus imperfectius & quare perfectiori, sed solum volumus ostendere, quod ut cognitio sit expressio objecti, non debeat fieri per speciem impresam distinctam. Denique haec locatio, notitia est partus intellectus & objecti, non est in omnibus ut sonat accipienda, alias sicut nihil generat semine ab alio accepto, ita nec posset intelligere intellectus, per speciem ab alio productam: Solum ergo hoc significat dictum illud; quod ad notitiam ut sic non tantum sit necesse habere potentiam, sed & obiectum quod noscatur.

Objicit 2. Suarez. De ratione intellectio- nis in communi est, ut sit ab objecto & potentia: Ergo in Angelis non potest esse a sola potentia, ut principio proximo, nisi illorum intellectiva, virtute contineat intelligibile: Hoc autem non potest illis tribui; quia ut hoc illis tributatur, deberent vel in effendo habere emi- nentiam illorum objectorum, vel in repræsen- tando vim; primum de illis non dicetur; Quod autem hoc posterius non possit dici, sic probat, quia licet in intellectu divino, talis virtus repre- sentativa, intelligitur, conveniret illi nihilominus ratione divinae substantiae eminenter continentis omnia, quam eminentiam Angelii non important.

RESPONDE TUR. Ut ipsa species impref- fatis representativa, non est necesse, ut sit in ratione entis & qualis objecto, sed sufficit, ut sit & qualis, in ratione representativi; ita & in praesenti. Quod attinet ad divinum intellectum dupli- citer titulo illi convenit supplere vicem specierum, in primis quia eminenter continet omnes perfectiones; deinde quia illi identificatur vis specierum: Et ita imperfecta quæ talia non con- tinentur eminenter in Deo; hoc enim ipso non continerentur eminenter, si continerentur, ut quid imperfectum, & tamen cognoscuntur quæ talia; cur ergo etiam in creatis simile, quid huic identificatiōni specierum in Deo non dabitur, si quod saltem ratione aliquorum objectorum. Ad hanc si robur argumenti spectetur, inferri posse, quod saltem illa objecta Angelus sine spe- cie nosceret, quæ eminenter continet, & hoc solum sufficit, ad verificandam Conclusio- nem.

INSTAT Idem. Posita possibiliitate talis intellectus, esset ille sciens in actu primo omnia, & posset contemplari in actu secundo omnes res possibilis, etiam nunquam futuras, posset contemplari Deum, deberet simul omnia no- scere; quia non posset per voluntatem magis ad hanc, quam ad illa consideranda appli-

cari: Omnes autem hæ sequæ non debent concedi.

RESPONDE TUR. Si ly omnes construatur cumly in actu secundo, faciatque hunc sensum omnia simul in actu secundo posset noscere ille intellectus, falsa est propositio, quia deberet infinitos in actu secundo actus habere, quod im- plicat; quæ infinitas non habebitur, si habeat potentiam omnia noscendi. Si autem ly omnes construatur cum res possibilis, faciatque hunc sensum, potest in actu secundo noscere objecta illa, ita ut nullum sit ex illis, quorum habet species, quæ noscere non possit, vera erit sequela. Et sicut potest Deus in actu secundo dividere omnes partes continui, non tamen in actu se- cundo omnes; sic & in praesenti, nec erit necesse ut cognoscat res futuras; quia posset ad- huc Deus denegare concursum, sicut & dene- gat ad secreta, de quo infrà. Non posset etiam Deum noscere intuitivè propter dicta suprà: Nec deberet noscere simul & semel singula, quorum habet species, quia nec Angeli simul noscunt omnia, quorum habent species; & sic- ut datur in Angelis excitatio specierum; ita si- mile quid in praesenti, admitti posset.

OBJICIT 3. Idem. Substantia cujuscun- que intellectus creati finita est, & non conti- nent formaliter aut eminenter res a se distinctas; Ergo non est per se sufficiens, ut per modum ha- bentis vires objecti, constituatur in actu proximo, ad intelligendum a se distincta. Prob. Conf. Quia objectum intelligibile, compa- tur ad intellectum per modum formæ; at ve- rò potentia, non actuatur per formam, nisi quod ad ea, quæ in ipso continentur; Ergo cum sub- stantia Angelii res a se distinctas nullo modo contineat, non potest per illam in actu proximo constitui, ad dictam cognitionem.

RESPONDE TUR. Ex dictis sufficere conti- nentiam in ratione representativi. Probatio Conseq. allata non satis declarat, quomodo ob- jectum comparetur ad intellectum ut forma, ita ut cum in aliis non proportionetur formæ, in hoc proportionetur: Imò hoc etiam conces- so, quod non possit objectum quod est forma, actuare intellectum, qui est potentia nominis quoad ea, quæ in ipso continentur; cur non suf- ficiet continentia ex modo quidem non nisi concipiendi, distinguendo contentum, quod est substantia secundum se, & continens, quod erit ipsam illa substantia, non quidem emi- nenter continens objecta in se, continens ta- men quoad vim representandi.

OBJICIT 4. Suarez. Duobus modis intelli- gipotest, quod res aliqua sit principium, & me- dium incognitum ad cognoscenda alia: Pri- mò per modum seminaris seu instrumenti ad hoc specialiter instituti; secundò, potest res aliqua d esse

P.
MŁOD-
LÓWSKI
n. Act. Z:
VI

esse principium cognoscendi alia, ex perfectione sua, habendo vim ducendi in cognitionem aliorum objectorum; prior illa vis non indiget perfectione tantâ, quantam habet objectum, secunda indiget.

RESPONDETUR. Hoc semen objecti duplex esse: Formale, quales sunt species distinctæ: Et æquivalenter semen; ut scilicet aliqua substantia præhabeat in se vim faciendi, id quod faciunt illæ species, assimilando se in hoc etiam species, quia non contineret entitativam perfectionem objecti, sicut nec continent species.

INSTANT 1. Suarez. Non potest substantia Angeli esse instrumentum objectorum, non enim est per se & ab intrinseco ordinata ad inserviendum alteri.

RESPONDETUR. Non posse esse substantiam instrumentum formale objectorum, potest esse instrumentum æquivalenter, faciendo id scilicet, quod faciunt instrumenta, h. e. supplendo defectum specierum. Et sicut Deus supplens defectum causarum secundarum, non dicitur esse illarum instrumentum; ita nec illa substantia, rigorosè, dici poterit instrumentum objectorum.

Addi potest quod substantia non sint instrumenta aliarum in ratione agendi physicè purè, possint tamen esse instrumenta agendi intentionaliter.

INSTANT 2. Idem. Una substantia non potest supplere vicem aliis ad generandum; Ergo neque ad noscendum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia generatio est processio viventis à vivente in similitudinem naturæ, si est in similitudinem naturæ, tunc generans debet habere eadem prædicata naturæ; hoc ipso enim non est in similitudinem naturæ, debetque esse ab intrinseco, ut salvetur vitalitas; non est autem ab intrinseco, si ab alio, scilicet assumpto perficeretur. Tale autem absurdum non ostenditur, si substantia, suppletat vicem specierum distinctarum.

INSTANT 3. Idem. Si illa substantia habet sibi identificatas species aliorum objectorum, deberet esse sibi ut medium cognitum ad illa noscenda; ad eum modum quo Deus per suam substantiam omnia cognoscit, primario noscendo suam substantiam, secundariò alia; non potest autem Angelus per seipsum, ut per medium cognitum alia distincta à se cognoscere.

RESPONDETUR. Dupliciter tunc Angelus posset noscere illa objecta; primò, intelligendo suam substantiam, in quantum æquivalent species, & sic illa substantia erit medium cognitum, in quo noscuntur creature. Secundò potest noscere illa objecta in illis ipsis, po-

nendo scilicet notitiam objecti. Simile quid contingit dum Angelus & in ipsis species, & per species, cognoscit objecta. Et sicut dum cognoscit illa in species tanquam medio cognitionis, non est necesse ipsas species esse æquæ dignas, atque objecta, sed sufficit quod dicant habitudinem ad illa objecta, ita & in præsenti.

OBJICIUNTUR 5. Paritates.

1. PARITAS. Impossibilis est substantia, qua identificet sibi albedinem; Ergo & qua identificet species impressas; cum utrumque sit de prædicamento accidentis.

RESPONDETUR. Cùm substantia non possit esse alba, nisi per albedinem distinctam; quare non sequitur, quod dum homo noscet se noscere, debeat id facere per speciem superadditam? Ex qua Instantia vides argumentum probare multum. Directè ad argumentum dici potest; Dupliciter scilicet posse spectari albedinem, sub formalitate accidentis & formæ; & sub formalitate faciendi aliquid in genere causa complentis vel efficientis; sub formalitate accidentis & formæ non potest identificari substantia; non potest enim id quod est substantia esse idem cum accidenti, & quod non est forma, non potest esse alia forma; sed bene potest identificari quod vim agendi, vel complendi, ut scilicet hoc agat substantia, quod agit accidentis, vel completer.

2. PARITAS. Sensui non possunt identificari species materiales. Ergo nec intelleguntur species.

RESPONDETUR. Si constet arguenti implacitum. Antecedentis, facile illam videbit, non militare pro Consequentia. Interim hæc disposititas adferri potest, quia operationes sensuum sunt alligatae, ut percipient nonnisi existentia possent autem etiam non existentia apprehendere sensus, si illis identificarentur species. Et sicut sensus v. g. visus, non servat species, servare tamen potest intellectus; nec in hoc erit necesse parificare illas potentias; ita nec in præsenti.

Quod si dicas, possunt sibi Angelus identificare species aliorum possibilium naturalium; Ergo & omnium: Non tenebit Consequentia, est enim à facilitiori ad difficultius via affirmatio; & sicut non tenet hæc illatio, potest Angelus noscere simul centum objecta; Ergo & omnia: Potest habere speciem universaliorem identificantem sibi species decem; Ergo & identificantem species omnium: Ita nec in præsenti tenebit. Et sicut in dictis Instantiis recurrerendum est ad imperfectionem creature; limitationem, nam à priori hujus implicantium negscimus, &c. Cujus taxa nota sit Deo; ita & in præsenti. Quid si etiam sit aliqua creatura pertens sibi species nulli identificari?

3. PARITAS. Non possunt Angelus esse sibi

species expressa aliquorum possibilium; Ergo
sunt impressa.

RESPONDE TUR. Retorquendo argumen-
num, cur Angelus respectu sui sit species impres-
sa, & tamen per substantiam non potest esse
sibi species expressa. Rursus arguens debet
habere implicatiam pro antecedente, promat
illam, & ostendetur non quadrare consequen-
ti. Deinde esset actus purus in ratione intelli-
gendi, nec ullis indigens speciebus; ad quid
cum tunc requereretur species impressa? Est
ego argumentatio à facilior ad difficilior. Et
quam putabat Arguens non valere Implican-
tum pro Antecedenti, ea nec valebit pro Con-
sequenti. Sed & hīc ignoratur ratio à priori.

DIFFICULTAS II.

Undenam desumantur haec species?

EX Autoribus qui intellectui angelico con-
cedunt distinctas realiter species, aliqui sen-
tient omnes omnino species esse concreatas, ut
videtur est apud Suar. ita sentientem l. 9. c. 4. ne-
quaque solum speciem ad cognoscendum se-
psum. Docet etiam indigere Angelum spe-
cie concreata ad cognoscendum alium Ange-
lum. c. 5. n. 20. Admittit item concreatas mate-
rialium species c. 6. Similia habet Franc. Lugo
& c. 3. Ceterum Arriaga d. 6. n. 19. Mart. d. 38.
sq. non nisi aliquorum objectorum species con-
creatas admittunt.

Punctum Difficulta-
tis I.

Formatne Angelus sibi aliquas
species?

DISCENDUM est, Angelos formare sibi aliquas
species impressas.

PROBATUS 1. Quia ex una parte habere in-
tellectum agentem, nullam dicit imperfessionem: Ex alia parte, multa suadent eundem de-
ficio illis concedi debere; Ergo ne sit otiosus,
debet sibi fabricare species. Antecedentis
secunda pars probatur, quia Angelus potest me-
moriſſe ſuę cognitionis præhabitę, sed id ſua-
deri in illo de facto intellectum agentem;
quod ipsum probatur, quia id probat dari in il-
lo speciem præhabita intellecti; sed non
concreata; Ergo ab intellectu illius agenti
productam; à quoniam enim alio? Min. imme-
diata, nempe quod illa species non sit concre-
ta probatur: Tum quia experimentalis Chri-
ſtificientia, non erat illi comproducta; Ergo &
species de notitia habita, non est in Angelo
comproducta. Tum quia in nobis reminifcen-
tia præhabita notitia, bene probat haberi in
nobis intellectum agentem, hasque species eſſe

à nostro intellectu productas; Ergo idem simi-
lis reminifcentia probabit in Angelis.

PROBATUS 2. Quia si nullas species forma-
ret sibi Angelus, id idēo vel maximē effet, quia
non effet explicabile, quomodo sibi possit for-
mare species materialium; sed id bene explica-
ri potest: Ponitur enim in primis, quod unus-
quisque Angelus habeat sphæram locabilitatis
ſuę, quam virtuali ſuę entitatis extensione
occupare possit? Rursus quod illam sphæram
ex uno loco in alium ſe transferendo ſemper aequa-
bilitate occupare possit. Denique quod ci-
tius quam ferat imaginatio possit illam sphæram
transferre & cætera ſimilia. Quo poſito: Quic-
quid in illa sphæra contingebit erit jam ſuſ-
cienter præfens Angelo, & cū materialia nec
incipiant, nec dēſinant instantaneè, & tunc pro-
movendo ſuam sphæram, potest illa materia-
lia, ſuſcienter præſentia, habere, quæ aliæ ex-
tra ſuam sphæram incepere agi. His poſitis,
ſic urgetur; potest species materialis in com-
muni ſententia determinare intellectum agen-
tem, ad formandam ſpeciem impressam ſpiritu-
alem, ante cuius formationem non nōſcit qui-
dem intellectus illud objectum, determinatur
tamen ad producendum principium illius noti-
tia, h.e. ſpeciem; Ergo & ipsum objectum mate-
riale poterit determinare intellectum Ange-
li ad ſuę ſpeciem producendam; cū Angelo
in illius sphæra, non minus ſit præfens objectum
materiale, quam anima species materialis; niſi
quod ſubjecto ſpeciei materialis, ſit præfens in-
formativè anima, nempe ſensu; jam autem ob-
jecto materiali intra sphæram locabilitatis an-
gelicæ, ſit præfens Angelus per ſolam indiſtan-
tiam; non videtur autem ullo modo necellari-
um, ut determinativum intellectus angelici,
ſit indistans, majori aliqua indistantia. Quid
ſi dicatur: Quamvis res materialis non ſint in-
tra sphæram locabilitatis angelicæ, poſſe illas
determinare, ut intellectus agens angelicus,
formet ſibi illorum ſpeciem.

Quod autem attinet ad ſpecies rerum ſpiritu-
alium, cur etiam illis non tribuetur vis deter-
minandi intellectum agentem Angelii, ut pro-
ducat illius ſpeciem? Forteque aliquis imagi-
naretur inesse objectis ſpiritualibus vim produ-
cendi ſuę ſpeciem, conſimilem ei, quæ in eſt ma-
terialibus; & ne dicat illam ſpeciem transmit-
ti per aliquot materiale medium, diceret ad ma-
ximum produci illas ſpecies ab objecto, ſed non
transmitti per medium, ut dicunt non pauci de
motu angelico poſſibili, vel produci in intellectu
non niſi indistantis Angelii.

PROBATUS 3. Quia poſito, quod non o-
mnium objectorum Angelus habeat concre-
tas species, multa ſolvuntur longè facilius:
Nam si queratur, cur non nōſcantur ab An-
gelis omnia futura? Pro ratione redi potest;
d. 2. quia

U. P.
MŁOD
IOWSKI
n. A. et Z.
VI

quia illorum species non habent. Si quaeratur cur non noscant præterita ad quæ non adverterunt? respondebitur quia scil. non habent fabricatas eorum species. Immo id etiam posset transferri ad secreta cordium, idque duplice viâ, in primis in ipsis objectis spiritualibus ponendo vim emanandi ex se species; talem tamen ut sicut Angelus, vel creatura rationalis, habet jus in substantiam auctus sui, ut intra cancellos secreti teneatur; ita quod etiam habet jus in species, ut illo invito, non possint producere notitiam; meminit hujus sententia Arriaga D. 5. S. 3. & ante illum Suar. I. 2. c. 5. n. 18. Ita ut non respectu quorumcunque objectorum sed respectu non nisi notiarum præhabitarum, detur intellectus formativus specierum, vel non nisi respectu materialium. Quod enim dicit cit. Suarez & cum eo alii, Angelos habere liberum dominium, in actiones illorum internas ne noscantur, id in præsenti salvaretur; Scilicet ob dominium in species, prohibens ne ponatur notitia secreti. Alia etiam methodo idem defendi potest, cur scilicet secreta non nōrint, posito quod possint sibi ipsi fabricare species; quia scilicet non determinatur intellectus Angeli agens ad fabricandam sibi speciem secreti, nisi voluerit ipse met Angelus, qui ponit actionem internam.

Quod si QUÆRAS sub initium quorumnam objectorum concreatas habuerint species Angeli?

RESPONDERI posset, quod eorum materialium, quæ tunc erant præsentia; & per hoc salvabitur quomodo verum sit fuisse illis concreatas species: congruebatque ut sub initium, non esset Angelus solitus de translatione sphæræ suæ locabilitatis, ut ita translatâ illâ, præsentia haberet objecta propter specierum fabricationem; congruebatque ut Deus etiam hoc munere dignificaret illas creaturas.

OBJICITUR I. Ex Suarez. de speciebus rerum materialium. Si non concrearentur omnes species Angelis, deberent illas accipere ab objectis; accipere eas ab objectis non possunt; quia illas, vel acciperent ab objectis productas; & hoc non, quia nihil materiale in spiritu agere potest ob improportionem. Si autem Angelus fabricat sibi speciem, hoc dici non poterit: Si enim illam speciem efficit solus Angelus; Ergo in nullo genere causæ, res materialis, ad illam effectiōnem concurrent, consequenter nec illæ species accipientur ab objectis; quia hoc accipere, non est sine causalitate, quæ hic omnino nulla; non enim est Causalitas efficiens ut probatum; non causalitas materialis, quia illæ species non educuntur ex materiali objecto, non etiam est causalitas excitans, cum non præcognoscatur tunc objectum, consequenter nec exemplaris: Ergo ulterius nulla licet intervenit causalitas.

RESPONDETUR. Hoc posteriorimodo accipi species ab objectis, quæ concurrunt per modum determinativi, quod determinat intellectum angelicum ad producendam sibi speciem impressam, sive hoc determinativum referatur ad genus causæ efficientis improprium, sive ad quodcumq; aliud; nec erit hoc proprium & rigorosum accipere species ab objectis, sed latius; in quantum ly accipere ab objectis species, supponit pro habere easdem, & non per concreationem, vel infusionem de novo factam à Deo.

INSTARI potest I. Quod v. g. intellectus humanus fabricet sibi speciem, id bene referi potest in hoc; quia recipit speciem materialem sibi ab objecto transmissam ad sensorium; quæ receptio, cum si in aliquo, cui conjuncta est anima, & cum quo constituit unum totum, bene intelligi potest, quomodo determinatur intellectus ad productionem illius speciei; sed similis determinatio non habetur in Angelo; & certè positionem illius objecti vel noscit Angelus, vel non noscit? Si non noscit, quomodo determinatur ad illius speciem impressam producendam: Si noscit; Ergo noscit ante productionem speciei, ad quid ergo ulterius illâ indigebit? Deinde, nunquid Angelus ad omnia materialia quæ sunt, semper attendit? Si non attendit, quomodo fabricat sibi speciem? Si non fabricat speciem, quomodo poterit aliquando saltem noscere præterita?

RESPONDETUR. Quod ab objectis recipiant species sensus, id non ex eo provenit, quia non possit determinari. Anima etiam separata, ad productionem speciei, nisi per aliquid medium transmissum; sed hoc inde oritur, quia nisi mediis speciebus materialibus progredetur anima ad fabricandas species spirituales, hoc ipso non dependeret à sensibus in modo operandi, & tamen in hoc modo debet pendere, cum etiam in ipso modo essendi, involvat esse unum corpori. Hæc autem ratio non militat pro Angelis utpote puris spiritibus. Poterit autem Angelus determinari ad productionem speciei eo modo, v. g. quo sola positio termini, determinat fundamentum ad relationem, non mittendo quidquam intermedium; & ad eum modum, quo sine ulla media transmissione, in multorum sententia, per solam directionem voluntatis, determinatur intellectus alius Angeli, ad noscendum secretum; & ad eum modum, quo ipse divinus intellectus & ejus noscivitatis, determinatur à præsentialitate objecti ad aeternitatem, ut illud noscivitatis Dei attingat. Nec fatigatur Angelus parandis illis speciebus; quia nemo fatigatur redigendo se in statum, sibi à natura ordinatum, nemo ceteris paribus sentit fatigati vegetativam in homine.

Et

Et nos non experimur nos fatigari, parando nobis species spirituales dum prius aliquid sensu percipimus: Quod multò magis procedet de spiritualibus illis operibus, nullo modo pendentibus a sensu. Quod si queras quid sit futurum, si Angelus non attendat tunc ad positionem illius objecti materialis, vel negligat patere sibi illam speciem; quomodo ergo tunc præterit noſcer Angelus? Ad hoc responderi potest pertinere ad Dei providentiam exaltare Angelum ad parandam sibi speciem eorum, quæ postea vult illum noscere Deus. Deinde si sit objectum materiale conveniens cum illis in ante cognitis, eadem illa species, poterit inferire ad fabricandam speciem præteriri.

INSTANT 2. Suarez. Si tota virtus activa talis speciei, est in Angelo, nulla potest reddi ratio ex parte rei repræsentandæ, quare nam species emittat intellectus, nunc potius quam antea: Quia illa species non est mera relatio, sed est qualitas absoluta, propinquitasque loci est ad hoc impertinens, nam hæc conditio solùm requiritur inter ea, quæ se habent ut agens, & uestigantes, quæ habitudo in præsenti non intervenit, nec potest dici, quod existentia rei repræsentandæ sit necessaria conditio, ut species illius rei fiat; quia species est res permanens, & durat etiam desinente objecto, ergo nulla erit ratio ob quam Angelus nunc potius quam ante, producatur illam speciem.

RESPONDETUR. Cur non citius producatur species, referri potest in defectum existentis objecti, determinatur ad sui speciem. Nec obest, quod species sit res permanens: Nam multa permanentia possunt pendere in sui determinatione à re transeunti, & à transeunti revelatione, pender habitus fidei, ut exeat in actum. Autem ad hanc determinationem indiget Angelus certa distantia; divisi sunt Auctores. Quod non indigat certa distantia. Ratio est, quia hæc determinatio non est per transmissio- nalem, cuius intermedie actionis, quæ sola venuit determinatam distantiam. Martinon tamen d. 36. n. 39. citans pro se Scotum & Alen- sencier, quod objecta non videantur ab Angelis ad quamcumque distantiam. Unde etiam quid Job describitur dæmon circuens terram. Similia habentur Matth. 12. v. 43. Addit infensus quod sicut agentia materialia intra sphæram suæ activitatis possunt uniri cum aliis intermedis, ut attingant passum per modum unius agentis totalis, ita possunt uniri objecta remota, etiam materialia, cum propinquioribus, ut simili per modum unius totalis objecti determinent.

Posito quod nulla certa distantia requiratur ad illam determinationem, ne tamen dicatur Angelus tam multarum rerum species simul formare, referri id potest in capacitatem illius

naturalem; quodque tot simul possit formare species, quot & objecta noscere. Admitti et jam possit certa mensura, in qua vult non nisi Deus concurrere pro sua libertate ad tot v. g. species formandas: Si autem ad determinacionem indigebunt Angeli certa distantia, recurri poterit ad sphæram locabilitatis, modo supra explicato.

Sol vuntur reliquæ Objectiones.

OBJICIT 2. Suar. ab Auct. quia Ezech. 28. dicuntur, Angeli esse creati pleni sapientia & decore, quod etiam significat Dion. c. 7. de div. Nom. & Aug. l. 2. de Genes. ad lit. c. 8. ubi dicit: Omnes creaturas corporales, prius factas esse in mentibus Angelorum, secundum creatam in illis sapientiam, subditque neque enim sicut nos, ad percipiendam sapientiam proficiebant Angelii. Similia habet c. 30.

RESPONDETUR. Bene sunt pleni sapientia Angelii; quamvis non noverint futura; Ergo etiam poterunt esse pleni sapientia, quamvis futurorum sub initium non habuerint species. Et sicut fideles dicuntur pleni sapientia & intellectu qui sancti sunt, etiam si futura non norint, ita dicendum esset de Angelis. Bene addit Arriaga locum illum posse intelligi de scientia supernaturali; quia etiam per PP. decor ille significabat decorum gratiæ supernaturalis. Ad locum Dion. quod attinet, ille non plus habet, quam quod materialia, non per sensus noscant Angelii, sed per spiritualem potentiam, consimilem divinæ. August. auctoritas simpli- citer accipi non potest, & nihil de hoc agit; quid enim ibi est de speciebus. Quod simpli- citer accipinon possit, ratio, quia impropria est locutio, ut aliquis ex eo, quia habet objecti aliquius species, quod non novit, nec hic & nunc noscere potest, nihilominus dicitur esse non proficiens scientiam. Si enim Mathematicus haberet speciem infusam de demonstratione quadraturæ circuli; neque tamen illam demonstraret, nunquid posita etiam demonstratione, non dicetur proficere sapientia? Ita debebunt & Angeli dici proficere sapientia, quando sunt jam in usu actuali illarum specierum, quod tamen videtur negare August. Immò etiam posito quod Angelii etiam futurorum concreatas habuerint species, non sequitur illos non proficisse sapientia, cum non potuerint omnia illa simul sub initium noscere, de quo infra in simili.

Directè ad Auctoritatem Aug. Responderi potest. Quod solùm voluerit docere, Angelos non proficere, ita sicut nos, mediis tantis laboribus. Arriaga dicit Aug. loqui de notitia creaturarum in Verbo, non autem de notitia naturali, per species.

OBJICIT 3. Idem. Nisi Angelus haberet species concreatas, haberet ignorantiam rerum d. 3 omnium

P.
MŁOD
LWSKI
et Z.
VI

omnium materialium; Quia neque in actu neque in habitu illam scientiam haberet, sed tantum in potentia remota, quae non excludit ignorantiam, dicere autem quod tantum habuerint species rerum univeralium, est attribuere illis nonnisi scientiam confusam, estque illos spoliare prudentiam, quae circa particularia versatur.

R E S P O N D E T U R. Non habuerunt omnium ignorantiam materialium; quia aliquorum sunt illis species concreatae: Et sicut quamvis sub initium non omnibus illis speciebus sunt usi, neque tamen erant ignorantiae; sic nec essent, quamvis illorum non omnes haberent species; praecepit quia non est dicendus scire, qui alicius rei habet species, quas nunquam exercuit, cum talis nec habitu, nec actu noverit, possessioque specierum, tantum faciet potentem ne ignoraret, sed non faciet non ignorantem. Advertit recte Arriaga quod vox ignorantia, non sit imposita, ad significandum non habere aliquis species intentionales, non enim de hoc cogitarunt impositores primi, sed ignorantia sumitur pro non scire ea, quae quis debet & potest scire, unde prius deberet probari omnium illorum notitiam semper debitam fuisse Angelis, postea procedendum ad inferendam ignorantiam in Angelis.

I N S T A B I S 1. ex S. Thoma, Cœli sunt supremi corporum, habentque totam suam simul perfectionem; Ergo & Angelis, debent habere omnes concreatas species.

R E S P O N D E T U R. In hoc esse pares cœlos & Angelos; quia illi inter corpora, hi in gradu creato intellectivo eminent; Sed non est paritas in hoc, de quo est quæstio: Ratio, quia perfectiones cœlorum emanative habentur à formis illorum, vel integrant substantiam illorum, sique deberent de novo acquiri, deberent subjacere alterationibus, quae formæ incorruptibili saltem præsenti, unitæque inamissibiliter, convenientes non sunt; ea autem quae emanantur & integrant substantiam simul habentur; talis autem nulla ratio est pro Angelis, quos nihil vegetat mutari acquisitione specierum, cum mutentur etiam actibus, illæque species, non sunt integrantes substantiam Angelis.

I N S T A T 2. Animæ nostræ accipiunt species successivæ, quia sunt formæ corporum, Angelis autem non sunt tales. Ergo debent habere simul concreatas species.

R E S P O N D E T U R. Quod hoc Argumentum probat ab objectis materialibus non accipere Angelos species sensibiles, cum sint sine corpore; Anima autem unita est corpori; sed non probat Angelis deesse vim productivam specierum.

I N S T A B I S 3. ex Esperza q. 12. qui cum posuisset art. 1. indigere Angelum concursu aliquo objecti sibi cooperante, ut ita salvetur, quomo-

do cognitio sit imago objecti; imago autem debet procedere à prototypo: Cùm item posuisset quod omnis cognitio habeat specialem perfectionem, respondentem speciali perfectioni objecti, quæ non appetit, quomodo poslit contineri in solo intellectu, subdit postea art. 9. quod Angelinon possint solâ sua activitate acquirere similitudines rerum omnium, propter infinitam propè varietatem perfectionum, in illis repartam. Item, quod non possint habere species ab objectis; quia hæc vel materialia sunt, vel si sunt spiritualia, producere tamen species independenter à propinquitate non possunt: Ergo debent infundi à Deo; Ergo concreati, quia non est ratio infusionis pro uno instanti, quam pro alio. Et cùm Angelus habeat capacitatem, ut perficiatur per talia accidentia, & ex alia parte cum Deus suppeditet ea, quorum aliquis est intrinsecè capax, debuerunt etiam illis infundi species.

R E S P O N D E T U R. Ut cognitio sit imago objecti, procedatque ab illo, sufficit ut procedat ab illo, in aliquo sui operante, hoc est vel in specie formali, vel æquivalenti ut dictum suprà objectum etiam repræsentatur cum aliqua sua speciali perfectione, quæ quoad suum repræsentari, poterit contineri in aliquo possibili intellectu, ut dictum suprà. Quod attinet ad multitudinem tot specierum; possent nonnulli sub certo numero simul parari, successivè procedendo, ad parandas alias, ut dictum suprà. Possent etiam tam materialia quam spiritualia objecta, independenter à propinquitate, determinare intellectum agentem Angelis, ad formandas species: quæ quamvis sunt tales, ut ad illas capacitatem habeat Angelus, nihilominus non sequitur illas exemplò debere possideri: Sic ut nec possidentur ab homine, quamvis illarum sit capax.

O B J I C T U M 4. Vasq. d. 201. c. 2. Si accipit Angelus species à rebus præsentibus, sicut potest formare ipsas species objectorum, ita posset formare & notias de objectis, independenter à speciebus. Deinde intellectus est indiferens ad hanc vel illam speciem fabricandam; Ergo debet ab aliquo determinari, non potest autem determinari, ab objecto; nam quamvis efficiens aliquid determinetur à subiecto & materia, circa quam operatur, & quamvis facultas cognoscens ab objecto quod cognoscit determinari possit; tamen intellectus agens non potest determinari à rebus, neque ut à materia, quia non operatur aliquid circa illas, neque ut ab objecto, quia non sunt objectum illius.

R E S P O N D E T U R. Sicut ex eo, quod homo fabricat sibi species, non sequitur posse illum noscere sine speciebus; sic nec idem sequitur in Angelo: Determinatur autem Angelicus intellectus, ut has potius fabricet species, ab objecto;

quod

quod licet non sit objectum illius, tanquam terminatum quid notitiae: nam intellectus agens quā talis non noscit; est tamen objectum illius determinativum.

Objicit 5. Joan. à S. Thom. D. 21. art. 3. n. 17. Sinatura Angeli posset acquirere species ab objectis, vel ex naturā suā id peteret, vel hoc illi accideret ex aliquo defectu talis naturae; quia dependere ab objectis in acquisitione speciem, majoris imperfectionis est; quia est categoris intelligibilis, quae sunt species; & si solum ex defectu naturae id habet, non ergo ex naturā suā id petit, sed potius oppositum: quia non pertinet ad perfectionem naturae intellectus, sed ad defectum ejus: natura autem non inclinatur ad id, quod defectuosum est sibi. Si autem ex naturā suā id haberet ut accipiat species ab objectis. Ergo ex naturā suā Angelus non est perfectus in intellectu, sed imperfectus & ignorans; & sic ex naturā suā intellectus Angelus, non magis esset in actu, nec magis plenus sapientia, quam noster intellectus; quia uterque illas acciperet ab objectis.

RESPONDET. Ostendendo in primis Argumentum multum probare, Angelus indiget distinctio à se actu objecta noscere, quare, vel ex naturā suā id petit, vel ex aliquo defectu? Si defectu, ergo id natura illius non petit, sed potius oppositum: Si ex naturā, ergo est imperfectus in natura & ignorans.

Dicēt autem ad Argumentum posset dici, quod petat species ab objectis ex defectu naturae; nec inde sequitur, oppositum potius petere Angelum; quia tunc creatura petit oppositum, siquid illi contingat ex defectu accidentalis; & non petit habere duas auriculas; quia unam habere ex accidenti illi convenit; Si autem aliquid deficit illi ex defectu naturae, sed sit bonum indebitum, defectum illum petit, non autem oppositum. Et sic quia est ex defectu naturae humana non habere fenestram ad cor, vel perspicaciam aquilae, non petit homo oppositum huic; quia autem non habere species futurerum, est ex defectu naturae; quia illi sunt indebita sicut & ipsae notitiae, sit ut cum habet defectum humum specierum, non petat oppositum.

Sed bene etiam dici potest: quod petere species ab objectis, sit ex natura Angelorum: quia ex naturā suā petunt intellectum agentem. Rursus, esse sibi principium perfectionis est aliqua perfeccio; & ita Deus perfectissimus est, quia a se est: Sicutem ponantur Angelis fabrica-ribus species, habebunt dependenter quidem à Deo, sed non sine suo motu perfectionem; Erigitur in supremis intellectibus, tribui debet vis hæc, parandis species. Erit tamen Angelus perfectus in intellectu, hoc est habens omnia necessaria ad debitam intellectuionem, sed non erit perfectus, hoc est non perfectibilis ulterius, nec erit ignorans propter dicta supra, in simili,

præcipue verò quia in formandis species spiritualibus, mora & tempore, non indiget Angelus ad notitias illas, quas simul exercere potest. Addo, quod ex natura sua est debitum alicui per modum perfectionis emanandæ, vel per productionem necessario ponendæ, omnibus inest; Sicutem aliquid sit debitum, sed respectivè per completionem, aliende natum suppleri, non est necesse, ut in omnibus æqualiter habeatur. Jam autem species sunt naturæ aliunde h. e. vel ab objectis, vel à Deo suppleri: quas species rerum præsentium, quamvis potuerint sibi parare Angelis, nihilominus accepere illas à Deo, & quidem omnes æqualiter, quia Patres indistinctim de omnibus loquuntur, solumque fuit differentia in qualitate specierum magis & minus Universalium.

Punctum Difficultatis 2.

An concreatae sint aliqua species Angelis?

DICENDUM est. Fuisse concreatas species aliquas Angelis.

PROBATUR 1. Quia quamvis ille locus Ezech. in quo dicitur Lucifer plenus fuisse decorum & sapientia, possit accipi, & non per ordinem ad invenandas concreatas species: quia tamen etiam accipiunt illum Doctores, de concreacione specierum: nihilque id verat, præcipue si intelligentur, nonnisi aliquorum illis concreatae fuisse species, cur ergo id dicinon debet?

PROBATUR 2. Auctoritate S. Thomæ hic q. 52. a. 2. in corpore ideo inquit (subintellige Angelis) suam perfectionem intelligibilem consequuntur per intelligibilem effluxum, quo à Deo species rerum cognitarum acceperunt, simul cum intellectuali natura.

PROBATUR 3. Quia quamvis sub initium creationis, & deinceps sint indebita Angelis notitiae futurorum, adeoque & species; cui enim indebitus est effectus, connaturaliter indebitum est & principium: Nihilominus cum illis fuerint debita sub initium aliquæ notitiae, pertinebat ad liberalitatem Dei, ut expeditos illos poneret ad formandas illas notitias, quam expeditionem non habuissent, si primum fuissent obligati, ad fabricandas species, præcipue cum illas tot Doctorum consensus ponat.

Objicit 1. Arriaga d. 6. n. 4. Si haberet Angelus concreatas omnium species, haberet etiam futurorum, consequenter posset naturaliter illa cognoscere; neque enim ab hac notitia impediretur defectu existentia actualis objecti. Quod ipsum prob. quia existentia objecti, solum tunc potest requiri, quando mediatè vel immediate influit in cognitionem; ad terminandam autem notitiam, nullo proflus modo requiritur: quia illa terminatio in objecto, nihil est, nisi pura

d 4 deno-

U. P.

MŁOD
LOWSKI
n. 1. et 2.

VI

denominatio extrinseca, ab actu existente. Quod ipsum probatur. In primis ex sensibus externis: nam videtur facies in speculo, etiamsi illa ibi non sit. Si autem non posset terminare nisi ubi esset, non ibi videnda esset, sed praeceps, ubi est: idemque appareret, dum idem immultiplicatum objectum, appareret multiplex, sine objecti multiplicantis proprietate. In iride fit propria visio colorum, cum tamen ibi nulli tales sint. Simile quid accidit, dum transfacto ictu, sonus auditur. Divina item cognitio non pendet ab actu existenti objecti. Notitia creata attingit praterita & possibilia, quae tamen non existunt. Denique voluntas afficitur bono, etiam ei, quod non est modo per intellectum representetur.

RESPONDE TUR. Ex dictis Negando Angelum habere omnes species, sed posito etiam quod habeat futurorum species, necdum convincit Argumentum: Posset enim admitti species illae determinatae quidem in ratione entis, non tamen in ratione concurrentis suo modo: Ita ut quoisque non existat objectum, non possint fungi officio. Quamvis autem existentia objecti ad praeceps terminandam notitiam requirita non sit, requiritur tamen ad determinandam speciem, quod probatur, illis ipsis instantiis: quia ut determinantur species ad tot & tot multiplicationes, requiritur ipsius objecti existentia. Divinus intellectus ut hanc potius quam illam contradictionis partem videat, indiget praesentialitate objecti, seu existentia in aeternitate. Voluntas indiget representatione boni existentis, &c. Ita etiam species indigebunt existentia objecti, tanquam completivam, ut in actu exire possint. Unde praeceps quidem formalitas terminanda cognitionis non depositit existentiam objecti, ut probat Arriaga; sed illam depositet incompletio speciei, quae non appareret, per quid compleatur, ut exeat in actu noscendi, de iis, quae ante erant futura, nisi per existentiam objecti. Tota quidem vis ad ponendam cognitionem futuri, habetur, quae est requirita a parte potentiae; sed non habetur tota, quae sit requirita ex parte supplementis, vices objecti: nempe ex parte speciei indigentis illo complemento objecti scilicet existentiae: quem ipsum defectum existentiae posset Deus supplerere, non quidem per solam suam voluntatem, sed per exhibitionem concursus ad agendum quem alias exhiberet praesente objecto, & qui ante existentiam objecti, indebitus est.

OBJICIT 2. Deberent alias Angeli habere concreatas sibi species omnium entium in particulari, quae in hoc universo sunt, aut erunt: hoc autem dici non potest. Quia eti Angelus potest noscere genera & species rerum, arbitrium tamen est dicere, quod potest noscere omnia in particulari, cum id aliqui Philosophi Deo etiam negant. Et si nulli Beato secun-

dum gratiam, debetur notitia omnium in particulari; Ergo nec secundum naturam debetur Angelo: Gratia enim dignior est in noscendo, quam natura.

RESPONDE TUR. Non fuisse concreatas illis species omnium, sed non nisi materialium quae tunc erant. Ceterum etiam absolutè non concludit Argumentum, quia posset adhuc concedi species Universalis muscas v.g. quae quamvis singulas in particulari muscas non representet, representare tamen posset successivè, & hic & nunc, quantum sufficit. Instantia de Beatitude allata non convincit, Ratio quia ad statum beatum, ea tantum requiruntur, quae ordinantur ad notitiam Dei, & complendum statum beatorum, appetitumque noscendi; quae haberi possunt sine notitia ita particularisata. Jam autem diceret aliquis ex excellentia noscitur, quod est Angelus, oritur extensio illius ad quod cunque noscibile ordinis naturalis: quod quia non extendet se ad singula possibilia, saltet nemini limitetur, extendi debuit ad praesentia.

INSTANT Arriaga. Non potest dici cum probabilitate, quod potest Angelus connaturaliter infundi sibi species rerum existentium, quae cuncte illae sint: nam etiam naturaliter possunt esse mundi infiniti, sicut enim una creatura cum alia, ita nec unus mundus cum alio repugnat, nunquidne Angeli omnes, illos mundos connaturaliter noscere deberent: Saltem hoc negandum esset Angelis inferioribus.

RESPONDE TUR in primis non tenere sequelam; quia procedit a facilitori ad difficultius via affirmationis. Deinde nego possibiles esse mundos actu infinitos, sed posito quod essent, nihil concluditur: quia sicut non est repugnatio, ne idem intellectus immutatus extendere se possit ad omnia illa objecta, ita nec erit absurdum, ut exigit se illa notia Angeli ad illa objecta extendere, modo semel ponatur, debitam esse illis notitiam existentium. Certè enim est illis debita aliquorum objectorum notitia non præteriorum, non futurorum, ergo praesentium. Quando autem addit per Historias constare quod Lucifer noscat aliqua per dæmones quae hic apud nos sunt; forte id dicitur ad captum nostrum: & hoc non probat, quod saltem alias species non habeat concretas! Non parificabuntur autem Angeli inferiores superioribus in notitia, modo illis concedantur inæquales species, & pro dignioribus, magis universalis. Universalitas autem speciei duplex cogitari potest, primò representans non nisi predicata communia, & in confuso particularia: talis universalitas inutilis est ad noscenda omnia singularia distinctè, utilis ad aliqua. Alia est universalitas speciei, per extensionem eiusdem entitatis, ad particularia quæ talia, representanda; & hæc potest etiam singularia in particulari representare saltem existentia.

Obj.

Disputatio II.

45

Objecit 3. Scotus apud eundem. Per speciem concretam non potest Angelus cognoscere intuitivè rem singularem, quando actu exultit. Ergo debet ab illa jam existente recipere species. Ant probatur. Quia species concreta, abstrahit in sua representatione ab existentia, & solùm representat res, secundum esse existentia: quia antequam res existat habet totam suam representativitatem, & tamen tunc, non representat rem ut existentem.

RESpondeatur. Quod species concreta, sine circumstantia existentia creatæ, abstrahit in sua representatione, ab existentia; eò quod non habeat determinativum tollens ejus indifferenciam secundum quam est indeterminata, ut representet existentiam, vel non. Cetero- quipotest illam representare.

Docet autem Martinon d. 28. n. 63. Infusio nem specierum esse quoad modum supernaturalem, non quoad substantiam: quia scil. quamvis in entitate sint naturales, hic & nunc, tamen uno modo infundantur, non est exigentia in illis, sed sola passiva capacitas. Posito autem quod illas Deus non infudisset, nec dum mansifent Angelis ignorantes: novissent enim se & sua accidentia sine specie: ex illis autem cognitis venire potuerint in notitiam possibilium, patrum, majorum, minorum.

DIFFICULTAS III.

Ad quanam objecta dentur species?

Supposito quod jam dentur species in intellectu Angelico, necessaria ad ponendam notitiam alicuius objecti, facilè concludi potest, quod dentur ad noscenda materialia: haec enim vel maxime sunt improportionata intellectio spirituali, circae elicienda; convenienter tamen omnes, quod non indiget Angelus species ad noscendum seipsum. Ratio, quia species quotiescumque adhibentur ex indigentia objecti, adhibentur tunc, quando objectum est materiale seu improportionatum, seu distans: Angelus autem non est materialis respectu sui, et proportionatum objectum, indistansque a se. Quod enim dicitur, existentiam Angelis non inha- tere intellectui Angelico, id non convincit: nam inhaerentia habet vim determinandi, multò magis ipsa identitas: Jam autem in nostris prin- cipis, intellectui Angelii, identificatur substantia Angelii: & licet determinatio quae sit per formam physicam distans, non possit haberi, si ne unione; secus determinatio in ratione intel- ligibilis. Quamvis autem potentia visiva sibi approximata, non possit se videre, non sequitur quod etiam Angelus, non possit seipsum noscere, nam cum visiva non sit coloratum quid, seipsum videre non potest. Nihil autem simile

probatur intellectum Angelii v. g. non posse se ipsum intelligere.

Addit Arriaga, si licitum sit argumentari a sensibus ad intellectuionem, probari poterit intellectuionem non indigere speciesbus, cum illis aliqui sensus careant; ut plurimum enim non conceduntur species gustus & tactus. Sed hoc ipsum additum Arriaga indiget sua limitatione; alias ex eo, quod dentur species in intellectu, male urgeremus, dari illas in intellectu Angelico. Tunc ergo non tenet consequentia, quando non est idem principium ponendi in utroque speciem. Ceterum etiam Scottus censet quod Angelus ad abstractivam sui cognitionem, indigat speciesbus. Per hoc tamen non negatur, quod de absoluta potentia, possit Angelus habere sui speciem a Deo infusam: ut videre est a-pud Arriaga d. 5. n. 16. interim sit

Punctum Difficul- tis 1.

Potestne unus Angelus noscere alium indistan-
tem sine specie?

Quod indigat Angelus specie superaddita
ad noscendum Angelum indistante docet Suarez L. 2. c. 5. n. 12. citans pro se S. Thom. Cajet. & alios Thomistas. Cum quibus sentit Joan. a S. Thoma d. 21. art. 3. n. 22. Oppositum docet Vasq. sup. citat. Arriaga d. 5. n. 23. & post illos Martinon d. 38. n. 22.

DICENDUM est. Quod unus Angelus possit alterum noscere indistante sine specie superaddita.

PROBATUR 1. Potest ad notitiam illius Angelii, suo modo concurrere ipsa species; Ergo poterit ad eandem suo modo concurrere & ipsum objectum spirituale proportionatum, indistans. Et si dicit ordinem species ad posse illud concurrere, cur non dicet etiam ipsum objectum?

PROBATUR 2. Quia quoties non potest objectum seipso concurrere ad notitiam, id tunc fit, quando vel est objectum distans, vel improportionatum ut communiter assimilatur. Neutrum hic habetur. Quod si dicas Angelum superiorum esse improportionatum intellectui inferioris, sufficit ad verificandam Conclusionem ut scil. noscatur ipse Angelus, qui sit eiusdem speciei. Deinde cum participant ex eodem generico modo essendi, non apparet quod in ordine ad intellectuionem, sint objectum improportionatum.

PROBATUR 3. Quia si non posset Angelus intimè præsens concurrere ad sui notitiam, vel ideo non posset, quia non esset informativè præsens Angelus noscens: Et hoc non obest; quia in visione beata Deus non est informativè præsens, & tamen noscitur a Beato. Nec est ratio, cur ad principiandam notitiam, sit necessaria unio aliqua principiorum. Velnon posset concurrere ad illam intellectuionem ideo, quia ille actus

P.
MŁOD-
LWSKI
m. A. et Z.
VI

actus est vitalis; sed hoc etiam non obest: quia concurrit ad illam Deus non vitaliter quidem, sed tamen tanquam ad actum vitalem. Ergo & idem facere poterit objectum: idque ex eo: quia ad actionem vitalem, non est necesse omnia principia esse vitalia. Vel non posset concurrere ideo objectum ad sui notitiam: quia non scens Angelus, habet jam illius objecti species. Sed hoc non obstat: quia non est ratio, quod potius non debeat definire concursus speciei, & quod debeat definire non nisi concursus objecti. Deinde cur non ponetur talis vis concurrendi in speciebus quae deposita in actu exire, non nisi tunc, cum non est praesens objectum, vel quando est improportionatum, manetque in improportione. Denique cur ad illam notitiam, tam species quam objectum non concurret? non est enim novum idem a pluribus principiis, in suo genere totalibus produci. Quod si haec rationes non obstant, quo minus objectum concurrit, nulla alia obstat. Concurrit ergo objectum, hoc est Angelus indistans, ad sui notitiam.

Objicit I. Joan. a S. Thoma. Unus Angelus non potest illabi, intra mentem alterius, per suam substantiam, neque immediate operando intra illam, praesertim infundendo lumen & species: Ergo una substantia spiritualis, non potest imprimere speciem suam in intellectu alterius Angelii, neque ipse ab eo haurire. Conf. prob. quia species spirituales, non possunt produci ab uno Angelo in alium transmittendo per medium: quia medium est extrinsecum vel corporeum; Species autem illae sunt accidentia spiritualia, & sic non possunt inhaerere medio corporeo multo minus vacuo. Debent ergo produci sine aliquo medio in ipso intellectu Angelii, a substantia spirituali alius Angelii. Substantia autem alterius Angelii, nequit intra intellectum alterius intrare: talis enim illapsus, convenit vel radici ipsi a qua emanat intellectus, vel principio a quo creaturistica enim assistentia, non est praesentia localis: quia haec ad nihil servit in intellectu per se loquendo, licet per accidens, ut in nobis, quia anima nostra unita est corpori sensibili, conferit ei praesentia localis, ad sensaciones. Et cum nulla substantia creata habeat causalitatem in Angelum, cum Angelus non fiat ab altero, sit enim a Deo totaliter, per creationem necessario; Ergo intellectus unius Angelii, non habet rationem causae, in alium Angelum.

Respondeatur. In primis argumentum probare multum: quia probat etiam mediis speciebus ab Angelo A non intelligi Angelum B. quia illae species deberent illabi, quod est proprium solius Dei: & sicut creatura per Thomistas non potest assumi ad aliquid creandum, quia hoc est proprium Dei, ita nec poterunt illabi species, quia hoc etiam est proprium Dei. Si autem non illabitur species habet non nisi in-

distantiam localem; quae ad nihil servit in intellectu, per se loquendo.

Quod autem attinet ad robur ipsiusmet rationis, multa non concludunt. Nam in primis cum hic agatur: An per suam substantiam possit Angelus A. in intellectu Angelii B. concurrere ad sui intellectum, ille de hoc argumentatur; Quomodo possit species sui, causare objectum, in intellectu Angelii. Deinde ex dictis supra colligitur: Quomodo intellectus Angelii determinetur tam a materiali, quam a spirituali objecto, ad fabricandam speciem. Denique rationes quibus probat ab objectis non transmitti species non convincunt: Posset enim dici ut innuimus supra, quod transmittantur non per medium, saltemque non urget difficultas, si Angelus penetrans alium Angelum, emanet sui speciem; non enim jam daretur locus transmissionis per medium, vel si illam producat in intellectu Angelii indistantis localiter.

Quod si queras; Voluntarien emanabunt illae species spirituales ab objectis? Ad hoc dici poterit quod cum aliqua objecta spiritualia, sint non voluntaria qualia sunt accidentia spiritualia, non poterunt voluntarii emittere sui species, nec emanabunt illas voluntarii etiam ipsae substantiae volitiae; quia de emanationibus de quibus non ita clarè constat, discurrendum est, proportionatè ad manifestè emanationes; manifestè autem emanantia, emanant suas species non voluntarii. Quamvis autem omnne agens liberum habeat dominium in actiones elicas, non tamen in eas quae emanative a liquid producunt. Nihilominus emanens Angelus illas species ut illis non poterit, quia emanantur & providentur non nisi in bonum alius ab emanante.

Quod autem objicit Vasq. D. 201. Angelum sua virtute non posse plus producere in alio, nisi motum localem; id verum est de Angelis comparatis ad corpora: Meminit huius sententiae Suar. I. 2. c. 5. n. 22. Dicitque n. 27. se in contraria insolubile argumentum non habere.

Ceterum hunc modum proponimus quidem non defendimus quia in initio foli huic argumento, quod scilicet etiam materialia emanent sui species: Hoc autem argumentum ut dixi sup. in simili non est inevitabile. Inde ut jam dicebam accipit species ab objectis determinantibus intellectum Angelii, ut sibi illas formet, quia determinatio in hoc breviter loquendo stat: Quia ex una parte potest Angelus presentia noscere: ex altera parte, objectum est etiam praesens, hinc utrumque concursum petit a Deo, qui serviat fabricanda specie.

Sed redeundo iterato ad argumentum pensanda est haec propositio. Unus Angelus non potest alteri illabi.

Triplex illapsus cogitari potest, primò metà localis, qui salvatur per expulsionem corporis & occupa-

occupationem spati quod expulsum corpus occupat; & hic illapsus in praesenti locum non habet. Secundò illapsus dicitur pro indistancia, cum aliqua operatione unius in alterum, qualem agnovit S. Greg. l. 17. Mor. c. 20. alias 18. Demon, si suggestione ejus primò non resistitur, repente totus, ad interiora cordis illabitur. Tercius illapsus est indistancia, cum jure conservando & invertendo quocunque voluerit mentem; & hic illapsus, est proprius Dei; secundus tamen etiam creaturis convenit; quamvis enim praefinita localis præcisè secundum titulum indistancia, non conferat quidquam, confert tamen sicut simul cum vi concurrendi. Vide de hoc illapsu citat. Suar. c. 5. n. 14.

INSTANT. Joan. à S. Thoma. Si unus Angelus posset alteri illabi, operando aut immundando intellectum aut voluntatem alterius, posset utique intelligere cogitationem cordis illius, quia non est ratio cur habeat vim immutandius intellectum illius, & non habeat facultatem cognoscendi illud quod immutat, & in quod agit, videndo quid operetur.

RESPONDE TUR. Si posset Angelus illabi alteri, cum universalitate operandi quod voluntate & in ordine ad omnes notitias, necessariò debet noscere quid agat alter Angelus, adeoque resipet illius illabentis, nullum daretur secretum, ejus, in quem illabitur. Sed si illabatur unus per ordinem ad principiandam de sua substantia præcisè notitiam, non sequitur quod secreta cordis illius sit cognitus. Deinde duplex est sententia Auctorum; Quidam objectis concedunt, speciebusque concursum in genere causæ efficientis. Et in hac sententia Angelus illabens sciret quod concurreret ad sui notitiam. Alii concedunt concursum nonnisi terminativum & completivum, & in hac sententia nescire Angelus quod concurrat, nisi aliunde supponendo, quod terminet notitiam.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur reliqua Objectiones.

OBJICUNT 2. Thomistæ & cum illis Suarez, saltem Angelus inferior, non poterit sui notitiam principiare, in intellectu superioris Angeli: quia ut objectum intelligibile concurret cum intelligente, debet esse æque immaterialis, sed Angelus inferior, non est æque immaterialis ac superior. Ergo non potest illum ad intelligendum quasi perficere. Et sicut Divina effigie, licet maximè intelligibilis, non potest à creato intellectu nosci, nisi elevetur per lumen ordinis Divini; ita & in praesenti, non poterit inferior concurrere ad intellectuonem, quam de illo superior Angelus format.

RESPONDE TUR. Si concedatur concursum

nonnisi terminativus argumentum nihil urget, sed concessu etiam concursu coëffectivo nihil probatur: Ratio, quia immaterialitas quæ eximit aliquid objectum à notitia materialioris, debet esse immaterialitas major ratione ordinis; non autem ratione excellentioris specificæ differentia, intra eundem ordinem contenta: Quia verò omnes Angeli sunt in eodem gradu generico, nec se excedunt gradu generico, sicut exceduntur à Deo, sit ut inferior Angelus, posset adhuc superiorum noscere. Et quamvis notitia perfectioris, sit perfectior entitativè præ illa notitia, quam inferior producere posset, non obserit tamen quo minus inferior ad illam etiam nobiliorem concurrat; quia in ordine ad effectum majorem & nobiliorem, contentum tamen intra idem genus proximum, potest concurrere ignobilior causa, simul cum nobiliori: & ita ad trahendum idem pondus juvent fæse ad invicem debilius & fortius tractivum. Atque ita etiam inferior Angelus, cum illo nobiliori, ad nobiliorem illam notitiam poterit concurrens.

OBJICIT 3. Suarez, ut una actio ab objecto & potentia indivisibiliter ac vitaliter prodeat, nee esse est, ut illa principia inter se uniantur: Utque aliquam subordinationem inter se servent, ita ut ad motionem, vel in fluxum unius, alterum illi cooperetur: quia alias non potest actio inchoari ab utroque illo principio, nisi per accidentem, & quasi contingenter: quod ipsum probatur. Quia neutrum ex illis principiis ex necessitate naturæ operatur; quia & Angelus cognoscens liberè exercet illum actum, & cognitus, suam coëfficientiam liberè præstat. Neque etiam unus illorum, per voluntatem suam, potest alterum ad concurrendum necessitare: quia neuter obediens debet alterius voluntati: nec etiam inter eos posset naturalis aliqua sympathia, cum fundamento singi. Unde posset unus Angelus velle alium videre ut supponitur; & non posset, quia alter non vult concurrere: deberent ergo concurrere voluntariè prius consentiendo, & si vellent concutere casu, esset hoc contra ordinem & perfectionem naturæ: Siautem concurrerent annuendo simul, & hoc involvit imperfectionem in noscitive, quia dependentiam involvit & repugnantiam; quomodo enim cognoscet voluntatem alterius, si illum nondum cognoscit?

RESPONDE TUR. Hoc Arg. plura adferre principia, singula examinanda.

1. PRINCIPIUM est. An objectum & potentia, adeoque illabens Angelus, & cui illapsus est, debeant secum uniri? Ad quod dici potest, sufficere ut uniantur per identitatem actionis ab utroque principio indivisibiliter pendentes; ut videtur est in multis aliis agentibus, immo & in ipso concurso Dei: & quod specialior aliqua unio requiratur, non probat objectio.

2. PRIN-

P.
MŁOD
ŁOWSKI
n. 1. et 2:
VI

2. PRINCIPIUM. An illa scilicet principia necessariò concurrant? Respondet Martinon d. 38. n. 44. Quòd ille concursus sit determinativus, nec liberè præstetur sed necessariò, ideoque non supponit mutuum Angelorum annuere; & sicut non est casuale ac fortuitum, sensus externos determinari ab objectis propriis, sufficienter præsentibus, si cætera sunt paria; Ita etiam se habebit Angelus ille: Si inquam cætera sint paria: quia si esset in determinata, totâque impletâ, suorum actuum sphærâ, velletque in illâ immutatâ persistere, tunc non nosceret illabente Angelum; quod contingere potest in nostris etiam sensibus, qui ad aliqua non advertunt, si anima serio aliò sit avocata.

3. PRINCIPIUM est. Quomodo Angelino-scant ad invicem voluntatem noscendi? & quomodo noscere possint volitionem, si antea non cognoverint Angelum? Hoc principium non convincit, quia necessarium est, ut prius noscatur directe substantia si cætera sint paria, ut ponatur illa notitia; sed etiam poterit noscere volitionem non cognitâ substantiâ directe; quia hæc duo distinguuntur, poteritque supponi substantia aliunde cognita dixi directe quia non potest hujus volitio attingi quin indirecte, attingatur hic.

Quando autem urgetur. Quòd supremum in genere intellectuali h. e. Deus, liberè concurrat ad sui notitiam, & cum etiam infimum intellectualium quod est homo, libertatem habeat in suis actionibus ad extra, ideoque quòd & Angeli, qui sunt quid medium, liberè debeat concurre ad notitiam; Id non convincit; Nam supremus intellectualium Deus admittit generationem, infimum intellectualium h. e. homo generat etiam, & tamen Angeli non generant; ita etiam in præsenti. Quod si recurras ad hoc, posse ex particulari conditione aliquid non convenire intermediis entibus, idem & nos dicemus. Quanquam etiam Antecedens habet aliquid falli, quia homo non est liber in ordine ad hoc ut cognoscatur, & Deus ipse naturaliter concurrere debet ad sui cognitionem, posito lumine gloriae, sensus etiam necessariò noscit sua objecta in debitis circumstantiis, cur ergo idem de Angelis illabente, & eo cuiuslibet, non dicetur?

OBJICITUR 4. Quando aliquod agens medio accidente causat aliquid, non potest idem cauflare seipso: Sic quia ignis medio calore urit, seipso non urit; quia vivens medio semine generat, seipso non generat, & sic de reliquis: Ergo si Angelus media specie producit sui notitiam, jam illam seipso, producere non poterit.

RESPONDE TUR. Inductionem non esse universalem: Nam si possibilis sit species impressa Dei, nunquidne jam seipso Deus, non poterit ad notitiam sui intuitivam concurrere, mediis

infusis habitibus? Deus in justificatis principiat actus supernaturales per habitum, & tamen illos cum solo concursu suo extraordinario principiare potest. Unus homo potest ex uno loco in alium medio impulsu transferre, nunquidne non poterit, deferre non nisi? Et miles qui ferit gladio, ferire potest & pugno. Ad maximum ergo dictum Antecedens hoc sensu verificari potest, si procedat de agente, in quo non supponatur aliunde vis producendi, illius effectus non probatur autem talem vim non haberi in ipsa substantia Angeli, & de cætero si non sit convincens ratio communis utrius non tenet consequentia, à modo agendi unius potentia, ad modum agendi alijs.

OBJICITUR 5. Si Angelus A. intimè præsens Angelo B. potest in illius intellectu principiare per seipsum notitiam sui, etiam species Angeli A. poterunt principiare in Angelo B. notitiam objecti cuius sunt species, quia non magis militat ratio pro una parte, quam pro alia; & sic ut Angelus A. est intimè præsens Angelo B. sic & species Angeli A. indistincta tunc ab Angelo B.

RESPONDE TUR. Negando Consequentiam: Ratio, quia quamvis species Angeli A. si distinguantur solo numero, potuerit esse in Angelo B. si tamen non sint educatae de potentia Angelii B. non poterunt in Angelo B. principiare notitiam: Ratio, quia universaliter accidentia, non deserviunt ad operandum, nisi illi subiecto, ex quo educuntur. Et ita si penetrarentur ignis A. & ignis B. calore ignis A. non uret ignis B. quia calor ignis A. non est educatus è potentia ignis B. Quia ergo species Angeli A. non sunt educatae è potentia Angelii B. cum potentia Angelii B. non concurrent ad notitiam. Et sicut in moralibus, quando fratribus exdivisa sunt bona, non habet jam jus unus ad utendum bonis aliis; ita facta ex divisione specierum Angelis, sive per productionem factam ab Angelo, sive per educationem factam à Deo, non habet alterius, in bonum specierum, aliis. Sed inde non sequitur, quod ipsum objectum ad illam notitiam concurrere non possit: quia non est ita exdivisum, quin aliorum de se notitias principiare possit, nec se habet per modum accidentis educuti.

DIFFICULTAS IV.

De Qualitate Specierum.

Sicut ab Auctoribus admitti quædam conditione specierum, secundum quam appellantur quædam species universaliores: nomine autem specierum universalium veniunt species, quæ cum sint in entitate indivisibilis; nihilominus hoc faciunt, quod facerent plures numero species: De hac materia tractat Suar. L. 2. à cap. 14. Vasq. d. 203. Arriaga d. 7. Mart. d. 38. S. 6. Joan. à S. Thom. d. 21. a. 4. n. 9.

Pun.

Disputatio II.

49

Punctum Difficultatis 1.

Premittuntur quadam de specierum Universitate.

PRÆMITTO 1. Possibilem esse speciem aliquam universalem. Ratio, Tum quia id non implicat Contradicitionem. Tum, quia habetur quid simile in aliis entibus, & ita unicus sensus communis, potest repræsentare omnia, quæ representant sensus particulares. Eadem Petrus, & quivaler animalitati & intellektivo. Unum numero species expressa, potest repræsentare quod alias representant duas. Et indivisibile judicium repræsentare potest duas distinctas realiter, simplices apprehensiones, unus idemque actus voluntatis, potest fieri ex pluribus motivis, quæ alias plurificant actus. Tum, quia est proportion in modo essendi, eadem est in modo operandi, sed perfectiora entia colligunt perfectionem inferiorum. Ergo & species perfectiores, colligent perfectionem inferiorum specierum, adeoque erunt universaliores.

Dices 1. Non possunt una definitione definita distincte duo singulare; Ergo nec repræsentari una specie.

RESPONDE TUR. In primis medium terminus esse pronobis; quia de facto definitio specierum, est definitio individuorum, secundum quod participant speciem. Deinde disparitas hoc potest esse, quia si una definitione definitur in singulari duo individua distincte, hoc non est duo individua; quia singularitas unus, est singularitas alterius; si quidem definitio unus singularitatis, esset definitio alius: tale autem absurdum non sequeretur, si universalis species una entitare, sed virtute multiplex, concurredit ad diversas singularium representationes. Quanquam etiam unus in indivisibilis actus, potest duas definitiones formare.

Dices 2. Non possunt duas imagines unico exemplari repræsentari, immo hoc impossibile efficiunt est impossibile ut rosa fiat panis: Ergo impossibilis erit species universalis.

RESPONDE TUR. Si Antecedens procedat de exemplari physico & colorato, quia unus color non est alter color, nec nigrum dealbat, sit ut nigronon possit exemplificari album; sed inde non sequitur, quod unum idemque principium, habens se per modum potentiarum, non possit concurre ad productionem notitiarum, quæ alias a pluribus, pendent principiis: Si autem res sit de exemplari intentionali, falsum est, quod non possit indivisibilis notitia, repræsentare plura imaginata & objecta.

Dices 3. Vell tantum connexa objecta non implicat repræsentari ab eadem specie, vel etiam inconnexa: Si secundum, ergo una species potest repræsentare etiam omnia possibilia; Si pri-

mum, contra erit, quia connexa, non ita sunt connexa, quin habeant disconnexiones: Si ergo haec disconnexiones possunt non ab una specie repræsentari, non obest, quo minus & alia simpliciter disconnexa, repræsententur.

RESPONDE TUR. Neutram partem convinci. Non secundum, quia est a facilitiori ad difficultius via affirmationis; difficultius autem est, repræsentare posse omnia, quam non nisi aliqua. De illatione circa speciem omnium possibilium, infra dicetur. Primum etiam non convincitur, quia etiam procedit a facilitiori ad difficultius via affirmationis, nempe a minori disconnectione ad maiorem: Et sicut potest percipere oculus disconnectionem minorem, quæ est inter colores, non potest maiorem quæ est inter gustabilia, ita & in praesenti.

PRÆMITTO 2. Admissa possibiliate universalium specierum, manere inter alia in hoc difficultatem, quod cum illa universales species non sint causa particularium, nec genus ad illas, quomodo tamen id facere & præstare poterunt, quod continent & præstant species particulares?

RESPONDERI solet ad hoc per discursum defumptum ex Thoma hic q. 55. art. 2. ad 3. & 57. art. 2. in corpore. Reperiuntur quadam quæ cum aliorum neque causa sunt, neque genera, neque species, sunt tamen in aliquo genere, sive illud analogum sive univocum sit, aliis excellentiora. Exemplum adfert S. Th. ab habitu universalis prudentiae in homine, cuius actus est dirigere actus virtutum, ut magnanimitas, cautela, & aliarum similitudinum, qui tamen habitus, neque est causa, neque genus, neque species illius, quæ est quasi prudentia in Leone, ad actus magnanimitatis, & ejus quæ est in vulpe, ad actus cautelæ; sed tantum est quadam excellentia supra prudentiam Leonis & Vulpis. Similiter sensus communis, neque est causa, neque genus, neque species sensuum externorum, sed est potentia quadam excellentior & eminentior sensibus externis, isti enim inserviunt sensui interno, sive communi; & hic omnia distincte agnoscit, quæ sensus particulares sigillatim attingunt, & aliud insuper quod illi non attingunt, v. g. differentiam albi & dulcis, quam nullus externus sensus percipit, cum in nullo externo, utrumque istud simul esse possit.

Eodem modo & de speciebus Angelorum dici poterit, quod scilicet ratione excellentiae, in eo genere similitudinum, & specierum, possint esse tanquam ratio & propria similitudo plurium; quamvis respectu illarum, neque sint genera, neque causa, neque singularium ratio adæquata. Porro haec excellentia & eminentia specierum Angelicarum non aliunde oritur tanquam a priori, nisi quia species Angelicæ, sunt quadam naturalis participatio, & similitudo essentia Divinae prout essentia Divina, habet

P.
MŁOD
LWSKI
et Z.
VI

habet rationem principii excellentioris & principalioris, ut indicat S. Thom. q. 57. a. 2.

Hic Discursus bonus est, sed relinquit aliquid inexplicatum, nempe quomodo plura in aliquo ente colligi possint: cum tamen v. g. rugibilitas & hinnibilitas in eodem ente colligi non possint. *Hoc ut explicetur*

Formatur hic Discursus desumptus ex S. Thoma h̄c q. 55. c. 3. Tota ratio excellentiæ est colligere perfectiones per plura sparsas: Hoc probat imprimis Inductio, nam non est ita perfectum esse Ens quam esse substantiam, quia hanc perfectionem, quam habet Ens, habet & substantia, & insuper addit propriam. Et certè quod Ens possit esse accidens, est quid ignobile, cum servitus sit ignobilis; accidentia autem sunt nata servire substantiam, hac imperfectione ablatâ & retentaque formalitate Entis, substantia adfer dignitatem quod est dominari accidenti, persequere stare. Et hinc sit quod substantia sit quid perfectius. Idem videre est in Deo qui appellatur à Patribus pelagus existentia, & nos in prima Parte diximus illum esse essentiam perfectissimam in genere essentia. Item quod sit perfectius colligere perfectiones per plura sparsas, per hoc probatur, quia pluralitas perfectionum, hoc ipso quia pluralitas est, numerum unius & alius unius, &c. perfectionum importat. Et cum una perfectio, non sit alia, collectio illarum in uno, & singulas superabit, ratione aliarum perfectionum, præter hanc unam contentarum, & aquabit hanc totam collectionem.

Porrò sunt aliquæ tales excellentiæ quas in unum colligere, est neutram habere, sic v. g. colligere hinnibilitatem & rationalitatem est neutrum habere; aliæ autem excellentiæ sunt, quarum collectio patitur unitatem; & ita in sensu communi colliguntur sensus particulares, &c. Regula autem dignoscendi quanam perfectiones ita colligi possint, hæc potest haberi: ut includenda, habent se per modum graduum superiorum, quia talia hoc ipso quia superiora sunt, indigent in inferioribus unisari. Si autem non habent se per modum graduum superiorum, illæ solùm & in tantum in una perfectione colligentur, quæ dicunt ordinem, & in quantum dicunt ad specificari extrinsecè per aliud, præcipue tanquam per objectum. Et ita quia sensus extrinsecè specificantur ab objectis, fit ut perfectio illorum, in tantum, in quantum dicit specificationem extrinsecam, intra unum sensum communem, colligi possit. E contrâ quia rugibilitas importat specificationem suam intrinsecam, itemque rationalitas, fit ut hæc, non possint in unum colligi, nullæque hoc possunt habere entites secundum specificationem intrinsecam.

Horum ulterior hæc est Ratio: Quia si aliqua ratione specificationis extrinsecæ inter se contingat colligi, non sequitur ulla essentiarum

confusio, quæ aliæ sequitur si colligatur perfectio duorum in unum secundum specificationem intrinsecam, non enim tunc ipsa objecta inter se identificabuntur; non etiam virtutes ipsæ, neque enim prædicata intrinseca oculi colliguntur in sensu communi, sed dabitur tantum virtus, quæ extendat se ad objecta plura, quam alia; ad illa ipsa, extendendo se, alio modo: quod etiam contingit in ipsis brutis, & hominibus, quia ad eadem objecta se non raro extendunt, sine ulla intrinsecorum prædicatorum identificatione.

Quod si specificationes extrinsecæ possunt in eandem indivisibilem entitatem colligi, poterunt etiam species impressæ plures intra unam speciem universalem includi; cum etiam hæ dicant specificationem extrinsecam ab objectis, & secundum illam specificationem extrinsecam, dicuntur in una universalis species colligi.

PRÆMITTO 3. *Eiam posita & sic explicata universalitate specierum, non salvabunt illa sola rationem perfectioris intellectivi in Angelis perfectioribus.*

Ratio, quia quantumvis superior & inferior Angelus æquales haberent species nihilominus perfectior perfectiorem entitatè eliceret speciem: quia proportionatam principio perfectiori quod est ipse Angelus superior. Exigunt ergo illæ species tanquam quid magis proportionatum, ipsi dignitati substantia. Quamvis autem causa quo perfectior est, cō minori concursu aliarum causarum, adeoque objecti indigat; id verum est, si sit effectus æqualem perfectiōis principiandus, ut loquitur Ep̄sp̄ra q. 13. ad 1. vel certè causa perfectior minori concursu objecti indiget, qui sit elevatus potentia intellectiviæ, sed non hoc sensu, quasi causa perfectior, non indigat instrumentis à natura præfis, ad agendum, perfectioribus in entitate. His præmissis sit

Punctum Difficultatis 2.

An Angeli quo perfectiores, eo universaliores habeant species?

DICENDUM est; Angelos quo perfectiores sunt, eo universaliores habere species, est Conclusio Suar. l. 2. c. 15. Joan. à S. Thoma D. 21. art. 4. n. 9. Martinon d. 38. n. 64. Franc. Lugo d. 8. n. 15. inclinatque Arriaga d. 7. n. 8. cī autem contra Vasq. l. p. d. 203.

PROBATUR I. Auctoritate Dionysii de Cœl. Hierar. c. 10. secundum translationem Perionii, ad quem provocat Vasquez: ubi cum docuisset Dion. æquales esse Angelos in objectis sciendis apud citatum Joan. à S. Thoma his verbis. *At participes quidem, inquit, esse omnino*

Disputatio II.

51

omnino & sapientia & Scientie commune est Divinitatem omnium: En aequalitatem in scientiis objectis; Tum subdit: Non tamen eodem, sed inferiori modo. Ubi, ut vides ad inferioritatem seu non universalitatem noscendi provocat; quæ cum non sit ratione objectorum, debet esse ratione specierum. Et si dicas inferioritatem illam referri debere in modum noscen- di diversitatemque actuum, inferri inde poterit debere etiam illam referri in diversitatem spe- cierum, ut ita proportionentur inter se actus & species.

Sanctus etiam Thomas hic q. 55. art. 3. in cor- pore et in completae titur auctoritatem Dionysii ex cap. 12. Superiores Angelii partcipant scientiam magis in universalis, quam in inferiores.

Auctoritas etiam Aristotelis ex Lib. de Caus. adducitur a S. Thoma ubi docet Aristoteles, quod Angelii superiores habeant formas magis universales, quem librum pro Aristotelico a- gnat S. Thomas, quidquid dicat Vasquez.

RESPONDE T 1. Arriaga quod Dionysius non erigit loco citato de cognitione naturali, sed de supernaturali: egit enim de cognitione quæ communicatur inferioribus, quæ communica- tos in omnibus in ordine supernaturali.

CONTRA. Si in ordine supernaturali quod perfectiores sunt Angelii, eò habent species universaliores, habebunt etiam in ordine naturali: quia etiam in hoc actu proportionari debent principia.

RESPONDE T 2. Idem. Adhuc sub lite est, quod in ordines diversi, constituantur ob diversitas naturæ, an verò solius gratiæ; Ergo quando agit Dion. de Cherubinis respectu aliorum, non agit de eo excessu in naturalibus fundato. Cumque Thomistæ inter singulos Angelos ponant distinctionem specificam, deberent singuli diversificari, quoad modum illarum specierum; quod tamen Dionysius non fecit, sed posuit diversitatem nonnisi inter ipsos ordines.

CONTRA. Quamvis Dion. posuerit diversitatem inter ipsos ordines; quia tamen posuit exaltationem, quæ militat etiam pro reliquis, nempe dignitatem & excellentiam unius præ alio, fieri hæc diversitas etiam pro aliis Angelis recte colligatur, probeturque dari iis species universaliores, qui digniores.

PROBATUR 2. Argum. negativo, quia scientiales species non repugnant, ex alia parte conaturalius est, ut perfectiores species, repondeant perfectiori intellectui; Ergo si nihil ob sit censendum erit, quò perfectiores Ange- los, eò perfectiores habere species.

PROBATUR 3. Quia universalitas capacita- tis noscendi plura, etiam inter homines, arguit excellentiam, sequiturque ad bonitatem dispo- sitionum excellentiorem; Ergo etiam universalitas noscendi, adeoque & specierum, sequi debet excellentiam specificam Angelorum.

OBJICITUR 1. Ex Vasquez d. 203. n. 3. Non satis compertum est: An omnes Angelis species differant, & hoc concessu non sequitur perfectiores Angelos, per pauciores species intelligere; quia hæc species fortè sola Dei voluntate, sunt Angelis communicatae; perfectioque intellectionis, bene referri posset in perfectiore non nisi intellectum.

RESPONDETUR. Conclusionem procedere ex suppositione nonnisi, si sint inæqualis specificæ distinctionis Angelii: quæ species, quamvis quoad produci dependent à Dei voluntate; præsupponitur tamen exigentia in Angelis, quæ pertinet ut suæ dignitati proportionetur dignitas illorum instrumentorum. Quamvis autem ut dixi Præm. 2. posset aliunde etiam salvari excellētia intellectionis in excellentiis Angelis; nihilominus id non destruit, quo minus pe- tet, etiā hæc instrumenta, excellentiora, excellētior substantia Angelica; præcipue cum ita se habere rem, ponat auctoritas Dionysii & S. Th.

OBJICIT 2. Idem. Quam etiam objectio- nem tetigit Ægydius apud Suar. citatum c. 16. n. 6. Sialius Angelus supremo superior quinunc datur, crearetur, deberet esse alterius speciei; Ergo & pauciores species deberet intelligere, quam ille qui nunc supremus est; atqui non posset per pauciores quam per unam intelligere. Ergo non est dicendum, Angelorum supremum quinunc est, omnia per unam tantum speciem intelligere.

RESPONDETUR. Circa paucioritatem spe- cierū duplice discurrere possumus, in primis non concedendo de facto ulli Angelo speciem unam omnium quæ noscit, sed tamē concedendo plures, plurim repræsentativas; ita tamen ut pauciores sint in Angelo perfectiori, plures in Angelo imperfectiori; Et in hac suppositione ar- gumentum jam locum non habet: quia de fa- cto supremus quinunc est Angelus, habet ad- huc plures species, licet non tot, quot inferior. Sed quid si Angelus supremus unam nonnisi ha- beat speciem? ad hoc responderi debet per se- cundum membrū, quomodo posset appre- hendi paucioritas specierum: quia scilicet quamvis haberet nonnisi unam speciem, non haberet tamē ita universalē, sicut haberet ille perfectior. Universalitas autem illius speciei, ex duplice capite petetur, in primis quia species illius de no- vo creati, extenderetur ad repræsentandum Angelum olim supremum; & tamen species Ange- li olim supremi, non extenderetur ad illum- met ipsum, repræsentandum, Angelus enim se- ipsum noscit sine specie. Rursus Angelus novi- ter creati species inde haberet universalitatem, quia posset plura ex possibilibus repræsentare: quod etiam innuit Suar. c. 16. n. 9.

INSTAT Vasq. Si Angelus qui nunc est su- premus, cognoscit omnia inferiora per unam speciem, & creato superiori Angelo, solum illi

e 2 addere-

P.
MŁOD-
OWSKI
et Z.
VI

addebetur nova species, ut superiorem illum attingat, eadem ratione de reliquis qui nunc sunt, dicere deberemus, nempe unica species intelligere omnia inferiora, & species in ipsis solùm multiplicari, ut superiora cognoscant.

R E S P O N D E T U R. Concedi id posse, neq; n. inde sequitur, quod nullæ sint dandæ species universales, ad quod maximè in præsenti attendit; quia decimus v.g. noscet una species, adeoque universalis novem inferiora; licet omnes superiores se, sit cognitus speciesbus multiplicatis.

O B J I C T I 3. Arriaga cit. n.10. Inter hominem & infimum Angelum ex creatis de facto, itemque inter duos Angelos possunt ponari alii infiniti in perfectione, iisque inæquales; & tamen infimus præfens Angelus excedens infinitos alios, non habet speciem infinitè perfectiorem, nec dignitati illius entitativæ, accommodat se, excellentia speciei.

R E S P O N D E T U R. Inter hominem & infimum, qui de facto datur, Angelum posse produci infinitas species perfectiores homine, & non ita perfectas, ac est infimus Angelus, sed hæc infinitudo est nonnisi syncategorematica, consequenter & excessus speciei proportionate Angelo infimo, est excessus infinitus syncategorematice. Hoc idem argumentum debet solvere Arriaga, cùm possibilitatem talium specierum agnoscat. Debet item solvere, cur non sit infinitè perfecta substantia Angeli infimi.

I N S T A T I. idem. Non est bona hæc consequentia: Homo excedit cætera animantia; Ergo debet cognoscere per pauciores species; nec tenet de bruto, comparato ad aliud brutum; Ergo nec in præsenti tenebit.

R E S P O N D E T U R. Nec in præsenti tenere consequentiam, per necessitatem illationis, sed per congruentiam; ut superius dictum.

I N S T A T 2. Cur non ob eandem majorem perfectionem dicetur Angelos quod simpliciores, eò per pauciores potentias operari, ac proinde in iis induci unicam potentiam, quæ intellectiva, volitiva, memorativaq; sit.

R E S P O N D E T U R. Cum in nostris principiis potentias identificantur animæ, multò magis identificantur substantiæ angelicæ, non ergo sequitur posse Angelum superiorem per pauciores potentias debere velle & intelligere; quia nihil est paucius, uno; quia verò non identificantur species intellectui, sed superadduntur, poterunt bene multiplicari magis vel minus. Rursus, cùm species animantia ab objectis recipient, non possunt illas adunare cum in se disadunata sint. Forteque perfectiora bruta, materiales species perfectiores sibi fabricant, percipiendo v.g. diversitates varias pastus, & visibilis, ad quas diversitates, non attingunt bruta imperfectiora. Quia autem homo fabricat sibi species, comparativè ad bruta, per pau-

ciora cognoscit, comparativè autem ad alios homines, ii quingeniosiores sunt, universalius nofcunt.

I N S T A R I potest. De facto bruta quod perfectiora sunt, eò pluribus utuntur sensibus: nam perfecta animalia utuntur quinque sensibus; non autem imperfecta: nec ad salvandam perfectionem brutorum est necesse ponere paucitatem majorem sensuum. Ergo nec erit necesse ponere species pauciores in Angelo perfectiori.

R E S P O N D E T U R. Negando Conseq. Quod pluribus sensibus utantur animalia perfectiora hoc inde est, quia quod perfectiora sunt, eò debent esse plurim noscitive, magis enim per hoc ad gradum intellectivi accedent, per hocque ipsum perfectionabuntur. Nec etiam debent habere sextum aliquem sensum, ut plura cognoscant: quia non est imaginabilis sensus, quiparticulatum nofcat aliquid, quod sit sensibile, & tamen nec sit formaliter tactile, nec formaliter visibile, & similia. Quia verò positis paucioribus speciesbus, non sequitur minus noscendi, si sunt illæ species universales, sit ut perfectio noscendi in spiritibus, salvari possit, cum paucitate specierum,

Sed URGERI adhuc potest: Cur ad salvandam perfectionem animalium perfectiorum, non ponatur sensus aliquis, qui sit unus, & faciat hoc, quod visus & gustus, ad hoc.

R E S P O N D E R I potest, quia quamvis perfectiora animalia magis sint perfecta, & perfectior participatio Deitatis: Nihilominus non est necesse illos in hoc accessu, comparare, ad accessum entium spiritualium. Cùm ergo experientia non ostendat dari tales potentias: & ad salvandam perfectionem, non sit hoc intimè necesse: hinc non erit necesse ponere sensus talem, in perfectioribus animalibus. Quia verò experientia constat quod intellectiva perfectiora, quamvis nonnisi ratione dispositionum & organorum, nihilominus universalius res attingant, & magis unitè, congruum erat illis notiis attribuere species universaliares, & ex conduceantia, præsupposita que auctoritate, debuit hoc tribui etiam Angelis.

DIFFICULTAS V.

De aliis Species concernentibus.

A S S E R O 1. Angelo non repugnare species omnium possibilium.

R A T I O, quia non implicat: Et ex alia parte posuimus in 1. Parte, quod possit creatura aliqua noscere omnia possibilia. De facto tamen non datur talis species: quia nulla ejus necessitas, nec ullum fundamentum.

A S S E R O 2. Probabile esse quod Angelus habet species aliorum possibilium. Ratio, Tum quia commodius sic explicabitur universalitas specierum suprà defensa. Tum, quia facilius solvetur,

R
TH
zia
TBI
TD.

Disputatio II.

53

solvetur: quare non noscant futura Angeli, etiam si concedantur illis illorum species. Tum, quia rationes in oppositum non convincunt: Nec enim probatur, Deum illas solum species concreasse, quas produxissent objecta: Nam neque universaliae species possent habere; cum ipsa objecta talem universalitatem non habeant, adeoque neque vim producendi tales species.

ASSERO 3. *Qui vellit tueri, quod Angelus non habent species, ad hoc deberet attendere.* In primis quod sit disparitas de hominibus & de Angelis: Nam si homines non haberent species, intelligentia illorum nullo modo penderet a corpore: Nam quod pendeat, in id refertur: quia pendet a specie spirituali, fabricata ad imitationem operis materialis. Rursum teneri posset quod objecta non habeant nisi concursum terminatum. Cur autem non omnium simul objectorum eliciantur notitia, referendum esset in determinationem potentiae, limitatam capacitem habentis. Teneri denique posset, quod respectu notitiarum præhabitarum quas se exercuisse meminit Angelus, dandæ sint species: & quod illæ ipsæ non concurrent effective ad illuminationem, sed quod se habeant nonnihil per modum complementi.

QUÆSTIO II.

De ipsamet Intellectione Angelis.

Quod Angelus ab omni omnino notitia cefare non possit, ordinariè docetur cum Suar. L. 2. c. 35. Tum, quia poneretur tunc Angelus, quasi in statu mortis cuiusdam, nullam omnino operationem exercens vitalem: quia hinc in ente, qui est spiritus, non potest esse, nisi incipiens ab intellectione. Immò si non intelligit Angelus, nec loco quidem moveretur, quia hoc deberet facere liberè, liberè autem non posset facere, si non intelligeret. Tum, quia ut aguit Suarez ibidem. Vel necessariò abfineret Angelus ab omni omnino intellectione, vel liberè? Sine necessariò, contra erit; Quia hujus necessitatis nullum est principium; cum cines turbari, vel auferri species; nec fatigari intellectus possit. Si autem liberè, ergo ex præluciente intellectu; Ergo dum non supponitur cogitare, cogitat: quia dum supponitur vellene cogitare, debet cogitare; ut possit velle, ne cogiter.

Neque valet si dicas, sufficit quod ad initium præluxerit intellectus, ut possit voluntas impetrare ne intellectus cogitet, non inquam valet si dicas: quia vel cognoscit intellectus illud imperium cum non cogitat, vel non cognoscit: Sinon cognoscit, cur non reddit ad suum agere, ad quod habet omnia complementa expedita, ut species, concursum præparatum, &c. Immò illud imperium habebit se quasi non esset, cum non inficit, nec in sui apprehensione. Si au-

tem noscit hoc imperium, cum non cogitat, ergo cogitat cum non cogitat: noscere enim illud, est cogitare. Tum, quia ut probat Martinus d. 40. n. 5. quod Angelus non sit necessitatus ad quamcumque distributivæ cognitionem, proficiscitur id ex limitatione virtutis intelligendi, & ex libertate, ut possit ex una transire ad aliam cognitionem: Sed non potest se liberè avertere ab omnibus objectis collectivè; quia non potest esse exercitium libertatis sine cognitione actu præsente. Ideoque & nos experimur si non vacare in vigilia, immo nec in somno, & si cessaremus in somno, in impedimenta corporis hoc referri deberet; quibus carent Angelii. Immò cum nulla sit talis species quæ non habeat aliam sibi connexione similem, excitare sese poterunt ad invicem.

In duobus tamen casibus putarem cessare animam à cogitando, in primis in infantibus prope exordium vita, & in patientibus spasmus. His præactis. *Sit*

DIFFICULTAS I.

De variis Notitiis Angelicis circa seipsum.

Quoniam Objectum quod est Angelus, est sibi præalii intiuimus; hinc confederatio, notitiarum hujus objecti, primum sibi locum vendicat.

Punctum Difficultatis I.

An necessario semper noscat Angelus seipsum?

Dicendum est. *Non esse necessarium, ut Angelus noscat seipsum continuata semper notitia;* Ita Arr. d. 11. S. 2. Mart. d. 40. in quantum dicit Angelum quavis distributivæ notitia posse carere, & ante illum Vasq. d. 219. c. 3. contra Suar. h. c. 1. c. 35. n. 8.

PROBatur 1. Angelus secundum sua naturalia spectatus, non est necessare, ut cogite semper de Deo tanquam Auctore naturæ, ergo nec cogitare debet semper de se. Ant. concedunt etiam oppositi, & probari per hoc potest; Quia cum Angelus extendere se posset ad alia & alia noscenda, deserereque notitiam unius objecti, transferendo se ad notitiam aliis; Ergo etiam transferre poterit notitiam à Deo tanquam Auctorem naturæ, præcipue cum nulla sit necessitas & fundamentum hujus adstringendi. Conseq. principalis probatur; *Quia est paritas, utroque nulla necessitas adstringendi;* & si Angelus habendo omnia requisita ad noscendum Deum tanquam Auctorem naturæ, potest divertere mentem, cur non divertere potest à notitia sui?

e 3

PROBA-

P.
MŁOD
OWSKI
M. A. Z.
VI

PROBATOR 2. Quia si Angelus deberet in perpetuum de se cogitare, id ideo esset, quia non posset postea unquam determinari ad cogitandum de se, & ad cogitandum alia: sed haec ratio non convincit; quia posset determinari a Deo seu a cognitionibus quas vocat Aristoteles injectas a bona fortuna. Posset determinari ex connexione specierum. Posset etiam determinari ab occurrentia objecti: ut si unus Angelus dicat alteri, ego modo cogito de me, tunc alius audiens, ab hac occurrentia, posset invitari ad cogitandum etiam de se, &c.

PROBATOR 3. Quia moraliter loquendo videtur tedium afficiendus Angelus unahac cognitione: nam quod Beati cogitent perpetuo de Deo, sine fastidio, id referri debet in id; quia est objectum infinitae perfectionis, quale objectum, non est Angelus.

OBJICIT 1. Suarez. Si Angelus a sui cognitione cessaret, non posset se liberare ad aliquid cogitandum applicare; quod probatur, quia vel Angelus cessando a sui cognitione, simul cessat ab omni alia, vel in aliqua permanet; Si primum, ergo cessat ab omni etiam voluntatis actu: Unde ergo incipiet postea aliquid per intellectum vel voluntatem operari: non quidem voluntate: quia necesse est ut intellectus praecat, si autem ab intellectu, ergo non liberare nec a se: quia intellectus tunc solum liberare exercet actum, quando a voluntate movetur. Si vero dicatur secundum, scilicet non cessare illum ab alia cognitione, redibit argumentum, quomodo se scilicet determinaturus sit liberare ad alia cogitanda, ab iis quae cogitat.

RESPONDEAT Arriaga D. ii. n. 18. Quod Angelus necessario semper actu cognoscatur quidditativae suas species omnes quas habet, & in iis noscere objecta omnia sed abstractivae rationemque dat; quia Angelus ut possit uti suis speciebus liberare, est illi necessaria talis cognitionis specierum; hinc natura, quae non deest in necessariis, petit ut Angelus semper talem actum habeat. Ut autem salvet quomodo Angelus non est in actu notitiae omnium objectorum simul, dicit quod semper sit in actu cognitione fibi adaequata, quae est v. g. 100. objectorum, ad quae dum se applicat, deest illi virtus in actu primo ad priora, unde per accidens impeditur a voluntate. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia si Angelus est in actu cognitionis omnium suarum specierum. Ergo est & in actu cognitionis omnium illorum objectorum quorum illae sunt species, impossibile enim est noscere speciem, quae refertur ad objectum, non attingendo objectum. Quod si noscere omnia objecta, falsum erit, quod assument Arriaga noscere ab Angelo non nisi aliqua. Et cum pluralitas notiarum abstractivarum in speciebus, non sit major praे pluralitate notitia-

rum quidditativarum quae essent objectorum in illis metis ipsis, bene has simul omnes notitiae quidditativas poterit habere Angelus. Quod autem dicit Arriaga, a speciebus non contineri adaequatè objectum; Si procedat ad negandam illis vim & continentiam pro representando, falsa erit assumptio; vera autem, si procedat de negatione continentia entitativa. Tum quia cur non habebunt Angelii quidditativas species rerum? quas si habebunt, cur non noscent omnia illa objecta quidditativae, eadem indivisibili notitia attingendo speciem & objectum? sicut eadem notitia representando Patrem, representat suo modo filium. T. q. Si Angelus pro centum objectis noscendis haberet capacitem illis non nisi solis adaequatam, & nihilominus nosceret omnes suas species, & haberet potentiam adaequatam illis solis centum objectis, ut supponitur; & non haberet; quia praeter illa centum objecta, nosceret adhuc species.

RESPONDEAT 2. Determinari Angelum ad sui vel aliorum objectorum notitiam per cognitiones bona fortunae; per excitationem specierum vi connexionis earundem; denique per occurrentiam objectorum, ut dictum supra.

INSTANT 1. Suarez, sequitur exinde omnes cognitiones Angelicas esse ab extrinsecoscessariis, nullamque posse esse liberam; quod incredibile est. Seq. probatur; Quia cum Angelus applicatur ad cognitionem alicuius rei, eod ipsis simul cogitat de omni re, quae cum objecto illius cognitionis habet necessariam connexionem. Hinc si prima applicatio ad cogitandum est naturalis, seu non libera, tota etiam cognitione erit talis.

RESPONDERI potest cum Arriaga citato, quod immislas cognitiones possit abdicere, itemque aliter advenientes. Hinc si non abdicat liberare, toto etiam processu cogitabit; ad eum modum quo etiam nos facimus.

INSTANT 2. Sequitur quod Angelo in consideratio aliqua nunquam imputari posset, contra communem Theologorum sententiam: certe enim si ita considerare non est in illorum potestate, quomodo inconsiderantia illis imputabitur?

RESPONDEAT. Posse illis imputari inconsiderantiam: quia possunt cognitiones bona fortunae, aliterque excitatas abdicere, velut ita dicam, nolle examinare.

INSTANT 3. Non est in potestate Angelii avertire cognitionem quam a Deo accepit; quia vel illam averteret transundo ab una cognitione ad aliam; vel privativè suspendendo illam. Non primo, quia ad hoc ipsam indigeret nova determinatione a Deo: Non etiam secundo modo; quia si intellectus Angelii natura suanon subest voluntati quoad eliciendam cognitionem, non est cur subsit quoad suspendendam illam, praincipue vero quia illa suspensio sine polativa

R
THE
ZIAN
TBR
D.

Disputatio II.

55

reiva voluntate, fieri non potest; ipsa autem voluntas, non est, sine nova cogitatione.

RESPONDE TUR. Quod possit Angelus avertirementem transeundo scilicet ad aliam cogitationem, ad quam ut transeat, potest quidem determinari a Deo: sed potest etiam determinari ut dictum ab excitatione speciei coiexa: & licet Angelus, dum dicit: Nolo de me cogitare, debet tunc de se cogitare, non sequitur quod debet de se vel de objecto, de quo immediatè cogitavit, cogitare etiam sequenti tempore, applicando scilicet mentem, ad aliud objectum, ex ejus occurrentia, &c.

OBJICIT 2. Angelus ut semper duret in perpetua sui notitia, habet omnia requisita: Nam & est sibi praesens, proportionatus, non fugatur, & cetera similia.

RESPONDE TUR. Quod si Angelus velit possit durare semper in sui notitia. Sed nego quod debet durare, & quod congruat ut ducat. Cum autem de se non cogitat, debet habere effectum in circumstantia applicantis voluntatis, & sicut quamvis oculus sit potentia necessaria, nihilominus potest a voluntate applicari ad hoc potius quam illud videndum, ita siem poterit facere Angelus, suo intellectui.

OBJICITUR 3. Ex iis, quae sibi opponit Esparza q. 16. n. 3. Quaelibet substantia intellectualis exhauit totam vim suam cogitativam, cognitione comprehensiva sui: Quia etiam Deus, nullum habet cognitionem distinctam à comprehensione sui; & tamen est impossibile ut aliqua substantia, habeat maiorem proportionalem sufficiemtiam, quam Deus; Ergo non supererunt creaturæ vires ad aliquam aliam cognitionem, simul eliciendam.

RESPONDE TUR. Hoc Argumentum non tantum probare quod semper se noscar Angelus, sed quod etiam nihil aliud a se distinctum noscere possit. Ceterum non convincit, nam licet cognitione comprehensiva sui exhauiatur tota vis cognitionis angelicæ; quia scilicet naturaliter quoad modum perfectionis, non potest elicere perfectiorem cognitionem, quam eliciendo illam comprehensionem sui; nihilominus non exhauiatur vis intellectus, quod minus possit non ita in modo perfectionis perfectas, esse notitias. De Deo dispar est ratio; quia comprehensionis illius, quam habet de se notitia, identificat sibi omnes alias notitias, suoque complexu: Mirum ergo non est, si sola comprehensionis exhauiat vim totam noscivam in Deo. Quia vero comprehensionis creata non identificat sibi alias notitias, sit ut compatiatur secum alias.

S. Thomas, qui in oppositum citari solet ex L. contra Gent. c. 97. non plus vult, quam quod Angelus, non possit desistere ab omni omnino cogitandi actu. In aliis locis, ut huc q. 57. art. 1. ad 3. non plus vult, quam quod nullo in-

digeat intrinseco, & per modum speciei principio, ut compleatur, sui notitiam elicatur.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Angelus possit noscere seipsum ut possibilem?

QUESTIONIS hæc procedit maximè de possibili: quia facile est inferre, quod Angelus exeat in talibus actibus sicutem ex occasione, cum noscitur a nobis, talia de se, inquiri.

DICENDUM est. *Possit Angelum noscere seipsum ut possibilem.* Utor potius hac phras, quam: An Angelus possit se noscere abstractivè, quia potest se noscere ut possibilem non tamen abstractivè. Est conclusio Scoti in 2. dist. 3. q. 10. Bassolis. Gabrielis, Arriaga d. 5. n. 16. Contra Suarez L. 2. c. 4. a num. 16. Valsq. d. 204. n. 3. & non paucos Thomistis.

PROBatur 1. Quia id non implicat ut Angelus attingat se præcivitè, considerando suam essentiam, & non considerando existentiam; Ergo potest se cognoscere ut possibilem; nam concipere essentiam sine existentia, est considerare rem ut possibilem.

PROBatur 2. Quia id vel repugnaret ex parte objecti tantum, vel ex parte principii tantum, vel ex parte utriusque; ex quo enim alio capite? Ex neutro autem repugnat; quod probatur. Et quidem quod non repugnat ex parte objecti. Ratio: Tum quia status existentia patitur prædicatum possibilis, bonaque est illatio, (quam virtualem solum ponamus licet in Angelis) Existit, ergo est possibile. Immo si Angelus se non nosceret etiam ut possibilem, non nosceret necessariam, & indispensabilem sequentiam, ductam ab existentia ad possibiliterem? Tum quia objectum quod Deus noscit scientiæ visionis, nonne etiam sicutem materialiter spectatum attingit scientia intelligentiæ? Tum quia objectum quod est existens Angelus, habet plures formalitates, ex alia parte Angelus habet vim cognoscendi objectum quod est alio modo, quam sit; cur ergo non poterit cognoscere inadæquatè & sine existentia. Non etiam id repugnat ex parte principii, quia multa objecta Angelus noscit ut possibilia, nec appetit quomodo in his prædicatis substantia completa intellectualis, includatur prædicatum, non noscendi possibilia. Nec repugnat quod ista notitia dicatur non esse omnino perfecta; hoc enim negari potest: Nam scientia intelligentiæ est perfecta, & tamen noscitur possibilia. Sed concedendo quod non sit perfecta, non sequitur illam excludi debere ab Angelo: sicut nec in homine excluditur simplex apprehensio, quamvis noscitur habere discursum. Immo in noscitur finito, bonum est, varietas modorum noscendi, cum unus modus noscendi non includat perfectio-

P.
MŁOD
OWSKI
n. Act. Z.
VI

nem alius modi noscendi. Non etiam repugnat ex parte utriusque, quia non potest ostendi, hæc repugnantia.

CONFIRMATUR. Anima separata per Suarez agnoscit se etiam sub formalitate possibilis; Ergo & Angelus poterit idem.

RESPONDET Suarez. Disparitatem esse, quia anima habet species acquisitas, & his utitur ut se noscatur possibilem; & insuper respectu sui, ipsa substantia est illi species. Angelus autem habet species inditas, quibus unamquamq; rem secundum proprium conceptum noscatur; ipsa vero illius substantia, sicut nec substantia animæ separata, potest esse principium ut existens, noscatur sub formalitate possibilis.

CONTRA. Tum quia in anima non sunt illæ species otiosæ, statque notitia animæ possibilis, cum notitia ejusdem prout existentis; Ergo idem dici poterit de Angelo. Tum quia vel habet Angelus speciem noscendi possibilis quæ possibile est, vel non habet? Si non habet, cur non? Si habet, cur illa non poterit uti ad se noscendum ut possibilem. Tum quia etiam se ut possibilem, non quidem notitiæ visionis, posset tamen noscere notitiæ intuitivæ, ut dictum in prima Parte.

PROBATOR 3. Argumento Scoti; Angelus superior potest habere de inferiori, quem novit existentem, cognitionem quæ attingat illum ut possibilem, seu ut alii loquuntur, abstractivam, concedentibus id etiam adversariis; Ergo & Angelus inferior, de se poterit habere notitiæ similem. Conf. prob. quia non est major ratio, cur scientia visionis inferioris Angeli, compatiatur in superiori notitiæ possibilis, & non compatiatur in eodem de eodem?

Neque valet si dicas, disparitatem esse, ed quod Angelus superior cognoscatur inferiorem per speciem; scipsum autem sine specie. Non inquam valet, tum quia potest essentia non se adæquate representare. Tum quia non implicat ut scipsum noscatur, etiam per species distinctas. Tum quia bene videt Angelus, saltem per manifestationem secreti, notitiæ sui prout possibilis, quam vel penetrat, vel non penetrat; si penetrat, ergo format sibi speciem expressam de sua possibilitate; Si autem non penetrat, cur non?

OBJICIT 1. Vasq. Cognitio abstractiva, vel est notitia per alienas species, vel est abstractiva rei non existentis, cognitæ tamen per propriam speciem, qualis est cognitio rosæ in hymene: Neutro modo potest Angelus intelligere, se notitiæ abstractivæ; non priori modo, quia Angelus habet quidditativum & proprium conceptum, altas non posset quidquam aliud propriè intelligere. Non posteriori modo, nam cum scipsum intelligit, non tantum intelligit secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam.

RESPONDETUR. Neutrum convinci: Non primum, quia licet adæquate se noscens habeat proprium sui conceptum, sed cur non poterit se, etiam inadæquate noscere? Necinde sequitur quod semper alia non nisi abstractivæ sitno. securus, cum etiam scipsum, noscatur intuitivæ. Et sicut ex eo, quia nos cognoscimus abstractivæ, non sequitur quod abstractivæ noscamus nostram notitiæ experimentalē; sic nec ex eo, quod abstractivæ etiam possit se noscere Angelus, sequetur, quod nihil aliud possit noscere intuitivæ. Secundum etiam membrum non convincit; potest enim concedi, quod notitia illa possibilis, sit futura, per proprias species. Et quamvis concedamus Angelum se noscere, etiam secundum existentiam, hoc solum negamus, quod semper se ita noscere debat.

OBJICIT 2. Suarez. Si Angelus alium cognoscatur singularem & actu existentem quidditativæ, non erit jam in illius arbitrio, unum ab alio præscindere, noscendo possibiliter, & non existentiam; quia eo ipso, quod rem singularem in particuli contemplatur, cognoscit illam prout in se est; hinc existentem cognoscit ut existentem; præcipue cum in re, actu existente, non distinguitur existentia, ab essentia singulari.

RESPONDETUR. Hoc quod est contemplari rem singularem existentem, duplum potest contingere. 1. Contemplando eam existentem prout existentem, & ita ut modus cognitionis, sequatur modum existentia objecti; & sic non potest noscere existens, sine existentia, potestque hæc notitia appellari existentis quæ existentis formaliter. 2. Potest intellectus contemplari existens, non secundum modum existentia ipsius objecti, & tunc potest attingere, ipsam illius possibiliter, quæ talen, quæ cognitio appellari potest, existens, materialiter accepti; quia entitatis est notitia, quæ de facto existit. Quamvis autem existentia in re non distinguitur ab essentia actuali, non sequitur hæc præscindere non posse (ut suppono ex materia de præcisionibus) verè enim adhuc tunc existentia, erit accidentis Metaphysicum.

OBJICIT 3. Idem. Angelus per eandem speciem intuitivæ cognoscit rem singularem existere quando existit, & non existere, quando non existit; Ergo etiam necesse est dicere, quod Angelus omnino cognoscatur intuitivæ existentiam, quando existentia supponitur.

RESPONDETUR. Transeat Ant. quod potius est pro nobis: Si enim eadem species, rem existentem & non existentem repræsentat: Cur cum existit, non poterit etiam repræsentare, non prout existentem. Sed interim distinguitur Conseq. Ergo necessariò debet cognoscere existentem Angelum, dum supponitur existere, si noscatur adæquate, & quæ existens forma. Cœ. si noscatur inadæquate & quæ ex-

istens

Disputatio II.

57

mens materialiter N. Conf. Et licet quidem, si sit species quæ nata sit nonnisi quidditatively representare, non possit concurrere ad notitiam, sub formalitate præcisè possibilitatis; potest tamen concurrere, si indifferenter se, tanquam quædam universalis species habeat; præcipue cum in tali specie universalis, nulla sit implicatio. Quanquam ut scipsum prout possibilem noscat Angelus, poterit non indigere species, sicut nec indiget ad notitiam intuitivam. Sed saltem possibilis est talis species, adeoque & notitia conformis. Ceterum species universalis quam habet ad noscendum hunc terminum possibilitatis, poterit juvare, ut etiam se ipsum, quæ possibilem noscat.

OBJICIT 4. Suar. Illas notitias non posset habere Angelus simul, essent enim superfluxus: non etiam successivæ; quia deberet ab intuitione cessare.

RESPONDETUR. Potest illas habere simul; sicut enim secum possint: sicut stat actus scientie & fidei de eodem objecto; nec erunt superfluxus, quia diversas formalitates objecti, diverso modo attingent. Poscent etiam sibi successere, quia ut dictum, potest Angelus simpli- citer cessare, à sui cognitione.

OBJICIT 5. quidam. Quoties cognoscit se aliquid per suam substantiam, toties noscit se ipsum intuitivè; semper autem Angelus noscit se per suam substantiam.

RESPONDETUR. Quotiescunque se aliquid noscit per suam substantiam adæquate, toties se noscit intuitivè; sicut si noscat te, ut potest, per suam substantiam inadæquate. Immo etiam non implicat, ut noscat te, non per suam substantiam, sed per speciem.

Neque inde sequitur quod per suam substantiam possit cognoscere substantiam alius Angelus non possibilem; quia quamvis v. g. substantia unius Angelii, non sit magis unius individui, quam alterius, supposito quod sit multiplicabilis, cum tamen hæc terminet notitiam, non illa alterius, fit ut substantiam alius Angelii, non cognoscat per substantiam suam; nisi forte attingendo suam naturam ut possibilem, formet potest conceptum universale, possibilitatis usque.

ADDO, quod cognitio suipius adæquata, quæ suipius non præscindat ab existentia, secundum adæquata.

Supposito que quod individuatio & existentia differant definitionibus, præscindit inter se poterunt, poteritque noscere suam substantiam individuum Angelus, non tamen existentem.

DIFFICULTAS III.

De Notitia Secretorum.

NON est difficultas in hoc, quod Angelus notitia conjecturali & obscura, poslit no-

scere secreta; quia hoc possunt etiam boni Physiognomici; sed est difficultas, de notitia certa & intuitiva. Et quidem certum est, quod non noscat secreta cordis divini, quia hæc sunt ipse met Deus ut est in se; ad quem ut est in se, nulla naturalis notitia pertingit: Nec item est tantum dubium, quod de facto Angelus non noscat secreta cordis, quidquid in oppositum dixit Herveus & Durandus apud Vasq. 219. Suar. 1. 2. c. 22. n. 5. qui etiam cap. 21. n. 3. putat, hoc esse de fide. Nihilominus Martinon dicit d. 39. id non esse de fide; licet communem sententiam probet tanquam tertiorem.

Quod de facto Angelii non videant secreta cordis, probat auctoritas Scriptura, 3. Reg. 8. v. 39. dicitur: *Tu solus nosti cor omnium filiorum hominum.* Similia habentur 2. Par. 6. *Tu solus nosti corda hominum.* Si autem dicas soli Deo competere, omnia noscere secreta, licet aliqua non sint Angelii non accipies locutionem Script. secundum sensum PP. secundum moralē acceptiōnem. Præcipue cum id serviat ad exaltationem divinam, & nullum sit in hoc absurdum; quale esset, si quis ex hac voce: *Tu Deus solus potes producere omnia, si inquam, ex hac voce deduceret aliquis, nullam esse causam productivam præter Deum.* Jer. etiam 13. v. 1. *Pravum, inquit, est cor dominus & inscrutabile, quis cognoscit illud?* *Ego dominus.* Ubi Deus sibi soli notitiam secreti cordis attribuit. Unde, dicit Hieron. *discimus, quod nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Ubi non ad solam volubilitatem cordis, sed ad secreta attendit Hieron. Chrysost. etiam Hom. 13. in Joan. *Humanorum cordium cognitio solius deus est, qui ea formavit.* Athanasius ad Antiochum q. 27. si ipse est hujus libri auctor, *Præscius, ait, rerum & cordium cognitor solus est Deus.* Similia habet Basil. L. 3. contra Eunom. & Cyrillus L. 2. in Joan. c. 19. Ex Latinis Aug. in Pf. 7. *Opera nostra possunt esse nota hominibus, sed quo animo sicut, solus ille novit, qui scrutatur corda Dei.* Citat quidem in oppositum auctoritates Martinon, ut venerabilis Bedæ, qui dicit: *Non enim quidquam affectuum suorum ad invicem latere spiritus potest.* Cui addit. Gregor. Magnum. Zenon. Veronensem, Basil. & Aug. L. 2. de Gen. contra Manich. c. 21. *Neque enim, inquit, in illis corporibus caelestibus, sic latere posse cogitationes credendum est, quemadmodum in his corporibus latet.* Sed illis locis non plus voluerunt Patres, quam quod habeant vim manifestandi sibi sua secreta Angelii, tali manifestatione, ut illa in illis metiis videre possint, quomodo à nobis videri non possunt, obstante mole corporis.

In præsenti in hoc est punctus difficultatis, quænam sit ratio, ob quam non attingunt Angelii, secreta cordium? Plures rationes adferunt Vasq. tota disp. 209. Suarez L. 2. à cap. 22. Ariaga, d. 9. S. 6. Martinon. D. 39. S. 6. Joan. à S. Tho-

P.
MŁOD
OWSKI
n. A: e: Z:
VI

S. Thoma d. 22. art. 3. Principales sententias perstringemus.

Punctum Difficultatis I.

Cur per alios secreta non videantur?

S Thomas hic Q. 57. A. 4. in corpore, Ratio-
nem reddit. *Quia voluntas rationalis crea-
tura, soli Deo subjacet, & ipse solus in eam opera-
ri potest.*

Hoc principium refellit Durandus apud Suar. & Vasq. eò quod multum probet, probat enim, nec substantiam animæ rationalis, vel alterius Angelini scilicet ab Angelo: Quia solus Deus potest has substantias producere, & si ea quæ pendent ex arbitrio humano vel angelico sunt alteri Angelo ignota, multò magis erunt illa ignota, quæ pendent ex libero arbitrio Dei. S. Thomas in illis verbis non plus vult, quām quod eo titulo, quo noscit Deus secreta, nulla alia creatura noscere eadem possit, noscere enim illa titulo causa primæ. Accedamus ad aliorum explicationes.

EXPLICAT 1. Joan. à S. Thoma n. 15. Angelus non habet vim intelligendi quocunque intelligibile creatum, nisi tantum illud, quod pertinet ad hoc universum, & redditur pars illius, & cum eo connexionem habet. Hinc negamus, Angelum noscere omnia possibilia: quia coarctatur ejus cognitio naturalis, ad ea sola, quæ ex causis naturalibus proveniunt, seu ad hoc universum spectant. Jam autem actus liber, prout exit à voluntate, non prout alicui effectui manifesto, & ad hoc universum spectanti conjungitur, non habet connexionem aliquam cum causa aliqua totius universi, nec ab aliquo sufficienter & plenè potest determinari voluntas; Ergo nulla vis creata, potest ex via sua, aut cognitione alicuius objecti creati, cognoscere determinatum exitum hujus actus à sua causa, sicut neque in futuris determinatum eventum, propter indeterminationem & contingentiam causarum proximarum: Illæque nec in suo exire, possunt noscere; quia sic sumpti, habent indeterminationem à parte causæ proximæ, sed totam determinationem à Deo. Si autem non videt exitum, nec postea postquam exierit, videbit illum; quia ille actus & in fieri & in conservari, pendent à voluntate.

Neque obstat quod determinatus exeat à voluntate: quia ista determinatio est cum omnimoda dependentia ab ipsa voluntate potente retrahere actus.

Unde infert, ea quæ à libertate Dei vel Angelorum pendent, ut motus cœlorum, animæ, Angeli, actus externi poterunt noscere ab Angelo, quia omnia hæc pertinent ad universum tanquam pars illius, vel concernunt alias causas & effectus externos, noscentque ad invicem species infusas, habitus &c. quia hæc omnia pro-

ducuntur à Deo, tanquam accidentia adornantia Angelum, & pertinentia ad ejus integritatem, debitam dispositionem ad operandum, & cetera similia. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia urgeri possunt communia argumenta; cur isti actus cum sit liberi, etiam posito quod solus Deus illos determinet, cum sint in entitate naturales, cognosci non possint? Cur non pertineant ad hoc universum, si de facto in eo existunt? Tum quia si connaturaliter noscentur species infusæ; quia sunt accidentia concercentia ipsum Angelum, cur etiam ipsi actus, qui vel maximè ornant Angelum, non noscentur? Et si species spectantes ad debitam dispositionem ad operandum noscentur, cur actus qui sunt motus illius potentiae, & ultima complementa earundem, non noscentur? Tum quia falso supponit determinationem aetuum voluntatis, à Deo solo oriri; sed posito etiam illam determinationem à solo Deo oriri, cur jam objectum reddatur ex eo inoscibile ab Angelo? Nam etiam existentia substantia Angelorum, est à solo Deo, & tamen noscitur ab Angelis. Tum quia falso supponit, quod actus voluntatis, non habeat connexionem aliquam cum causa aliqua totius universi; inter causas enim universi, sunt intellectus & voluntas, à qua saltem in ratione vitalis, dependentes, cur ergo ratione hujus dependentia actus liber non spectabunt ad hoc universum? Tum quia actus liberi saltem ex suppositione sunt tales, ut ab iis retrahere se non possit voluntas; cur ergo secundum hanc determinationem, non poterunt noscere ab Angelo? Tum quia elegantur verba S. Thomæ citata, illa neque prædeterminationis neque determinationis actus, nec ordinis universi meminerunt; & tamen explicans assumit, se hæc dicere, ex mente S. Thomæ.

EXPLICARI potest 2. Habito fundamento in Arriaga. Ex ipsa volitionum libertate oritur, in volente, perfectum illarum dominium, & ex eo, jus, non noscendi secreti; quod si non haberetur, hoc ipso non haberetur in illos actus dominium, siquidem passim ab illo exercitio retardarentur metu, pudore, respectu: Multaque incommoda in vita politica sequentur, nec posset inter convivas concordia servari; adverterent enim quid unus contra alium cogaret: Multa etiam ex bonis affectibus essent omissenda, studio, vanæ gloriæ vitanda. Et sicut inter homines ipsamet natura, tantum constituit epistolæ signatæ, ut sit contra jus naturæ eam aperire, & legere, alio invito; ita idem dicendum de aliis secretis. Bonum item natura intellectualis, quod est mutua colloquio, locum non haberet, si omnia paterent.

Addit Esparza q. 14. a. 5. Quod scilicet si noscent secreta Angeli, ipsi inter se & homines apud illos subito redderentur infames, ante sen-

R
Thi
zian
ton
T

Disputatio II.

59

tentiam Judicis publicatam: Neque tenerentur lege de non discerpenda aliorum fama, &c. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia multum probaret enim ne Deo quidem debere competere, ut noscatur secreta creaturarum, ut ita sint libiores in agendo, & ne auferatur collatio creaturarum cum Deo. Et si pudor hic; quia Deus est conscius cogitationum, non officit libertati, cur officeret pudor, si scirent id Angelii? Tum, quia dominium in cogitationes sufficit, si in hoc est, quod creatura possit elicere, vel non elicere actum, & postquam ille elicitus est, non manet subjectus creaturae ad faciendum, ne sit, cum est, idque salvo dominio creaturae; Ergo etiam salvo dominio, posset essentia; ex hoc solo, salvando dominium, quia erat in potestate ne produceretur, adeoque ne nosceretur. Ut autem servetur concordia inter cives, si agatur de concordia hominum, sufficeret quod composita corpori animae, non intelligent secreta interna. Si agatur de concordia civium, qui sunt spiritus, illi si sunt boni, facile concordabunt, utpote omnia rationabiliter agentes; si autem sunt mali, parum de illis refertur. Hinc etiam inter bonos, non erit periculum vanorum gloriae, immo constantior esset illorum amicitia; quia sciret unusquisque, ita ut praesideretur anima etiam suspicandi, sciret inquam, alium Angelum, nihil de se mali, cogitare. Et sicut quia homo lingua potest prodere suam averionem, non sequitur, tollendum fuisse, si colloquii, sic nec in praesenti ad amolendas inimicitias auferri debuit notitia secretorum. Quod attinet ad epistolam, haec potest locum habere inter homines, qui utpote corpora, & non attingentes ad secreta ut in se sunt, debebant etiam invenisse secretum in aliquibus symbolis materialibus, quod locum non habet in Angelis. Salvaretur etiam tunc bona collationis, quia etiam nos loquimur de alias notis.

Neque etiam illud additum ex Espanza convincit, quia sicut ex eo, quod exemplo reddatur infames, actu externo, coram aliis facto, non sequitur actum externum, non debuisse esse manifestum, ita nec in praesenti idem sequitur. Et sicut Iudex rem ceteroqui publicam judicare, & novo titulo damnare potest, infamiaque afficere: Ita idem fieret, quamvis Angelii noscerent secreta; forteque adhuc magis, si ad noscenda indigerent propinquitate locali, ut indigent per Martinon. Tum quia, ita explicitantes, dicunt se loqui secundum mentem S. Thomae, qui tamen de hoc nihil agit.

EXPLICAT 3. Richardus apud citat. Suarez. Secreta haec non esse noscibilia: quia latenter in profundo cordis. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia de hoc ipso quae-
titur quid sit illud latere illa, in profundo cordis?

Appendix hujus explicationis, est illud etiam, cuius meminit Mart. quod & actus liberi, & habitus, & species non innotescant alteri Angelo, quia illi non inharent, sed ab eo non nisi noscuntur cui inharent. Ad eum plane modum, quo aliquis sensus non percipiunt objecta, nisi realiter conjuncta. *Hec Appendix*

NON SATISFACIT. Tum, quia de hoc ipso quae-
rendum restat, cur ea noscere non possit Angelus, quae illi non inharent? Tum, quia Angelus A. noscit substantiam Angelii B. quae tamen non inharent Angelio A. Tum quia, quod sensus aliquis non nisi sibi conjuncta cognoscere possit, probat ratio, quae est experientia; quae similis non militat pro Angelis. Quod autem dicunt actus vitales, non esse sui notificativos nisi in noscente, id non convincit. Probat enim multum, scilicet etiam volente altero Angelo, non posse ab illo secreta ejusdem nosciri. Ratio etiam ipsa in se spectata robur non habet, quia actus vitalis, est formaliter notificatus sui, non nisi principio vitali, cuius est actus; sed nego quod non sit notificatus sui, etiam alteri per modum objecti attingendi.

EXPLICAT 4. Vasq. cit. n. 42. Quod ratio-
ne Philosophica id probari non possit: natura enim Angelorum non nisi ex Script. & PP. nobis innotescit. Hinc quarum rerum habeant, vel non habeant species ex Script. etiam & PP. discimus; per quos, quia nobis constat secreta non cognosci, non est dicendum haec secreta esse natura sua nota, sed secundum Auctoritatem dici debet, illa, non esse intra latitudinem ob-
jecti naturalis intelligibilis ab Angelo. *Hec ex-
plicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia ut urget
Suar. cit. c. 23. Angelo altero volente, illud se-
cretum, noscitur ab alio. Ergo appareat quod sit
objectum proportionatum. Hoc ipsum sic pro-
ponitur. Secretum cordis vel in entitate est
improportionatum ne ab alio Angelo noscatur,
vel ratione defectus voluntatis, volentis mani-
festare: Si primum, ergo nec accessu voluntatis
proportionatum reddetur, quia voluntas non
immutat entitatem objectorum: Si autem est ob-
jectum proportionatum, ergo jam non statur in
explicatione, reddendaque erit ratio cur ante
consensum alius, noscere non possit? Tum, quia
improprio inter objectum & potentiam ori-
tur, vel ex excellentia objecti, vel ex defectu po-
tentiae: Ille autem actus, non dicit hanc ex-
cellentiam, casu v. g. saltem, quo inferior aliquid
secreto cogit: nec etiam est defectus ex parte
potentiae; quia alias nec alio volente, noscere
possit secretum; quia voluntas alius, non habet vim
augendi vires potentiae. T. q. Hec Explicatio
provocat ad Auctoritatem PP. qui tamen nulli-
bi docuerunt secreta cordis non contineri intra
latitudinem objecti naturalis Angelici.

EXPLI-

P.
WŁOD
OWSKI
n. A: et Z:
VI

EXPLICAT 5. Quidam restaurando rationem S. Thomæ. Ideo scil. Angelum non posse secreta noscere, quia voluntas creata soli Deo subjetat, non tantum vi transcendentalis ordinis, sed quatenus à nulla alia causa extrinseca determinari potest necessariò, & compulsivè, nisi à solo Deo, qui solus est objectum, necessariò voluntatis creatæ determinativum, si clarè videatur. Unde format talem rationem; cui voluntas aliena non subjetat secundum determinationem sui ad eliciendum actum, ex omnibus qui elicibilis sunt, illius non est naturale objectum actus liber aliena voluntatis; nihil enim est aliud realiter ipsa determinatio voluntatis, quam ipse actus qui elicetur, cuius elicitione, determinat se ultimò voluntas. *Hec explicatio*

NON SAIS FACIT. Tum quia totus illius succus in hoc est; Deus est bonum necessariò amabile, ergo solus actus liberos noscit: quæ Conseq. non convincit. Tum quia pone per impossibile bonum ut sic, esse nosciturum, hoc ne ipso poterit noscere jam secreta, ex eo, quia necessariò amabile est? Tum quia assumpta Major sic potest distingui; Cui voluntas aliena secundum esse physicum ponendæ determinationis non subjetat, illi non subjetat quoad noscere. Nego Major. Si non subjeat quoad determinationem in esse attingibilis intentionaliter, illi non subjetat quoad noscere. Conc. Maj.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur, cur non videantur secreta cordium.

PRÆMITTO 1. *Secreta, quæ sunt actus in entitate naturales, esse intra latitudinem objecti pertinentis ad intellectum angelicum. Est contra plerosque inter alios contra Vafq. sed docet Præmissum Scotus, Occam, Gabriel, & alii apud Suar. cit. Petrus Hurt. d. 12. Metaph. S. 4. n. 31. Rainaud. dist. 4. n. 88. Mart. cit. n. 69.*

RATIO, quia si secretum naturale non esset intra latitudinem scibilitatis angelicæ, vel non esset ideo, quia objectum esset excellentius vi intellectivæ angelicæ, vel quia potentia est determinata ad noscendam hanc, non illam fieri: Neutrum dici potest. Non primum, quia sicut in aliis materiis, ita & in hac, illud solum objectum dicitur excellentiæ superare potentiam noscituram, quod vel est generi essendi superiorius, vel ordine: Jam autem secretum, cùm non sit Deus, generi non est superiorius Angelo; & cùm non sit supernaturale, ordine non excedit. Non potest etiam dici secundum, quia esset arbitraria hæc restrictio potentia; immo per multos impossibilis, in quantum in simili, negant possibilis esse oculum, qui videat album, non nigrum. Et si Angelus non habet vim internam noscendi talia, etiam posita mani-

festatione, non posset noscere secreta nisi supernaturaliter: Excedens enim vim intrinsecam agendi, debet esse supernaturale; idque etiam Inductio probat.

DICES 1. cum Suar. Hoc præmissum non concordare Scripturæ, quæ soli Deo tribuit vim noscendi secreta, & dicit de facto, solum non nisi Deum, ea noscere. Unde etiam Theologi dicunt, rectè inferri Christum esse Deum, quia profitebatur se propria virtute cognoscere secreta cordium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum non congruere principiis ipsius Suarez, quia ille agnoscit contra Vafq. esse proportionem in intellectu ad noscenda secreta, vide cap. 23. à n. 1. Rursus condistinguenda sunt hæc duæ propositiones: Aliquid continetur intra latitudinem objecti naturalis potentia, &: Potest naturaliter cognoscere: Prius illud significat, quod res, in entitate, nec genere nec ordine, sit superior, consequenter quod potentia habeat vim noscendi illud; secundum autem ostendit, quod in ordine ad illud noscendum naturaliter habentur omnia requisita, præparatus concursus &c. prius illud afferimus, secundum negamus; quod etiam solum voluit Script. Quamvis autem negetur non nisi de facto, notitia secretorum Angelis, bene inferetur Deitas Christi; sicut bene inferunt ejusdem Deitas ex eo, quod de facto sit ab æterno, licet possibilis sit creatura ab æterno existens: Si enim de facto nulla creatura est noscens secreta, sequitur ut Christus non sit creatura, cum illa de facto, noscat.

DICES 2. cum eodem. Eodem jure dici posset, Angelos posse cognoscere futura contingentia naturaliter, licet impediatur ne noscant. Seq. prob. Quia eodem tenore loquuntur PP. de futuris contingentibus ac de secretis.

RESPONDETUR. Concedendo sequelam: PP. autem non negant contineri illa futura, intra latitudinem objecti, sed negant ut dixi, naturaliter posse noscere.

Quod autem dicit Suar. non ideo illa non cognoscit, quia Angeli ad illa non habent concursum; sed potius ideo non habent concursum, quia illa non possunt noscere, quod inquam dicit, non convincit. Cur enim illa causalis prior teneri non possit? quanquam alia sit danda. Addit Mart. n. 75. solum Athanasium citata, qui æqualiter futurorum ac secretorum negat notitiam Angelis, sed negat in L. quæst. ad Antiochum, qui liber teste Bellarm. non est Athanasii.

DICES 3. cum Joan. à S. Thoma, quæ ratione utitur ante illum Vafq. cit. n. 9. vel illæ concursus est debitus Angelo ad noscenda secreta, vel non debitus? Si non debitus, non bene redditur ratio, cur non cognoscantur, quia Deus denegat concursum; sed debet reddi ratio, qua-

quare sit indebitus? Si vero debitus sit concursus, ergo non est solius Dei proprium cognoscere illa secreta; quod est contra Scripturam, licet de facto non cognoscantur ex impedimento denegati concursus.

RESPONDETUR. Illum concursum diversum respectu esse debitum, diverso indebitum; est debitus, hoc est non excedens vires potentiae intellectivae, comparatae ad talem entitatem objecti; est autem indebitus, quia aliae causae depositum a Deo, ne illum praebat, cum excepit et superponit supra exigentiam, quae posset ponit in intellectu.

INSTAT Idem. Magnum esse inconveniens Deum alicui naturae tribuere inclinationem, & exigentiam ad aliquam formam vel effectum, & perpetuo denegare concursum ad talem effectum non solum in peccatum, sed etiam nulla precedente culpâ.

RESPONDETUR. Negando semper denegatum concursum, ut non denegatur intercedente manifestatione, quem concursum Deus praebet, & intuitu manifestationis vel intuitu ipsius potentiae habentis vim. Cur enim non attenderet Deus ad illam viam? Deinde non ne dedit Deus inclinationem gravibus omnibus, ut quiescant in centro, nunquid denegatio concursus omnibus his, adfert alias inconvenientias? Quod si recurras denegari concursus omnibus gravibus, quia v. g. si concedere lapidi, deberet penetrare terram, locum aliquibus ejus partibus auferre, & cetera similia. Hanc praefit similitudinem est exigentia, ne praebatur concursus ad noscenda secreta, de quo infra.

PRÆMITTO 2. *Quod jus secreti sit bonum naturae rationalis.* Menstruus omnis boni, eaque utilitatis, est reperibilitas praedicatio in Deo, ad cuius perfectionem participando accedere, felicitas creaturæ est, & major in pluribus accessus, arguit majus ejusdem bonum. Quia vero de facto datur in Deo jus secreti, felicitasq; Dei inter alias, quod nemo scrutetur ea, quæ sunt Dei, nisi ipse Deus, fit ut hoc jus secreti, sit bonum. Quod cum non impliet creaturæ communicari; & cum à posteriori per doctrinam PP. confer de facto communicatum esse; bene inferimus jus illud secreti, esse bonum creaturæ rationalis.

Idem sicut aliter proponitur. Bonum quo excellentius est, eo pauciores in illud jus & dominum habent. Sic v. g. in Moralibus unus Rex, habet ius in regnum; quia bonum Regalitatis, et bonum excellentissimum, adeoque paucioribus dominantibus subiectum. Magnates quo excellentiores sunt, eo paucioribus juribus aguntur. Idemque videre est etiam in physicis. Nam viventia imperfectiora sunt subiecta iuri plenum principiorum, ex quibus nascuntur. Ut patet in natis ex patre. Idem etiam suadetur per principia Theologica & Metaphysica:

Nam in excellentissimum de facto Angelum, jus & dominatum titulo excellentiae, nemo habet, nisi ipse Deus. Quod ipsum in hoc fundatur; quia quod aliquid paucioribus juribus subest, eo magis accedit ad independentiam divinam, pendere enim est subdi juri. Quia vero jus secreti in cogitationes tribuitur non nisi Deo cognoscenti, fit ut jus illud seu potius secretum illud sit bonum quoddam independentem, non multis subditum, adeoque bonum creaturæ rationalis.

PRÆMITTO 3. *Cum jam non inveniatur causa, cur Angelus non noscat secreta rejicibilis in potentiam, vel in excellentiam objecti, rejici in duo poterit.* In primis quod non habeat species secretorum cordis, sed quod illas sibi fabricet non nisi in circumstantia manifestationis corundem. Suarez tenet etiam eandem sententiam, licet aliter illam explicet. Rejicit etiam potest negatio notitia secretorum in defectum concursus divini, eo quod illum non exhibeat Deus ordinariè nisi manifestante alio. Quae sententia

EXPLICATUR sic. Maximè attendendo ad hoc punctum, cur negatio talis concursus non sit violenta? Datur in naturalibus pugna & contrarietas exigentiarum & inclinationum; Sic v. g. in eadem pluma levitas appetit sursum, & gravitas deorsum, lapis appetit centrum, vellereq; ad illud pervadere; supposita autem ei terra appetit ne pervadat; quia deberet illam penetrare, movere loco &c. Et sicut datur in ipsis sensibilibus pugna ad invicem exigentiarum; sic potest dari similis pugna, inter exigentias substantiarum spiritualium, qualis pro praesenti potest cogitari, inter scilicet exigentiam intellectus Angeli A. potentis noscere secreta ordinis naturalis in Angelo B. & inter exigentiam ipsius Angeli B. ut bonum creaturæ rationalis, quod est secretum, indemne illi servetur.

Porrò sicut in exigentia materialium illi exigentiae Deus concursu suo adstat, quae major est quod pondus naturae, vel quae magis est, secundum bonum universi, quibus duobus & similibus regulat Deus, exhibitionem sui concursus, in circumstantia diversarum exigentiarum; sic etiam in praefenti, ad eandem regulam attendere debet Deus; quia vero majori pondere exigit Angelus B. ut illi servetur bonum creaturæ rationalis, quod est jus secreti, fit, ut vincat oppositam exigentiam, alterius Angeli A. Quod autem majori pondere id exigat, hoc inde est, quia nulla est per hoc diminutio potentiae intellectivae angelicæ, si non semper illi exhibeat concursus ad noscenda secreta; cum etiam ad multa etiam non secreta, denegetur illi concursus; & ex alia parte, si illi non offeratur concursus, lucratur etiam aliquid pro sua parte, ne scilicet respectu suorum secretorum, detur etiam alteri Angelo concursus. Unde

f con-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

confluentे bono utriusque vincit Angelus pro suo secreto; quia adfert exigentiam boni universi substantiarum spiritualium, & adfert lucrum aliquod etiam Angelo illi petenti; nempe stabilitatem juris, ut etiam denegetur concursus aliis Angelis, ad sua secreta noscenda.

Ut autem explicetur cur non fiat tunc violentia? Hoc ita præstari potest.

Dupliciter possumus cogitare, quod Angelus petat concursum ad noscenda secreta alterius; scil. appetitu innato, & appetitu elicto. Appetitu innato petit, quia habet vim noscendi omnia, quae sunt ordinis naturalis; appetitu autem elicto, quia ponit actum voluntatis appetentis illam notitiam: Illi primo appetitum non fit violentia, quia hic & nunc, non est debitus illi concursus, estque ut ita dicam restringens, conditionatus, &c. si scil. alia sint patia. Et ita non est violentum lapidi ne uniatur centro, dum ponitur supra terram; quia hic & nunc non est illi debitus hic concursus, propter intervenientem majorem exigentiam terræ, ne penetretur; quia ergo indebitus etiam est Angelo concursus ad noscenda secreta, eò quod intercedat major exigentia boni universi, fit ut denegatio illi, concursus non fit violentia. Appetitum etiam elicto non fit violentia; quia rationabiliter operans, non perit absolute tanquam sibi debitum, sed supererogatoriè concedendum, adeoque sine ulla violentia denegandum.

Hæc autem ipsa ratio & explicatio habet fundamentum in citato loco S. Thomæ. Soli enim Deo subjacet nostra voluntas; quia contra Deum nullum jus, nullam exigentiam prætendere potest, adeoque cum omniscius Deus habeat vim noscendi omnia, & cum contra illum utpote cui subjacet, non possit excipere voluntas, fit, ut solus ille, noscat secreta.

Punctum Difficultatis 3.

Jus Secreti ad quidnam extendatur?

DICENDUM est I. *Jus secreti extendi etiam ad actus intellectus in se spectatos, ita ut etiam illi à creatura noscere non possint actu, nisi supposita manifestatio; est communior cum Suarez l. 2. cap. n. 5. Arriaga d. 9. S. 7. Joan. à S. Thoma disp. 22. art. 3. n. 20. licet cum aliqua restrictione; est autem Conclusio contra Henriquez. Aegyd. Argent. Henricum, & cum aliqua limitatione contra Alphonsum Desam, qui fuit Professor Vasquez, quem vide.*

PROBATUS I. Conclusio auctoritate. Tum, quia sacra Scriptura distingue sua phrasē cogitationes ab affectibus, utrumque notitiam sibi Deo tribuit I. Paral. 28. & ad He-

bræos 4. de Deo dicitur: *Discretor cogitationum & intentionum cordis.* Hinc etiam Divinitas Christi, ex sola etiam notitia cogitationum probatur; Nam dicitur de illo Matth. 9. *Cum vidisse cogitationes eorum, dixit, ut quid cogitatis mala?* Ubi ut vides, cogitationum meminit; & cùm non dicat, ut advertit Suar. ut quid cogitatis male, sed cogitatis mala, hoc ipso innuit, se non cognovisse intentiones tantum, sed ipsas operationes intellectus. Similia habentur cap. 12. *Sciens Iesu cogitationes eorum, dixit eis;* ex quibus locis Hieronym. apud Suarez cit. infra Christi Divinitatem, *Dominus, inquit, non addita, sed ad cogitata respondit, ut vel sic compellerentur credere.* Tum, quia ita docuit Augustinus in Psalimi 7. illa verba: *Scrutans corda & renes Deum, & Damasc. L. 2. cap. 3.* Aliisque apud impressos. Tum, quia ita docuit S. Thomas hic q. 57. a. 4.

R E S P O N D E T Vasq. Quod Scriptura non neget absoluē noscere cogitationes à creaturis, sed cogitationes cordis; quā phrasē exprimuntur cogitationes cum affectu, intentione, &c. & ita dicitur scilicet quod cogitarint mala in cordibus suis, quod significat vidisse illum pravas intentiones, ortas ex illorum cogitationibus, ex corde item dicuntur exire cogitationes pravæ, h.e. pravæ res cogitatae, ex pravo affectu.

C O N T R A est. Tum, quia in aliquibus locis expressè condistingunt cogitationes affectibus, ut ad Hebræos 4. & Matth. 9. dicitur, Christus vidisse cogitationes eorum, non addendo cordis. Tum, quia ut urget Suarez cùm nomine cordis veniat etiam intellectus, redibit quæstio, cur illis locis non intelligantur simpliciter cogitationes? Certe autem 3. Reg. Dabis servo tuo cor docile, ut populum tuum iudicare possit, & tamen ly Cor supponit pro intellectu. Similia adducit Suarez ex Jher. 6. Psal. 21. Quod etiam docuit August. sup. cit. *Cogitationes, inquit, nomine cordis significare sunt, & delationes nomine rerum intelliguntur.* Similia habet enarratione secunda in Ps. 25. Tum, quia nomine cordis in Script. venit profunditas, ut cùm dicitur Tyrus posita in corde maris, in corde terræ, &c. Cur ergo non poterit etiam accipi pro profunditate interiori, quæ est communis cogitationibus & affectibus?

P R O B A T U R 2. Rationibus. Tum, quia eadem est ratio cogitationum & affectuum. Tum, quia cogitationes cum actu libero, constituant unum quoddam.

P R O B A T U R 3. Si Angeli noscerent cogitationes nostras hoc ipso noscerent etiam affectus, quod dicin non potest. Sequela probatur, ad cuius probationem suppono solum intellectum & potentias noscitives esse notificativas objecti, ejusque ex communiori sententia perceptivas; quo supposito sic arguitur. Cùm Angelus A amat Angelum B, vel noscit se amare illum, vel

non nescit? Si nescit, vel nescit actu intellectus, vel nescit actu voluntatis? Si actu intellectus; Ergo cum ille non cadat sub secretum, nescitur ille amor ab Angelio B; quia nescitur notitia, quae intellectum habere amorem: Si autem nescit actu voluntatis, ergo potentia cæca potest illuminare, ponere perceptionem notificativam obiecti; quod est contra Animaisticos. Si autem Angelus A. dum amat Angelum B, non nescit illum amare; ergo interrogatus an amet? Respondebit nescio; ergo non experitur se amare; cum ipsum experiri, sit de linea notitia.

RESPONDEBIS 1. Illos affectus non nesciunt in illis metu ipisis.

CONTRA. Concedo, sed nunquid non sufficiet nesci illos tanquam in medio cognito in ipsiusmet notitiis? Et sicut non nesciuntur creature in illis metu ipisis, quando nesciuntur in omnipotenti, nihilominus verum est dicere creature nesci; ita & in praesenti verum erit dicere nesci actus liberos, licet non in illis metu ipisis.

RESPONDEBIS 2. Quod eo casu nesciuntur quidem affectus, sed non nesciuntur certò; quia in cognitio, nesci me habere amorem, potest elevera & falla, & quia non internosceret verum esse, nondum concluderet esse amorem.

CONTRA. Posito quod non amet Angelus, & elicit notitiam quæ dicat, ego amo, vel assentitur illi notitia, vel non assentitur? Si assentitur, ergo mentitur sibi, potentia quæ necessaria datur, quæ necessitatetur ad agendum. Si non assentitur, ergo nescit Angelus alter illum non amare, & si dicas suspicaturum Angelum, quod alio averterit mentem, & non ad assensum vel disensem, id difficultatem habet in Angelis, qui non est ita dependens in nescendo ut nos, nec ita perturbabilis, saltemque videret sequentem aliam cognitionem, ex qua inserret, nesci illum abstractum, ne assensum vel disensem eliceret.

OBI CITUR. Nescit Angelusphantasia, non hominem, aut aliquid percipere notitiam materiali; Ergo etiam nescit quidnam percipiat intellective. Utrumque enim est & quæ necessarium, nec appetit ratio major pro Consequenti quæ pro Antecedenti. Antecedens autem probatur, quia nescit Angelus circa quid v.g. potentia visiva Petri versetur, & per necessarium sequelam infert etiamphantasiæ operationem. Videtur quæ omnino durum, quod cum non Angelus, quomodo in nobis cognitiones generentur, & cum norit quod præter visum oculanter, sit idem perceptum à sensu communis, & insuper intellective, durum inquam videtur, quod hæc omnia non percipiat.

RESPONDE TUR. Trans. Ant. Negando Conf. Disparitas, quia ex una parte in actibus videndi &phantasiandi non habet plus homo, quam habeant bruta, si ergo brutorumphantasia nesciuntur.

Etiam nesciunt Angeli, etiam nesciunt humanas, consequenter sicut illæphantasæ non sunt bonum creaturæ rationalis quæ talis, nec etiam in illas cadet jus secreti, quod est bonum naturæ intellectualis quæ talis. Quia vero omnis intellectio est bonum naturæ intellectualis, hinc etiam in illam omnem cadet jus secreti, quod etiam est bonum naturæ intellectualis quæ talis; & licet sit connexio inter actusphantasæ, & inter actus intellectus, sicut potentiphantasia orta, suspicatur de actu voluntatis, sed clarè illum non nescit; ita & suspicatur de notitia intellectualis; sed illam non nescit: certò enim novit positaphantasiæ v.g. delectabilis obiecti, posse adhuc intellectum habere cogitationes dirigentes disensem, sed tantum colligit propositum fuisse obiectum perphantasiæ, sed nescit an illa propositione polita, non sicut excitata aliaphantasiæ spiritualia, & ex illis, an non sit processum in alias cogitationes. Unde tantum conditionat infert, si non fuerunt alias excitatæ species, processum fuisse ad intellectiæ operationem: Ceterum si quis tenere vellet, quod primæ apprehensiones circa praesentia sensibilia ab Angelis nesciuntur, convinci non posset, modò teneret secundas & tertias operations non videri, immò nec primas, in quantum sunt representativæ actuum liberorum.

IN STABIS cum Vasq. Nulla videtur esse differentia inter cogitationes à voluntate imperatas, & inter operationes sensus, & inter motum localem; utrumque ergo videbitur.

RESPONDE TUR. Cum motus localis quæ talis, non sit bonum naturæ intellectualis, non debet participare de jure secreti; quod est bonum naturæ intellectualis: Secus sentiendo de ipisis cogitationibus & volitionibus, quæ sunt tale bonum.

Decidendo autem ulterius, in quæ cadat Jus secreti.

DICENDUM est 2. Quod non possit universitatem dici omnes species videri ad invicem in Angelis.

PROBATUR. Quia dantur fortassis aliquæ species universales, etiam ex possibilibus, aliquæ representantes; quæ tamen possibilia, sicut ignota inferioribus: Hinc si nescieret inferior species illas universales, & essent illa possibilia ignota illi inferiori ut supponitur; & non essent ignota, quia est impossibile speciem quæ relativa est ad obiectum, attingi sine obiecto.

DICENDUM est 3. Angelum A sive sit superior, sive inferior, non posse nescire species representantes actum liberum habitum, vel habendum?

PROBATUR. Quia hoc ipso etiam actus liber nosceretur.

De aliis speciebus non ita facilè potest determinari, cur non possint nesci? Si quis universa-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

liter vellet negare notitiam hanc specierum; hanc posset habere congruentiam, quod species & notitiae, habeant se quodammodo per modum unius, si ergo notitiae non attinguntur nec species attingentur: Species enim ad nihil aliud aptae sunt, quam ad intellectionem; & non se habent ita sicut substantia angelica, cuius unicum officium non est, ordinari nonnisi ad intellectionem. Quae autem dicta de speciebus, proportionaliter dicantur de habitibus.

habitualis futurorum expressio. Cumque futurum ut futurum non sit objectum naturale hujus speciei, non illud noscet. Quando autem jam ponitur objectum, sine ulla variatione specifici, potest notitiam illam elicere species, ex eo solum, quod comparata cum hac re, habeat illam pro objecto sibi proprio; comparata ad futurionem, non habeat; quia principium cognitionis operatur circa rem certam & determinatam, quam habet menti propositam. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quero, cur non sit intra latitudinem objecti naturalis attingere futura? Nosco enim per Scripturam, quod de facto non noscantur ab Angelis futura; sed quare cur non? Tum, quia concedo illas species esse nonnisi spectantes ad actum primum representandi; sed quare, cur in actum secundum exire non possint? Tum, quia futura habent determinationem in suppositione (ai ad se, cur ergo notitiam angelicam terminare non poterunt?

DICES cum Arrubal; Praexistente jam habitu fidei, quando incipit objectum pertinere de novo ad eundem, non sit in ulla variatione habitus; Ergo etiam sine ulla variatione, posito objecto quod erat futurum, incipit illud noscere intellectus.

RESPONDE TUR. Transeat totum. Non enim de hoc queritur, quomodo illud objectum de novo nosci possit, sed de hoc, cur nosci non possit actu, antequam fiat? Disparitasque adferri posset, quia qui habet habitum fidei, non habet species factae revelationis, hinc sine illis non potest se extendere habitus ad credendum, nisi sub hac formalitate, revelabitur, vel sub hac: si revelarerur; non autem sub hac, revelatum est. Jam autem habentur per oppositos species futurorum, cur ex illis non potest procedi ad hunc actum erit objectum?

EXPLICAT 2. Joan. à S. Thom. D. 22. art. 2. n. 18. Quod scil. species Angelorum non representent rem aliquam nisi prout pertinet ad hoc universum; futurum autem non pertinet ad hoc universum. Ubietiam recurrat ad Idearum divinarum participationem. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso queritur; Cur futura non spectent ad hoc universum, cum hoc universum omnia ambiat praeterita, praesentia, & futura? Immò ambit ipsum tempus, spectans ad se, quod tamen est mensura motus, secundum prius & posterius. Tum quia, cum in Ideis divinis, sit etiam id, quod futurum est, cur in Angelos secundum hanc formalitatem non sint derivatae similitudines specierum? Tum quia, quando recurrat ad hoc, quod futura non assimilentur speciei, restat querere quare non assimilantur, & quali assimilatione? Si enim non assimilantur assimilatione?

DIFFICULTAS III.

De aliis Notitiis Angelicis.

PROTEST quare de notitia futurorum, præteritorum, sphæra noscendi, &c. hinc sit

Punctum Difficultatis I.

De Notitia futurorum.

NON est hic difficultas, quod futura necessaria noscantur: Cum enim sint causæ illorum determinatae, bene in causis nosci possunt, ut in igne fumus: Nec est difficultas de futuris casualibus, quia haec nonnisi conjecturaliter attingi possunt, cum non habeant sui principium necessarium. Nec est difficultas de hoc quod etiam futura libera de facto non noscantur: Nam hoc Script. soli Deo tribuit, dicitur enim Isa 45. Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii effis vos. Cap. etiam 46. Ego sum, ait Deus, nec est ultrame Deus, nec est similitus mei, annuntians ab exordio novissinorum, & ab initio, quæ nondum facta sunt dicens. Unde etiam Patres ex notitia futurorum arguunt Deitatem, ut videre est apud Suar. L. 2. c. 9. & ita Hieronymum citat: Considerate (sic inducit Deum loquentem Hieronymus) quod præter me nullus sit Deus, nec aliis poterit scire ventura, nisi ego, qui per Prophetas nuntio, quæ facturus sum, ut cum predicta complevero divinatione, probem Divinitatem.

Devolvitur itaque tota difficultas ad hoc: Cur illa futura non noscantur? Hanc difficultatem

EXPLICAT 1. Vasq. d. 208. c. 4. Dicitque quod sicut in agentibus naturalibus non sufficit habere principium sufficiens ad operandum, sed necesse est habere etiam materiam & objectum debitè dispositum: Ita in potentissimis cognoscitivis, præter intellectum & speciem, necessarium est objectum proprium & naturale, circa quod operari possit. Cum igitur futura contingentia non sint intra latitudinem objecti naturalis, ut probatum ex Scriptura, efficitur, ut quamdiu res futura est, ab Angelo cognosci non possit: Illa enim species impressa, est nonnisi

R
Thi
zian
Ton
D.

Disputatio II.

65

tionem per speciem expressam, de hac ipsa queruntur, quare per illam non assimilentur?
S. Thomas, quem citat ex q. 16. de Malo art. 7 ad 9. non plus dicit, quam quod ex varietate & transmutatione individuorum, proveniat quod nunc noscantur esse, nunc non noscantur; sed hoc ad praesens impertinet. S. Thomas, q. 16. art. 8. Argumentum

EXPLICAT. Suarz l.2.c.10.n.8. Angelum non posse ideo futura cognoscere in scipis: quia ille modus attigendi futura, est proprius divinitatis intellectus, propter immutabilitatem & aternitatem suam, ratione cuius, semper, ac simul habet omnia praesentia: Nam ad habendum modum notitiae adeo sublimem, requiri curvis intelligendi infinita, qualcum non habent Angelii. *Hoc Explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia concedo su-
morum notitiam deberi Deo, etiam titulo
immutabilitatis, sed quero; Cur creatura alio
titulo convenire non possit? Nam Deo conve-
nit esse in actu secundo notitiae, etiam titulo im-
mutabilitatis, & tamen etiam creaturæ sine im-
mutabilitate, sunt in actu secundo notitiae.
Tum quia, si ad noscenda talia futura, esset ne-
cessaria virtus infinita, etiam elevatus Angelus
ad noscenda futura, cum non sit infinitus, no-
tencia non posset: Ad eum modum, quo quia
ad comprehensionem est necessaria virtus sub-
stantialiter infinita, etiam elevatus Angelus,
non potest Deum comprehendere. Tum quia,
quando ad hoc recurrat Suarez, quod nunc
non sit noscendum illud futurum per existen-
tiæ rei, id verum est, quod non sit noscendum
per existentiæ rei exercitam, sed cur non erit
noscendum secundum præsentialitatem, & sup-
positionem illius ad fe? Quamvis autem dic-
tur Deus vocare ea quæ non sunt, atque ea quæ
sunt, illo loco hoc solum probabitur, quod pro-
ductio rerum de nihilo, solum Deo tanquam cau-
la primæ competat.

EXPLICAT 4. alii. Quod scil. species fututorum, repräsentent quidditatem, non fututitionem. *Sed huc explicatio.*

Non SATIS FACIT. Quia vel novæ illis species deberent ad repræsentandam futuritionem tribui, vel restabat quædere, cur illæ species futuritionem non repræsentent?

Granadus dicit non nosci futura; quia non
poterit non esse impudicanda *à suis consi-*

CONTRA. Quia quærere restat, cur non notificat ipsam futuritionem? Ex qua arguat, non esse impedienda à suis causis.

Contra. Tum, quia retorqueri potest totum hoc argumentum, circa notitiam, quam habet Deus de futuro. Tum, quia relatio non

titia ad objectum, est transcendentalis, adeo-
que non requirens existentiam. Tum, quia si-
militudo illa est intentionalis: De hac autem
quæritur; cur non possit haberi in angelico in-
tellec̄tu, etiam non existente objec̄to? Et sic
ut dum noscit præterita Angelus, vel possibilia
(quod arguit Arriaga) potest assimilatio salvari,
sic & in præsenti.

EXPLICAT 5. Arriaga. Disp. 9.n.18. Recur-
rendo ad id, quod si actus liberi non noscuntur
dum sunt, multò minus noscuntur antequam
sint. Sequerentur etiam absurdia, si quis nosce-
ret suos actus liberos: Hoc ipso enim nosceret
saepè alienos: Sienim nosco, à me odio haben-
dum Petrum eras propter hanc causam; hoc
ipso nosco illum daturum mihi illum causam,
adeoque noscerem actum illius liberum.

Hæc explicatio retineri potest, addendo hoc, quod etiam futura casualia videre non possit homo, quia illorum determinatio, cum non habeatur a causis determinatæ, una aliam trahentibus, sit, ut illorum determinatio pendeat a Deo, tanquam auctore naturæ, faciente id, quod faciebat apud Aristotelem bona fortuna. Hæc autem determinationes divinæ, cum involvant actum Dei liberum, nullo signo exteriori manifestatum, sit, ut hoc ipso nosci non possint: Cum actus Dei liberi ante sui manifestationem nosci non possint. Unde etiam consequenter dici posset, quod illorum species non dentur.

Quia tamen haec explicatio ostendit quidem, cur futura non noscantur titulo liberi; tentandus est modus, quod non noscantur, idque ex titulo futuritionis, etiam supposito, quod dentur illorum species? Quod ut fiat,

PRÆMITTO I. *Quod species sint qualitates vicariae objectorum, adeoque si nihil obstat, accommodare sese debere ingenio principalis & ductui: Hoc enim in omni vicariatu contingit.*

PRÆMITTO 2. Sicut ipsum objectum est ejus rationis, ut eadem entitas in quantum dicti connectionem suorum predicatorum sit possibilis: In quantum dicit existentiam quæ desit, sit præteritum: In quantum dicit actus sui extra causas positionem, dicitur & *presentia*: Et in quantum dicit se extra causas educandam, dicitur *futura*. Ita eadem entitas speciei accommodadose objecto est nata representativa re possibile, *præsentia*, *futura*: Non quid non possint ad ista omnia distincte species dari, sed quid *Auctor* nature velit & paucitatem & accommodationem ad conditionem *principalis*.

PRÆMITTO 3. Si eadem indivisibilis entitas speciei est potens eandem entitatem cum dictis differentiis representare, hoc ipso debet esse in differentiis ad hanc omnia representanda: Si est in differentiis, debet habere aliquod determinativum: Et hoc ad noscenda possibilia, est ipsa connexio, ad noscenda presentia, actualitas entis. Quod autem erit determinativum ad noscendam futuritionem?

P.
MŁODOWSKI
et al. Z.
VI

卷之三

Quod tamen determinativum est necesse ponere, propter illud principium: Impossibile est transire à contradictrio ad contradictriorum sine sufficienti mutatione. Porro de hoc determinativo ad noscendum futura, discurrere debemus sumpta proportione à manifestioribus. Manifestissimum noscivitum futurorum est ipse Deus, qui duplicitate cogitari potest determinatus ad noscenda futura: In primis à parte principii nosciviti, quia scilicet immutabilis & omniscius est: Hoc determinativo caret Angelus, sed habet, non nisi vim talem, qualem vis habet ad noscenda etiam secreta. Aliud determinativum cogitari potest, ex parte ipsius objecti; quod scilicet determinet objectum speciem ad ponendam sui notitiam, & hoc determinativum nondum existente objecto, & quod non existit, nullum potest cogitari. Ratio, quia futurum in re ipsa, ita se habet, ac se haberent ea, & habent, quae non sunt futura: utrumque enim à parte rei, nihil est: Sicut ergo id quod nunquam futurum est, non habet vim determinandi speciem, ad se ut futurum, cognoscendum: Ita cum futurum à parte rei, habeat se in re, ac quod non est futurum; sicut illud non futurum, ut dixi, non determinat ad sui notitiam, ita nec determinabit futurum.

Neque valet si dicas, quod nec Deus futura noscat: quia Deus ex omniscientia sua determinatur, ut habeat vim speciei impressae, quam haberet tunc, cum res futura esset actu, & aquae completa, fit ut noscat futura: quia verò creatura non est omniscia, nec est necesse ut vel essentia illius, vel species suppleat illam praesentialitatem, quam etiam non suppleri de facto novimus. ex auctoritate, fit ut creatura, non noscat futuros eventus. *Ex his Præmissis*

EXPLICATUR. Cur Angeli non noscant futura etiam habitis speciebus. Quia scilicet proportionantur illorum species objectis, ut dixi Præmisso primo: Sicut ergo objecta entitas eadem est, & possibilis, & præterita, & præsens, & futura; ita & species una, repræsentare nata est, hæc omnia, ut dixi Præmisso secundo. Quod si nata est repræsentare hæc omnia, & quidem non simul: Neque enim id exigit conditio hujus nosciviti, quod est Angelus, fit ut sit indifferens, ad hæc repræsentanda: Si indifferens, indiget determinativo. Hoc autem determinativum non potest esse aliud, nisi desitio jam futurionis; & præsencia actualis, ut dixi Præmisso tertio.

Hæc Explicatio videtur esse conformis S. Thomæ hic q. 57. a. 3. in corpore. Hoc etiam in præsenti addi posset, quod futura non noscant Angeli, scimus ab auctoritate, sed ratio id non demonstrat; quæ enim implicantia in creatura naturaliter noscivita futurorum naturalium? Sed posita doctrinæ ab auctoritate, & attendendo ad principia alias prætæcta, posset dici non

haberi illorum species: Cur autem non habentur, non potest reddi ratio per locum intrinsecum, sed non nisi per auctoritatem.

ADDO insuper. Cum Angelus unusquisque habeat species etiam possibilitem repræsentantes, noscendo species, non noscit certò futurionem; quia non scit annos illæ species sint datae ad solam possibilitem futurionis repræsentandam. Quod si Deus revelaret quod habeant species non nisi futurorum, quæ non tantum possibilem futurionem, sed & exercendam repræsentent, bene in illis, nosceretur futura. Hanc materiam concernens aliquid infra addetur.

Punctum Difficultatis 2.

De Notitia Præteritorum.

Indubie si perseveret effectus, in illo, præteritam actionem causæ, noscere poterit Angelus; & sic ex fumo, dicit, quod fuerit ignitus; sicutque in similibus. Nec est in hoc difficultas, quod meminisse possit aliorum, quæ ante noverat, noscereque illa in ipsa memoria; sed est difficultas; An poslit noscere ea, quæ præterierunt, & dum erant, non cogitavit de illis Angelus. Item est de hoc difficultas; An illa, quæ in ante non noverat, vel etiam noverat, possit noscere in illis metiis. Circa id divisit sunt auctores. Affirmat Vasq. d. 208. Arriaga d. 9. à n. 14. Negat Suarez l. 2. c. 12.

DICENDUM est. *Quæcumque præterita, ut suppono ordinis naturalis, & que non involvunt aetatum liberum occultum, in illis metiis, posse ab Angelis certò & evidenter noscere.* Procedit Conclusio de præteritis, quorum supponitur Angelus habere species.

PROBAT 1. Vasq. Argumento negativo. Quia Patres & Scholastici communiter solum negant Angelis cognitionem futurorum & secretorum; Ergo cætera illis, in noscendo, subiecta putant.

PROBAT 2. Arriaga, Retorquendo argumentum, quod pro sua sententia formaret Suarez. Sicutque proponi potest. Si non posset Angelus noscere præterita, quæ præterierunt in illis metiis, ex eo non posset noscere, quia præterita illa jam sunt nihil omnino, & que ac futura, sunt nihil. Sed hæc ratio non convincit, quod ipsum probatur in principiis Suarez, quia cognitione præterita, habita de præterito objecto, potest noscere in illam et ipsa per Suarez, & tamen illa & que jam non est, ac non sunt futura. Ergo si hoc non obstante, potest illa notitia in illam et ipsa noscere, poterunt noscere etiam præterita, in illis metiis.

CONFIRMATUR. Per experientias habemus, quod possit aliquis ea, quæ ante cognovit,

verat, in illis met ipsiis noscere sine illa reflexio-
ne, quod id in ante noverit: Ergo apparet, quod
illud non noscatur ratione illius memoriae, & in
notitia præhabita, sed in illo met ipso; immo pro
poteriori non nisi reflextimus nos, quod hoc in-
ante cognoverimus. Accedit principium ne-
gativum, quia scilicet id non repugnat Angelo,
videturque imprebare, quod si Angelus fuit
distractus cum aliquid fiebat, jam illud non pos-
sit cognoscere, nisi ex fide vel revelatione.

PROBATOR 3. Nam ex una parte illa præ-
terita supponunt nec ordine, nec genere esse
altiora intellectu Angelico, adeoque jam erunt
contenta intra vim noscituram Angelicam. Ex
alla parte habet species illorum objectorum suf-
ficienter completas: Ergo in nullo deficiet, ne
natur illis speciebus: Quod autem illæ species
sunt sufficienter completæ, eu ut aijunt determina-
tare, per hoc probatur; quia ad hoc ut transeat
species à non esse completæ, pro noscendis præ-
teritis, ad esse completæ, sufficit existentia exer-
cita objecti, quamvis pro nunc, nihil omnino sit.
Quod ipsum probatur, quia ex una parte haec
determinatio & completio, non sit per influ-
num physicum objecti in species, sed per esse
suum positum: ex alia parte hoc esse positum,
estum cum non est, ratione illius exercitæ exi-
istentiae, quam pro præsenti aliquo habebat, suf-
ficienter determinat, & complet, ut in poste-
rum non sit posse. Quod ipsum probatur, si ho-
die Angelus A. dicat, volo nullam meam cogni-
tionem esse secretam Angelo B. quamvis non
dare physicè illa voluntio; nihilominus quicun-
que actus Angeli A. nosceretur ab Angelo B.
sufficietque completio, quæ præcessit; Ergo &
impræsenti idem dicendum. Et sicut illa voli-
to aijert velamen secreti, ita & præsens esse,
aifert velamen, ut præteritio attingatur. Dein
delicet ad hoc ut aliquid cadat sub fidem, non
sufficiat futura revelatio; tamen ea quæ præte-
ritio sufficiens est: Ergo etiam quamvis futuritio
non possit determinare & completere ad sui no-
titiam, poterit tamen, esse quod præterit, suffi-
cienter complete ad noscere.

OBJICITUR 1. Auctoritas. Quia scilicet Script.
& P. & loquuntur de præteritis ac de futuris.
Illi enim 41. dicitur. Appropinquent & annun-
tiant nobis que ventura sunt aut priora quæ erant di-
cite. Et v. 46. Non est similis mei annuntians ab
cordio novissima. Et Gregor. hom. 1. in Ezech.
dicit; Prophetiam esse etiam præteritorum.

RESPONDETUR. Si Auctoritates, ut so-
nare, accipiuntur, probabunt nec memoriam
quidem præteritorum dari in nobis: sicut nulla
datur notitia certa futurorum. Textus illi lo-
quuntur de hominibus qui præteritorum non
habent species, nisi in ante præcognitorum, vel
si illud extenditur etiæ ad Angelos, loquitur Script.
de præteritis talibus, qualia sunt futura, hoc est
de liberis, vel forte res est de præteritis analogi-
cæ, hoc est de iis quæ ante mundum conditum
Deus cogitavit, voluit: unde etiam bene argue-
tur Divinitas ex notitia præteritorum, non qua-
liumcunque sed omnium; quia omnium talium
notitia, soli Deo competit.

INSTANT Suar. Quia intuitus æternus Dei
extenditur ad totum tempus futurum ac si esset
præsens, fit, ut hoc sit proprium Divinitatis: Er-
go & cognoscere præterita in seipsis, est proprium
Divinitatis; quia intuitus illius æternus, ex-
tenditur ad totum tempus præteritum.

RESPONDETUR. Proprium esse Divinitatis, à se extendi, ad omne tempus præteritum,
& insuper per notitiam quæ mensuratur æter-
nitate. Sed cur alio modo id non competit
creatura?

OBJICITUR 2. Idem. Res futura quæ talis, non
habet existentiam actualem; res etiam præterita,
non habet existentiam actualem; sed tam est
nihil, sicut quæ nondum fuit: Ergo sicut circa
rem futuram non potest dari cognitio creata
per modum intuitionis: Ita nec circa præ-
terita.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen-
tum in principiis Suar. Quomodo scilicet co-
gnitio præterita, possit in se nosci per memoriā?
quomodo item revelatio quæ præterit, volitio
item transacta manifestis secreti, cùm sint ni-
hil, non se habeant ac quid futurum? Disparitas
haec dari potest; quia futurum, hoc ipso quia fu-
turum est, nihil habuit vel habet actu, quod se
aliter habeat, vel habuerit, quam id, quod futu-
rum non est. Jam autem præteritum habuit
aliquid, quod se aliter habeat, quam id, quod est
nihil; & illud habere, est sufficiens mutatio, ut
transcatur a non esse completi in noscendo, ad
esse completi. Unde futurum cùm non exi-
rit in actu, non exiit etiam ab exemptione in-
noscibilitatis, secūs præteritum: & sicut ratione
præteritionis exiit ad statum, ut de illo possit ha-
beri notitia certa memoria; cùm tamen de fu-
turis, nulla sit certa notitia: Ita etiam exiit ab in-
noscibilitate, ex qua, non exiit futurum. In ad-
terenda disparitate debet haberi ratio illius in-
stantiae de revelatione. Et certè determinatio,
& completio speciei ex dictis supra nihil aliud
est, quam actus existentia rei suo ordine non
excedens intellectum Angeli, petens à Deo
concursum ad sui notitiam; quia ergo fuit haec
existentia, jam etiam facta est completio specie-
rum, quæ semel completæ, semper sunt comple-
tæ: quia autem futura non habuerunt actualem
existentiam, nec compleverant species; ideo
nec poterunt noscere, & sicut semel facta revelatio
pro semper complete habitum fidei, ita & semel
habita existentia. Alia Disparitas est, quia si
noscerentur futura, hoc ipso noscerentur actus
liberi, quod absurdum non sequitur, si noscan-
tur præterita.

P.
MŁOD
OWSKI
n. 1. et. Z:
VI

OBJICIT 3. Idem. Si Angelus nunquam scivit rem esse, perinde se habet ad illam, ac si non fuisset. Ergo ex se non magis potest illam noscere, ac si non fuisset.

RESPONDE TUR. In ordine ad habendam de illa re memoriam &que se habere ac si non fuisset, si illam non cognovit in ante: sed ad simplicem illius notitiam fecus se habet; quia esse illo, quod præhabuit, exiit extra innoſcibilitatem respectu Angelii. Quod totum in hoc fundatur; quia ex una parte potentia est proportionata illi objecto; quia supponitur esse ordinis naturalis: Ex alia parte, species illius est sufficienter completa ad illud objectum noſcendum; quia habitum esse dum habebatur sufficienter indifferentiam illam abſtulit.

Procedit autem hæc resolutio in principiis, quæ admittunt omnium species concreari Angelis, vel de novo infundi. Quia in sententia tenente quod Angelus fabricet sibi species, casu quo illas non fabricasset, non posset exire in notitiam præteriorum, ob defectum specierum, quas non fabricavit, sine faltem confusa notitia objecti, quod postea jam transactum, posset clarior notitia attingere ex præhabita specie.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Notitiis Angelos concernentibus.

NOTO 1. Communius censeri, quod Angelus semper sit in actu adæquato sui intellectus. Ratio, quia ex una parte intellectus illius est potentia necessaria; ex alia parte habet omnia requisita ad cogitandum. Et sicut oculus omnia videt, quæ videre hic & nunc potest, ita & Angelus omnia intelliget, quæ hic & nunc intelligere poterit. Ceterum communem hanc Doctrinam, puto aliquo modo restringendam esse: Non enim videtur probabile, quod Angelus v. g. si habeat capacitatem ad noſcendam simul centum, quod non possit noſcere saltem vel unum præterea, modò in hoc incremento, vel decremento non procedatur per notabiles mensuras, eò quod per illas, notabiliter se aliter, deberet habere potentia. Præcipue autem, quia posset hic & nunc applicare illum voluntas ad aliquid hic & nunc intensius noſcendum, ceteris non ita inhærendo.

CONFIRM. Si enim nos homines interdum simul plura cogitamus, etiam ejusdem rationis: Si oculus potest plures simul similes colores videre: Item si Anima cum organis plures diversæ rationis exercet operationes: Cur similis extensio non concedetur Angelis ad plura objecta?

NOTO 2. Circa objecta quæ immediate & evidenter noſcit Angelus, licet non componat,

nec dividat formaliter, dividit tamen & componit æquivalenter. Ut intelligatur Notatum. Tum dicimur intelligere componendo & dividendo, quando scil. ante judicium præcedunt formaliter duæ apprehensiones de ſubiecto & prædicato, quæ poſtea uniuntur in una qualitate indivisibili judicij affirmativi, vel negativi. Quod autem nec componat, nec dividat formaliter Angelus circa objecta evidenter, Ratio est. Tum, quia hujus divisionis & compositionis, nulla necessitas: Nam in nobis oritur ex dependentia à phantasmatibus, obſcuritate notitiae, &c. Tum, quia in intuitivâ notitiae non videtur esse locus formalis compositioni & divisioni. Tum, quia ſi ſensuſ percipiunt ſimili compositione & divisione, cur non percipiet intuitiva? Idque verum eſt de Angelicis cogitationibus, non ſolū quibus formalitatis libi identificatas realiter, attingunt v. g. Animalitatem & Rationalitatem in Petro, fed etiam de iis, quæ non ſunt identificata realiter ut cum noſcit Petrum eſſe factum album; neque enim opus habet ſeorsim Petrum, ſeorsim albedinem concipere. Quod autem in talibus interveniat æquivalens compoſitio, Ratio eſt. Tum quia in notitiae intuitivâ Angelica, non eſt major unitas & indivisibilitas, quam in ipso actu elicto judicij, quod eſt ſimplicissima qualitas, ut ſuppono ex Philosophia, & tamen hoc non obſtante, intercedit illuc multiplicitas æquivalenter. Tum, quia hæc multiplicitas æquivalens ſtat in hoc: quod in una indivisibili notitia, una formalitas actus, repondet huic formalitati objecti, & alia formalitas actus, alteri formalitati objecti, licet hæ formalitates, ſint inter ſe identificatae. Debet autem hoc intervenire; quia formalitas repræſentationis Animalitatis, non eſt formaliter formalitas repræſentationis, notificantis rationalitatem. Tum, quia non eſt neceſſe maiorem identitatem ponere in ipa notitia intuitiva Angelica, ejus formalitatibus, quam inter ipsas formalitates objecti, quæ tamen habent multiplicitatem æquivalente. Stat tamen cum hoc, ut circa objecta inevidenter, componant & dividant Angelii. Ratio ex Suar. L. 2. c. 32. Ideo homo componit & dividit; quia intellectus ejus non ſtatim in apprehensione alicujus primi objecti potest impicere, quidquid virtute in eo continentur, fed etiam in Angelis circa inevidentia potest quid ſimile intervenire. v. g. Propofitio Mysterii Trinitatis, proportionata illis motiva credibilitatis, &c. tumque primum aſſentis.

NOTO 3. Angelos circa objecta evidenter nota, non diſcurrere formaliter, diſcurrere tamen virtualiter. Quod non diſcurrant formaliter. Ratio, quia diſcurrere formaliter eſt per plures actus, ex notiori, venire in notitiae minus noti; Si autem eſt notitia evidens, non eſt jam locus progreſſus, à magis noto, ad minus notum. Quod

Quod autem illic interveniat discursus virtualis Ratio, quia illa stat cum unitate notitiae, modò noscatur causa per effectum, effectus per causam quod sàpè contingit Angelis.

Ex hac occasione inquit solet: An abstractivè noscunt Angelis? Si per abstractivè noscere intelligatur noscere per species alienas v. g. Angelum per speciem faciei alatae, sic non noscet Angelus, et enim hæc manifesta falsitas, ludens imaginationis. Si autem abstractivè noscere est noscere per rationes communes germanum illarum conceptum formando; sic noscere abstractivè: cum hic modus etiam noscendi importet quiddam dignum Angelo, ut noscat rem in re, quo noscibilis est, cum fundamento in re.

Sed hic solvendum restat & explicandum, quomodo tunc Angelus non nosceret confusè? Triplex confusa notitia cogitari potest 1. Quando ratio communis præcisa à differentiis cognoscitur præcisione objectivæ; quæ notitia hoc sensu potest appellari confusa; quia per illum non attinguntur clare res; quia cum illa ratio communis in re nihil aliud sit, quam ipsa singularia, quæ tamen non attinguntur, fit ut illa notitia dicatur confusa. Hæc notitia in duobus casibus non posset tribui Angelis, ex dictis rationibus. In primis, si ipsa ratio communis, per species alienas nosceretur. Deinde si non coniungeretur actuali notitiae, etiam individuum.

II. Est notitia confusa, in qua attingitur clare una formalitas & confusè alia; vi cuius scilicet ita se habeat notitia, sicut se habet dum concipit decem, vel ita sicut se haberet oculus ad videndum Petrum, & parietem penetratum. Hæc confusio est rejecta in Philosophia, adeoque nullo modo etiam Angelo concessibilis. Et certè hæc sententia admittit contradictionem in creatis. h. e. nosci clare, & non nosci clare sed confusè, propter quæ tamen evitanda negat præcisiones objectivas. Deinde quid potest dici me confusè attingere aliquid, quod æque mihi non repræsentatur, ac non repræsentatur, simpliciter non cognitum.

III. Notitia confusa est ita explicabilis, ut denominatum hoc ab intellectu, quod est animal ut sic, ita concipiatur, ut in illo non respondeat denominatum ab intellectu rationale ut sic: Licet animal illud comparatum ad statum realem, sit cognitum animal, quod est rationale. Hæc sententia voce sola differt à prima. Nam etiam nos dicimus, quod præcisiones objectivæ rationum communium, non dentur nisi pro statu intentionali, & quod hoc objectum, quod est animal pro statu non nisi intentional non repræsentet rationale, licet pro statu reali & physico, illud animal, sit rationale, de quo pluribus locis alibi significatum. Hæc notitia confusa potest tribui Angelis; est enim eadem cum prima.

DISPUTATIO III.

De reliquis Actionibus Angelicis.

De tribus præcipiè Actionibus hæc agerur, de Volitione, Locutione, Motu Angelico.

QUESTIO I.

De Volitione.

Quod detur in Angelis voluntas, fundatur in illo principio; quia omne cognoscitum, sicut est de facto, habet appetitum sibi proportionatum; hic autem, est voluntas. An voluntaria illorum sit identificata substantiæ, pendet ex Animaisticis. Quod Volitiones sint distinctæ realiter in illis; petitur ex impossibilitate substantiæ creatæ, cui sunt sui motus identificati, vel substantiæ perfectione talis substantiæ, de qua in Angelo non constat. Habere illos voluntatem liberam certum est ex Fide; nam aliqui peccarunt, aliqui non, sed meriti sunt; hæc

autem arguunt libertatem. Et cum nullum bonum creatum sit, summè bonum, cumque non competat illis intuitiva summi boni notitia, fit, ut liberè & Deum & creaturam ament. Hinc quia naturalis cognitio quam habent de Deo, est adhuc abstractiva, fit, ut non necessitentur ad amandum illum amore naturali. Hic tamen Amor in Beatis, est juxta naturalem inclinationem; habent enim dictamen prædictum, quod honestissimum bonum, sit maximè amandum. Unde amore appetitivo etiam naturali magis Deum amant quam se: quod etiam docet S. Thomas hæc q. 60. a. 5. fundarique potest ulterioris in hoc; quia quod est alterius secundum naturam, si cætera sint paria naturæ insti-
tu, principalius fertur in id cuius est, quam in seipsum, & ita manus opponit sese ictui, pro conservatione totius. Fortè tamen attenta conditione naturali, intensius seipso amant. Ratio; quia

P.
MLOD
OWSKI
et Z.
VI

quia bonum proprium præcipue intuitivè cognitum vehementius & intensius movet, quam bonum per abstractionem cognitum.

Duo hic de volitione Angelica specialius discussienda sunt. In primis: An potuerint peccare eodem instanti quo creati sunt? Secundò: An, & quid sit inflexibilitas voluntatis Angelicæ.

DICENDUM est 1. Angelos potuisse habere actum volitionis peccaminosa, in eodem instanti quo creati sunt: est sententia communior contra Thomistas.

PROBATUR. Tum, quia id non implicat Contradictionem. Tum, quia pro illo instanti habuerunt voluntatem; Ergo poterant habere ejusdem & usum, si autem usum, cur non & abusum? Tum, quia nulla est necessitas, præcedentia boni actus, præ malo; & ex altera parte, eodem instanti possunt elici actus intellexus, & simul volitio. Ergo:

OBJICITUR 1. Conditio ipsius operationis exigit, ne Angelus possit peccare primo instanti, quod ipsum probatur. Tum, quia operatio libera, non potest simul cum naturali incipere, utpote indigens deliberatione, neque applicatio voluntatis, potest esse in eodem instanti. Tum, quia pro illo instanti occupabantur Angelij judicio practico de his, quæ tenebantur facere. Ergo non poterant contra tale judicium peccare. Tum quia, ut possit committi peccatum, requiritur judicium de bonitate & malitia morali objecti, hoc autem judicium, requirit notitiam bonorum physicorum & moralium, requiritur item ut malum sub ratione boni præsentetur, quæ omnia indigent plus, quam uno instanti.

RESPONDETUR. Hæc omnia bene posse perfici uno eodemque instanti, præcipue supposito, quod habeat spheram noscibilitatis, non alligatam unius objecto. Et si potest simul exerceri visio, quæ est necessaria, & amor visi, cur multò magis id non reperiatur in Angelis? Quod autem adfertur de judicio practico vel significatur, quod illud judicium nonnisi unam partem proponat, hoc est bonum, cum tali judicio concedo non posse peccari, sed nego pro primo instanti fuisse nonnisi tale judicium. Si autem per judicium practicum, intelligatur, judicium directum operationis, concedo illud fuisse pro primo instanti; sed quero, cur pro eodem non potuerit subnecti etiam operatio mala?

OBJICIT 2. Malonius apud Suarez. Si Angelus eo instanti peccaret, Deus esset causa illius peccati; quod ipsum probatur: quia essentialiter ante actum secundum peccati, debet præcedere actus primus etiam malus: non enim malum, nisi à malo provenire potest. Ergo tribueretur Deo peccatum, ratione illius actus primi mali.

RESPONDETUR. Negando Antec. Actus

secundus malus, non debet proficiere ab actu primo formaliter malo, sed ab actu primo, quæ sit potentia productiva indifferens ad bonum & malum. Addit Arriaga quod hoc Argumentum probat nec in sequenti instanti posse peccare Angelum; Nam illum actum secundum debet præcedere actus primus, quoniam potest haberi à Deo, qui tam in primo quam in secundo instanti, non potest esse causa mali: si ipsa etiam voluntas non posset habere illum actum primum; quia deberet præsupponi mala ad illum habendum, & sic in infinitum.

INSTAT 1. Illud peccatum tribueretur specialiter Deo: quia effectus qui ponuntur in primo instanti productionis, tribuantur causa, juxta illud, qui dat esse dat consequentia ad esse.

RESPONDETUR. Axioma illud verum esse non nisi de physica, vel metaphysica emanatione proprietatum, non autem de motibus liberis, & quamvis effectus primum in lucem editus, tribuantur efficienti: quia nihil scipsum producit: non est tamen necesse, ut motus liberis ipsius effectus, tribuantur efficienti.

INSTAT 2. Granadus apud Arriaga. In rebus humanis auctor alicujus rei artificiosus, dicit per se primam illius operationem: sic horologopægus solet illud primum in suo loco constituere & experiri cursum; priusque probatus attemperatus calamus, & Professor assit dum primum examinatur discipulus.

RESPONDETUR. Negando Conseq. Disparitas, quia horologium & calamus habent statam & mortuò quodammodo suam perfectionem, hinc defectus perfectionis artifici tribui debet, quod in præsenti non contingit: quia ille defectus bene referri poterit in ipsam libertatem creaturæ. Assistentia Professoris, est non nisi consuetudinaria, ad quam non ligatur Deus.

OBJICITUR 3. Si in primo instanti posset peccare Angelus, moraliter loquendo peccat aliquis, & tamen non peccavit. Ergo nec peccare potuit.

RESPONDETUR. Ne peccarent gratia fecit: Jam autem à negatione actus, non tenet Conseq. ad negationem potentia.

OBJICITUR 4. Pro illo primo instanti habuerunt gratiam. Ergo pro illo primo instanti potuerunt peccare.

RESPONDETUR. Saltem potuerint peccare, casu, quo non habuerint gratiam justificantem. Sed illa etiam posita, Nunquid de potentia absoluta non potuerint simul stare peccatum & gratia. Saltem ergo argum. probat ex accidenti non potuerint peccare: quia pro illo instanti habuerunt gratiam, sed non sequitur ex natura rei, & spectando ipsam conditionem voluntatis, quod ad malum se movere non potuerint.

OBJICIT 5. Joannes à S. Thom. d. 23. art. 2. n. 12. Angelus & quæcunque creatura intellexua.

R
H
i
z
i
a
n
T
o
n
D
S

Disputatio III.

7

finalis, in suo primo actu non potest se mouere, nec a se accipere & formare dictamen, sed a principio exteriori. Ergo nisi tale principium movens & dans illi dictamen, sit defectuosum, non poterit defectuosum dictamen dare, sine autem defectuoso dictamine non potest voluntas aliqua peccare, quia semper vult ex motu & directione intellectus: Non potest autem dici, quod aequaliter proponatur utrumque, & voluntas pro sua parte alterum eligat nullo defectuante ex parte dictaminis: quia si unum ex illis objectis malum est, non potest acceptari a voluntate, nisi quia convenientia ejus sibi manifestetur, & non reputetur, ut multum inconveniens. Antecedens principale probat ex S. Thom. prima secundæ q. 9. a. 4. fundamento dum pro ab Aristotele, qui censuit voluntatem in primo motu, debere operari ex instinctu exteriori. Ex quo sic arguitur. Omne movens est in actu, & omne mobile in potentia, & sic movens ut movens, reducit mobile de potentia in actu, nulla autem potentia reducitur ad actu per potentiam, sed per actu. Ergo ut voluntas se moveat, debet supponi in actu, & non solum in potentia. Ergo cum procedit in primum actu, ad illum non potuit se mouere: quia non fuit aliis actus prior, per quem moveretur ad istum. Conseq. princip. probatur. Quia si dictamen defectuolum est, ab agente defectuoso provenire debet, & cum in illo primo actu moveatur a suo generante, quod est Deus, qui solus potest in se mem illabi: Ergo solus ille potest illud dictamen operari: Deus autem est agens indefectibile.

RES POND E TUR. Conforme esse rationi, ut prima cogitatio, veniat ab exteriori non quidem elicitive, sed determinative ut hoc potius per illo noscatur. Hoc tamen potest haberi, etiam ab occurrence objecorum, quæ occurrence respectu nostri casualis est, non autem respectu ordinantis Dei, hoc autem dictamine posito, in eodem instanti, posset adhuc creatura dictamen aliquod pravum facere, & subiungere procedere instanti actu malum. Deinde etiam non formato ullo alio dictamine pravo, potest voluntas alterutram partem sequi, quod dictamen non representat malum ut malum, sed representat indifferenter, ita ut relinquit locum bono & malo actu pro eodem instanti; quodque ad illud dictamen indifferenter proponens objectum non possit subneci actus manus, non evincit objectio, dictamen autem indifferenter possit a Deo ponni.

INSTAT Idem. Non sufficit recurrere ad objectum indifferenter propositum: quia circa tale objectum adhuc potentia est indifferenter ut velit, vel nolit: Ergo solum objectum, non est sufficiens actualitas, ut potentia ita se moveat, cum potius objectum indifferenter, habeat se ut materia circa quam; hinc desiderabitur semper actualitas alia.

RES POND E TUR. Hanc instantiam invehe re prædeterminationem, aliás refutatam; imò invehit eandem etiam in intellectum, quia intellectus ut intelligat vel non intelligat, id objectum indifferenter est. Directè autem ad Argumentum

RES POND E TUR. Ut scilicet tollatur indifferentia ad volendum vel non volendum, sicut & ad intelligendum vel non intelligendum, sufficiat determinatio oriunda ex vi ipsius actus qui elicitor, determinatione inclusa in ipso exercitio, non verò orta ex aliquo antecedente. Unde illa propositio, nulla potentia reducitur ad actu per potentiam, hoc sensu est vera, nulla potentia existendi physica, reducitur ad actu existendi, per potentiam, nulla item potentia manens in esse potentie, reducitur ad actu per potentiam, non manens in esse potentie, sed in exercitio potentie, reducere se ad actu, potest item potentia posita in actu existentia, & cum prærequisitis suis, reducere se ad actu; hæc autem prærequisita sunt decretum concurrendi ad utrumlibet, propositio objecti, oblatus concursus &c.

DICENDUM 2. Non habere Angelos inflexiblem voluntatem, est contra Thomistas communior, & contra Granadum tr. 14. d. 2. Volunt autem Thomistæ hoc, quod si Angelus semel aliquid amarit, non possit jam retractare voluntatem, odisque illud, quod non ita se habere.

PROB A TUR 1. Auctoritate PP. Aug. L. 12. de Civit. c. 9. L. de Correct. & gratia c. 11. & Damasc. L. 2. de Fide orth. c. 3. aliorumque quos vide apud Martinon disp. 41. S. I.

PROB A TUR 2. Quia Angeli sunt liberi, ergo indifferentes ad volendum vel non volendum, ergo mutabilis & flexibilis voluntatis. Et certe si sunt inflexibilis voluntatis, vel ideo id est: quia actibus variis moveri non possunt, & hoc est falsum: Nam non sunt actus purus volendi. Vel id ideo fit, quia non habent potentiam flexibilitatis, & hoc dici non potest; quia habendo libertatem habent indifferentiam adeoque flexibilitatem.

PROB A TUR 3. Angeli primo instanti operati sunt per Theologos liberè aliquid boni, saltemque habuerunt actu naturalem amoris Divini, & tamen postea cum peccarunt, illum non habuerunt. Ergo apparet illos flexibilem voluntatem habere.

OBJICITUR 1. In oppositum esse Auctoritates PP.

RES POND E TUR. Illorum aliquos negare nonnisi penitentiam Angelis, idque vel ex eo capite, quod corpus non habeant, accipiendo penitentiam, pro afflictione corporis, usitata penitentibus: Sicque est intelligendus Damasc. Alii non plus volunt quam quod peccatum illorum fuerit, sicut mors corporis, quod inflexible est post mortem; tribuendo illis inflexibilitatem

P.
MLOD
OWSKI
et Z.
VI

litate ob negationem auxilii pœnitendi: Sicque intelligendus est Bern. Serm. 22. in Cantica. S. Thomas hic q. 64. art. 2. Angelorum inflexibilitatem in hoc refert quia supposito quod Deum videant, inflexibles sunt ad malum, & supposita damnatione malorum, jam illis naturalis est inflexibilitas. Vel certe hoc solum vult S. Thomas, quod Angelii dum aliquid ita noscent, ut ab illa notitia non moveantur, nec ad aliud, illam transferant, non possunt nisi in oppositum, cum sua voluntate: quae utsi cœca, non potest ferri incognitum. Talis autem inflexibilitas convenit quidem etiam hominibus, sed ordinari illis non contingit, propter mobilitatem phantasie & specierum.

Objicit 2. Granado Congruentias.

t. **CONGRUENTIA.** Quod aliquis sapientior est, melius facienda considerat, difficiliusque propositum mutat. Angelii autem sunt sapientissimi.

RESPONDE TUR. Posse contingere ut judicium prudens dictare possit utramlibet partem & que eligibilem esse, hinc ne contra illud sapiens dictamen nitatur Angelus, flexibiliter utramque partem prosequi poterit. Rursus, nunquid sapientis non est mutare consilium, mutatis circumstantiis.

2. **CONGRUENTIA.** Quod maximo conatu apprehendimus, ab illo difficillime movemur.

RESPONDE TUR. Negando Angelum ad omnia summo conatu se applicare. Sed hoc etiam posito cur non cum tempore elanguesceret conatus? cumque id adhuc faciat liberè, hoc ipso faciet flexibiliter.

3. **CONGRUENTIA.** Superbi nimium adharent sive sententiae, ne agnoscant se male egisse. Ergo idem conveniet superbiæ dæmonum.

RESPONDE TUR. Saltem humiles Angelii, flexibles erunt. Deinde quid si instinctus superbiæ vacet, neutraque parte inclinet? Denique contingere potest superbo, ut si non mutet consilium, magis sit confundendus. Quanquam si res sit de sola difficultate morali mutandi consilii, et bene concedi potest Angelis.

Objicitur 3. Angelum non posse cessare ab intentione ultimi finis: Ergo adhæret immobiliter mediis. Ergo habet inflexibilem voluntatem sive circa finem, sive circa media.

RESPONDE TUR. Negando in primis malos Angelos, esse in perfecta intentione, etiam naturaliter spectati ultimi finis, propter disordinationem illorum. Boni supernaturaliter illi inhaerent, sed de illorum inflexibilitate supernaturali hic non agitur, si autem agatur de intentione naturali, quam habent Angelii circa ultimum finem; haec illis negari potest, si involvat actualem semper cogitationem de Deo ex principiis naturalibus. Sed etiam hac intentione concessa non sequitur intentum. Ratio, quia

dixi in Ethicis, omni actione honesta versari nos suo modo circa ultimum finem, neque tamen in nobis datur inflexibilitas voluntatis: non enim sunt necessitatis media. De his fusius vide Mart. d. 41. Arriaga d. 14.

INSTABIS. Ex iis quæ adfert Joan. à S. Th. q. 64. d. 4. a. 2. Angelus utens ad aliquam determinationem principiis evidenter notis, ad omnia quæ per talia principia attingit, fertur unita & indivisibiliter tendentia, & tanta firmitate, atque attingit, ipsa principia: ita ut non possit ex talibus principiis, novas rationes elicere: quia comprehensivè procedit, ex vi talium principiorum. Quod etiam fecit in peccando. Hoc argumentum pluribus inibi diducit.

RESPONDERI potest. Quamvis procedat Angelus comprehensivè cognitis principiis, sitque immutabilis in cognitionis sua assensibus circa talia objecta, inde tamen non sequitur quod sub tali notitia pro sua libertate, non possit subsumere alium actum voluntatis: pricipue cum etiam illa comprehensiva notitia, proponat adhuc indifferentem objectum, quia comprehendit motiva secundam illorum legitimam exigentiam, legitima autem illorum exigentia, non est determinativa voluntatis ad unam non nisi partem.

QUÆSTIO II.

De Actione Angelica quæ est Locutio.

Quod locutio Angelica detur, probatur ex Scriptura, quæ frequenter locutionis illorum meminimus, ut locuti secum Angelus Persarum cum Angelo Iudæorum. Paulus etiam meminimus linguæ Angelicæ. Quæ loca nihil vetat accipi prout sonant. Fundatur etiam in hoc dicta resolutio. Quia communicatio notitiae & sensuum, est bonum cujuscunque noscitive, tribuendum ergo erit potiori jure, ipsis Angelis. Tota difficultas in hoc est, quomodo inter se colloquuntur Angelii. Aliquos speciales modos examinabimus. Hos & alios plures videbis ap. Suar. I. 2. à c. 26. Vasq. d. 21. Arriaga d. 12. Mart. d. 39. à n. 6. Franc. Lugo. D. 40. Raynaud dist. 4. q. 1. a. 2.

DIFFICULTAS I.

An Locutio Angelica fiat per signa?

Non moror hic Explicationem eorum, qui censent Angelos secum loqui per signa quædam materialia, cuius sententia meminimus Durandus & Hervæus, sed istud fictitium est: nec locutionem quæ est bonum naturæ intellectualis, proportionat ipsi naturæ intellectuali, cuius est bonum: sicut enim improportionatum est homini per signa spiritualia loqui vel corporalia, sed improportionato modo v. g. glo-

citan-

ctando, ad advocandum filium; sic & Angelis, non est naturale, loqui per signa sensibilia. Commodius itaque fieri deberet per signa spiritualia, quam sententiam docet *Ægid. Argent.* Grego. Marsilius, & ex nostris *Vasq. cit. pro* pender c. 10. Argumentaque in contra solvit *Amaga a. 4.*

DICENDUM est. *Recte posse explicari locutio-*
nem angelicam per efformationem signorum aliquo-
rum spiritualium.

EXPLICATUR Conclusio. Sicut locutio nostra fit efformatione quorundam signorum sensibilium, quibus moventibus sensum, perveniatur in notitiam objecti à loquente communica, sic etiam illa signa spiritualia, formata, notificant conceptus Angelis ad invicem. Quod ipsum sic ulterius proponitur. Ratio signi non est alligata sensibilibus, quin possit etiam ad spiritualia transferri. Ita enim character est signum indeleibile, Laureola item in plurimum sententia. Et sicut ipsæ species non sunt alligatae ad sola sensibilia: dantur etiam etiam spiritualia species: Ita & signa, possunt esse non alligata, tantum ad sensibilia. Ex alia parte de spiritibus sic est discurrendum, nisi ratio vetet, ut nos manuducant visibilia ad invisibilia; alias nec notitia nostra dependet à phantasmatibus, nec discursus nostri procederet à magis notis, ad minus nota. Porro ex sensibilibus, una est nonnulli locutio humana: In humanis autem locutio, signis perficitur. Et sicut in humanis non qualibet qualitas est instrumentum loquendi sonus, & quidem non quilibet, sed articulatus, quiore profertur, & quidem non quomodocunque ut psittaci garriunt, sed qui procedit ex intentione aliquid significandi, tali qualitate, ex primi Polit. c. 2. Idem cum proportione in locutione spirituali contingit, in qua non omnis qualitas spiritualis, est illud signum, nec a quacunque potentia, & quo cunque modo productum, sed ex intentione significandi.

PROBatur Conclusio Argum. negativo. Quia si nihil ob sit debemus explicare invisibilia, per visibilia, cumque visibilis locutio fiat signis, nec ob sit fieri spiritualem per signa spiritualia, inter debet sic illam fieri. Vis probationis fiat, solutione Argumentorum.

Objicit Suarez. Non est explicabile quid sint in entitate hæc signa: non enim sunt actus vitales, debent enim esse in intelligenti: jam autem nec in loquente esse possunt: Nam per illa signa cognoscet, nonnulli ipse loquens, si vero sunt in audiente, non possent ab ipso fieri loquente: non etiam sunt sola species intelligibles, vel habitus, vel qualitas nobis nota: quid ergo?

RESPONDETUR. Signa spiritualia nec sunt actus vitales, nec species, nec habitus &c. & tamen sunt verè signa, idem in præsenti dicendum. Sunt ergo illa signa qualitates spiritualia,

les, quas format è re nata Angelus loquens, in eoque genere qualitatis reponibilia, in quo reponitur character, cuius qualitatis effectus formalis, sit, notificare mentem dicentis. Quod autem dicit Suarez, nos principiis fidei duci ad credendam illam qualitatem: est enim de fide dati character, id non convincit, quia supposito articulo fidei, bene Christianus Theologus infert, quod non repugnet signum spirituale, ulteriusque etiam manifestatum mentis, aliis Angelis. Quamvis autem non meminere Aristoteles talis qualitatis, parum refert; quia ille divisit res, quantum illi erat necesse ad finem intentum à se tradendorum, sufficitque quod ad qualitatem ut sic, signum illud possit revocari.

Objicit 2. Idem. Non est explicabile quomodo significant illa signa, sintque medium cognoscendi mentem dicentis: vel enim sunt medium cognoscendi cognitum, vel incognitum? neutrum dici potest; non sunt quidem medium incognitum, quia non sunt species intelligibles: Si autem sunt medium cognitum, vel representant naturaliter, ut fumus ignem; & hoc non potest dici, nam omnis naturalis significatio fundatur vel in formalis similitudine, vel in aliqua necessaria connexione inter signum & signatum: qualitas autem illa, non est formalis similitudo: nec etiam dicit necessariam connexionem inter signum & signatum; quia hæc connexio, non potest esse, nisi in aliquo genere causæ, vel effectus: nec pura connexio relativa ad hoc sufficit; quia numquam potest esse una relatio, signum, per quod in cognitionem termini, vel alius relationis perveniatur. Non etiam potest dici, talia signa esse ad placitum: Si enim unusquisque Angelus sua signa ad significandum imponit, aut illa impositio ab aliis ignoratur, sensusque illius nescitur, & sic est inutilis; Vel cognoscitur mediante cognitione ipsius instituentis tale signum, & sic opus est, ut prius habeantur signa, per quæ loquatur de illis ipsis. Cumq; illa impositio sit futura libera, non poterit cognosci, sine locutione. In nobis aliud est, in quibus datur locus nutibus designando rem, ut cum homines in infantia per nutus linguam discunt; in Angelis autem nulli sunt spirituales nutus.

RESPONDERI potest. Quod illæ qualitates sint signa ad placitum; quod ipsam placitum manifestatum signis inante à Deo positum, quæ signa erant quasi lingua communis, quo etiam modo probabile est Deum egisse, dum sub initium mundi infudit linguam Èvæ & Adamo communem.

Sed est & aliud ad hoc dicendi modus, quod illæ signa sint significativa ex natura sua, & quod sint signa cognita, quæ tamen non sint fundata in formalis similitudine, sed in necessaria connexione, non quidem entitativa, qualis est inter causam & effectum, sed in connexione signi & signati, qualem habitudinem dicit

g chara-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

Tractatus I.

74

chara^cter, laureola. Potestque dici illa liberè produci tunc cum vult loqui Angelus; & sicut per Salaz. Tomo 1. in 2. Tr. 2. d. 8. 53. n. 61. & Lug. de sacram. d. 6. n. 38. character est signum naturale, ita & in præsenti.

OBJICIT 3. Effectio talium signorum vel est necessaria vel libera, si necessaria, & semper existentia sunt. Ergo à quolibet in mente dicentis noscerentur, & tamen locutio est bonum creaturæ rationalis, nonnisi casu, quo velit, se manifestare loquens: non etiam potest dici effectio talium signorum libera; quia vel fierent per actus voluntatis, aut per illos ipsums actus quos forte Angelus, per talia signa vult manifestare. Non primum: quia Angelus per suum velle, non potest efficere qualitates, & si sua voluntate non possunt efficere qualitates corporales, multò magis spirituales non efficere: quia hæ sunt perfectiores: non etiam illa signa facere potest per actus illos, quos forte manifestare vult; quia actus immanentes, non sunt acti vii qualitatum quæ non sunt principia similium actuum ut sunt habitus &c. Et cum illis qualitatibus esse signa sit accidentarium, & ex impositione, non est unde possint illi actus habere vim efficiendi tales qualitates. Immo si actus illi ex natura sua efficiunt effecti vi talium qualitatum, æque illas producerent, etiamsi ad significandum imposita non efficiunt, quod videtur difficile; cum illæ qualitates non ordinentur ex natura sua ad perficiendas potentias intellectus vel voluntatis, in suo munere. Immo quidquid tales actus producere possunt, in ipso operante, non liberè, sed naturaliter producunt, ita ut ille actus liberè fiat, tamen jam ipse actus eo ipso quod est, naturaliter facit, quidquid facere potest.

RESPONDE TUR. Illa signa liberè fieri, sed non sunt ab actibus qui noscendi erunt: Nam ut dixi in Animaisticis nulli actus sunt producti vi etiam habitum, sed producuntur ab ipsis potentiis, licet prædispositis per elicientiam actuum. Proportionatè itaque ad locutionem humana dicere potest illa signa mediata produci à voluntate, immediate autem à potentia locutiva, consimili ei, quæ est in nobis. Nego quod illa signa producere, superet illam locutivam, cum illa producenda ordinetur.

OBJICIT 4. Non potest ostendi in quonam subiecto principali seu supposito hæc signa fiunt: Si enim fiunt in Angelo audiente contra erit, quia unus in alio, non haberet vim efficiendi ullam qualitatem: non etiam fiunt in ipso loquente: non enim possit excitare alium ad auditionem. Deinde quomodo possit secreto loqui, ut si velit loquens, unus audiat, non cæteri. Si autem sunt signa quædam communia omnibus & præter hoc particularia pro singulis, incredibilis multitudo signorum poneretur.

RESPONDE TUR. Hæc signa produci in ipso audiente, modo continetur intra sphæram lo-

cabilitatis Angelii loquentis: Nam ultrahanc sphæram, nihil potest producere. Negandum item est, tales qualitates non produci in audiente, cùm illarum productionem exigit bonum communitatis rationalis, quod est locutio, quæ non probatur, quod his signis perfici non possit. Aliud est de qualitatibus corporalibus: Harum enim produc^tio non adfert bonum ullum communitatis spirituali quæ tali, sicut adfert locutio. Concedi etiam posset, quod præter signa generalia dentur particularia: hoc autem non dedit Angelos, sicut decorat homines pluralitas linguarum. Concedit Arriaga, quod si sint ^{et} que præsentes non possint ita secum loqui, quin audiant alii præsentes, id autem non obest, sicut non obest locutioni humana. Sed commode dici posset quod pro omnibus Angelis sint signa nonnisi communia, secretè tamen poterunt loqui, quia illi soli significabunt, in quo producuntur. Quod autem dicit Suarez, si concedantur signa generalia & particularia improbabile hoc esse & imperfectum, utrumque probandum fuit: Et sicut non est imperfectum si permiraculum unus loquens à pluribus intelligatur, sic nec in præsenti. Immo si sine ulla confusione duas linguis aliquis loqueretur non efficit ingratum quid, sicut nec sunt ingratii plures sibi ejusdem organi: Sic nec ingratum foret si in pluribus simul Angelus unus, efformet signa, singulisque loquatur. Sed quod Angelis simul loqui poterit? Tot quod non superant numerum illorum objectorum, quæ simul noscere potest Angelus, vel velle, ita ut proportionentur manifestativa, cum manifestabili. Immo Angelo occupante totam sphæram suæ locabilitatis, non erit necesse transmittere per medium vim ad producenda illa signa: ob immediatam enim utriusque præsentiam, datur locus immediate & non per medium transmittendæ vis alicuius ad producenda signa. Ipse Suarez ad salvandum quomodo secreto loqui possint Angelii, hunc tradit modum, ut scilicet loquens prius efficiat signum in se, & per illud imprimat speciem ejusdem signi in audiente: Sicut nos in ore formamus vocem & speciem in auditum alterius immittimus.

OBJICIT 5. Idem, quia non est explicabile quoniam sit subiectum proximum talium signorum: maximè enim est intellectus: quia locutio est operatio facultatis rationalis, similiter & auditio: jam autem intellectus, non videtur proportionatum subiectum talis qualitatis: quia illa non est operativa: quia non est species intelligibilis, nec habitus, nec aliud principium intellectus operationis: intellectus autem, solum est subiectum capax operationis suæ, vel qualitatum, quæ sunt illius principia.

RESPONDE TUR. Cum potentia Angelii sint indistinctæ ab ipsa potentia Angelii, recipiuntur hæc signa in substantiâ Angelii, licet pro- uha-

TH
zian
Tb
D.

Disputatio III.

75

et habentis denominationem intelligentis propter mox dicenda. Licet enim absolutè loquendo impositio humana non determinet sibi subiectum naturale, cui inhære debeat, consequenter & illa signa, si sunt signa ad placitum, nihilominus aliunde id depositum, ut scilicet instrumentum loquendi manifestans conceptum illius, sit penes principium cui manifestat, quæ qualitas seu signum licet non sit fortè immediata operativa intelleætionis, sufficit quòd operetur intermediate, in quantum determinat intellectum ad formandam speciem expressam illius objecti, quod manifestat. Adsolvendas alias objections

Not. 1. Signa illa esse transeuntia, ad eum modum, quo & nostra, dependere que sicut in actuali productione, ita & in suo conservari, ab efformatione. Cumque finis illorum sit, ut manifestent conceptum loquentis, quando hunc finem ponunt, non petunt jam ulterius durare.

Not. 2. Dupliciter illa signa posse formari. In primis ut faciat signum, quo dicat se hoc cogitare, & eo casu non videbitur conceptus loquentis in seipso: poteritque salvari quomodo posset unus alium fallere mentiendo producendo signum de asino, cum cogitat de bove. Sed quomodo æquivocabunt? producent signa ad placitum duplum significationem habentia. Immo posset dici etiam, posse dari signa naturaæ duplum significationem importantia, cur non enim hisque æquivocabitur? sicut potest idem esse, à diversis causis produci, cumque illis nec sit. Secundò potest formare signa, quibus dicat intuere meum conceptum, quem de hac re habeo in illo me ipso, & tunc videbitur conceptus loquentis, in seipso. Non debemus autem etiam priorem modum loquendi negare Angelis: quia nihil absurdum involvit, commodus est, ut malint se mentiri possint, & boni æquivocare. Si enim in illis metu ipsis semper videntur conceptus, nec mendacio, nec æquivocationis dabitur locus. Cumque illa signa immediate fiant in intellectu audientis, & in talia, ut non possint principiare sui notitiam, nisi in eo, in quo sunt, salvabitur ut alter Angelus, non tantum nesciat quid loquatur unus alteri, sed nec sciat, quod loquatur. Quare autem signa non nisi ei manifestent in quo producuntur. Ratio est: quia hoc ipso quod producuntur de potentia hujus Angelii, sunt non nisi bonum hujus Angelii, ad eum modum, quo calor producitur ex materia A. non est bonum nisi materia A. Sed quid fieri prodat Michael, quomodo cum illo loquatur Raphael, hoc fieri quidem potest, sed cum loquens Raphael, producit signa in Michael, cum illa non producuntur in Gabriele, nesciet quod loquatur Raphael, nec loquatur Gabriel, sed Michael manifestabit Gabrieli, quid audiverit à Raphael, utendo illis metu ipsis signis.

Not. 3. Qui diceret concreatas esse sine exceptione omnium rerum noscendarum species Angelis, admitteret concreatas species etiam illorum signorum; qui autem tribueret intellectui vim producendi species vel de novo acquirendi, diceret positis primum illis signis, tum primum fuisse species fabricatas. In qua ratione fabricatione, non est necesse imaginari fatigationem aliquam in Angelis securam, sicut nec sequitur in objectis, dum illas emanant, contingere potuit ut si sint signa ad placitum, plures etiam convenerint in iisdem condicendis signis, ita ut in aliquibus etiam quoad sensum, in aliquibus non nisi quoad materiale signi convenerint: hoc enim reperitur etiam in linguis nostris. Quamvis autem homines sint ita sagaces, ut investigare possint occultissimos quosque characteres, non poterit tamen unus Angelus investigare locutionem alius: quia nec signa ipsa videbit, quæ non nisi in intellectu audientis principiant auditionem, & investigatis etiam signis cum in illo à loquente hīc & nunc non producuntur, nec dicetur audire. Fortè etiam nisi accedente manifestatione, & depulsione juris secreti, non habet unus jus ad noscendam signa, quæ efformantur & educuntur, de potentia illius.

DIFFICULTAS II.

An per Productionem speciei, Directionemque voluntatis perficiatur Locutio Angelica?

SUarez c. 27. à n. 32. ita explicat Locutionem. Quod scilicet unus Angelus, non tantum permittat ut lui actus videantur, sed etiam illum excitat, ut audiat. Quæ excitatio per illum, fit, per productionem speciei impressæ. Hic modus cæteroqui communis, patitur hanc difficultatem. Quia non videtur salvare formalem rationem Locutionis: Si enim Deus creans species objectorum, ea intentione, ut illa sint manifesta Angelis, non dicitur illis tunc loqui; immo nec tunc loqueretur si infunderet sui speciem impressam spiritualem, cur ergo dicetur Angelus loqui ratione illius productæ speciei? Hinc

EPLICATUR 2. Locutio Angelica à Capreolo, Cajet. Arriaga cit. n. 25. Martinon cit. n. 37. Franc. Lug. d. 11. c. 4. Raynaudo dist. 4. q. 1. a. 7. à n. 137. & post illos ab Esperza q. 21. Qui docent Locutionem perfici non alio, nisi quia Angelus vult manifestare actum suum, ita ut accedente ordinatione voluntatis, quæ removet sigillum secreti ab illo actu, hoc ipso hic quidem loquens, ille vero audiens reddatur: & sicut ob defectum hujus voluntatis, actiones interhæ clauduntur sigillo secreti, estque de illis ut ita dicam silentium; ita posita ordinatione voluntatis removetur illud sigillum, quo remoto, manifestatur

g 2 cogit

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

Tractatus I.

76

cogitatio; manifestatioque illius activa, vocatur locutio, manifestatio autem passiva, vocatur auditio: quæ ipsa ordinatio ut simpliciter ordinatio est, non est locutio, sicut & in nobis ordinatio, quæ ordinamus nos locuturos amico, non est locutio, sed erit; tamen in quantum est sequens hanc ordinationem manifestatio actualis conceptus, illa est formaliter locutio. Unde possemus hic condistinguere duplē volitionem; quandam antecedentem stantem in hoc imperio; volo manifestur; & aliam; nolo hoc tibi esse occultum, vel: volo hoc tibi esse manifestum; in hacque posteriori, stabit locutio.

DICENDUM est. *Predicto etiam modo, posse perfici locutionem Angelicam.*

PROBATUS Argumento negativo. Quia scilicet nihil obest, quo minus etiam ita loquantur. Sed in oppositum

OBJICIT 1. Vasquez, difficile est quomodo sola voluntate loquentis Angeli, secretum voluntatis seu intellectus, quod antea omnino ignotum erat, alteri Angelo, nulla facta in ipso mutatione, nec aliqua re in ipso loquente, aut audiente producta, fiat manifestum. Nam res aliqua in se omnino non mutata, eodem modo comparatur cum intellectu nunc & antea. Mirabile namque est, si propter respectum aliquem extrinsecum, quem à voluntate acciperet, fieret intelligibilis. Respicit hoc argumentum illud principium; Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficiēti mutatione.

RESPONDEAT Arriaga. Mutationem tunc esse ratione speciei, de actu productæ, non quidem ab ipso actu, ut voluit Suarez, sed ab ipso Deo. Sed hoc est salvare locutionem per speciem potius, quam per directionem voluntatis. Mart. & Rayn. admittunt tunc fieri motum vel impulsum spirituale, ut ita excitetur ad audiendum: sed hic ipse motus & impulsus spiritualis indiget magna explicatione, & fortè difficultior quam sit ipsa locutio Angelica. *Hinc aliter*

RESPONDEAT. Quod posita ordinatione voluntatis, quæ dirigitur ille actus ad notitiam alterius, removeturque sigillum secreti, hoc ipso species præexistens (si fortè simul tunc illa non producitur) determinatur extrinsece, vel potius completur ut repræsentet actum illum, qui noscendus ordinatur, ut præsentem. Et licet illa directione sit extrinseca intellectui & speciei audientis, nihilominus potest determinare illam speciem, ad eum modum, quo licet futuritio re sit extrinseca Deo, nihilominus determinat Divinum intellectum, ut objectum illum noscat, approximatio pax ejusque debita dispositio, est extrinseca causæ, & tamen determinat causam necessariam ad agendum. Terminus item est extrinsecus fundamento, quod determinat ad referri. Et licet in illis actibus ita manifestatis nulla fiat mutatio in entitate, fit

tamen in primis mutatio moralis; nam antea claudebantur sub moralis dominii signaculo cretoque; nunc autem removetur illud sigillum, redditurque proximè noscibile, cum antea fuerit nonnisi remotè noscibile. Deinde fit mutatio in circumstantia: quia ante directionem voluntatis ille actus dicebat, non positionem voluntatis de manifestando actus; quæ circumstantia auferuntur, positione actus voluntatis, de manifestando. Quando autem S. Th. requirit novam virtutem quandam intelligibilem, per quam excitetur audiens, intelligendus, non de nova aliqua entitate vel specie: sed de nova determinatione, completione, facta ratione variatæ circumstantiæ; ita ut Angelus à non esse loquentis, ad esse loquentis, transeat per suum actum voluntatis, auferentem non positionem voluntatis, de manifestatione.

INSTANT 1. Vasquez. Si illa voluntas dirigen secretum cordis nihil variat, quomodo quod antea non pertinebat, jam deinceps pertinet ad alium Angelum.

RESPONDEAT. Negando tunc non variari circumstantiam objectum explicatam.

INSTANT Idem. Si sufficit directione voluntatis, ergo sequitur actum amoris quo Angelus A. versatur circa Angelum B. esse illi etiam notum. Nam non minus est de numero eorum qui pertinent ad illum, ac post directionem voluntatis, pertinet ipsum secretum cordis.

RESPONDEAT. Pertinentiam amoris ad Angelum, esse pertinentiam tanquam ad objectum & terminum, sed non esse tanquam manifestabilem, ad eum cui manifestatur. Estque ille amor adhuc secretus, quia circumstantiatur non positione voluntatis ad manifestandum.

INSTANT 3. Locutio per Patres, est actus intellectus.

RESPONDEAT. Locutionem esse duplē. Primò quæ est expressio objecti, & hæc semper est actus intellectus, & alia est locutio, quæ est manifestatio activa seu directione, ut alius habeat speciem expressam objecti, & sic non est proximè actus intellectus, dependet tamen ab eo remotè: sicut dependet etiam nostra locutio exteræ.

OBJICIT 2. Suar. c. 27. n. 20. Immerito supponitur actus cordis occultari Angelo, per solum velamen voluntatis: quia hoc est ex natura rei: quod ipsum probat; Quia deberet illud objectum, esse actum intelligibile de se, habetur illius species, cum lumine sufficienti, ad cognoscendum illum actum, si non impediatur. Ergo non potest intelligi, quod per solum voluntatem alterius impediatur notitia illius objecti: talis enim voluntas nec objectum immutat, nec potentiam alterius ligat, nec aliquid extra se operatur, quomodo ergo potest occultare objectum?

RESPON-

R
TH
zian
Tb
D.

R E S P O N D E T U R. Conformiter ad dicta supradicta quod de facto defendi possit, non dari species concreatas talium actuum, sed illas tum primum ponit. Sed etiam posito, quod concrentur species secretorum, posset adhuc defendi quomodo sola voluntas illos actus constitutat in ratione secretorum: quia de facto & Deus tanquam Auctor naturae ordinat, & bonum creatura intellectus id depositum, ut actus illius in ordine ad noscitur ab alio, sint dependentes: Ita ut mutetur illud objectum ratione circumstantiae, non posita voluntatis de manifestando: quamvis illa voluntas non reddat objectum quoad entitatem, magis intelligibile, reddit tamen proximius intelligibile, auferendo circumstantiam dictam, tanquam invenientem secretum. Dupliciter autem potest se habere voluntas ad inducendum secretum. Primum praedictum per actum positivum voluntatis quo dicat: Nolo hoc ab aliis sciri. Secundum potest induci negativè h. e. per non positionem actus voluntatis de manifestando. Uterque hic actus est sufficiens ad inductionem sigilli: Sed ille prior non est necessarius: non sunt enim multiplicanda tamen sine necessitate: nulla autem necessitas illius positivae voluntatis, ad inductionem secretae: ponemusque tardiosam repetitionem in Angelo, nolo hoc noscere, nolo hoc noscere. Effet, quid in fraudem Angeli: quia si alius attento excederet illi facere illum actum, hoc ipso maneret ab aliis cognitus.

I N S T A T Suarez. Si secretum stat in occultatione per solam voluntatem, posset unus Angelus alteri occultare suam substantiam & se facere illi in visibilem.

R E S P O N D E T U R. Complevit occultatio super voluntatem, sed non praesuppositivè: supponit enim aliunde materiam talem, quæ possit occultari: Non potest autem occultari ipsa substantia; quia non potest esse bonum naturae rationalis non noscere suam existentiam, & cum ipsa suexistenter exeat ut ita dicam, in theatrum naturae, est extra jam dispositionem, ut possit noscere vel non noscere. Nec depositum hoc universum rationale, ne suæ substantiæ noscantur, deponit autem, ne noscantur actus.

Quando autem reddit Suar. ad illud principium: quia sine excitatione non est intelligibile quomodo alius Angelus ad audiendum inducatur: ad hoc jam responsum est. Sufficere solam extrinsecam excitationem, avulsi nonque sigillab actum, & sicut cum objectum habet existentiam, determinat, vel potius compleat speciem ut possit in notitia exire sine ulla excitatione extrinseca, ita & in praesenti.

O B J E C T U R 3. Silocutio mentalis posset esse actus voluntatis, non bene colligeremus secundam personam accipere ex vi processionis intellectu rationem Patris, ilque ex eo quod procedatur ex verbo per dictiorem.

R E S P O N D E T U R. Tunc non nisi locutionem perfici volitione, quando ipsum objectum manifestandum, subditur dominio ipsius loquenter, liberæque ejus dispositioni. Et quando ad maximum est in potestate unius, dirigere illam notitiam ad alium. Jam autem ne Pater loquatur Filio, ne illi communicet naturam, quæ intellectio est, non subest id potestati Patris: nam ex necessitate, inclinatione, determinatione, quæ naturæ, sequitur illa fecunditas in Divinis, quæ primum exercetur locutione.

Quomodo in hac sententia unus possit mentiri alteri, explicatum ubi de locutione per signa. Poterit autem simul pluribus vel unius loqui: quia poterit ad plures vel ad unum velle dirigere suum conceptum. Jam autem tam loquens in loquendo, quam audiens servabunt suam libertatem: Prior, quia poterit velle vel nolle dirigere suum conceptum. Posterior autem: quia poterit nolle uti & nolle applicare mentem ad penitus noscendum, alioque transferre cogitationem.

Sed potestne audiens omnino ignorare, id, de quo sibi fit locutio?

Multi censent non posse: quia habet omnia requisita ad agendum. Commodius dicetur quod sicut objecta sensibilia, ita & spiritualia habent vim occurrendi intellectui, pro occursum posito, non potest non generari aliqua saltem confusa notitia objecti: quia ad hanc confusam notitiam habet omnia requisita. Sed potest nolle scrutari penitus, alio transferendo mentem. Unde occursum illo objecti posito Deus tanquam Auctor naturæ obligatur ad dandum concursum, ut saltem confusa attendat ad id quod alius illi loquitur, cuius oblatione concursus fundatur in exigentia, quæ exigitur notitia à potentia necessaria, posita cum suis præ requisitis, & quæ exigitur bonum locutionis, à natura rationali.

DIFFICULTAS III.

Proponitur alius modus Locutionis Angelicæ.

P R A E M I T T O I. *Nomine locutionis communiter venire, manifestationem mentis alteri.* Dixi potius mentis quam conceptus. Quia cum locutio possit fieri non solum circa manifestandos actus intellectus, sed etiam circa actus voluntatis, commodius in rigore loquendo usurpat hoc nomen mentis quam conceptus. Quia ly conceptus magis est nomen restrictum & appropriatum actibus intellectus: quia intellectus propriè concipit gignitque intentionaliter, ly autem Mens in communi etiam phrasit supponere potest pro voluntatis actu. Ut cum dico accidit hoc ad mentem meam, hoc est secundum appetitum. Item Mens mea est hoc vel illud dare. Ubilis mens supponit pro volo.

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z.
VI

PRÆMITTO 2. Manifestationem hanc mentis alteri Angelicam, utpote nobis ignoram, debere explicari per notiorum nobis locutionem nostram. Et quidem notior est nobis locutio externa nostra, quia sub sensum cadens; sed nota nobis est locutio nostra interna, quam etiam in nobis experimur.

Quod ipsum, sic explicatur, potentia humanae, in particulari intellectus non solum hoc habet, quod possit elicere actus specie distinctos qualis est prima, secunda, tertia operatio, itemque actus specie distinctorum objectorum noscitorum; sed etiam habent modum versandi alium & alium; & quidem non solum eum, qui stet in hoc, quod est clarius vel obscurius idem penetrare, sed etiam in modo, suo actus formandi; & sic alio modo experimur nos habere cum consentimus, aliter cum dissentimus, &c. Sic etiam potest haberi modus formandi aliter & aliter verbum mentis & locutionem internam. Porro aliter verbum mentis nobis & per ordinem ad nos formamus, & aliter per ordinem ad alios: cum enim aliquis sibi loquitur, sibi format manifestationem & representationem objecti, illa in hoc stabit solo præcise, ut prædicata quæ objectum in re continet, transferat in se intentionaliter. Si autem mente loquatur alteri, non format semper sibi hunc conceptum vellem hanc meam mentem v. g. Petrum noscere, sed format directè ipsam locutionem internam, talia formando verba mentis, quæ imbibunt expressionem ad alium, suoque ordine, ad alium vergunt. Ita ut talis modus sit internus ipsius illius cogitationis & actionis intentionalis, qui faciat hoc intentionaliter, experimatque æquivalenter, quod exprimunt formaliter illa verba extrinseca: Hoc tibi dico. Clarius hujus explicatio petitur magis ex ipsa experientia internæ locutionis, quæ nos præcipue irati, vel patentes loqui, colloquimur cum aliis internè; ita ut videatur illa locutio præter expressionem objecti, dicere ordinem manifestationis objecti non sibi sed alteri, respondensq; ut dixi his verbis, hoc tibi dico: hoc tibi manifesto &c. Erit ergo constitutivum illius locutionis, ipsa conditione verbi mentis, talem ordinem dicens.

PRÆMITTO 3. Locutionem internam cum aliis, duplice ordinem dicere ad illos alios. Primus ordo necens ipsum verbum mentis cum alio, tanquam cum objecto: & hic ordo non est constitutivus locutionis: nam reperitur in omnibus nostro actu intellectus, cum tamen non omnis actus intellectus sit locutio. Secundus ordo est, qui necnit manifestationem cum alio per titulum ordinis, ut percipiatur objectum, perque conditionem verbi mentis, talem ordinem dicentis. His premissis

DICENDUM est. Loqui Angelos predicto modo, ita ut illa locutio sit non aliud, quam intellectio

Angelica, que ponit intellectualem manifestacionem conceptus alteri, eo verbo, quod de se dicat ordinem ad aliis notitiam, respondetque huic vel simili verbo externo: hoc tibi dico. Videtur hæc sententia in hoc saltem doceri à Vasquez d. 211. c. II. Quia ille locutionem ponit etiam esse intellectualem, licet hoc longè aliter explicet.

PROBATUS 1. Auctoritate Patrum quos adfert cit. Vasq.

Theophilactus explicans illud Pauli si linguis Angelorum loquar, inquit, siquidem potentia quædam intelligendi, quæ in vicem dicunt, communica sensa, Angelorum est lingua.

Theodoreetus in eundem locum, Angelorum autem linguas, dicit, non que sensu, sed que intelligentia percipiuntur per quas & universorum Deum laudant & inter se afferunt.

Beda l. 2. in Job c. 7. explicans illa verba, si subito apparuerit aurora. Quod volunt, inquit, subito enuntiant, enuntiatio autem, intellectio quædam est.

Sed afferri insuper possunt Auctoritates S. Thom. qui Locutionem de linea intellectuonis esse dicit, & non requirit aliud excitativum intrinsecum audienti.

In primis q. 107. a. 2. in corpore; Quamvis meminerit ordinatio conceptus, quæ fiat per voluntatem, loquitur tamen de voluntate, quæ antecedenter movente intellectum, ut talis conceptum formet. Ad tertium enim, inquit, sicut ergo per signum sensibile excitatur sensus; ita per aliquam virtutem intelligibilem potest excitari mens Angeli ad attendendum, quæ virtus intelligibilis est formalis locutio. Ex quo

Inferes. Cum locutio sit virtus intelligibilis, hoc ipso erit partus intellectus.

Erit secundum Dist. 11. in secunda p. textus q. 1. art. 3. ad 4. dicit, quod quando unus Angelus vult alteri loqui, fit signum, inquit, expressum interioris conceptus & talis expressio vocatur locutio; non quidem vocalis, sed intellectualibus signis expressa.

Quod autem non sit necessarium illum excitativum intrinsecum audienti colligitur ex q. 9. de verit. art. 5. ad 2. Angelus loquens, inquit, nihil facit in Angelo cui loquitur, sed fit aliquid in Angelo ipso loquente, & hoc ab alio cognoscitur. L. 2. ad Anibalidum dist. 10. q. unica a. 4. ad 3. Quando aliquis Angelus ad alium convertit, ut eum alloquatur, ipsa conversio ab alio Angelo cognoscitur, tanquam ad se pertinens, nec est ibi aliqua excitatio necessaria.

PROBATUS 2. Posito verbo illo ita formatu, sufficienter est illud verbum quantum de se manifestativum mentis, ergo sufficienter per illud perficitur locutio; cum locutio sit manifestatio mentis alteri. Ant. probatur; Tum quia directio voluntatis est sufficiens manifestatio propter ordinem ad audientem, hexumque cum illo, ergo cum etiam hic ordo, nexusque reperia-

reperiatur in tali verbo; tale verbum erit suffi-
cienter manifestativum. Tum quia, si illud
verbum, non esset de se sufficienter manifesta-
tivum mentis, & diceret ordinem essentiale,
nexumque ad manifestandum alteri & non di-
ceret: diceret quidem ut supponitur ex expli-
catione sententiae: non diceret autem, quia non
esset sufficienter manifestativum: Quomodo
enim essentiale aliquid est ad manifestan-
dum, si non est sufficiens manifestare? Tum
quia verbum in sua specifica conditione non di-
redum ad alium, est ipsis noscenti sufficienter
representativum; Ergo & verbum in sua spe-
cifica conditione dicens nexum ad mani-
festandum alteri, erit eidem sufficienter mani-
festativum.

PROBATUR 3. Quia in primis haec Explica-
tio est conformis ad locutiones nobis per expe-
rientiam notas. Et ex alia parte salvat omnia,
quoniam in hac materia difficultatem habent: Sal-
vat enim in primis quomodo possit uni loqui,
quoniam loquatur alteri: Quia scilicet dicit nexus illius
verbum non nisi cum hoc, idque ex condi-
tione talis sua formationis. Et sicut haec ordi-
natio voluntatis ad hunc, facit ut non nisi hic
loqueat: Ita & nexus verbi illius cum hoc, faciet
ut non nisi hic noscat, supposito pro utraque par-
te iure secreti, alias explicato.

Deinde salvat, quomodo non omnes nostrae
intelleciones sint locutio: Nam non omnes di-
cunt istum ordinem. Ostendit item, quid de-
tovo tunc ponatur: nempe ipsa intellectio, ha-
bentalem ordinem, sua conditioni innexum.

Ostendit insuper, quomodo unus Angelus
alteri mentiri, eique & quivocare possit: Quia
potest habere cogitationes tales directas ad al-
ium, quales nos habemus, dum dirigimur ut &
quovocemus.

Denique per hanc sententiam conciliantur
alii. Nam cum sententia Vasquez coincidit
ponendo locutionem esse intellecti. Con-
cordabit cum sententia Arriaga requirendo ap-
plicationem intellectus ad formandum tale ver-
bum, sicutque ex imperio voluntatis. Nihilomi-
nis non in sola volitione statuimus locutio-
nem: quia experimur, nos, falso interdum
interius, alii loqui, sine ulla ordinatione volun-
tatis quoniam. Nechanc locutionem statuimus
in cognitione reflexa; quia experimur nos in
terie loquialteri, non reflectendo nos, quod
cogitemus, taliter illi loquendum esse, sed pro-
cedendo ad directam formationem, jam descri-
pverbi mentis.

OBJICITUR 1. De hoc ipso queritur, quo-
modo illa ipsa manifestatio perficiatur?

RESPONDETUR. Elicitivè perfici illam ab
intellectu, formaliter autem stabit prædicatis,
que explicemus.

OBJICITUR 2. Ex dictis deberent esse mul-
tiatus nostrum manifesti; imo & angelici; quo-

rum tamen occultatio, esset bonum naturæ in-
tellectualis. Ut si ex primo motu indignabu-
ndè unus loquatur alteri.

RESPONDETUR. Rerorquendo argumen-
tum, & inquirendo quid sit futurum, si aliquis
subitaneo motu, velit alteri manifestare suum
conceptum? Si dicas hoc ipso exire illos ex ju-
re secreti, subdique iuribus communibus no-
scendi, idem & nos dicemus. Quod si dicas,
quod locutio debeat esse communicatio libera
& voluntaria propriæ mentis, utpote bonum
appropriatissimum, liberè operanti, naturæ ra-
tionali, cumque haec libertas non sit in subita-
neis motibus; hinc sequi, quod nec illis perfici-
ciatur locutio: Idem in præsenti nos dicemus,
quod bonum locutionis sit bonum advertentis
naturæ rationalis appropriatum, quæ adver-
tentia non salvatur in subitanea illa verbi for-
matione.

OBJICITUR 3. Haec sententia supponit lo-
cutionem unius Angeli ad alium consistere in
actu aliquo immanente loquenti, quæ in audi-
entem non transeat, quod non potest dici:
Quomodo enim ad audiendum determina-
retur?

RESPONDETUR. Sicur ipsum objectum
præsens, compleat speciem Angeli, ut in illius ob-
jecti notitiam prodeat, nihil agendo vel in spe-
ciem, vel in intellectum Angeli: Ita idem fieri
poterit in præsenti; sufficietque sola immuta-
tio intellectus Angeli audientis, stans in actua-
li perceptione ejus objecti, quod illi manife-
statur.

QUÆSTIO III.

*De Actione Angeli, quæ est illu-
minatio.*

Species locutionis est Illuminatio: Omnis
enim illuminatio est locutio, quamvis non
omnis locutio, sit illuminatio: Nam inferiores
Angeli loquuntur etiam superioribus, non ta-
men illos illuminant. Tota difficultas in præ-
senti est quid sit illuminatio: Nam ex hac ex-
plicatione pendet, quinam Angeli, & in qua
materia illuminent? In quibus duobus tota haec
materia vertitur. Neque enim jam disputatur,
An de facto detur Illuminatio: Supponitur eni-
am ab omnibus contra Durañdum eam dari,
propter auctoritatem Dionys. de Cœl. Hier. L.
cit. c. 14. *Hac lex à Deo sancta est, inquit, ut in u-
naquaque Hierarchia & primi sint, & mediis, & po-
strem ordines; inferiorumque superiores Doctores
sint, eisque quasi digito, viam monstrant.* Similia
habet Damasc. Lib. 2. de Fide orthod. c. 3. Bern.
L. 5. de Confid. c. 4. Et alii apud Joān. à S. Tho-
ma disp. 25. a. 2. & ante illum apud Suarez
L. 6. c. ii.

EXPLICANT 1. aliqui. Quod Illuminatio
sit locutio angelica habens has conditiones.

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z:
VI

Prima quod sit de contingentibus: Nam in necessariis censentur omnes esse illuminati. Secunda quod sit de re certa, siquidem illuminatio perficit intellectum, intellectus autem non perficitur nisi certa cognitione. Tertia ut sit supernaturalis. Quarta ut sit accommodando se in inferiori, per divisionem objecti. *Hec explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia etiam circa entia necessaria, non de omnibus sunt omnes aequaliter illuminati: Nam v.g. altior potest noscere plura ex possibilibus, cur ergo data saltem rariori occasione, non poterit de illis illuminare inferiorem? Tum quia cur veritatem, quae circa Deum versatur quasi in attestatione, non posset percipere inferior Angelus, credens attestanti superiori Angelo, quod hoc noscat, & tamen haec illuminatio, foret circa necessaria; quid enim Deo magis necessarium? Tum quia Angelus superior subtilius & penitus penetrat predicata inferioris, sicut & ipse Deus idem objectum penitus noscit, cur ergo non poterit inferiori communicare illam notitiam?

Neque valet si dicas, circa haec non dari illuminationem; quia jam inferiores Angeli constituerent pares notitia superioribus; non inquam valet, quia probat in nulla re inferiores illuminari; quia illuminatione redderentur pares in notitia. Quod si adhuc recurras ad id, quod in modo noscendi non essent adhuc pares, & quod non de omnibus illuminentur, & quod non nisi in auctoritate attestantis attingant, id etiam in praesenti dici poterit. Ethae sunt, quae probant notitiam illam illuminativam posse versari circa necessaria.

Quod attinet ad secundam conditionem in contra est ratio. Cur enim aliquis Angelus superior, circa rem aliquam obscuram, probabilitate discurrens, non poterit illum suum discursum inferiori Angelo communicare? Quae communicatio vere erit illuminatio; quia etiam non a Magistris illuminamur, cum in re difficulte, probabiles illorum discursus audimus. Falsum item est perfici intellectum non nisi certissima cognitione; alias non nisi visione beata perficeretur, haec enim sola est certissima cum evidenti notitia. Quod si potest perfici intellectus etiam notitia certa, poterit etiam bene perfici, etiam probabili. Cujus anterior haec est ratio. Quia cum non nisi solus error sit defectus intellectus, omne quod error non est, defectus non est: Nulla autem probabilitas est error, immo interdum probabilis notitia magis afficit, quam certus discursus: Sicut probabilis explicatio hujus ipsius illuminationis magis afficit, quam certus discursus rustici, maculandas esse rotas, in luto.

Quoad tertiam conditionem Ratio in contra. Quia illuminatio potest perfici etiam circa objectum naturale: Cur non enim? Idq; docuit

S. Thomas q. 106. a. 1. ad 2. ubi dicitur. Quod superior illuminando, non tradat quidem inferiori lumen naturale, convertat tamen illud manifestando ei veritatem, de his, quae pertinent ad statum naturae. Noster intellectus perficitur demonstratione de natura quantitatis & compositione, & tamen haec demonstratio est naturalis. Cur non ergo idem dicemus de Angelis?

Quod ad ultimam conditionem attinet, illa universaliter si ut sonat accipiatur falsa est; quia cur circa objectum etiam intentionaliter indiscibilis, non posset unus illuminare alium? Deinde si superior Angelus noverit in Deo veritatem contingentem, de peccato Petri cras implendam, nunquidne prius dividendo deberet illi manifestare notitiam peccati, subinde Petri peccati, ac demum non nisi peccati cras futuri.

EXPLICAT 2. Aliquis fundamento desumpto ex S. Thomas q. 56. a. 1. in Corp. supponit que quod illuminatio sit locutio angelica ordinata ad dirigendum illuminatum, in ordine ad suum ministerium, recte & juxta veritatis primae lucem exercendum, vel ad habendum se debite circa Deum, per amorem.

Quod ipsum sic explicabat. Lumen secundum quod ad intellectum spectat, nihil aliud est, quam quaedam manifestatio veritatis, & per hoc unus Angelus alterum illuminat; quia illi veritatem manifestat, hocq; ipsum facit, quia & fortificat virtutem illius intellectivam, & veritatem, quam ille universaliter percipit, ita distinguit ut ab inferiori capi possit, quamvis hoc non ad omnem illuminationem requiratur. Et certe cum ad intelligendum duo concurrent, intellectus & species impressa, secundum haec duo Angelus superior inferiori veritatem sibi notam manifestare potest, nimirum & potentiam illius intellectivam confortando, & veritatem proponendam dividendo. Hec ipsa autem confortatio nihil aliud est, quam conversio unius Angeli ad alium, quod enim in corporibus facit ordo localis propinquitatis, hoc facit in spiritualibus, ordo conversionis. Quemadmodum igitur virtus imperfectioris corporis, confortatur ex situali propinquitate perfectioris corporis, ut minus calidum, crescit in calore, ex praesentia magis calidi, ita & virtus intellectiva. Rursus, quoniam conversio corporalis unius ad alterum, est veluti quidam accessus unius ad alterum, ut conversio facie ad amicum, et accessus ad amicum; ita & conversio Angeli, est quidam accessus. Quoniam vero spiritus non habent necesse ad se accedere, vel recedere situatim, sed solum moraliter, & affectibus: unde & Ecclesia conversionem peccatoris, quae est quidam accessus ad Deum, explicat per affectum peccatoris: Hinc sit utile accessus Angelis, adeoque & conversio, sit quidam affectus Angelis ad Angelum & libera ordinatio rei materialis.

manifesta in Angelo directa ad notitiam alterius Angelii. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non apparatur, cur illuminatio haberi non possit, etiam in ordine ad alias veritates, & non tantum ut fungatur recte suo ministerio, vel ut se habeat debite in ordine ad amandum Deum. Tum quia multi sunt Angelii, qui non funguntur ullo ministerio, quomodo ergo illi illuminantur? Ino probabilius est in ordine ad ministerium illuminationem immediate proficiunt a Deo: quid enim spectat ad alterum, cui non est illa delegata cura, attendere illi ministerio? Tum quia, non appetat qui affectus unius Angelii alium, sit confortatio ejusdem.

Insistendo nihilominus doctrinæ S. Thomæ, cœtiā insitit p̄dicit̄ explicatio, ut difficultate explanetur.

PRÆMITTO 1. *Lumen secundum quod ad illuminationem pertinet, nihil est aliud quam quedam manifestatio veritatis*, secundum illud ad Eph. 5. Omne quod manifestatur, lumen est: Quia vero manifestatio veritatis potest sumi & pro formali manifestatio seu manifestatio ut quo, & manifestatio quæ est per modum principiū seu manifestatio ut quod; ideo & lumen aliud est, quod est ipsam̄ intellectus, qui appellatur lumen a Deo signatum, & ipsam̄ intellectio.

PRÆMITTO 2. *Quia tota veritas desumitur proxime à participatione veritatis per essentiam quia est Deus, ita ex illa etiam desumitur tota vis illuminandi*: Jam vero veritas illa per essentiam quamvis ab omnibus Beatis prout est principium veritatum excedentium, & non excedentium videatur, nihilominus ut loquitur S. Thomas, rationes divinorum operum, quæ in Deo cognoscuntur sicut in causa, omnes quidem

Deus in seipso cognoscit, quia seipsum comprehendit, alli tamen videntes, tanto unusquisque in Deo plures rationes cognoscit, quanto cum perfectius videt. Quia vero superior Angelus non supponitur, & docet S. Thom. citatus, plura in Deo rationibus divinorum operum cognoscit, quam inferior; sit ut habeat radicem, tamen illuminandi, & quasi ex possessione fui intellectus illuminati, decidendi particulas lumen, in intellectum inferioris, sive secundum quod attingit Deum prout est principium excedentium & supernaturalem veritatum, sive non excedentium. Nam de utrisque rationibus plus est illuminatus, à lumine, quod est Deus, perfectioque major naturæ, requirit maiorem participationem Dei veritatis per essentiam, etiam in ordine naturali. Per quod non distinguimus quidem Angelos ratione objectorum, quasi non essent sibi pares in objectis naturalibus nesciendi, sed distinguimus in modo perfectiore nesciendi. Et sicut eandem veritatem nesciendō doctus & minus doctus, doctus

percipiet idem penitus: Ita idem contingere potest in Angelis, ut ita modo essendi perfectio specifico, proportionetur modus etiam cognoscendi specificus.

PRÆMITTO 3. *Quis modus sit supposita illa notitia perficiende illuminationis?* Cū illuminatio sit species locutionis, & locutio ut dictum supra, species intellec̄tionis; sicut perficitur intellectio, ita perficietur & illuminatio; quia vero ad intellec̄tionem concurrit ipsa potentia intellec̄tiva, & similitudo objecti quæ est species impressa, sit ut Angelus illuminans duobus commodare & subvenire debeat illuminato.

PRÆMITTO 4. *Quod attinet ad intellectum illuminati, illi non potest subveniri tradendo illi lumen intellectus, seu ut loquitur S. Thomas ad secundum, tradendo ei lumen naturale, cū ille intellectus, sit identificatus ipsi substantia Angelii, quam unus alteri non confert; quia eum non creat: Si autem intellectus est distinctus realiter, emanatur nonnisi à substantia Angelii, non ergo potest subvenire illuminato, tradendo ei lumen naturale, sed tamen ei commodaetur & subvenitur, confortando lumen naturale ipsius. Jam autem ipsa confortatio ex S. Thoma ibid. sit per conversionem unius Angelii ad alium; ipsa autem conversio conformiter addita, est ordo manifestandi, sive fiat per signa sive per directionem voluntatis &c.* Quia manifestatio posita confortatur lumen naturale illuminati; quia scilicet communicatur ei veritas, saltem eo modo percepita, ad quem modum attingendi, se solo non pertinet illuminatus: Sicut enim in materialibus, illud dicitur confortari, quod evadit tale, ut possit aliquid ex illo addito, quod ante non potuisset; ita sit & in præsenti.

PRÆMITTO 5. *Quod attinet ad similitudinem objecti, quæ est species impressa, hec etiam illuminans, subvenit illuminato duplice ex capite: In primis quia principiat illam ipsam conversionem, seu intellectualem manifestacionem, siue qua tanquam ratione illuminandi ut quo, non fuit. Et ipse illuminatus. Subvenit secundum ex hoc, quia veritatem quam universaliter concipit illuminans, quodammodo distinguit, inquit S. Thom. ut ab inferiore capi possit. Quod ipsum sic explicatur.*

Species Angelii quod superiores eò universaliores habent, quibus duplicitate utuntur, ad quando scilicet unam cognitionem toti latitudini illorum objectorum, ad quæ se extendit illa species, & eomodo non subvenit illuminato, qui ad tot objecta simul non se extendit. Secundum potest concurrere ita illa species, ut concurredit secundum vim repræsentandi inadæquatam, siveque commodant illuminato distinguendo per pauciora: Sicut etiam apud nos, inquit S. Thom. Doctores quod in summa capiunt,

P.
MŁODOWSKI
Act. Z.
VI

multipliciter distinguunt providentes capaci-
tati aliorum. *His premissis*

EXPLICATUR. Illuminatio, quod sit locu-
tio seu manifestatio ab Angelo superiori profe-
cta, ut dixi Præmisso primo: de re noscibili seu
objeto naturali, aut supernaturali, ad cuius no-
titiam inferior se solo non pertigisset, ut dixi
Præmisso secundo. Perficitur autem hæc illu-
minatio aetiva, per eadem principia, per quæ &
intellectio, ut dixi Præmisso tertio, scil. quando
intellectus superioris confortat intellectum in-
ferioris, confortatione stante in communica-
tione notitiae, quæ notitia non conveniret illi,
ut dixi Præmisso quarto. Insuper etiam confe-
rente ad hoc specie, in quantum format noti-
tiam, quæ sit apta illuminandi capacitat, ut di-
xi Præmisso quinto. Ad quam illuminationem
aetivam sequitur illuminatio passiva: & conce-
ptio illius conceptus ab illuminante directi:
Neque tamen erit illuminatio hæc aliquid su-
pernaturale; quia non proficietur a princi-
pio, quod sit supra exigentiam naturæ.

QUÆSTIO IV.

*De Actione angelica, quæ est
Motus.*

Multa hæc supponenda sunt ex Philoso-
phia, ut quid loco motiva angelica? quid
motus? quid ubi? Hæc enim omnia sunt juris
Philosophici. Ea quæ magis Theologica sunt,
scholasticeque verificantur, perstringemus.

PRÆMITTO 1. *Quod Angelo competat esse in
loco.* Ratio, quia Scriptura tribuit illis locum
assistentiae in celo, progressus ex uno loco in a-
lium, &c. quæ omnia nihil vetat simpliciter &
ut sonant accipi; fundaturque hoc in eo, quia
cum non sint immensi, hoc ipso non sunt deter-
minati ad implendum spatium, atque ab illo ca-
piuntur. Quod innuit Ambros. L. i. de Spiritu.
S. c. 10. *Seraphim de loco ad locum transit, non e-
nim complet omnia.* Esse autem Angelos non nisi
definitivæ in loco. Ratio est, quia cum sit spiri-
tualis, partes non habet partibus loci commen-
surabiles, & tamen est in loco: hoc autem est
esse in loco, non nisi definitivæ. Unde ulterius
sequitur formalitatem effendi circumscriptivæ
in loco, non desumi, exinde, quod divisibile spa-
tium occupet: De facto enim in Eucharistia di-
visibile spatium occupat Christus correspondens
scil. hostia, & tamen illuc, est non nisi definitivæ.

PRÆMITTO 2. *Quod Angelus non tantum in-
divisibilem locabilitatem habeat, sed etiam divisi-
bilem.* Hæc divisibilis locabilitas in hoc stat,
quod detur in Angelis virtualis extensio ad lo-
cum, & æquivalentia ad quantitatem, in quan-
tum illa dicit extensionem localem. Quod
ipsum sic explicari potest.

Materialia & corporalia quamvis sint poste-

riora ordine & dignitate præ spiritualibus; ni-
hilominus habent suas perfectiones quæ suo
modo reperiantur etiam in spiritualibus, seclusa
ratione corporis; & ita materialia composita,
percipiunt sua objecta; quæ perceptio objecti,
non est etiam indigna, immo necessaria substan-
tiis spiritualibus: sed quia illa perceptio sensibili-
tatem importat, & sensibilitas corporeitatem,
objecta illa Spiritus nec corporaliter, nec sensibili-
tatem percipiunt, quia ipsi Spiritus nec sensitivi-
sunt nec corporei, sed faciunt id modo spirituali,
quod faciunt modo corporali materiales sub-
stantia. Porro inter perfectiones quas habent
corpora, est etiam extensio localis ut docet sensus,
quæ perfectio non est etiam indigna spiritibus,
modo secernantur prædicta corporeitatem im-
bidentia. Et ita perfectissimum spiri-
tuale Deus, omnem locum divisibilem occu-
pat, quæ occupatio loci divisibilis, etiam in
Deo, arguit extensionem virtualē: Nam si
Deus ita esset inextensibilis ut punctum, sicut
punctum non potest extensum spatium occu-
pare, sic nec Deus posset. Sed quia extensio
habet aliqua prædicta imbibentia corpus, quæ
Deo, nullique enti spirituali convenire possunt,
sit ut illi conveniat extensio, seclusis prædictis
corporeitatem imbibentibus; quale prædicatum,
talem imperfectionem imbibens, est parti-
bus suis, vel actu vel potentia, (ut Christus in
Eucharistia) posse respondere partibus loci.
Hoc secluso, obtinet Deus non nisi solam occu-
pationem spatii divisibilis, idemque habent alia
substantia spirituales. Et licet impossibile sit,
ut si ponetur etiam quantitas materialis in
puncto materiali, reddat illud extensum mate-
rialiter: quia ad extensionem materialem, est
necessæ habere partes materiales, quibus caret
punctum. Sed si ad hanc materialem exten-
sionem non indigeret partibus, appositione
quantitatis illius extenderetur. Cum ergo
extensio spiritualis non indigeat partibus, iden-
tificetque sibi æquivalentiam ad extensionem
localē principiandam, sit ut ratione illius vir-
tutis, divisibile spatium occupare possit.

Hæcque dicta sunt ad explicandum, quomo-
do Angelus sphæram suæ locabilitatis impletat:
Nam dum se colligit ad punctum, non utitur illa
extensio sua virtuali. Imaginari hic est ne-
cessæ & Dei præsentis, loco, & animæ rationalis,
informantis corpus, præsentiam.

PRÆMITTO 3. *Quid sit sentiendum; An An-
gelus possit esse in pluribus locis, & plures in eodem?*

ASSERO 1. *Non potest esse Angelus in pluri-
bus locis sibi adequatis, secundum totam sphæram
sua locabilitatis.* Ratio, quia & essent illa loca
adæquata, secundum totam sphæram locabili-
tatis; & non essent. Essent quidem ut supponi-
tur: non essent autem, quia præter unā sphæram
locabilitatis adæquatam, occuparet adhuc a-
liam sphæram locabilitatis adæquatam.

ASSE

ASSERO 2. *De facto cùm Angelus indivisibiliter non existit, tunc est in pluribus locis, sibi diverso respectu adequatis, diverso inadæquatis.* Ratio, quia dum occupat spatium divisibile, posset se redigere in indivisibile, quod esset adæquatum entitati & substantiæ illius, esset tamen tunc diverso respectu in loco inadæquato; quia potest majorem locum occupare, secundum sphæram locabilitatis.

ASSERO 3. *Non potest esse Angelus in pluribus locis inadæquatis, etiam intra sphæram locabilitatis inveniens, sicut loca non sunt continua.* Ratio, quia alius illus Angelus reproductus esse deberet, sicut Christus in Eucharistia & in celo existens, diffaret a seipso. Et sicut anima potest informare caput & pedes & medium pectus, nequitamen potest informare caput & pedes non informando pectus: sic etiam in præsenti.

Neque valet si dicas, Major est perfectio implere actu totam locabilitatis sphæram, quam non implere totam. Ergo si illud primum conceditur Angelo, concedi debet & posterius: Non impleret autem tunc totam; quia non coexisteret aliquibus interacentibus, & tamen intra illam sphæram contentis; quia quamvis magis sit implere totam sphæram, quam parvissimum, id verum est cæteris paribus, hic autem cetera non sunt paria, propter rationem allatam.

PRÆMITTO 4. *Ponamus quod sphæra locabilitatis aliquius Angelus sint 4. tunc, nihilominus Angelus dividendo hoc spatium & commensurando ut lineam rectam extendatur à concava parte cælorum in fine ad convexam, nihilominus non poterit totam illam lineam occupare.* Ratio, quia pro nulla mensura sphæram locabilitatis suæ excedere posset, immemoratioque in illis poneretur determinata locabilitatis sphæra, saltem in sententia communis: possent enim per partes proportionales minores & minores totum etiam universum, & ultra hoc universum, aliud universum, occupare: Si enim granum papaveris in sententia communis, potest per partes proportionales implere hoc & aliud universum: sic posset etiam implere sphæram suæ locabilitatis minores & minores partes loci penetrante, posse inquam implere universum, & aliud universum, Angelus.

PRÆMITTO 5. *Non teneri Angelum, ut semper totam sphæram impleat;* quia de facto etiam anima, non semper ita se extendit, quantum se extendere nata est, ut videre est in infantibus. Aliud est de corpore; quia nisi occuparet tantum spatium, quantum potest sine superaddito principio rarefactionis: hoc ipso aliquæ partes deberent se penetrare, quod naturaliter non potest.

DICES. Angelus tenetur noscere quantum potest: Ergo & implere locum quantum potest. Ordinariè disparitas datur, quia in ordine

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z.

VI

ficata, ita non possit se spoliare extensionis exercitio, quod potest esse identificatum ipsi extensioni virtuali. *His præmissis, sit*

DIFFICULTAS I.

An Angelus sit formaliter in loco per Actionem externam.

DICENDUM est: *Angelum non constitui formaliter in loco, per aliquam externam actionem transeuntem in locum.* Est sententia communior contra Thomistas.

PROBATUR 1. Argumento negativo. Quia nulla est necessitas supra indistinctam substantię Angelii & loci ad salvandum Ubi, ponere illam actionem externam.

PROBATUR 2. Ponamus Angelum A. esse indistinctam loco B. nec reperiri alibi præter locum B. ponamus rursus (quod non implicat) subtrahere Deum suum omnem concursum ad agendum, non tamen annihilare illum: Quæro, vel est Angelus A. à loco B. non distans, vel distans. Si distans, contra erit, quia debuisset per modum acquirere distantiam, supponitur autem denegatus concursus ad quemcunque motum, quia ad omnem actionem. Si autem indistans: Ergo est in illo loco, quamvis nihil illic operetur; quia indistincta à loco, est esse ipsum in loco: Neque enim plus volumus; Nec tantum tunc Angelus erit materialiter in loco, sed omnino formaliter; quia nihil deerit ad esse formaliter in loco.

PROBATUR 3. De facto Angelii sunt in cœlo empyreo & sede Beatorum. Nec tamen illud movent utsupte immobilem Beatitudinis sedem, nec illud custodiunt, ad quid enim esset illa custodia? Ergo apparet non constitui Angelum formaliter in loco, per aliquam operationem. Immo ex his principiis sequetur, quod si sit Angelus ita intentus toti sphæræ intellectus & volitionis, ut distingueatur ad agendum alia (quod fieri cur non posset?) hoc ipso deberet desinere esse in loco, nullibique esse, & tamen est impossibile esse ens creatum in mundo, non in aliquo vacuo, nec in spatiis imaginariis, & tamen esse sine loco.

Neque valet si dicas, sufficere ad jus loci, cogitare de illo loco: Nam non apparet unde nam tunc oriri possit ubitas; quæ est quid physicum non intentionale. Nunquid ne non poterit Angelus transferre aliò omnes cogitationes nihil cogitando de loco? Deinde dum cogitat Angelus in cœlo existens de terra non hoc ipso habet locum in terra: quod probat cogitationem non esse locativam Angelii. Neque valet si dicas cum Joan. à S. Thom. si occultæ sunt virtutes lapidum & herbarum multò esse occultiores virtutes agendi circa corpora reperibiles in Angelis. Non inquam valet. Licet enim sint oc-

cultiores quia spirituales, non sunt tamen sine fundamento fingendæ; nullum autem hic habetur fundamentum, præcipue secundum communior sententiam, quæ dicit, quod præter motum localem, nihil Angeli possint in corpora.

Confirmatur. Prius intelligitur indistare à loco Angelus quam agere: Sicut prior est applicatio ad pasum, quam actio: Ergo per prius est in loco, quam agat; quia esse in loco nihil est aliud, quam indistare à loco, sive illa indistinctia sit modalis ubitas, sive mera formalitas.

OBJICIT 1. Joan. à S. Thom. D. 20. A. 1. auctoritatem S. Th. hic q. 54. a. 2. q. 76. a. 6. ad 3.

RESPONDETUR. S. Thomam explicare motum angelicum per applicationem virtutis activæ, tanquam per notiū, & imaginationi nostræ subjectum; quia extensio virtualis nobis admissa, multò est ignorior: Sed non explicuit locum angelicum, per illam applicationem virtutis, tanquam per aliquid formale, & ex principiis intrinsecis locativum. Agnoscit enim S. Thomas entium spiritualium finitorum locabilitatem, per illorum essentiam indistinctam. Hinc in 3. P. discurrens de descensu ad limbum, dicit animam Christi per suam essentiam, fusse in limbo.

OBJICIT 2. Idem. *Contactus Angelii & præsentia ejus ad corpus, est aliquid accidentale in Angelo, & variabile; quia potest esse modo in uno loco, modò in alio, nunc in majori, nunc in minori, multò melius quam anima rationalis, nunc parvum postea majus corpus informans. Ergo potest talis præsens, & contactus fieri, immediatè per ipsam substantiam Angelii; quia unio seu contactus accidentalis, non potest fundari immediatè in Angelo, in quantum substantia est; quia substantia non potest uniri alteri rei, nisi tanquam substantia incompleta, scilicet forma, aut materia, vel tanquam completa in subjectum, vel efficiens; quia omnis ista conjunctio, debet esse in aliquo genere causæ; & non est causalitas substantiarum, præteritas. Primo modo non potest Angelus uniri corpori, cum se non habeat tanquam forma ad materiam, nec è converso; Ergo unitur & tangit illud, ut agens & efficiens.*

RESPONDETUR. Quod talis præsens non possit fieri simpliciter per substantiam Angelii; potest tamen fieri in circumstantia majoris vel minoris loci penetratib; Angelo, fitque hoc per unionem. Et licet, quod unitur alteri vel per unionem substantiale, vel per unionem inherentiæ, non possit esse nisi vel tanquam materia & forma, vel tanquam subjectum illius accidentis: quod tamen unitur improprie, per negationem, vel intercepti corporis, vel interceptibilis cum aliquo spatio, non est necesse ut conparetur ad hoc, vel tanquam materia & forma vel tanquam subjectum; nisi forte dicas sub-

R.
TH.
zian
Tb.
D.

stantiam Angeli comparari tunc ad locum ut objectum ad accidens metaphysicum, hoc est substantiam, quae est formalitas tunc pullulans, ex modo concipiendi. Et cum ista conjunctio, non sit quid physicum, h.e. physicè à substantia Angeli & loco distinctum, non est necesse illum conjunctionem ostendere, ad quod genus physicae causæ spectet, sed sufficit ostendere ad quod genus causæ metaphysicæ spectet; spectatque formaliter ad genus causæ formalis, est enim quia forma metaphysica ubitas. Tota autem variatio majoritatis vel minoritatis loci, debet referri in illam extensionem virtualis, in circumstantia talis, vel talis loci, partiumque de Angelo penetratarum.

Objicit 3. Idem. Si substantia Angeli per se immunitate est ratio existendi in loco maiore vel minori, juxta suam voluntatem, necesse est quod ipsa ratio formalis existendi in loco, sit per seipsum capax hujus inæqualitatis; non autem videtur reducatur solum ad voluntatem Angeli, ita rationem formalem; quia ista voluntas, est solum applicativa; Ergo supponit rationem formalem, per quam fiat, illa ubitas. Si ergo illud habet nunc potest esse æquale, nunc inæquale, accipit est quod ipsa substantia Angeli, non sit immunita ratio ponendi in loco; quia substantia in se una, non potest habere majus & minus, separatione substantiæ.

RESPONDETUR. Occupationem majoris, vel minoris loci reduci in voluntatem tanquam in causam applicantem. Formale autem reducitur in indistinctiam substantiæ Angeli à majori vel minori corpore. Quæ ipsa vis occupandi illud dependens, est originativè ab extensione virtuali, & æquivalenti, ipsius substantiæ Angeli. Et licet substantia in se una, spectata in virtuali extensione, non possit nunc majorum, nunc minorem locum occupare; potest tamen cum illa virtuali extensione, idque sine replicatione; sicut anima rationalis non replicata, occupat spatum divisibile. Et licet anima non sit pro suo libitu occupativa majoris vel minoris spatii; in hoc tamen est similitudo cum locabilitate Angeli, quia unde provenit anima, ut secundum materiae & dispositionum requiritur conditionem, extendat se ad illum informationem; quod fundatur in virtuali extensione debita animæ: & si illam non habet, tunc etiam secundum dispositionum & materiae exigentiam, non posset se extendere; ita tamen virtualis extensio in Angelis, principia majoris vel minoris spatii occupationem. Quamvis autem ponamus in anima extensionem hanc virtualem; nihilominus, non ponimus in illa vim, cum est separata à corpore, ut possit majus, vel minus spatum occupare, sed extra corpus in punctum se colligit. Ratio, quia cum anima sit essentialiter actus corporis, etiam virtualem extensionem debuit habere,

essentialiter ordinatam ad corpus informandum, quo tamen caret in statu separationis: Hinc nec habet titulum coextendendi se corporibus. Jam autem angelica virtualis extensio, non est ordinata ad corpus, sicut nec ipse hinc debuit aliud principium habere cui subderetur in sui exercitio: hoc autem non aliud est, quam voluntas Angeli.

Sed inquirit Arriaga hic d. 15. n. 15. Si Angelus esset in loco majori vel minori per voluntatem suam, quod esset objectum hujus volitionis, volo esse potius in schola, quam in illo loco? indubie habet hunc sensum, volo me: & cum non obstante illa volitione Angelus efficaci, possit Deus efficere, ne illa sortiatur effectum, apparet quod in volitionem, ratio ubitatis, non possit referri, præcipue cum non possit intelligi quomodo volitio, quæ dicit volo me, magis constitutus Angelus hic, quam Romæ; Ergo ea volitio, non est forma dans esse in loco.

Sed dictum suprà voluntatem esse non nisi causam applicantem, forma autem est ipsa indistinctia, fundata in virtuali extensione; Objectum autem illius voluntatis, erit usus illius extensionis virtualis. Usus autem statuit in penetratione actuali, & impletione hujus potius quam illius loci. Unde illa volitio non dicit volo me; sed volo penetrationem & impletionem harum partium loci beneficio virtualis extensionis mihi identificatæ. Ad eum modum quo volitio Dei, quæ dicit volo esse in mundo quem pono, non habet seipsum pro objecto. Cum ergo illa volitio non sit ratio formalis locationis, sed sola applicatio, impedit illam poterit Deus, ne sequatur effectus indistinctæ, sed indistincta positæ, non poterit jam Deus facere, ne sit in loco.

DIFFICULTAS II.

Potestne unus Angelus mouere alium? Quid circa corporalia praesertim possint?

Quoad Primum.

Firivolum putat Vasquez esse, ut unus Angelus moveat alium, ut videre est D. 194. Sed affirmit Suarez L. 4. c. 28. quem sequitur Arriaga d. 18. n. 28.

Pensandæ sunt Affirmantium Rationes.

PRIMATIO est, quæ uitur Suar. ex Majo- re. Angelis potest mouere corpus; Ergo potest mouere Angelum inferioris vel ejusdem speciei, magis autem proportionatum quid videtur unus spiritus respectu alterius, quam corpus respectu Angeli.

RESPONDETUR. Majorem esse proportionem in ratione mobilis. Nec sequitur, ut id, quod potest Angelus in corpus, hoc ipsum possit in spiritum; Ita per accidens potest Angelus

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

calefacere corpus, non potest Angelum; quia est incapax hujus qualitatis, & tu nondum ostendis capacitatem in Angelo, ad motum, ab altero, principiandum, quod tamen prius debuisset probari.

Disparitas etiam est, quia ex una parte constat ratione, quod motus in corporibus ab Angelis principiari possit: competit enim illis movere cœlos. Ex alia parte impenetrabilitas corporum, quæ recipiunt impulsum v. g. materialem productum ab Angelis, bene probat quod moveantur illa corpora; idemque intelligi potest si motu lationis ferantur; sed si impulsus transmearet corpora, non apparet quomodo corpora per impulsum moverentur. Cum ergo Angeli Angelis sint penetrabiles, non apparet quod unus possit movere alium. Quod si dicas; Hac responsione probari, quod etiam corpora spoliata quantitate non possint ab Angelis moveri; id forte aliquis concedere in hac sententia posset, nisi recurreret ad hoc, quod tamen haberet illa materia partes entitativas, quibus caret Angelus. Ceterum & haec partes spoliate quantitate, non apparet, quomodo recipere possent impulsum, qui supponit ut non possit permanere illa qualitas, per corpus impulsum.

RATIO 2. est, Angelus potest moveri passim ab extrinseco motore v. g. Deo; Ergo & ab alio Angelo.

RESPONDE TUR. Verum esse Antecedens quoad potentiam obedientiale, non quoad naturalem; cum à quacumque qualitate sit penetrabilis Angelus. Non ergo ex eo non producetur ille motus; quia deberet esse vitalis, sed quia omne principium motum permeabit Angelum. Et licet corpora moveantur à corporibus, non sequitur, spiritus moveri à spiritibus, quia de spiritualibus conformiter ad corporalia philosophandum est, si cætera sint paria.

In præsenti autem cætera non sunt paria; quia non habetur idem utrobius principium: nam corpora movent se ad invicem; quia non se penetrant; secus spiritus. Quando autem dicunt Patres animas rapi à dæmonibus, non propter motum localem id sit, qui imprimatur animabus, sed propter capionem exequendæ iustitiae vindicativæ, qualis convenit tortoribus. Dicunturque ducere animas; quia illæ non sunt determinatae ad illuc dirigerendum motum, sed illis ut ita dicam, ostendit intellexualiter, via: si que tribuatur in statu puræ naturæ vis aliqua coactiva unius supra alium, illius executio, effectu ratione subdivisionis voluntariae, non autem ex ratione causationis mortis, ab alio Angelo.

RATIO 3. est. Quia Angeli superiores habent potestatem aliquam naturalem in inferiores; neq; enim hæc prælatio sine hac potestate intelligitur; que potestas non videtur esse moralis: nam hæc non videtur fore alia, quam jurisdi-

ctionis; Jurisdictio autem illis non competit in inferiores; quia non sunt causæ effectivæ illorum; nec habent aliquod fundamentum naturalis dominii: neque enim sola inæqualitas perfectionis, ad hoc sufficit: alias infimus Angelus, tot haberet in se jurisdictionem habentes, quod se superiores. Quod si potest illa est physica; non potest esse alia, nisi quoad motum localem, vel detentionem violentam, in loco.

RESPONDE TUR. Si sit necesse superioritatem Angelorum salvare per prælationem, hoc poterit stare in ratione intellectivi: quia habet jus magistrale, ut vocat S. Thomas superior, ad illuminandum inferiorem: quod jus non solum est sicut in aliquo placito, sed in præcellentia physica. Forteque vis coercitiva staret in primis in correptione intellectuali, & secundari in productione aliqua qualitatum spiritualium, dolorem spiritualem principiantium.

His non obstantibus

DICENDUM est cum Suarez. Posse ab uno Angelo moveri alium.

PROBatur 1. Quia non implicat Contradictionem spiritualis impulsus.

Neque valet si dicas, eum ita implicare ac implicat quantitas spiritualis; quia cum quantitas sit primum essentialiter extensiva partum in ordine ad se, quod partes spirituales non habet, ut non habet substantia spiritualis ex communi persuasione; respectu illius nec dabitur quantitas spiritualis, illi substantiae debita: nihil autem simile adferri potest contra spirituali-lem impulsum.

PROBatur 3. Quia si repugnaret impulsus spiritualis visque movendi alterius Angeli, ex eo, ut vidimus supra, maximè repugnaret, quia Angelus est quid penetrabile. Sed haec ratione non convincit, quia anima est penetrata cum corpore; nec tamen obest, quo minus moveat corpus. Ergo nec penetratio quod se penetra-ret cum illo impulsu, officret, ne moveatur ille Angelus.

PROBatur 3. per id, quod in superioribus inexplicatum mansit. Potest Angelus motu lationis movere aliquod corpus & tamen penetrare illud; Ergo poterit movere & alium Angelum. Ceterum putarem, quod inferior superiore in uitum movere non possit: quia videtur esse contra excellentiam superioris, talis illius coactio.

Quoad Secundum.

ASSERO 1. Non possunt Angeli producere immediate formas materiales. Adducuntur in probationem loca aliqua Patrum; sed ea ad probatum non facere ostendit Arriaga. Pro affer- to difficile est positivam rationem reddere: Quia non implicat in potentia entis spiritualis, contineri educationem formarum substantia- lium materialium. Recurri ergo debet ad con- sensum Doctorum. Quod autem dicit Suarez tales

R
TH
zian
Tb
D.

tales effectus contineri sufficienter in aliis causis, id certum est de praesentibus, sed cur non existit possibilis forma materialis, & tamen non nisi a potentia pirituali educibilis.

ASSENO 2. *Applicando activa passiva possunt eludere formas materiales.* Cur enim non potest comburere papyrum, admotam candelæ.

ASSENO 3. *Prater motum localem convenit angelis, etiam assumptione corporum.* Ratio, quia id illis tribuit Scriptura. Ad assumptionem hæc requiri solent; Primum, ut per se ipsum sit praesens corpori. Secundum, ut habeat rationem motoris, neque enim ille informat corpus, hoc enim est non nisi anima, quæ est forma corporis. Tertium, ut corpus quod assumit, representare possit Angelum saltem tanquam in ænigmate: Neque enim Angelus dicitur assumptissimum anima, quæ locuta est ad Balaam. Hinc Scriptura non dicit esse locutum Angelum, sed animam; cum tamen in aliis occasionibus, dicatur loqui Angelus.

Quando autem corpora assumunt, interdum assumunt corpora mortuorum recens, vel fabricant sibi corpus ex mixtura terræ, aëris, exhalationum &c. ad eum planè modum, quo singulari solent. An autem in apparitionibus veris Scripturæ, semper non nisi Angeli apparet, consuluntur Interpretes, & in compendio Arriaga d. 19. n. 28.

DIFFICULTAS III.

An Angelus possit transire ab extremo ad extreum non pertransiendo medium.

Affirmat Vasq. d. 196. n. 6. & ante eum S. Thom. h̄c q. 53. a. 2. in Corp. similia habet. Primum dicit. 37. q. 4. n. 2. Eandem sententiam docet Cajet. Capreol. & post illos Joan. à S. Thoma d. 20. n. 15. Oppositum tanquam probabilius docet Suarez l. 4. c. 19. Arriaga d. 17. n. 11. Martinon d. 42. n. 70. Franc. Lugo. d. 6. Docet tamen talum motum esse possibilem, & quod verosimiliter possit attribui Angelis.

Ut autem advertatur, ad statum Quæstionis, non est quæstio; An possit transire ab extremo ad extremum, non pertransiendo medium, & tamen faciendo motum continuum; quia & esset ille motus continuus, & non esset; esset quidem ut supponitur, non esset autem, quia in motu continuo per Aristotelem, prius pertransitur medium, quā perveniatur ad terminum: imo hoc ipso, quia ille motus non esset per medium, esset in sua continuatione, in medio intercepitus, adeoque non continuus. Est ergo difficultas: An possit pertransire ab extremo ad extremum non pertransiendo medium, idque motu discreto.

DICENDUM est. *Possibile esse, ut Angelus transire ab extremo ad extremum non transeundo medium.*

PROBATIO unica hujus Conclusionis est; Quia id non implicat. Aliquæ Congruentia infra adferentur: nunc solvendæ sunt objections.

OBJICIT 1. *Ægydius. Angelus cum sit pars universi, numquam potest esse sine ordine in illo.* Ergo neque potest moveri de loco ad locum, nisi servato ordine situum.

RESPONDE TUR. Ly ordo positum in Antecedenti non plus vult, quā quod primum locum obtineat in ratione entis creati. Item, quod nullum malum naturæ moliri possit, & quod extra hoc universum localiter esse non possit. In Consequenti autem ly ordo pro localis successione, qui tamen ordo nullo modo interficit ex priori. Quod si referas id in ordinatione divinam, quā abrogaverit talem motum; jam non ostendis implicantiam de tali motu: de qua h̄c queritur, præcipue cum etiam talem motum, nulla sacra auctoritas neget Angelis.

OBJICIT 2. *Gabriel. Si Angelus subito transit ad aliud extremum; neceſſe est, ut simul & sine successione, relinquat terminum à quo; quia si successivè illum relinqueret pro aliquo tempore, partim esset in termino à quo, partim in termino ad quem, non existendo in medio, quod naturaliter fieri nequit.* Immo sequitur, quod tempus componatur ex instantibus, in quorum uno sit in termino à quo, & in quorum altero sit in termino, ad quem.

RESPONDE T Suarez, non esse neceſſe, ut sequantur se duo instantia, adeoque ut componatur tempus ex instantibus; sed potest esse unum idemque instantis acquisitionis & amissionis utriusque loci, nempe ut sit in termino ad quem per primum esse, & in termino à quo per primum non esse, quomodo in simili respondetur de inceptione, & desitione rerum permanentium, quia licet primum non esse dicatur extrinsecum respectu existentia in priori loco, tamen respectu carentia ejus, est intrinsecum. Addit quod illo instanti possit Angelus ultimè esse in priori loco & in posteriori ultimè non esse. Hæc Responſio

NON SATIS FACIT. Tum quia impossibile est, ut Angelus sit in duobus locis dissitis simul; Ergo in eodem instanti non potest esse in duabus illis extremis: nam si esset in duabus illis extremis dissitis, esset in duabus locis, quod sine replicatione esse non potest. Quod si non sit simul in eodem instanti in duobus locis; Ergo alio instanti fuit in extremo à quo, alio in extremo ad quod; Ergo ulterius totus ille etiam discretus motus Angelii, debuit complecti duo instantia, unum in quo est in termino ad quem, & aliud in quo est in termino à quo: Si enim non esset in termino à quo, quomodo ab illo inciperet moveri? Tum quia quod adseritur de inceptione & desitione entium

h. 2 per-

P.
MŁOD
OWSKI
et Z.
VI

permanentium, ad præsens non facit; quia facile est concipere, quomodo una forma primò non sit, & alia primò sit; quia illa prædicata procedunt de diversis formis: quod in præsenti locum non habet; quia de eodem diceretur quod esset in termino à quo, utpote à quo deberet incipere motus, & simul in termino ad quem; quæ duo sine replicatione contingere non posunt. Tum quia ut hæc omnia clarius explicentur, nego quod de Angelo possit verificari, quod eo instanti, quo primò est in termino ad quem, primò non sit in termino à quo. Ratio, quia nihil potest incipere moveri à termino à quo, & non habere esse in termino à quo; cùm moveri supponat esse: Si autem est in termino à quo; Ergo nondum est in termino ad quem: cùm non intercedat replicatio; Ergo in alio instanti erit in termino ad quem. Quamvis autem in instantaneis idem sit moveri & motum esse: id verum est hoc sensu, quod non per partes moveatur; sed non hoc sensu, quasi ea prædicata quæ convenient moto esse, illudque formalisant, convenient formalisentque ipsum motum esse; datur enim distinctio inter præsens instantaneum, & præteritum instantaneum.

RESPONDE TUR aliter huic argumento. In primis quod non eodem instanti intrinseco sit Angelus in termino à quo & in termino ad quem: Ratio, quia non potest esse in termino à quo & in termino ad quem nisi replicetur; hic autem nulla intervenit replicatio. Quod autem deberet tunc replicari, probatur; quia in termino à quo non esset per primum non esse, ut probatum suprà, ergo esset in illo per ultimum esse, non enim datur aliis modis; & tamen simul esset in termino ad quem, adeoque in duobus locis; quod est formalissimè replicari. Quid ergo tunc contingit? Sequitur instans intrinsecum, quod instans, est ultimò esse, in termino à quo; & post hoc instans intrinsecum, sequitur aliud instans intrinsecum, quod est, primo esse in termino ad quem. Neque tamen componetur tunc tempus ex instantibus, nec sequetur instans extrinsecum temporis, post instans extrinsecum temporis; quia illis instantibus intrinsecis, nihil proportionatum respondebit in ipso tempore; ad eum modum, quo, sive unico instanti sit per talem motum Angelus in utroq; termino, non sequitur dari ullum instans in ipso tempore; & ad eum modum, quo si se ponat Angelus punctualiter in corpore quanto, nihil proportionatum respondebit in quanto, illi indivisibili præsentiæ: Quodque ab hac potius parte loci distet, non habet id ratione proportionatè respondentis loci, sed ratione uitatis intrinsecæ talis, qualem haberet in spatiis imaginariis, vel absolute vacuo: Universaliter enim & punctis continuativis, & punctis terminativis realibus, caret tam successivum,

quæm permanens continuum. Videtur hanc responsonem nostram aliquo modo tenere, Joan. à S. Th. cit. n. 23.

OBJICITUR 3. Necessest transunci per medium non oritur ex quantitate, sed ex præsaf ratione entis realis. Hinc substantia materialis spoliata omni quantitate; Corpus item Christi in Eucharistia non possunt se sic moveare, Quod ulterius in hoc fundatur, quia sicut alligata est creata substantia, ut habeat præsentiam in aliquo spatio; ita est alligata ut transeat per medium spati.

RESPONDE TUR. Concedendo in primis, quod substantia materialis, non possit tali motu moveri, etiam spoliata quantitate; sed non sequitur negari id debere substantia spirituali, quia quia perfectior est, potest principiare perfectiore motum. Sed agre convinceretur qui affirmaret etiam substantiam materialem spoliatam omni quantitate, redactamq; in punctum poss sic moveri. Sed id non est concedendum corpori Christi in Eucharistia, quia est sub speciebus quantis. Quod attinet ad illam alligationem ad locum, dici potest, cùm Ubi in recto, sit ipsemet Angelus, qui sine seipso esse non potest, & cùm dicat in obliquo loci instantiam, qui locus etiam supponitur esse; hoc ipso implicabit esse creaturam in mundo, & non habere ubi: esset enim & non esset; tale autem nihil sequitur, si non pertransatur medium.

OBJICITUR 4. Suarez. Licet non inveniatur aperta repugnancia in tali motu; difficultè nobis percipitur, & ideo videtur superare modum agendi naturalem cuiuscunq; creaturæ. Multa autem negamus Angelis, quamvis fateamur non implicare contradictionem.

RESPONDE TUR. Multa esse quæ nos non concipimus, & tamen tribuimus Angelis: Nam v. g. ipsam spiritualitatem non concipimus, spharam item locabilitatis &c. Imò & rebus materialibus multa tribuimus, quæ difficilè imaginamur ut influentias, virtutes magneticas &c. Per hoc tamen non nego, quod quamvis hic motus non implicet contradictionem, non jam ex hoc ipso, sit concedendus Angelis.

Solvuntur reliqua Objectiones.

OBJICIUNTUR 5. Paritates. I. PARTES est. Corpus quantum non potest transire ab extremo ad extremum, nisi transeat prius medium; Ergo neque substantia spiritualis id poterit.

RESPONDE TUR. Transito Antecedenti nego Conf. Paritasque nulla adseritur. Deinde non tenet Consequentia à negata perfectione inferiori, ad eandem negandam superiori. Antecedentis non est tanta implicatio: possit interim hæc adferri, quod cùm ipsa substantia quanta, habeat esse divisibile & medium, etiam motus illius debet proportionari ipsi esse, ad-

R.
TH.
zian
T. D.

6. adeoque esse per medium. Adhibendus & hic enim respondendi modus, inferius, & alias usurpandus, quod scilicet quæcunque adferuntur a propONENTe implicantia Antecedentis, ille vel non sit futura legitima, vel non applicabilis consequenti.

7. PARITAS. Impossibile est transfire a futuro ad præteritum, nihil per præsens, quod est quodammodo medium temporaneum; Ergo etiam impossibile est transfire ab uno extremo ad aliud sine medio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia hoc extreum quod est v. g. præteritum, definitivè importat præsentiam pro aliqua differentia temporis exercitam, quæ si non habeatur, non habebitur definitivum præteriti, adeoque nec præteritum. Jam autem definitivum termini ad quem, non est translatio medii, cum alio secundum suam primam positionem, posuerit illici poni, & non petranseundo medium.

8. PARITAS. Non potest anima informare caput & pedes, non informando peccatum; Ergo neque transfire Angelus ab extremo ad extreum sine medio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia discipulo anima deberet esse in pluribus locis non continuo, quod sine replicatione fieri non potest; cum tamen hæc, non sit naturalis. Nihil autem horum sequitur, si Angelus transeat ab extremo ad extreum, sine medio.

9. PARITAS. Non potest Angelus agere in distans, non agendo per medium; Ergo neque pertransire sine medio.

RESPONDETUR. Sicut Angelus potest transfire ab extremo ad extreum sine medio, transferreque suam virtutem activam sibi identificatam, vel unitam sine medio; ita & operari poterit. Sed casu quo retineat priorem locum, & non diffundat actionem per medium, non potest in alio extremo agere. Cujus ratio est hæc ipsa, quam tu legitimam assignaveris, cur non possit dari actio in distans: quæ tamen ratio, non militabit contra consequens.

Deinde si atque operaretur in distans, conserveretur illud principium, nihil potest operari non est: Nihil autem simile sequitur concesso motu non per medium. Sed poteritne Angelus producere virtutem in loco A. quamq; transfundere non per medium, illicque in illa virtute operari? Ad hoc dici potest, si sit qualitas corporalis, non posse id fieri, ex ratione supra corporalibus allata; Si autem procedat difficultas de qualitate spirituali, id non est promptum decidere; non enim clara appetet ab hoc implicantia. Sed illa etiam positâ staret Consequens: quia non sequitur omnem eam perfectionem tribuendam esse effectui, quæ tribuitur cause. Hinc licet talis mobilis tribuatur ipsi Angelo, non sequitur tribui debere illi qualitatib; quæ est effectus.

5. PARITAS. Non potest se Angelus movere in locum distantissimum sine medio; alias in infinitum posset se mouere; ergo neque in locum vicinorem.

RESPONDETUR. In primis argumentum procedere a facilitiori ad difficilioris viâ affirmationis. Deinde concedi posset quod in infinitum syncategorematicè, possit se sine medio transferre substantia spiritualis.

6. PARITAS est, cujus etiam meminit Joan. a S. Thom. motu continuo non potest aliquis pervenire sine medio; Ergo neque motu discreto. Conseq. prob. quia in omni motu debet esse successio; quod ipsum prob. quia quando Angelus est in termino ad quem, tunc non est in moveri, sed in motu esse; quando autem est in termino a quo, nondum incipit motus; quia adhuc non recedit ab illo termino; Ergo ut detur motus, necesse est quod detur aliquis transitus per medium.

Responsum supra implicare contradictionem motum continuum, non tamen per medium. Ex S. etiam Thoma cit. supponi posset hæc alia disparitas: quia in loco transeundo, sunt infinitæ partes potentia, quas omnes Angelus non potest tangere motu discreto, alias motu illo numerarentur omnes partes loci, conseqenter numeraretur infinitum, quod numerari non potest: ne ergo hoc fiat in motu discreto debet pertransire Angelus ab extremo ad extreum, non pertransiendo aliquod medium. Jam autem hoc absurdum non sequitur, si pertranseat medium motus successivus: quia sicut loca media sunt infinita in potentia; ita & in motu continuo est accipere infinita quædam in potentia.

Quod attinet ad ipsam Rationem propositam, dici posset, quod ad hoc ut dicatur motus, non sit necesse pertransire medium, sed sufficit habere terminum ad quem, seu motum esse, cum antea fuerit in termino a quo; ita ut motum esse in quantum dicit possessionem loci, sit quies; & in quantum dicit primam occupationem spati, dicatur instantaneus motus discretus.

OBJICIT 6. Arriaga. Quod pro hoc motu neque sit ratio, nec auctoritas, imp: oportio: nateque discurritur, ad ea, quæ sunt manifeste invenientia se, quæ non moventur sine medio.

RESPONDETUR. Ratio unica in istis, quæ sunt possibilia est: Non implicat. Auctoritas etiam S. Thomæ citata est idem docentis in t. d. 37. q. 1. a. 2. & quodlib. 1. q. 3. a. 2.

Quando autem adducit responsa dæmonum in energumenis, fatentium se non posse talia, negari potest verum illos dixisse: Qui etiam adjuratio non tenentur in omnibus materiis præcipue impertinentibus respondere. Fortassis etiam hæc vis debita est non nisi excellentissimis

h 3 spiri-

D.
MŁOD
OWSKI
et Z:
VI

Tractatus I.

90

spiritibus, qui fortassis localiter semper sunt in ferno alligati.

OBJICITUR 7. Auctoritas S. Thom. hic q. 53. a. 2. ad 2. negante, quod posse Angelus ita transferre ab extremo ad extremum sine medio, ut se potest cogitatio nostra transferre.

RESPONDETUR. S. Thomam in corpore clare esse probabis; loco autem quo in oppositum citatur, tantum negat, quod motu continuo, posse id Angelus facere; sicut continua cogitatione potest se transferre anima à Gallia in Syriam non cogitando de mari. Forte etiam S. Tom. attendebat potius ad consequentiam quam ad consequens, non licet enim argumentari à modo cogitationis, ad modum motus.

Joannes à S. Thoma positivis instantiis illustrat Conclusionem. Quando Angelus sphæram locabilitatis suæ occupat, & quæ primò se coextendit omnibus partibus loci: Idem facit anima in corpore: Corpus Christi in Eucharistia; Ergo etiam poterit spiritus transferre se ab extremo ad extremum, quin pertranseat medium. Rursus, format aliam instantiam, sed ex propriis principiis, quod Angelus sit in loco per operationem. Commodior illa est instantia, quia Angelus potest suæ locabilitatis sphæram contrahere unico & indivisibili modo, quod ostendit, non esse illum obligatum, ut transeat per partes intermedias. *Ex his*

COLLIGES, non esse hunc motum impossibilem. An autem de facto convenient Angelis; est divinatio, nulla revelatione fulta.

Circa alia, Motum Angelorum concernientia.

NOTO 1. Non posse Angelum moveri motu continuo ab uno extremo ad aliud, & tamen in instanti.

Ratio, quia & esset ille motus continuus, ut supponitur: & non esset; quia non haberet prius & posterius, utpote instantaneus.

NOTO 2. Posse Angelum moveri motu discreto, & tamen in instanti: Nomine autem motus discreti, venit motus, qui secerpitur ab

alio, eò quod cum antecedenti vel consequenti, non habeat unitatem continuationis. Ratio notati, quia talis motus ab una parte non implicat; ex alia parte videmus, quid simile accidere debere in anima: Si enim in instanti non moveretur, ergo actu absissa manu, deberet aliquantulum sistere in protensione sui extra corpus. Item deberet ita exire ex corpore in articulo mortis, ut sit in corpore, & simul extra corpus.

DICES cum Arriaga d. 17. n. 37. Ex hac sententia sequintra unum instantis fuisse acquisitas infinitas ubicationes: Nam quilibet fuit totalis ubicatio, & omnes eodem instanti acquisitæ: Nam si amplius durasset in acquisitione, jam fuisse quies, fuisseque motus non discreta, sed continuus; fuerunt enim infinitæ partes pertransitæ.

RESPONDETUR. In sententia negante, ubi modale, non urget difficultas; quia nullo modo multiplicatur, ibi ubicatio entitativa. In sententia modalium non etiam convincit; quia ipsi non singulis partibus singulas ubicationes, sed successivis partibus, successivas ubicationes addunt; poteritque esse motus ille discretus sequens post discretum, sine hoc quod tempus componatur ex instantibus, secundum dicta supra.

NOTO 3. Licet de ratione motus sit, ut id quod moveretur, aliter se habeat nunc, quam prius; explicari tamen potest, quomodo in instanti posse moveri Angelus motu discreto. Nam licet non sit possibile, ut in eodem instanti esset prius & posterius; hoc ipso enim illud instantis esset divisibile; nec in hoc sensu habet se Angelus nunc aliter quam prius; potest tamen in eodem instanti habere se nunc aliter quam prius, ratione termini, illo instanti acquisiti & ante illud instantis non habiti. Quando autem ex S. Thom. adfertur, quod omnes mutationes instantaneæ, sint termini motus successivi; sicut generatio est terminus alteratorum; id verum est, de foliis corporibus & materialibus.

De El.

De Esse morali Angelorum.

DE hoc Argumento multa præclara habet Suarez, à Lib. 5, consulatur aliqua ex eodem delibanda, & secundum materiam enodanda.

DISPUTATIO IV.

De Gratia Angelorum, Peccato, & Pœna
Dæmonum.

Omnia hæc simul colliguntur: quia longioriem tractationem tempus & materia habebit.

QUÆSTIO I.

De Gratia Angelorum & Merito.

PRÆMITTO 1. *Angelos bonos indiguisse gratiam, illamque de facto habuisse.* Ratio, quia cum de facto meriti sint gloriam, debuit in illis dari principium meriti; quod non est aliud quam gratia. Ad quod respexit Basilius L. de Spiritu S. cap. 16. *Sanctificatio non est absque Spiritu non enim cælorum virtutes, suæ naturæ, sanctæ sunt.* Citat pro eadem sententia Suar. cit. c. 1. Dion. Cyrilum Hieros. Damasc. Ambros. Aug. Fulgent. Isid. Ansel. Bern.

Exinde tamen non sequitur, habuisse illos gratiam visionis, quamvis videatur id innuere Aug. c. 4. in Gen. ad lit. c. 24. tribuit enim illis cognitionem creaturarum matutinam in verbo, quam alias docuit haberi per visionem. Ordinari etiam arguunt Auctores: quia si in gratia visionis fuissent creati; nunquam fuissent in hanc viam: quem illis tribuit Gelas. Nazian. Nisffen. Prosper l. 1. de vita Contempl. c. 3. ubi ait; *Voluntas sanctorum Angelorum fuit, quod malis sentiendis, ipsæ in sua dignitate manserint.* Arraga non est contentus hac ratione, eò quod potuerint proprii naturæ mereri & pro posteriori premiari. August. tribuit illis cognitionem matutinam: sed non nisi post vespertinam, ut videtur est in ipso Aug. Lib. II. de Civ. c. 7. & 9.

PRÆMITTO 2. *Quod attinet ad Angelos malos, quod aliquando fuerint in gratia justificante sufficiente nec ex Script. nec ex ratione colligitur.* Nihil minus sentiendum est quod illam habuerint. Est conclusio Suar. cit. c. 3. Locus enim ille Isaiae 14. *Quomodo cecidisti Lucifer?* de Rege Babyloniæ literaliter intelligitur. Ezech. 28. *Tu signatum similitudinis?* de Rege Tyri accipitur ad literam. Locus ille Joan. 8. de diabolo quod in veritate non steterit, non convincit: locus enim illius accipitur de veridicitate. Unde etiam statim inibi Christus loquitur de mendacio: no-

mine autem veridicatis, non venit gratia supernaturalis: ly etiam non stetit sumi potest pronon fuit, ut habetur ps. 1. *In via peccatorum non stetit: hoc est, non fuit.* Quando autem in Iudæa Epist. dicuntur non servasse suum principatum; nomine principatus non venit gratia; sed sensus verborum erit, quod majorem dignitatem appetierint; quam suæ dignitati, naturaliter deberetur, nec confundisse in cœlum.

Per rationem etiam id non constat; quia erat possibile ut pro primo instanti peccarent: verbumque illud simplicius accipietur; nempe dia-bolus ab initio peccat.

Cæterum dicta loca attendendo ad consen-tum Doctorum bene probant; quia saltem per accommodationem ab omnibus usurpatam, possunt illa loca sumi ad significandam gratiam: & si eam Adam habuit ex Trident. Seff. 5. idque ante peccatum, cur non idem dicendum de Angelis? Procedit autem Præmissum de gratia Sanctificante: nam necesse erat illos habere gratiam excitantem, prævenientem &c. propter necessitatem, ad posse operari bene; de quo alibi. Pro communi hac Doctrina sunt Auctori-tates Gregorii Isid. Prosperi, Anselmi. Basil. Damasc. Nazian. Nisffen, adde Aug. L. 12. de Ci-vit. c. 9. & istam (supple bonam voluntatem) quis fecerat, nisits, que eos in bona voluntate, id est, in amore casto, quo illi adhærent, creavit, simul in eis condens naturam, & largiens gratiam. Quando autem August. in oppositum citatur, quod docuerit Angelos prius fuisse informes, postea for-matos: intelligendus est de formatione per gratiam visionis: poteritque salvari, quod diabolus ab initio peccat, hoc est primò peccavit.

PRÆMITTO 3. *Angelum habuisse fidem.* Ratio: Tum quia id suadent Auctori-tates, quæ dicunt sine fide impossibile esse placere Deo: cùm ergo dæmones potuerint placere, & de facto placuerint Angeli, uterque debuerunt habere fidem. Tum, quia de Angelis bonis hoc adhuc magis urget: quia meruerunt actu supernatura-lici beatitudinem; actus autem supernatura-lis, supponit fidem, saltem ampliori vocabulo, ut voluit Ripalda: de quo alias.

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z:
VI

PRÆMITTO 4. *Cognovisse Angelos Dei Trinitatem & Unitatem.* Rationem dat Arriaga, quia est hoc præcipuum caput Fidei. Idque docuit Thalassius L. 5. Bibliotheca tam Angelorum, quād hominum sanctificatio & deificatio, est sanctæ consubstantialis Trinitatis cognitio. Multo autem id certius est de Dei existentia propter Auctoritatem Pauli accedentem ad Deum oportet credere, quod sit.

PRÆMITTO 5. *In sententia quā ponit peccatum Luciferi in appetitu unionis hypothetica: item in sententia quā ponit decretum incarnationis ex motu capitis, per ordinem etiam ad Angelos; necesse est ponere quod cognoverint dæmones etiam incarnationem: quia prædictæ sententiæ hoc ipsum respiciunt.* Idem docet Rup. L. 8. in Joan. Bern. in Cantica serm. 17. c. 22. inquitque Paulus ad Hebr. 2. & cum iterum introducit Primogenitum in orbem terre, dicit, & adorent eum omnes Angelos ejus, quæ verba quamvis possint intelligi de Nativitate ejus; accommodari tamen poterunt, etiam ad illud tempus. Neque obstat quod hoc mysterium appelletur absconditum à seculis in Deo, quia si verba ut sonant accipiuntur, negabunt etiam Beatis notitiam hujus mysterii, contra quam ordinari censeatur. Potest ergo hic locus accipi, de negatione cognitionis evidentiis in via, & comprehensivæ in patria. Quamvis autem dicat Paulus, quod per Ecclesiam etiam principiis innotescat hoc mysterium, accipiens quod loquatur de aliquibus ejus fructibus specialibus; non autem de ipsa substantia: Quando scilicet videbant ab Ecclesia fructus illos positos in conversione Gentium, quā conversione posita, experimentalem notitiam hauserunt illorum fructuum: quo etiam modo explicari debet Nisiensis hom. 8. in Cant. & Cyrill. L. 2. in Joan. c. 3. & alii PP. Quando autem dicit Chrysost. nobiscum deditis se Angelos quod nesciebant, non id eo sensu accipiendum est, quasi nihil scierint: alias post Incarnationem peractam, ante Evangelium scriptum à S. Joan. debuissent non nolcere illam peractam: quod falsum est. Intelligi itaque hic locus debet de notitia experimentalis, vel quoad aliquos effectus. Oppositum sentit Arriaga tueretur se per hoc, quia nullum est affirmandi fundamentum in PP. & Script. Ex alia parte sunt Locutiones Patrum in oppositum quas citat ipse Suar. cap. 6. n. 7. inquitque Bern. hom. 1. in Missus est. Nulli beatorum Spirituum Deum antequam Virgini, suum revelasse consilium, excepto duntaxat Archangelo Gabriele. Idem sentit Ambros. L. 1. in Luca c. 1, quia non erat, inquit, facile scire mysterium absconditum à seculis in Deo, quod nec superiores potestates scire potuerunt. Hæ tamen Auctoritates ex dictis explicari possunt: præcipue reflectendo ad hoc, quod peccatum illorum versatum fuerit circa Verbum incarnatum.

Tractatus I.

DIFFICULTAS I.

An Angelis disponuerint se Motu supernaturali, ad Gratiam?

Quod Angelis potuerint se disponere ad gratiam proprio motu, resolvitur in hæc principia: quia poterat illis ad hoc offerri concursus supernaturalis ad merendum, poterantque illi tibi eodem concursu, in illo ipso instanti: hæc enim omnia compatuntur se, intra idemstantis, consequenter poterant & mereri: quia usus boni oblati concursus meritorii, est meritum. Unde non implicabat contradictionem, ut simul & natura, & gratia, suas operationes poneret: nec implicabat duos illos ordinis, simul secum stare. Et sicut soli esset rationalis, posset eodem instanti physico, & emanare lucem, simul cogitare se esse solem: ita Angelicodem instanti physico, potuissent emanare suas passiones, & simul mereri; sufficiente ad hoc sola prioritate non physica, sed rationis: prioritate in quam convenienter naturalibus ad antecedendum supernaturalia. Unde consequenter dicitur, Angelos malos, primo instanti peccare potuisse, sed non peccasse, referendo negationem peccati, in gratia beneficium efficacis. Quando autem in oppositum citatur S. Thomas præcipue ex q. 16. de malo a. 4. ad 3. Suerit dicit, eum in I. Parte retractasse sententiam, ut videre est hic q. 62. a. 2. ad 3. & art. 3. in sed contra, & q. 63. a. 5. ad 4. & a. 5. in corpore, ubi inuit, se olim non nisi docuisse hanc sententiam.

His de possibili notatis

DICENDUM est. *Probabilis est quod defatatio disponuerint se Angelis proprio motu supernaturali ad gratiam Sanctificantem.* Est Suar. L. 5. c. 8. n. 4. citantis pro se D. Thomam Cajet. Ferter. Malorum.

PROBatur Conclusio. Quia de Justificatione Angelica ita discurrendum est nisi aliquid ob sit, sicut discurremus de nostra, cum ratione utentes, justificamur: alias daretur ansa, infinita comminiscendi pro arbitrio. Jam autem adulti per Trident. disponere se debent ad Justificationem proprio motu.

OBJICITUR 1. Patres insinuant Angelos in gratia fuisse creatos.

RESPONDETUR. Hoc quod est Deum Angelos in gratia creasse, nihil aliud significat, quam quod in primo instanti suæ creationis eæ non caruerint: quæ propositio verificabitur, etiam si ponatur, quod se disponuerint ad eandem.

OBJICITUR 2. Melius est mereri gratiam de condigno, quam de congruo: mereri gratiam de condigno supponit gratiam: Ergo illam habuerunt Angelis, & non ex dispositione proprio motu meritorum.

RESPONDETUR. Transito Antecedente nego

Disputatio IV.

93

ago Conf. Ratio, quia nullum est fundamen-
num, quod omnis dignissimus modus merendi,
cocedendus sit Angelis.

DIXI Transito Ant. Quia mereri gratiam
de condigno, supposito quod fuerit etiam ac-
quisita ex propria supernaturali dispositione,
melius est, quam caruisse illa dispositione: nam
& sic conjunctio duarum perfectionum, suppo-
niturque quod etiam sit bonum, non omnem
perfectionem ab extrinseco accipere, sed etiam
sibi sua perfectionis causam.

OBJICITUR 3. Christo Domino gratia non
est data propter merita, cum tamen si hoc fu-
set, honorificentius illi, commodè potuisset
Deus eam dare, post prævisā bona opera: Ne-
que obstat quod hæc gratia debita fuerit ratio-
ne unponis: Nam etiam ratione unionis debeba-
tur gloria corporis, & tamen Deus dedit illam
proprio opera.

RESPONDET Suar. quod adhuc etiam in
hac instantia, salvetur hoc principium, quod sit
honorificentius per propriam dispositionem,
relex gratiæ adjuto, habere gratiam: quia illa
iam gratia Christo collata, erat quasi passio
emanata à gratia unionis; & ita habuit illam à se,
nobiliore modo. Deinde responderi potest,
quod Antecedens procedere possit vel de gra-
tia unionis, vel de gratia gratum faciente. Pri-
mam gratiam non potuit mereri Christus, quia
non cadit sub meritum: & quia deberet ante il-
lam supponi cum persona: quæ persona vel foret
creata, vel increata: Si increata, ergo suppone-
tur habere sibi unitam illam personam, ante-
quam supponeretur habere: cùm non nisi post
merita supponatur esse terminatus illa persona;
non etiam posset supponi persona creata, quia
hanc fides illineget; & tamen deberet præsup-
poni cum aliqua: quia actiones sunt supposito-
rum. Quod longe magis urget in sententia in-
distinguente entitatibz subsistentiam: Nam in
hac sententia non posset supponi cum sola natu-
ra, principiante illas actiones. Quod si res sit
degradata gratum faciente, si illam jam termina-
ta natura personæ Verbi non haberet, non ha-
beret aliquid ex primariis suis bonis, vel aliunde
illam haberet, quæ ex exigentia sua intrinsecæ;
quod est insigne quoddam malum, gratiæ unio-
nis ad eum plane modum, quo malum esset ma-
teria, non ex se emanare quantitatem, sed ali-
unde illam habere; nihil autem simile sequitur,
si dicantur Angelii, se disponere, propriis super-
naturalibus meritis ad gratiam; hinc si ex gratia
unionis promonet gratia sanctificans, adhuc ve-
rum erit dicere, quod quodammodo Christus
sibi principium & Auctor gratiæ, quæ est,
gratiæ unionis, tanquam passio debita. Nullo
autem modo Angelus esset sibi quodammodo
auctor hujus perfectionis, quæ est gratia, si pro-
prio supernaturalibus meritis, ad illam se non
disponeret.

Quando autem addit Arriaga, quod magis in
hoc appareat liberalitas Dei, & magis ostenda-
tur artificis potentia, quando ipse per se & im-
mediate ornat & perficit opus suum, quæ si
ipsum opus, ut sic dicam, sibi procuret ornatum,
quod inquam addit, non convincit. Quia ma-
jor est liberalitas si sine ullo merito, dedisset
illis Deus gloriam, & tamen dicuntur meriri
eandem. Negari etiam potest, majorem esse
exinde artificis gloriam, quia non est major ho-
rologiæ gloria, quia reparare potest horo-
logium, quæ esset, si daret vim ipsi horologio
instruendi se, rotandi, & in statum perfectum
deducendi: Nam habebit gloriam non solum
ex eo, quod ipse possit facere; sed etiam quod fe-
cerit alium, idem potentem facere.

DIFFICULTAS II.

*De Mensura collata prime gratiae
Angelis?*

UPONUNT Theologi, quod non omnibus
Angelis, æqualis gratia sit data, etiam pro
primo sui esse instanti, hujus persuasionis tale
ponit fundamentum Suar. L. 5. c. 10. quia sancti
Angelini sunt æquales in gloria: id enim vide-
tur innuere Script. ut dum Raphaël appellat se
unum ex septem qui stant ante Dominum: dum
dicitur: Michaël unus ex primis Principiis.
Et sicut sancti homines, differunt in gloria sicut
stella à stella, ita & Angelii: debuerunt ergo e-
tiam esse inæquales in sanctitate, & meritis: gra-
dus enim gloriæ respondet merito: Ergo & in
primo instanti viæ fuerunt inæquales in gratia:
sicut enim inæqualitas quam Angelii habent in
gloria, fuit ex primaria intentione & prædesti-
natione Dei: ita verisimile est inchoasse Deum
illam sanctificationem, cum varietate propor-
tionata illi termino.

Hoc fundamentum in quantum respicit sensum
comunem DD. bonum est; cæterum uno
convincit. Nam in primis prima propositio
non evidenter deducitur ex Script. Primitas e-
nem illa & Principatus bene possunt explicari
de excellentia naturali, officio & similia. In-
æqualitas etiam hominum in gloria, non probat
inæqualitatem Angelorum: quia nec è conve-
rso inæqualitas Angelorum in prima gratia, pro-
bat inæqualitatem hominum, in gratia, vi Ba-
ptismi collata. Secunda propositio vera est,
sed verificatur ratione inæqualium meritorum.
Tertia non convincit: Nam etiam in nobis in-
æqualitas in gloria oritur ex prædestinatione
Dei: neque tamen verisimile est quod Deus san-
ctificationem nostram, cum eadem varietate
inchoarit. Et licet quidem Congruentia non
debeat de facili rejici, id intelligentum est cæ-
teris paribus: Nam si assumant principium quod
retorsione in eadem materia solvetur, talis Con-
gruentia titulum Congruentia non meretur.

Porro

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z:
VI

Porro circa titulum *Quæstionis*, in hoc est Difficultas: An secundum proportionem naturæ ad naturam, fuerit servata proportio in collatione majoris vel minoris gratiæ.

DICENDUM est. Secundum proportionem naturæ ad naturam, fuisse collatam gratiam Angelis. Non est hic Conclusionis sensus, quasi meritum fuerit, vel condignitas, in natura, ad aliquid supernaturale, sed est iste sensus: quod liberè Deus assumperit sibi prædictam mensuram. Est Conclusio S. Thomæ, Magistri, & aliorum, quos sequitur cit. Suarez, licet censeat non esse ita certam, quin oppositum negari debeat illo modo contigisse. Arriaga autem d. 20. n. 45. docet, pro utraque parte suspendendum esse a-sensum. Procedit autem Resolutio hujus punti ex suppositione distinctionis specificæ Angelorum.

PROBATUR Conclusio unica Ratione. Quia scilicet id ex una parte non implicat: ex alia parte ita factum esse, suadet Auctoritas Doctorum.

I. Auctoritas est Basil. L. de Spiritu S. c. 16. *Calorum virtutes non sicut per naturam sanctæ sunt, sed juxta proportionem, quæ se invicem superant, à Spiritu, habent sanctificationis mensuram.* Quæ unius Auctoritas fulta aliorum favente phrasí, fundat judicium probabile, circa quæstionem de facto.

II. Auctoritas est Damasc. L. 2. c. 5. *Per Sancti Spiritus sanctificationem (supple Angelii) omnes perfectionis numeros acceperunt; ita tamen ut pro sua quisque dignitate & classe, luminis, gratiaeque participes sint.* Dicit autem hæc Damasc. ex suppositione distinctionis specificæ Angelorum: quia aliás de illa dubitat.

III. Auctoritas est Dionysii L. de Cœl. Hier. c. 7. ubi ait; *Meritò prima illa cœlestis functio ab aliis spiritibus agitur, cum sit ordo omnibus celior atque sacrator.*

Neque valet si dicas cum Arriaga. Locum hunc explicari posse de differentia ordinum, ad quem evecti sunt: hoc enim arbitriæ assumitur. Deinde ipsa evectio non potest referri in altius officium, & ordinem; hoc enim esset idem per idem explicare. Ergo debet referri in ipsam conditionem naturæ, cum tamen evectioni, respondat sanctitas adeoque & naturæ. Denique quia expressè meminit Dion. *sacrationis seu sanctitatis.* Et certè si verum est, quia quod aliquis dignior officio, eò major est illius sanctitas: & si verum est, quod dignior officio est, eò dignior natura, prudenter inferetur quod proportio collata gratiæ, secuta sit proportionem dignitatis naturæ.

OBJICIT 1. Arriaga. Ut appareat, Deum id non ex necessitate aut ex debito facere, sed liberaliter congruebat, ne hanc proportionem servaret: ad eum modum quo vocatis in vineam dedit tantum uni quantum & aliis: Ita ut etiam hic possit dicere; *An oculus tuus nequa est &c.*

RESPONDETUR. Concedendo etiam pro opposita parte dari Congruentias: quia etiam opposita pars, non est improbabilis; sed nego illas esse convictivas: hæc enim quæ adferunt, inultum probat; probaret enim debuisse alicui Angelo vel aliquibus, non dari gratiam ne videatur generi illorum debita; probat etiam multum; quia probat debuisse dari gratiam aequali omnibus Angelis; sicut in vinea, aequali de-narii, singulis est datus.

Quando autem urget non dari majorem gratiam hominibus, quod meliorem habent inde, id non convincit; quia ab uno factò libero, non tenet Consequentia ad aliud, si aliunde ad hoc, non urgeat necessitas. Et si pro una parte sint locutiones Patrum, non sint pro alia. Per quod etiam responderi debet, cur hominibus aequalis beatus, non detur omnibus major gratia.

OBJICIT sibi 2. Suarez; Inferius non potest esse mensura superioris, natura autem est inferior, quam gratia.

RESPONDETUR. Inferius non posse esse mensuram necessariam & obligativam ad collationem superioris; potest tamen esse mensura ad placitum, & ex voluntate conferentis. Sicut enim ex voluntate conferit gratiam; Ita ex voluntate potest assumere hanc potius, quam illam mensuram.

OBJICIT sibi 3. idem. Sequeretur in primo instanti creationis, Luciferum ceteris Angelis fuisse sanctiorem, quod videtur absurdum, cur enim Deus illum in sanctitate ceteris preferret, quem sciebat non fuisse in gloria, cum illis colloquandum.

RESPONDETUR. Sicut non est absurdum, quod aliqui homines sanctissimi fuerunt ante instantis mortis, commissio tamen peccato damnata sunt: Sic nec in praesenti illum est absurdum: non desunt enim Deo admirabiles suorum judiciorum rationes.

OBJICIT 4. Idem. Non est major data gratia, secundum proportionem naturalium dilectionum quas elicuerunt Angelii: Ergo neque est data, secundum proportionem dignitatis naturalium. Supponit hoc argumentum, quod quod dignior fuit natura Angelica, eò etiam major fuit dignitas dilectionis naturalis.

RESPONDETUR. Potuisse hanc proportionem pro mensura adhiberi, non quod tunc illæ actiones habituæ essent formalitatem meriti, sed non nisi præcisam rationem mensuræ, libere acceptæ: De facto tamen non esse assumptam hanc mensuram: quia illius non meminerunt Patres.

Quærit loco citato Arriaga, posito quod perfectioribus Angelis data sit gratia major, an eò melius, sint illi cooperati gratiæ? Sed affirmativa sentiendum est, quia quamvis nulla sit pro hoc clara auctoritas, deduci tamen ex eo potest, quod Deus majorem gratiam perfectioribus Ange-

Disputatio IV.

95

Angelis dedit, ideo ut impleret in prædestinatis suam voluntatē, de illis promovendis, ad majorem gloriam, quæ intentio vacillasset, si magis cooperatio non fuissent auxiliis gratiæ, perfectiores Angelis: quia jam perfectiores habuissent minus mentum, consequenter & gloriam. Hinc cùm Deus non omnes adultos æquali innumeraturus sit gloriam, nec providet de auxiliis æ qualibus, saltem in ratione domi. Quanquam ex communibus nostrorum principiis, quamvis fuisset Angelis collata eadem in entitate gratia, potuissent adhuc esse in ipsis actionibus illorum major vel minor inæqualitas.

Objicitur 5. Per Conclusionem antecedentem probabile est dispouisse se Angelos ad primam infusionem gratiæ merito supernaturæ, ergo illud erat mensura dandæ gratiæ, ergo non dignitas naturæ.

RESPONDETUR. Posse præsentem resolutionem procedere, in primis ex suppositione sententie, quod se non disposerint ad gratiam, quæ etiam est probabilis. Rursus potest procedere non de gratia sanctificante, sed de ipsis auxiliis quod majora & uberiora, perfectioribus Angelis sint data, secundum perfectionem naturæ, minora inferioribus, quamvis ut dixi, id non sit necessarium omnino.

Notio autem, quod in secundo instanti viæ in conferenda auxiliis ostenderit Deus inæqualitatem: Luciferum enim unum è primis, si non omnino primum reliquit peccare; cùm tamen immo fortassis Angelo, donaverit auxilium congruum. Sed conclusio procedit de Angelis bonis, quos congruebat esse in gratia inæqualiter gloria etiam futuri esentia inæquales: ut ita Deus procederet secundum suum propositionum glorificandi Angelos.

DIFFICULTAS III.

De præcedentia Meriti ante Beatitudinem.

PRÆMITTO 1. *Id quod solet ordinari doceri: distingui scilicet instans Angelicum ab instanti temporis. Instans Angelicum vocatur duratio certæ operationis Angelicæ. Instans autem temporis, est indivisibile ejusdem.* Arriaga d. 20.n.57. non determinat instantia Angelica per operationem ipsorum, eò quod dicat esse hanc regulam valde incertam: & expressè Scotus & Gabriel apud Suarez l. 5. c. 12. n. 5. docent, quod potuerint Angeli varius actus non tantum simul, sed etiam unum post alium exercere, & tamen hoc totum vocari secundum instans, vel secunda morula. Quia tamen haec questio est de voce, cum pluribus loquendum erit; poterit que istud instans Angelicum, mensurari operatione una, & quidem non una arithmeticè, sed per aliquam attributionem, ita ut plures operationes, propter attributionem, in unum instans

Angelicum colligantur v. g. Locutio Luciferi ad malos; Michaëlis ad bonos, illorum instigatio, horum consultatio, illorum consensus ad malum, horum ad bonum &c.

PRÆMITTO 2. *Quid, & quot sint hec instantia?* Illa sic numerat cit. Suar. n. 13. Primum instantia viæ Angelica complectebatur notitiam supernaturalem Dei unius & remunerateris. Secundum complectebatur propositionem illius objecti, circa quod debuerunt mereri vel demereri, in eodem instanti fuit instigatio à capitibus, mutua collatio, tandemque consensus bono vel malo. Tertium instantia complectebatur decretum Dei illos damnans hos præmians, hujusque tertii instantis meminunt nonnisi L. 6. c. 3. n. 5. Sed Cajetanus & Ferrariensis in eodem instanti ponunt viam & terminum Angelorum, consequenter pro bonis non nisi duas morulas, tres pro malis. Sed non apparet ratio, cur parificari quoad morulas non debeant. Totum autem hoc tempus, dicit Arriaga, se non veteri dicere, ut extendatur ad unum quadrantem horæ.

PRÆMITTO 3. *Omnino esse necessarium & malos in via & bonos fuisse.* Quia alias boni debuissent mereri in statu beatitudinis, & mali in statu damnationis, quod negatur à PP.

Ex occasione hujus præmissi disputari potest; An sit possibile ut in statu Beatitudinis creati Angeli, simul pro priori naturæ mereantur beatitudinem.

DICENDUM est. *Possibile esse, ut Angelii (idem iudicium de aliis rationalibus creaturis) eodem instanti & meruerint beatitudinem & receperint.* Supponit Suarez Conclusionem apud Arriag. expressè id docentem d. 20. n. 52: cum Martinon d. 43. n. 7. contra Molina, Tannerum, & alios.

PROBatur 1. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBatur 2. Possibile est eodem instanti recipere gratiam & eandem mereri: Ergo idem dicendum de Beatitudine.

PROBatur 3. Quia si id implicaret, vel implicaret ex eo, quod in eodem instanti, ista duo perficerentur: vel ex eo quod Beatitudo non sit cum merito: vel ex aliquo alio principio: sed nihil horum est: Non primum, quia in eodem instanti possunt adhuc condistingui duo instantia naturæ, cut ergo pro priori naturæ instanti, non potuerint mereri, pro posteriori habere beatitudinem. Non officit etiam secundum, quia de facto Christus habuit visionem beatam, & tamen aliis merebatur, & sibi etiam aliqua, licet non augmentum gloriæ expressè que docet Arriaga d. 21. a. n. 7. quod quidem congruat ex justissima Dei dispositione, ne beatitudo augmentum gloriæ, absolute tamen id non repugnat: Nam beatitudo ad multa opera potest relinquere libertatem. Non etiam officit aliquid aliud: quid enim illud?

Obji-

P.
MŁOD
DWSKI
A:et Z:
VI

OBJICITUR 1. Illis bonis operibus prælucere debuisset fides, hæc autem repugnat cum visione.

RESPONDET Martinon, quod tali merito non præluceret fides: hæc enim non stat cum visione: sed quod præluceret alia cognitio evidens, qualem Christus habuit, quando mereretur. Additque Arriaga, non constare quod Angelinon habuerint de facto cognitionem supernaturalem, præter fidem. Deinde licet eo causa non potuerint mereri beatitudinem actu fidei ejusdem speciei circa essentiam Dei, & personas, potuerunt tamen mereri fide, circa alias veritates: Suppono enim, quod alius speciei fides, possit dari in Beatis.

OBJICITUR 2. Ad meritum requiritur libertas: libertas dicit potentiam ad peccandum: hanc autem potentiam excludit visio: Ergo excludit etiam libertatem: Ergo etiam potentiam ad merendum.

RESPONDET Martinon tale meritum non potuisse proficisci à voluntate, cum potestate: libera ad operandum: voluntas enim non est libera ad peccandum, eo instanti, quo extinguitur libertas ad peccandum: quod enim extinguitur, non est eo instanti, quo extinguitur: jam autem visione extinguitur libertas ad peccandum. Sed Arriaga aliter respondet, docetque non nisi pro sequenti instanti à visione tolli libertatem ad peccandum. Nec probat Minorum Martinon, immeritoque supponit quod ita se habeat visio ad non peccandum, sicut habere videndi facultatem cum esse cæco: quia esse cæcum est mera privatio: Jam autem in visione non esse liberum ad peccandum, non est mera negatio. *Hinc aliter*

RESPONDET Argumento, supponendo ex alibi dicitis, peccatum & visionem de potentia absoluta stare secum posse, licet non esset tunc in illa visione formalitas status omni miseria carentis; magna enim miseria est, posse in peccatum prolabi. Consequenter ex hoc principio dicetur, posse de absoluta potentia stare meritum cum visione; quia etiam stare potest peccatum. Deinde, quamvis libertas ad peccandum non staret cum visione, posset tamen dari de facto libertas sufficiens ad meritum: quia Christo non est data libertas ad peccandum & non peccandum, & tamen data est libertas ad merendum. Immo de facto habent libertatem ad hoc potius, quam illud honestum volendum: Cur ergo hac libertate utinon potuissent, Deo illam acceptante, in meritum.

Inquit Martinon: An posset Deus cum aliquo pacifici, ut eodem instanti, quo aetum charitatis eliceret, gratiam ipsi infunderet: ipsum in eadem perpetuo confirmando, ita ut ea suppositione facta, non possit ille nec pro eo instanti, nec imposterum peccare. Nunquid hæc impo-

tentia non esset effectus voluntatis liberæ non peccantis, sed amantis, cum posset non amare.

RESPONDET que Mart. id non posse fieri. Rationemque dat, quia & haberet tunc libertatem peccandi & non peccandi, & non haberet: haberet quidem quia liberæ amaret: non haberet autem, quia haberet confirmationem in gratia, quæ hanc libertatem aufert. De confirmatis in gratia consuluntur dicta in prima part. te Dis. 5. n. 212.

QUÆSTIO II.

De Custodiis Angelis.

Angelum habere denominationem Custodis, est moralitas quædam; non est enim quid physice superadditum, licet rationem Custodis exerceat per multas actiones physicas. Ad eum planè modum quo Regalitas moralis est, licet multis actionibus physicis exerceatur.

Nihil hæc Scholastice discutiendum erit, Aliqua ad eruditum Theologicam perstringenda, addendaque iis quæ supra erant annotata d. 1. q. 4. Fusior hujus rei tractatio petatur ab aliis ut à Suar. L. 6. a. c. 17. Valq. d. 244. Arriaga d. 22. f. 8. Tanner d. 5. q. 6. d. 8. Martinon d. 43. f. 10.

Deus visibilem hunc mundum per Angelos administrat, ita S. Thom. 3. contra gentes c. 28. Quamvis enim omnium habeat providentiam inquit Suar. nihilominus executionem hujus providentiae, quam gubernationem vocamus, non vult solus immediatè efficere; volens creaturis non tantum esse, sed aliquibus etiam vim gubernandi communicare: hoc significavit Aug. Lib. 83. quæst. q. 79. *Vnaquæque inquit res visibilis in hoc mundo habet potestatem Angelum sibi propositam.*

Quod homines viatores habeant Angelos custodes de fide est, inquit Suar. n. 6. Fundatur in illo psalmi: *Quoniam Angelis suis mandavit de te.* Et licet hunc ps. specialiter de Christo exponat Aug. Beda. Ambros. Universaliter tamen de Justis illum intelliguntur Basil. Theod. Bern. Hier. Chrys. Ansel. S. Thomas, quod etiam ipsum huius psalmi ostendit universaliter enuntians: *Qui habitat in adjutorio &c.* Eundem articulum probat illud Matth. 18. *Videntem contempnatis unum ex pusillis tuis.*

Sed habentne singuli suos, ita ut hoc sit de Fide: Affirmat Suar. Mol. Tann. non esse de Fide: Sed tamen docent negari non posse sine ingentem temeritate, ac ferè errore. Probantque Auctoritate Basil. Bedæ. Isid. Bern. Anselmi. Nisseni. Chrys. Theod. Justini, Athan. Eusebii. Clementis Alex. Orig. in particulari citatur Locus Hier. in prædicta verba Matth. 18. ex quo loco colligit, magnam esse dignitatem animalium, ut unaquæque ab ortu nativitatis habeat in custodia sui Angelum delegatum.

Custo-

Disputatio IV.

97

Custoditne unus Angelus plures homines? De hoc dixi alias. Annoto locum Anastasi, Niseni q. 61. in Script. Prius inquit pro numero Centum erant Angelii, nunc etiam non pro numero Centum sed pro fideliis. Ubi videtur duo in-
muere. Olim Angelum plures homines custo-
dile. Deinde nonnisi fidelibus sigillatim eos
dari. Quod successivè unus plures custodiat do-
cuit Magister, ante illum Justinus in ultimo qq.
lib. 4. 30. Dubiumq; putat Arriaga n. 46. Sed op-
positum dicit probabilius Suar. cum communi-
tate tamen convergiunt, quod unus simul plu-
res non custodiat: quia alias deberet esse in plu-
ribus locis, si unus ex clientibus sit Polonus, al-
ter Chinensis. Si supponatur non habere tam
magnam locabilitatis sphæram, sed si haec illi
concedatur, convinci intentum non poterit.
Aliqui inclinante Origene solis prædestinatis
tribuerunt Angelos. Alii nonnisi Justis illos tri-
bunt, sive salvandi, sive damnandi sint. Talis
fuit Dydimus, Evagrius, significatq; Basil. Hilas-
ius, Chrys. Cyrus, Origenes. Sed omnibus e-
tiam non Baptisatis dari eosdem, in dandum
& Antichristo docet S. Thom. q. 113. a. 4. ad 3.
Licit Altisiodorensis neget Custodem Anti-
christo. Ratio communis peritus: Nam etiam
infideles non distinguunt auxiliis Dei
sufficientibus, neque providentia ad sufficientiam
pertinet; sub qua custodia Angelorum com-
prehenditur inquit Suarez. Patres autem qui
reperiuntur afferentes ab Angelis deferi pecca-
tores: hoc tantum significant, quod exercitium
specialis custodiae interdum remittant. Licit S.
Thomas ut dictum supi: non tribuat Angelos in-
fanti, nisi extrauterum exequi, Oppositum ni-
hilominus sentit Anselmus in Elucid. Inaqueque
inquit, anima dum in corpus immittitur, Angelo
immittitur. Anselmo consentiendum esse pro-
babilis judicat Suar. Arriaga n. 51. Ratio, quia
etiam in utero incipit jam esse viator.

Habueruntne Adam & Eva ante peccatum Angelorum custodiam? Negat. Gregor. Nis-
enus L. de vita Moyfi. Verus sermo ad nos usque
descendit quo creditur posteaquam in peccatum natu-
rangra prolapsa est, non omnino à clementia Divi-
næ neglecta, sed aliquem Angelum administrulum ca-
jaque constitutum esse. Oppositum sentit S. Th.
qua si cubillic indigebant Angelo, indigebant
enim in illo statu peculiaris protectione.

Quod Christus non habuerit proprium Angelum custodem, docet S. Th. Bonav. Altisio-
dor. Alens. habuisse tamen multos, quibus ut
ministris utebatur: quod significat etiam ascen-
sus & descensus Angelorum supra Christum:
Item, quod dicantur venisse ad ministrandum
etiamque fentient Cyrill. & Chrys. De bea-
tissima Virgine contentiunt omnes, quod ha-
buerit Custodem, de quo non esse dubitandum
dicit Suar. c. 17. n. 21. citans Bern. Ep. 77. Ra-
tionemque disparitatis hanc dat, quia de Chri-

sto Domino est alia ratio propter absolutam
peccandi impotentiam, & propter summam suæ
voluntatis potestatem cum perfectissima omni-
um rerum & occasionum seu futurorum even-
tuum præscientia.

Ut verum tamen fatear, sunt in oppositum
congruentiae, quæ plures illi Angelos attribu-
unt sine ulla specialitate custodiæ, sed obsequii
& conversationis.

Prima Congruentia est ab Auctoritate. To-
status enim in Matth. 18. q. 60. docet, Virginem
beatissimam duplēcē Angelum habuisse, u-
num tanquam privatam personam, & alium
tanquam Matrem Dei. Sed additum ejusdem
Doctrinæ non placet, quod scilicet illum secun-
dum habuerit nonnisi eo usque quo exercevit
officium Matris: Sed moralitas Matris semper
in illa mansit; consequenter & adfuit titulo illo
alter Angelus. Arriaga cit. n. 53. faverit. De
beatissima Virgine, inquit, est meo judicio cer-
tum habuisse multos, cum quibus familiariter
ageret. Adscribo alias Auctoritates, quas ad
hoc institutum ponit Christoph. de Vega no-
titer in Theol. Mariana nostram sententiam de-
fendens n. 15. Ex quibus est Franc. Maro, cit. à
Pelbarto tom. 2. aurei Rosar. verbo Angelus,
Negans B. V. Angelum Custodem habuisse, in-
dicarque Odon Cameracensis in Expos. Can-
ticorum, ubi ait; Custode Spiritu S. sine omni
culpa vixit Deipara: indicantque locutiones
Patrum plures illi Angelos in obsequium tri-
buentes. Sicut Georgius Nicomediensis: Orat.
de Oblatōne Deiparae; Oportebat non unum sō-
lum in servire Angelum, sed decies millia eam sō-
pare. Dion. Carthus. in Cant. art. 12. Hanc igitur cul-
tissimam omnium creaturarum statim in utero Ma-
tris sua concepta est Deus Trinitas Angelis sanctis cu-
stoditatem commisit. Bern. in Serm. qui inscribi-
tur Laus Mariae. Sed & innumerabilem, inquit,
beatorum Spirituum militiam ad ministerium tantum
& principis delegatam nullatenus ambigimus. Fulber-
tus Carnotensis Serm. de Virg. Nat. quanta pu-
ramus provisio Angelorum &c. nali profecto dubium
est quod circa eam etiam hunc omnis frequentia cœ-
lestium agminum in vigilabat: utpote quam supra se
exaltandam minimè ambigebant.

Damasc. Orat. l. de Nat. MARIE. Nunc au-
tem cœlestium virtutum copiosissimum agmen habet
Ecclœsia Dei genitricem nobiscum laudantium, mira-
culorum abyssum; illam quæ non ministrum Angelum
acepit, sed illum magis consili Angelum. Ber-
nardus, aliqui qui in oppositum citantur, eo
sensu possunt accipi, quod scil. habuerit aliquem
Angelum cum quo specialiter communicaret:
eum appellat prædictus Vega munus famuli à
secretis obeuntem.

2. Congruentia est, quia cogitabilis est ali-
quis specialissimus status gratia in quo non ege-
ret purus homo specialis Angeli custodiæ, qui
status dignus quidem esset, & excellens, sed non

i super-

P.
MŁOD
DWSKI
A:et Z:
VI

superans statum Matris Dei: Ergo de Matre Dei idem dicendum.

3. Congruentia, quia Custodia est actus majoritatis & praesidentiae cuiusdam supra clientem: jam autem majoritas haec excepta dignitate entitativa, quâ etiam naturam humanam Christi superant Angeli, nulli Angelo respectu Beatissimæ tribui debet; præcipue supposita sententiâ quæ docet in instanti Conceptionis plus graduum gratiæ illam habuisse, quamvis quibus SS. Angelorum.

4. Congruentia, quia pia est sententia, quæ tribuit Beatissimæ titulio Maternitatis dominum in omnes res creatas: hinc congruebat, ne ex cliente redderetur domina, & ex subdita Princeps.

5. Congruentia, quia in oppositum Ratio non concludit. Concedo quidem non fuisse tantam incapacitatem peccandi in Matre Dei, quantam in Christo; nihilominus erat tanta, quæ non appareat, cur indigeret speciali custodiâ. Concedo quod non habuerit suæ voluntatis potestatem supremam; habuit tamen magnam, & cur non talem quæ non indigeret speciali custode? Concedo non habuisse illam præscientiam omnium eventuum & occasionum; habuit tamen magnam naturalem & supernaturalem prudentiam, providentiamque Dei circa se, obsequiumque Angelorum. Hæc sine prajudicio aliorum.

Quod Regna habeant suos Custodes dixi supra. Sed Suar. tribuit etiam specialem Angelum exercitibus præfertim fidelium, & qui causam Dei agunt. Unde & Script. meminit Iosue 5. Principis exercitus Domini. Daricose dem singulis Episcopatibus docet Origenes, Hier. Aug. allegaturque locus Apoc. 3. de Angelo v. g. Smyrnæ &c. Nazian. Hilar. Isid. Beda speciales Angelos tribuunt civitatibus & Ecclesiis, & Tann. etiam Communitatibus n. 27. putatque de hoc non esse dubitandum Suarez. Pontificibus, Regibus, Prælatis, Principibus tribuit Suar. specialem Angelum, ita ut sit inferior secundum quod ille est privata persona, superior in quantum est publica. Colligiturque id, ex illo Auctor. de Ang. Petri. Sed Arriaga dicit pium esse id credere, sed non necessarium.

Quod ex quacunque Hierarchia Angelorum faltem extraordinariè ad homines externa missione mittantur, censet Alespis, Scot. Durand. Argent. Gabr. Molina. Valent. Fundaturque in illo ad Hebr. omnes sunt administratiorum Spiritus. Alii hoc tribuunt nonnisi Angelis cum S. Thom. Cajet. Albert. Bonav. Richardo. Aegidio. Capreolo innitentibus Auctoritatib. Dion. & Gregorii docentium superiora agmina ab infimis nunquam recedere.

Finitur Custodia morte: oppositum sentit Just. apud Suarez & Tan. probabileque vide-

tur iisdem quod in purgatorio non deserant, & ad Cœlum deducant; quod ex Patribus probat Suarez l. 9. c. 19.

QUÆSTIO III.

De Peccatis Angelorum.

PRÆMİTO I. An potuerint Angeli creari in peccabiles essentialiter pendet ex hoc principio; An implicet talis creatura; de qua questio ne ex accidenti quidem, sufficienter tamen informant ea, quæ dicta sunt de supernaturalitate Vifonis.

Sed quæri insuper posset ex occasione ab Arriaga data hic d. 27. n. 5. An sit possibilis creatura naturâ suâ determinata ad malum moraliter? consequenter: An possit fieri talis Angelus? Sed Negativa tenenda est. Ratio est, quia & esset essentialiter determinata illa creatura ad amandum nonnisi malum moraliter, & non esset determinata: esset quidem ut supponitur; non esset autem, quia vel esset determinata ad amandum malum moraliter, vel sub formalitate mali moraliter, vel sub formalitate boni moraliter inclusi in malo moraliter: neutrum dici potest in hac sententia. Non primum, quia implicat, ut voluntas, amet malum quâ tale. Et sicut impossibile est alias potentias ferri extra suum objectum, ad quod tendere natæ sunt; sic nec erit possibile, ut cum nata sit tendere in bonum voluntas, tendat, & non in bonum. Quod si tendat in illud malum moraliter sub formalitate boni; Ergo & erit essentialiter determinata ad secundum malum moraliter, & non erit; erit, ut supponitur: non erit autem, quia bonum sub ratione boni, non est malum moraliter: in multis enim reperitur ratio boni, ubi non reperitur ratio mali moraliter. Et sicut quavis gustabile sit tactile: quia tam engustus non fertur in tactile quâ tale, sed in gustabile, sit engustus non dicatur determinatus essentialiter ad tactile, sed ad gustabile. Ergo etiam dicendum erit, quod illa potentia non sit determinata essentialiter ad malum moraliter, sed potius ad bonum, respectu cuius, materialiter se habet ratio mali moralis. Tum, quia si tendit in malum moraliter sub ratione boni, si hanc rationem reperiat in aliquo honesto moraliter, adhuc illam rationem appetit; quia etiam in illo objecto, inveniet suum formale. Tum, quia nullum est malum morale ejusmodi, quod determinet sibi tale delectabile, vel tale utile, ut illud delectabile vel utile, non possit reperi in aliquo honesto, ut reflexio docet: Ergo poterit etiam honeste sequi illud voluntas.

RESPONDET Arriaga, quod illud malum moraliter non sit quidem futurum tanquam specificativum motivum, sit tamen futurum, tanquam conditio sine qua non.

CON-

CONTRA. Conditio illa sine quā non, vel est conditio sine quā non, sub formalitate mali, vel sub formalitate boni; redibitque Argumentum suprà factum. Deinde illud malum moraliter & esset conditio sine quā non, & non esset; esset quidem ut supponitur: non esset autem, quia illud non potest esse conditio sine quā non operandi alicujus potentiae, quod contradicit ratione ius formalis specificativa, quæ ab illa intenditur: Nam & intenderetur ab illa, requirereturque, & non requireretur: requireretur quidem ut supponitur: non requireretur autem, quia ejus oppositum, bonum intentum, excludit exigentiam mali. Et sicut intellectus non potest tanquam conditionem sine quā non evigere falsum, nec oculus tenebras, quia intellectus respicit verum, & oculus depositit lucem. Ergo & voluntas attendens ad bonum, non potest pro conditione sine quā non, respicere malum moraliter quā tale.

PRÆMITTO 2. *Verum esse illud proloquium, omnis peccans ignorans.* Veritas ejus hīc esset examinanda, sed id factum est in prima parte, ubi adūm de medio noscendi futura libera, quod est excessus.

PRÆMITTO 3. *Decidisse nos suprà, quod pro primo instanti physicè loquendo, posuerint peccare Angeli, addendum restat.* An id fuerit illis possibile moraliter? sed certè non appareat quid illis reddat peccatum pro primo instanti impossibile moraliter, quidquid dicat Suar. Tann. Esparza q. 26. à 2. Immo rationes quæ probant proprium instanti impossibilitatem moralem peccandi, probant & pro secundo, reliquisque. Quod tamen etiam oppositi non concedunt. Sed in oppositum.

1. RATIO Esparza est. Quia cognitio perfectissima inter omnes absolutè possibles, respectu uniuscujusque substantiae intellectualis dum est in via, continet in se potentiam moralem ad peccandum; quia rationes avertentes a peccato, sunt infiniti propemodum ponderis: motiva autem peccandi, sunt nullius termè momenti. Universaliter autem si recurrent pro una parte incomparabiliter præeminentia motiva, reddit moraliter impossibilis electio extremiti inferioris.

RESPONDE TUR. Hoc argumentum probat, ne secundo quidem instanti, imò nec reliquis potuisse illos peccare moraliter loquendo. Probat deinde quod in electione, moraliter necessitetur voluntas ad majus bonum, cuius oppositum alibi vidimus. Directè ad argumentum dici potest, quod ex objecto digniora sint motiva ad non peccandum, sed ratione subjecti male affecti & dispositi, possunt contemni. Cur ergo etiam pro primo instanti non potuerint contemni?

2. RATIO ejusdem est. Perfectissima novis-
fumorum consideratio adfert moralem impo-

tentiam peccandi; *Memorare novissimata tua &c.* Ergo multò magis id habebit cognitio perfectissima Dei.

RESPONDE TUR. Etiam hoc argumentum probare reliquis instantibus non potuisse illos peccare: quia etiam in illis habuerunt perfectam notitiam Dei. Antecedentis phrasis & illud ly non peccabis, latiori modo sumidebet; ut non significet impotentiam moralem, sed quod non de facilis sit peccaturus. Constatque de peccatoribus, qui actu directo eligunt infernum, ut satisfaciant passioni.

3. RATIO est. Inest Deo potentia essentia-
liter inimpedibilis, convertendi ad se creatu-
ram, quod tamen verificari non posset, nisi de-
tetur auxilium inducītū impossibilitatis mora-
lis peccandi, respectu cuiusvis volitionis crea-
tæ. Jam autem non suppeteret Deo auxilium
eiusmodi, si talis non esset cognitio omnium
perfectissima, respectu cujuscunque.

RESPONDE TUR. Sine ulla inductione im-
possibilitatis moralis inimpedibiliter Deus po-
test unumquemque convertere, ratione gratiæ
efficacis, salvando efficaciam secundum princi-
pia uniuscujusque. Deinde etiam posito illam
gratiam debere inducere impossibilitatem mora-
lem, non sequitur adstringi debere Deum, ut
nonnisi illa cognitione utatur. *Sit interim*

DIFFICULTAS I.

Qualenam sit peccatum Luciferi?

PLures sunt hac in parte Doctorum senten-
tiae. Nos principiores attingemus.

Punctum Difficultatis I.

Aliorum Explicationes.

XPLICAT I. Scotus in 2. dist. 6. q. 2. vult-
que peccatum Luciferi, fuisse luxuriam spi-
ritualē, quæ stabat in amore amicitiae erga se,
usque ad contemptum Dei; & in amore con-
cupiscentiae quo immoderatè concupivit sim-
pliciter veram beatitudinem, dicitque non pos-
se vocari hunc actum inordinatam superbiam
simpliciter, sed latiori modo. Propriè autem
debere dici luxuriam spiritualem. Quod ipsum
ita declarat Licheto Suarez. Propria super-
bia dicit immoderatum affectum excellentiæ
relatae ad alios, quibus præesse vel antecedere
cupit. Latiori autem modo superbia, dicit ni-
miam complacentiam sui, quam aliquis habet
in magna æstimatione sua perfectionis, quam in
se videt, & in se amat. Unde amor ille & de-
lectatio in propria pulchritudine potest appellari luxuria spiritualis: amor enim ille immoderatus amicitiae, & insuper in concupiscentio im-
moderatè sibi beatitudinem, simpliciter plus
convenit ratione delectationis &c. cum luxu-
ria, quam cum alio capitali peccato. *Hæc Ex-
plicatio*

i 2 Non

P.
MŁOD
OWSKI
Act. Z.
VI

NON SATIS FACIT. Tum, quia Patres si-
ne addito appellant peccatum Luciferi super-
biam, quorum phrasis non obest, quin ut sonat,
accipiatur. Tum, quia & peccasset primò Lucifer
peccato amoris amicitiae in se, & non peccas-
set: peccasset quidem ut supponitur, non pec-
casset autem, quia amor ille amicitiae, potuisset
præcedere auctum aliquem meritorum, & esse
motivum operandi bene, cur non enim? Ergo
apparet quid ille amor, non sit de se peccam-
inosus. Unde restat querere, unde nam ejus
vitiositas sumatur: vel enim desumeretur ex
magna intensio illius amoris, & hoc non, quia
objecti honesti amor intensus, non potest esse
vitiosus, nisi vel laetat sanitatem, vel distrahat
ab auctu alio obligativo: non etiam malitia illius
amoris ostendi potest ex eo, quid ille amor sit
depretiativus Dei; non enim sequitur ex eo,
quid ego amem me ipsum intensè, jam me de-
pretiare Deum; immo Beati, Angeli homines
que, notitia naturali quam habent de bonitate
sua naturali, proportionant suum amorem, ne-
que tamen per hoc depretiant Deum; immo a-
ctus ille depretiativus Dei, non posset esse auctus
amoris erga se ipsum, sed nolitio aliqua vel voli-
tio, relata ad Deum. Tum, quia indigethoc
multa probatione, quid materia circa quam
veritabatur peccatum Luciferi, fuerit Amor sui
ipsius: quamvis enim dixerit Augustinus Civitatem
diaboli aedificatam ab amore proprio us-
que ad contemptum Dei, non sequitur quod hic
amor fuerit circa Beatitudinem supernaturali-
lem, de quod infra: Beneque sic intelligi potest
Aug. quod statuerit peccatum in amore pro-
prio non formaliter, sed in quantum est alliga-
tus contemptui Dei. Contemptus autem Dei,
non est amor sui ipsius formaliter, sed est formalis-
tè superbia, quia pralatio sui, tantè excellen-
tiae. Multoque minus convincit quando
dicit: Amorem illum inordinatum fuisse luxu-
riam spiritualem: nemo enim philautiam dixit
luxuriam, imò in multis est bona, & mensura,
dilectionis aliorum. Et sicut non datur con-
cubitus spiritualis, ita ne luxuria spiritualis: eò
quid nomen luxuriae, sit immersum, significan-
do objecto carnali.

EXPLICANT 2. Thomistæ, recurruntque
ad hoc, quid peccaverit Lucifer nimio affectu
erga beatitudinem, ut videre est apud Cajet.
Capr. Ferrariensem.

PRIMA CLASSIS eorum est qui dicunt, eum peccasse nimio affectu erga beatitudinem naturali-
m: quia nimis citè eam voluit habere.

Sed quomodo appetit cum illam habuit? Beatitudo enim illa sit in perfecta notitia naturali deo, ejusque naturali amore, utrumque autem hoc habuit, sub initium creationis. Quando autem recurrunt ad hoc, quod ita amarit beatitudinem naturali, ut contemper-
rit supernaturalem habere, id non convincit:

Iustum enim contemptum annotat Suar. L. 7. c.
10. duplum posse reperiri, positivum & for-
malem; qui sit in positiva averseione à beatitu-
dine supernaturali: sed hoc contemptu non pec-
carunt: quia demonstrabant sibi quid excedens
beatitudo, sit major naturali, adeoque in com-
paratione illius, non contemptibilis. Alius au-
tem contemptus posset esse præcisivus, stans in
hoc, non appetere illam: sed actio mere præ-
siva non inducit grave peccatum commissum,
quale tamen fuit Luciferi. Deinde ut urget
Arriaga talis auctus non tam videtur esse super-
bia, quam pusillanimatus, & acedie. Quod
ipsum sic probat ex Suarez: Quia ille auctus non
est appetitus excellentie, sed potius fuga ejus-
dem. Unde etiam rusticus qui est contentus
vili domo, cum possit aequi adjutus amici opibus,
domum civilem, non appellatur superbus,
sed pusillanimis. Quamvis autem S. Thom.
censeat 2. 2. q. 133. a. 1. ad 3. quid pusillanimis
oriatur ex superbia, inibi tamen explicat hoc S.
Thom. quia scilicet pusillanimis dum non fide
judicio aliorum dicentium quid hoc aequi
possit, hoc ipso judicium suum præferendo aliis,
sit superbus. Sed id in præsenti, locum non ha-
bet. Deinde ut adverbit Suarez, quamvis ob-
ligatus fuerit Angelus ad habendum auctum de-
lectionis supernaturali, cum fiducia supernatu-
rali obtinendi beatitudinem supernaturali-
m: quod tamen hic auctus fuerit illi materia contra
quam directè peccatum sit, indiget probatione
ex P atribus; & probatione quod hoc peccatum,
sit peccatum superbia, cum tamen sic appelle-
tur à PP. peccatum Luciferi.

IN QUIR I hic posset cum Arriaga: Curex
possessa & amata beatitudine naturali, non pos-
set oriri hic auctus superbia: Satis habeo in hac
beatitudine, non volo me amplius Deo humiliare,
& ab eo per obsequia, emendare beatitu-
dinem. Ad eum modum, quo aliquis sciens
se posse ab alio aliqua accipere, si se humiliaret,
non vult se humiliare. Cui sententia faverit
etiam Joan. à S. Thoma. Sed non videtur talis
peccato peccasse Lucifer: Tum, quia de illo non
innunt Patres, verbaque illorum si quæ sunt,
bene alio sensu accipi possunt. Tum, quia non
videtur illud peccatum fore peccatum super-
bia, sed acedie, quæ sit in fuga laborandi, &
adhibendi media. Ad eum planè modum,
quo Aulicus dum non vult ulterius sua obse-
quia deferre, vel miles militare, non dicitur esse
superbus, quid illas humilationes nolit adhibi-
bere, ita & in præsenti. Tum, quia universa-
liter superbia importat appetitum excellendi
suprà quam debeat, qui appetitus ex dicto auctu,
non sequitur formaliter & directè. Unde etiam
in humanis, si quis dicat: Nolo me illi humiliare,
quia ego sum & que dignus, vel dignior, est auctus
superbia: Si autem dicat, nolo me illi humiliare,
quia volo vivere contentus mea condicione,

nec volo ab illo evichi ulterius, non dicitur esse superbus, sed incurius suarum rerum; & si reperiatur hic aliqua superbia, reperitur nonnisi interpretative & indirecte. Cum tamen Patres absolute enuntient peccatum Luciferi, fuisse superbiam.

SECONDA CLASSIS est eorum, qui docent peccasse Luciferum per inordinatum appetitum beatitudinis supernaturalis. Et quidem quod non peccarit habendo appetitum beatitudinis supernaturalis, inde constat: quia erat in illo obligatio habenda spei, & quia alias nos etiam peccaremus, illam appetendo. Totum ergo stat in hoc, quod inordinatè illam appetierit. Hanc sententiam docuit Her. Egyd. Bassolus, etiam Albert. Argent. Durandus & alii a-pud Suar. cit. c. II.

Difficultas in hoc sita est, in quo fuerit deordinatio peccaminosa in appetitione illius?

Ponunt aliqui disordinationem in hoc, quia incidit in errorem Pelagianorum putans se viribus naturæ, posse beatitudinem supernaturalem acquirere. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. At ut verum fatear est hæc sententia S. Th. & hic & 3. contra Gentes c. 110. Clariusque adhuc q. 16. de malo a. 2. ad 4. Sed pro nobis stat Major S. Thomæ in quantum pluribus locis docet, non fuisse in Angelis errorem positivum. Quod autem tale peccatum non potuerit esse sine errore positivo, probatur. Vel apprehenderat Angelus illam beatitudinem esse supernaturalem, & excedentem, vel non apprehenderat: Si non apprehenderat, quomodo objectum peccati, erat contempta beatitudo supernaturalis? Si autem apprehenderat illam beatitudinem esse supernaturalem, ergo non potuit putasse, vel voluisse illius affectionem viribus naturæ: Nam judicasset simul duo contradictiones esse vera, nempe & esse illam beatitudinem supernaturalem ut supponitur, & non esse, quia quod debetur saltem tanquam præmium merito naturali, non est supernaturale præmium; ex titulo enim supernaturalis, in ratione præmii, debet excedere merita ratione meriti naturalia. Quando autem dicit Vasquez, ex sola simplici apprehensione, sine ullo errore, potuisse illum progreedi ad volendam beatitudinem supernaturalem, tanquam viribus naturæ debitam, id quidem verum est, quia ad multos actus voluntatis, sufficit sola prima operatio, id tamen accipendum cæteris partibus: non sunt autem cætera paria quando intellectus per demonstrationem dicit illud non esse possibile, adeoque nec appetibile. Quod si recurras ad hoc, etiam impossibilia sub conditione appeti posse: id quidem concedo, sed est necesse alio titulo suadere talis actus vitiositatem, cum talis actus possit esse honestus.

Eò referri debet illorum sententia qui docent, quod Lucifer arrogaverit sibi majora me-

rita quam ulli alteri Angelo, & quod simul voluerit, ne homines ad visionem echerentur. Hoc enim non convincit: Quia demonstrabat sibi quod merita naturalia ad beatitudinem supernaturalem non valuerint; supernaturalia autem nec sua, nec aliena noscebat. Cumque alios esset tractus ad peccatum, non poterat appetuisse tale bonum, quod nullo modo derivaretur, in forte reliquorum. Beatitudinem etiam hominibus poterat invidisse: sed hoc non constat certò, nec id exaggerat peccatum illius, in formalitate superbie.

EXPLICANT 3. Alii, dicuntque superbiam Luciferi versatam esse circa ipsummet Deum appetendo æqualitatem cum Deo quam tali. Hocque docet Scotus Gabr. Lich. imo & nos-ter Vasq. d. 234. c. 2. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Quia vel appetit Angelus æqualitatem perfectam, & quidem absolute. Vel appetit æqualitatem perfectam, sed nonnisi conditionat. Vel appetit æqualitatem imperfectam. Neutrum dici potest. Non primum, quia judicabat esse impossibile ut prædicatum ab alio, fiat prædicatum A se: vel ut prædicatum ab alio, manens tale, aque sit dignum ac prædicatum A se: quod si hoc judicabat impossibile, judicabat etiam non appetibile: Ergo talem æqualitatem non appeti. Si autem appetit æqualitatem illam sub conditione; hujus affectus aliunde pravitas ostendit debet: Annon enim Patres spirituales dicunt, hunc bonum esse actum: Vellem Deum amare, ita, si possem, ac se ille amat. Quod si dicatur illum conditionare id appetuisse ad suum factum, in casu non ostenditur directe peccasse illum appetitu conditionatæ æqualitatis, sed aliunde. Quod si dicatur tertium, ostendenda erit vitiositas istius actus.

Auctoritates quæ in oppositum citantur multæ possunt accipi de appetitu æqualitatis per unionem Hypostaticam, de quo infra. Phrases Scripturæ quæ adseruntur de superbia Regum aliquorum, literaliter accipiuntur: Hinc non debent in omni rigore de Angelis verificari.

Punctum Difficultatis 2.

Statuitur de peccato Luciferi.

SUPPONO 1. cum Suarez, quod appetere unionem Hypostaticam de se, non sit quid malum: potest enim oriri ex appetitu honorandi & amandi Majestatis Divinæ Theandricis actionibus. Posse tamen eundem appetitum vitiare.

SUPPONO 2. Fundamenta varia, ex quibus censet Suar. L. 7. c. 13. eundem appetitum posse vitiare.

P.
MLOD
OWSKI
Act. Z:
VI

1. FUNDAMENTUM, quòd appetierit unionem hypostaticam: Ut divinis honoribus frueretur, sed hic appetitus, licet & grè à superbìa depurari possit, tamen absolute loquendo depurabilis est, referendo hunc ipsum honorem non in proprium bonum, sed in bonum ipsius met Dei. Indubie enim noscebat posita illa unione divinos sibi honores deberi, & que debeare dominari reliquis: demonstrat enim sibi Angelus, supposita unione divinae personæ cum natura creata intellectuali, hoc ipsis illam omnium evadere dominam. Et sicut appetitus in Christo, ut ab omnibus etiam ethnici laudetur & honoretur Deus: appetitus item ut dominetur omnibus creaturis, est rationabilis, ita nec ex suppositione conditionata illius unionis, ille appetitus esset de se, & præcise, vitiosus.

2. FUNDAMENTUM est, quia poterant Angelis clausis ad reliqua oculis cordis, tota intentione considerare dignitatem illam sibi esse convenientissimam, & ratione naturalis suę existentię, quasi debitam. Sed etiam hoc fundatum patitur suas difficultates. Nam si ad reliqua oculos cordis clauerunt, non tamen claudere poterant ad ea, quæ sibi demonstrabant, & quæ in deliberatione illa gravi, vel ex ipsa connexione specierum venire debebant illis in mente: inter quæ fuit, quia demonstrabant sibi unionem illam, utpote supernaturalem, esse sibi indebitam. Quod autem consideraverint illam dignitatem esse sibi convenientissimam, hoc de se non videtur tantum malum: nam indubie humanitas Christi elicit talem actum, quòd potius naturam angelicam physicè dignorem convenerit terminare Verbo, quæmen Abrahæ. Et sicut quando cogitat creatura rationalis, supposito quòd gratia deberet dari, illam dandam esse creaturæ rationali, eò quòd nonnisi creatura rationalis, possit gratia fieri, esse quæ amica Deo: Sic in præsenti potuisse etiam suę dignitati attendendo, vovere unionem hypostaticam Angelus.

SUPPOZO: Posse hoc tertium fundatum vitiandi illius appetitus ad unionem hypostaticam defendi: quia scilicet oppositum ordinem sibi absolute vel forte conditionatè propositum, nempe quòd non sùx, sed naturæ humanae esset unica persona Verbi: quòd inquam oppositum hoc decretum, traxerit in sui vilipendium factum esse; quia odium vilipendii, præsupponit suę excellentię nimium amorem: præcipue cùm illi hæc unio, debita non fuerit. Hinc appetit in debitam excellentiam. Rursus odium vilipendii in materia in debita, est implicita superbìa, & interpretativa; sicut odium odii sui, est amor sui interpretativè. Deniq; quia tale odium præsternit viam ad sistendum in nimio amore in debita sibi excellentię, ita ut totus ille processus, ab illo compleimento, bene & rigorosè, possit dici superbìa. Et sicut actus non a primis

complacentiis, nec à desideriis inefficacibus, sed a suo compleimento denominatur talis: ita & actus ille procedens primù ab invidia, nimioque amore saltem interpretativo, excellentię indebita, & insuper formalisatus odio vilipendii sui in materia indebita, demumq; ascendens ad sistendum in amore suę excellentię indebita, bene dici potest superbìa. Est quidem verum, quòd si ego dicam in mei vilipendium subtractum esse mihi hunc favorem, quem scio alias mihi non deberi, potius committam indignationem formalem, quam superbìam. Unde etiam dum damnati ringuntur, quòd alii majoribus v. g. peccatoribus, data sit perseverantia finalis, non illis, non est actus superbìa, sed invidiæ & indignationis. Ita & in prædicto similius actus Luciferi incipit quidem ab invidia & indignatione, sed consummatur, ut dixi, in amore indebita excellentię, qui amor superbìa est.

Ne autem peccatum hoc Luciferi, de quo certè constat, salvetur nonnisi in principiis nostris, quæ ponunt venturum Christum, quamvis Adam non peccasset, ut dicitur in materia de incarnatione. In alia etiam sententia defendid sic posset. Quævis de facto sit decretus Christus nonnisi post prævisum peccatum, potuit tamen absolutè loquendo decerni etiam ante illius prævisionem absolutam: si potuit decerni, ergo ante hoc decretum erat de se formabilis hæc propositio: Quid faceres Lucifer, si natura humana terminetur personā divinā? Poterat autem illi hæc propositio revelari, poterat tanquam cogitatio, quæ est in nobis sine nobis à Deo immitti, adeoque habere fundatum cogitandi, quòd hoc foret in vilipendium. Unum videtur obesse quomodo de re nonnisi conditionata, & adhuc pendente tam foret sollicitus. Sed id etiam non multum obest: Nam poterat Deus indere illi talem cogitationem quæ attentum illum redderet sollicitumque de objecto. Deinde nunquidne non experimur etiam ipsis conditionatis sollicitari nos desideriis. Immo superbìa indignantur etiam conditionata suę postpositioni. His suppositis

EXPLICATUR, in quo sletetur peccatum Luciferi. Nempe in superbìa: Cujus objectum erat Unio hypostatica divina cum natura humana, interpretans hoc futuram fore in vilipendium sui, adeoque ultimò sistens ex dictis Supp. 3. in nimio desiderio sua excellentię.

Quod peccatum illud fuerit superbìa. Ratio est Autoritas Scripturaræ, cuius loca literatiter de regibus aliquibus intellecta, accommodantur à Patribus, Luciferi. Unde habetur Isai 14. *Detracta est usque ad inferos superbìa tua.* Ulterioraque verba de ascensu in cælum, formalissimè superbiam indicant. Ezech. etiam 28. dicitur; *Elevatum est cor tuum in decore tuo.* Post

Disputatio IV.

103

Suarez vide Mart. d. 4.4.n.5. plura loca adferentem: Unde etiam Chrys. hom. 10. explicans illum locum, i. ad Timoth. 3. *Ne in superbiam elatam in judicium incidat diaboli, ita explicat, ne elata, hoc est, ne eandem incurrit damnationem, quam illa, per arrogantiam pertulit.* Similia habet Theod. Theoph. Basil. Hieron. Ep. 83. sicut: *Judicium & ruina diaboli, nulli dubium, quin arrogantia sit.*

Quod autem de facto materia superbiae illius fuerit Unione hypostatica. Ratio est, nam in primis sunt loca Scripturæ, quæ ostendunt affectus falluum Deitatem, qualis est Isaï 14. *Ascendam & familiis ero Altissimum*, qui locus cum non possit accipere aequalitatem naturæ, ut sup. dictum, debet accipere aequalitatem in persona. Ezech. 28. *Dixi, Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi &c.* Dicit etiam Christus de diabolo Joan. 8. quod ab initio homicida fuerit; quem locum Rupert. 1. 8. in Joan. in fine interpretatur de homicidio in Filium Dei, quem odio habuit ob superbiam, profecto volens auferre illi Unionem hypostaticam quasi vitam divinam. Favent etiam verba Gregorii L. 33. Moral. in 40. Job. c. 20. ad finem: *Quia enim carnis morte non premitur & Redemptorem carnem mortalem vidit, altiori fastu stationis intumuit, sed ubi contra auctorem suum, quoniam superbia exulte, ibi laqueum sue mortis invenit; nam ea ejus carnis morte prostratus est quam expetitus clarus. & inde pertulit laqueum, unde quae si eam sue malitiae, mortem justi concipiavit.*

Discurrit etiam Suarez c. 13. n. 30. An habuerint Angeli præceptum adorandi Christum? Dicitq; quod ad hoc non sit necesse recurrere, quia ad hoc sine positivo præcepto, ex natura, videbantur obligari ad adornandum proposto fibi Verbo caro facta. Quo adduci potest illud testimonium: *Et cum iterum introducit Vigenitum in orbem terræ, dicit, & adorent eum omnes Angeli ejus.* Cum hoc tamen stat, quod in eandem superbiam involvantur alia peccata, inuidia præcipue, & inobedientia. Suarez etiam ostendit omnes gradus superbiae repertos in hoc peccato superbiae.

DICES 1. Si Angelus appetit Unionem hypostaticam, ergo appetit contra naturale deficitum suæ conservationis; quia desiderasset destructionem suæ personæ.

RES PONDETUR. Destructionem propriæ personæ; si excellentiori infinite personæ impletatur, non esse quid malum, sed potius infinite bonum.

DICES 2. Vel appetit unionem independenter à decreto divino; & hoc non, quia demonstrabat sibi illam perfici non posse independenter à decreto; Si autem id voluit dependenter à decreto, non peccavit.

RES PONDETUR. Peccasse illum superbiam, eo quod interpretatus sit, in sui vilipendium, detestum favens naturæ humanæ.

DICES 3. Hæc sententia supponit latum præceptum de adorando Christo, & tamen negant illum præceptum latum Angelis Chrysostomus & Origenes.

RES PONDETUR. Non negare illos præceptum naturale, quale est submittendi fæc Verbo incarnato standi Dei decreto & similia. Sed negasse præceptum simile ei, quod hominibus latum, in quo materia alias licita, proibitione, extracta est ad illicitam. Sed

Quæres. An Lucifer fuerit supremus in angelica natura: Damasc. L. 2. c. 4. Aug. L. 3. de Gen. ad lit. c. 10. Epiphanius, Theod. Ruffinus Andr. Cæsariensis negant fuisse supremum. Probabileque putat S. Thom. quotl. 5. a. 7. ad 1. Quia non decuit, ut nobilissimam creaturam perderet Deus. Oppositorum sentit Gregorius L. 4. Mor. c. 13. alias 12. & l. 9. c. 2. l. 22. c. 18. alias 24. Hier. Tertull. Nazianz. Chrys. Cyrill. Bern. Hugo. Ratio, quia cum peccatum illud fuerit ratione appetitæ indebitæ excellentiæ, debebat, quantum pertingere possumus, cadere in supremum, excellentiæ. Hæc tamen ratio non convincit, quia sufficiebat ut esset inter supremos, non supremus: vel ad maximum ut esset supremus omnium peccantium Angelorum. Locus autem ille Job. 40. *Ipse est principium viarum Dei*, in negativo sensu accipi potest: quia scilicet ejus creationem, non præcessit creatio alius entis.

DIFFICULTAS II.

De Peccato aliorum Angelorum.

Vasquez 238. n. 3. censet non esse certum, quod à supremo ex peccatis Angelorum, inducti sine reliqui ad peccandum, tenetq; hoc Alber. Guilhelmus Parisiens. Alph. de Castro, Alex. Antisiodorensis apud eundem n. 1. Sed oppositorum communius docetur cum S. Thom. fulto auctoritate PP. ut Damasc. Ambr. Gregor. Hieron. apud eundem Vasquez. præter quos Suarez. L. 7. c. 17. adfert Nazianzenum Cæsar. Orig. Chrys. Cyrillum, Hieron. Euseb. & ex Latinis Laetan. Prosp. Aug. Bern. ad quod alludit Isaï c. 14. Ezech. c. 28. & 31. Job. 41. & Apoc. 12. Ubi caudæ dicitur traxisse tertiam partem cœli, quod accommodatur ad casum Angelorum.

Quæ fuerit materia peccati illorum ex dictis decidi debet. Quia scilicet persuasi illis sine præjudicio suæ dignitatis, non debuisse conferri Unionem hypostaticam, excellentiæq; naturæ angelicæ, tribuendam fuisse.

Jam autem quo modo induxit illos, hic perstringendum est: non induxit enim illos præcisæ solæ sua actione; quia hæc cum sit actus liber, non poterat esse notus aliis, nec scilicet ergo illic immisceri debuit locutio, quæ non poterat state in hoc solo: Ego hoc facio. Tum

i 4

quia

P.
MŁOD
OWSKI
A:et Z:
VI

quia hac methodo, non fuisset consecutus intentum: Hoc enim non erat persuadere aliis peccatum, ly autem; Ego hoc facio, non est ad ductio aliorum, sed manifestatio præcisa actus interni. Tum quia objectum hoc depositabat, supposita intentione prævertendi, adductionem ponderosarum rationum. Tum quia Ezech. 28. dicitur, *in multitudine negotiationis, repletum illum iniquitate*; Negotiatio autem infert tractatum, curam, inescationem, & similia. Tum quia docet illum persuasione egisse auctoritas S. Th. & aliorum: Nazianz. enim appellat illum *ducem sceleris & Magistrum*. Cælariensis cum nominat Ducem suggestionis. Orig. dicit illum seditionem movisse. Ambros. traxisse reliquos, quæ si ut sonant accipiantur, inductionem persuasionemque ostendunt. Neque valet si dicas cum Arriaga, quod Lucifer superbia elatus indicaverit sufficienter se posse cæteros allucere, solo exemplo, id immerito assumitur; quia superbus dum vult difficile intentum consequi, studio negocierat.

Non nego tamen, quod aliqui Auctorum & Patrum docuerint solo exemplo adductos esse reliquos Angelos.

Ad solvendas rationes, quæ probant non potuisse illos induci nisi exemplo, adferuntur quæ ab Arriaga & aliis.

N O T O 1. ex Suar. l. 7. c. 18. Duplex est instans, unum angelicum, & aliud nostri temporis: quo posito, dici posset in eodem instanti angelico, omnes peccasse, licet prius tempore peccaverit Lucifer, in quo instanti temporis non est damnatus, sed potuit inferioribus prædicare. Unde n. 23. dicit, posse admitti, quod sicut unius peccatum poterat esse gravius & intensius, ita etiam quod potuerit esse diuturnius. Addit Suarez illo tempore nullam deformitatem alios Angelos potuisse videre in Lucifero, quia illi tunc non est inflcta pœnalis turpitudo, sed subsecuta est nonnisi instans angelicum; privationem autem gratiæ quæ tunc jam facta est, non poterunt videre. Suarez tamen ipse censet eodem momento temporis facta esse hæc omnia; in primis propositus Christus ad adorandum, quo posito, prius natura Lucifer rebellavit, posteriori autem direxit ad omnes suam cogitationem talibus & talibus rationibus firmatam: Angelii enim licet non possint omnia simul cogitare, possunt multa.

N O T O 2. In eo instanti absolute loquendo indiferentes fuisset Angelos ad operandum dependenter ab alio: ex suppositione tamen quod dependenter sint operati, ut probatum, non fuerunt indiferentes. Ad eum planè modum, quo indiferens est aliquis, ut invitatus sedeat, ex suppositione tamen quod invitatus federit non est indiferens.

N O T O 3. Quando Patres dicunt ideo homines reparatos non Angelos: quia homines sed-

ducti peccaverunt, non Angelii; id in primis hoc sensu accipi potest: quia Eva fuit verè seducta putans se non moritram; Angelii autem non sunt ita seducti: Si autem homines sunt seducti, merebantur vi hujus auctoritatis Patrum, misericordiam, quia error voluntarium ad minimum minuit. Suarez dicit de tota collectione hominum, præcipue attendendo ad caput quod est à recto abductum: Jam autem Angelus Lucifer, erat caput à nullo deceptum: ratione autem capitum hæc auctoritas Patrum processit. Et quamvis quod tentator fuerit diversæ aut eiusdem speciei, vel generis, non videatur ad hoc quicquam conferre; confert tamen ad hoc, si ipsum caput sit aliunde deceptum: & si illud caput Angelorum fuisset ab homine seductum, non excusat culpam, sed aggravat, quia in re magni momenti cedere defectuofiori intellectivo, non excusat, sed auget culpam. In homine autem minuitur culpa, quia à longè perfectiori intellectivo seducatur: quo etiam ex titulo minuta est aliquomodo culpa etiam infra Angelii: tota tamen collectio Angelorum, eò quod caput non fuerit deceptum, non ita merebatur redemptionem.

Fortè etiam Patres locuti sunt accommodando sese communis notitiae hominum, quibus vulgatus est tentatos fuisse primos parentes molestè, cum tamen de tentatione Luciferi, non ita sit vulgatum: ut ex hujus vulgaris notitiae suppositione, videantur loqui: non enim illa ratio procedit per principia intrinseca, vel per congruentiam, difficile solubilem. Nec sequitur, non esse inducitos, quia omnes ceciderunt, sicut non sequitur non esse inducitos exemplo, ex eo quia omnes ceciderunt.

Quod Angelii induceti fuerint ex variis ordinibus docet S. Th. hic q. 63. a. 9. ad 3. Habetur, que fundamentum in Apostolo, quillois appellat Principes & Potestates tenebrarum; immo illis attribuitur etiam nomen Cherubim, quia id non infert sanctitatem, sed solam excellentiam scientiæ, & potentiam. Non appellantur autem Seraphim, quia ut ait Martinon disp. 44. n. 20. ex S. Thoma, hoc nomen sumitur ab ardore charitatis, excludente mortale.

Quod autem ex singulis ordinibus ceciderint, incertum est. Phrases tamen S. Script. millia millium, tribuit Angelis, nunquam demonibus, minoremq; numerum ostendit allegoria, de tertia parte stellarum tracta. Sed restringere etiam illorum numerum, quod scil. rot. ceciderint, quot sunt prædestinati, fundamentum non habet, & contrariatur sententia, quæ prædestinationem ponit, ante prævisum abolutè peccatum.

Ille autem locus Ps. 109. *Judicabit in nationibus, implebit ruinas*, ad literam intelligitur, ut inquit Martinon de ruinis Iudeorum. Vel in-

RE
TH
zian
T
D
R
c
ver
nelli
R
quo
nulla
luer
quo
volu
lis en
Que
volu
liqu
S
le D
infu
ex i
ded
ad p
quo
alia
parc
nem
city
teres
dolle
P
trun
1
Sed
nito
gar
int
fac

intelligitur de impletis ruinis, non arithmeticè, sed quod unde illi exciderunt, illuc prædestinata, ut speramus, pertingemus.

QUÆSTIO IV.

De Obscenatione Dæmonum.

DE hac Suarez h̄c L. 8. à. c. 7. Vasq. d. 239. D'Arraga. d. 25. n. 24. Martinon d. 44. n. 63. Franc. Lugo disp. 27. Joan. à S. Th. q. 44. a. 2.

DIFFICULTAS I.

Notantur summam aliquam.

NOTA 1. An post peccatum exspectaverit Deus ad pœnitentiam dæmones? Exspectare docet Scotus Gabr. Salmeron. Lorinus. Quia videtur hoc congruere exaggeranda Dei misericordia, citaturque locus Cyrilli Hieros. Catech. 2. *Nec nisi quanta Deus condonarit Angelis um & illis indulget.* Pro eadem sententia citat Salmeron apud Suarez cit. cap. 1. n. 4. etiam Gregor. Niss. Bafil. & Bernardum. Communior tamen oppositum tenens opinionem, certa. Sed pro rationem invenire non ita est expeditum.

RATIO 1. Adferri solet ex secunda Petri secundo, *Deus Angelis peccantibus non pepercit: quæ verba indefinita huic universaliter æquivalent, nullis Angelis peccantibus pepercit Deus.*

RESPONDETUR. Hunc locum ostendere quod nulli pepercit, sed non ostendere, quod nulli exhibitione gratiæ sufficientis, parcere volunt. Quod autem dicit Suar. ex 1. Reg. 15, quod talis locutio ostendat Deum non habuisse voluntatem parcendi: est enim ille locus similis ei: *Vade & percutite Amalec, & non parces ei.* Quo in loco nullam habuit Deus ex parte sua voluntatem remissionis: Ergo nec h̄c habuit, siquidem dicitur, nullis Angelis pepercit.

Sed id non convincit, quia ex una parte aliter & Deus solet habere circa pœnas corporaliter infligendas; aliter circa pœnas animæ. Et sicut ex illo loco Regum non colligitur, quod non dederit tunc Amalecitis gratiam sufficientem ad pœnitendum; sic nec ex priori colligeretur, quod eam non dederit dæmonibus. Deinde ex alia parte sunt loca quæ ostendunt, quod ly non parco non sumitur ad ostendendam subtractiōnem gratiæ sufficientis, ut cùm Job 9. dicitur: *Verebar omnia opera mea, sciens quid non parceret delinquenti: & cùm Deus Sodomæ dicit se nolle parcere.*

RATIO 2. Solet adferri ex auctoritate Patrum.

1. AUCTORITAS est Damasc. L. 2. de Fide c. 3. Sed inib⁹ solum negat Damasc. dæmonibus pœnitentiam stantem in afflictione corporali: negat enim pœnitentiam, quia non sunt corporei; intenditque ad maximum ostendere, quod de facto non pœnituerint.

2. AUCTORITAS est Fulgentii de Fide ad Petrum c. 3. Sed illo loco tantum dicit, quod divino munere nunquam se repararunt: hoc est, quod nullus resipuerit.

3. AUCTORITAS est Augustini pluribus locis. Sed illis negat pœnitentiam, supple actuellem, nihil agens de gratia sufficienti. Quo etiam modo explicandus est Gregorius 2. Moral. c. 3. Quando autem lib. 4. c. 9. & 10. dicit: *An gelum ita cecidisse, ut reparari non possit, explicari debet, quod non possit reparari ex suppositione consequenti, supposito scilicet, quod nolit. Unde adferens rationem, cur revocari non possit, hanc dat: Quia nec sperat, nec emendatur; non agit autem quidquam de negata gratia sufficiente; ita ut illud non possit ex contextu, non significet negationem gratiæ, sed negationem actionis, sine qua, nemo liberè salvari potest.* Quo etiam modo explicari debet Prosper & Bernard.

RATIO 3. Præter alias refutatas hæc solet adferri, quia non est probabile ex tanto numero neminem conversum esse, si habuerunt omnes gratiam sufficientem, & tamen præsumitur, quod nemo sit salvatus.

Hæc ratio non convincit, quia multum probat: probat enim reproborum aliquem extanto numero finaliter convertendum: quia eis datur gratia sufficientis. Quod autem dicit Suar. quamvis Angeli non sint inflexibilis voluntatis, nihilominus magnam moralem difficultatem habere mutandæ voluntatis: Concedo, sed inde non sequitur, non datam tali voluntati gratiam, cum quā posset se convertere.

Optima ergo probatio est communior persuasio Doctorum, cui in hoc genere standum est. Quanquam Suarez duobus in locis monet clare datum esse illis auxilium sufficientis. Lib. enim 8. c. 1. n. 25. inquit: *Quamvis absolute non caruerint auxilio sufficienti, & n. 26. dicit. Nec Deum intra eandem moram illis denegasse omnino sufficientis auxilium gratiæ.*

AUCTORITATES, quæ in oppositum citantur à Salmerone, non convincunt. Quia quod ad Origenem attinet, ille præsternit viam suo errori, quo vult damnatos aliquando salvandos. Cyrilli auctoritas est difficilior. Suarez n. 13. dicit, quod fortasse aliqua levia peccata dimiserit Deus, sanctis Angelis. Tamen dicit hanc responsionem non sibi placere: quia Patres nunquam hoc significant. Unde potius exponendum cenfet de anticipata indulgentia, hoc est præservando illos: unde & Christus, dicitur esse Redemptor præservativus.

NOTA 2. Quod dæmones non sint inferno liberandi: definitum est contra Origenem & alios in 5. & 6. Synodo, & in Concil. Lateran. ab Innoc. III. fundatur autem in illo loco Scriptura: *Ite maledicti in ignem aeternum. Vermis illorum non morietur. Lignum sive ceciderit ad Austrum, &c.* Consequenter pœnitentia illi efficiacis,

P.
MŁOD
DWSKI
l. et Z.

VI

cacis, nullus locus. Addit tamen Arriaga n. 25. Licet omnino censeat dæmones non habere potentiam ad veram pœnitentiam, non putat tamen id adeò certum esse. Tota in hoc difficultas est, quæ sit ratio illius impœnitentia, obstinationis, &c. &c. Quod autem dicetur de Angelis, proportionatè dicendum de hominibus.

DIFFICULTAS II.

*Quæ ratio per alios Obſtinationis
Demonum.*

1. **R**atio adferri solet. Ob quam sint impotentes ad faciendam veram pœnitentiam, quia scilicet negatur illis gratia etiam sufficiens in pœnam peccatorum, & tamen sine tali gratia impossibile est pœnitere. In sententia autem quæ dicit naturalem dolorem esse sufficientem, illa licet falsa sit, ad præsens accommodari non potest: quia dolor naturalis est per illos sufficiens, nonnisi ad delenda venialia; quomodo autem delerentur in illis mortalia? Ulterius hæc ipsa ratio in hoc resolvi solet, quod in illis non sit possibilis actus naturalis, simpliciter tamen bonus. In oppositum hoc est, quia damnationis non amiserunt suam liberam potentiam, cur ergo ex libertate, non possent procedere ad talium actum, qui & ex objecto, & ex circumstantiis, sit omni ex parte bonus moraliter? Estque pro hac sententia Scotus. Bassolis, Durand. Anglez. Pelbartus in Glossario, omnes apud Suar. I. 8. c. 8. Oppositum tamen sentiunt Patres apud eundem Suar. Fulgent. de Fide ad Petrum c. 3. Omnes illi prævaricatores Angeli, nec mala possunt unquam voluntate carere, nec pœnam. Similia habet Innoc. III. Prosper. Bern. Ignatius Martyr. Gregorius M. Fudaturque in illo loco Script. ad Gal. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum. Joan. 9. Venit nox, in qua nemo potest operari. Ecclef. 9. Neque opus, neque ratio, neque sapientia, neque scientia, erunt apud inferos. Hæc ratio, quia defectum conversionis, in defectum gratiæ rejicit, ordinariæ ab Auctoriis respuitur.

2. **R**atio ex Vasq. est d. 241. c. 4. Cur damnati non possint habere actum simpliciter bonum moraliter, referentis hoc in id principium: quia non habent cogitationem congruam. Sed hoc principium non convincit: quia nomine principi congrui accipit Vasq. gratiam efficacem, quæ absolute loquendo non est quæ efficaciam, simpliciter necessaria ad agendum bene.

3. **R**atio ex Molina est. Quia Deus denerat illis concursum generalem, ad quemcunque actum bonum moraliter.

IMPUGNANT I. Aliqui hanc sententiam ex eo, quia fieret perpetuum miraculum, aut violentia voluntati illorum.

RESPONDERI posset. Nec violentiam nec miraculum futurum: quia denegatio illius con-

cursus, est secundum exigentiam moralem, peccatorum præcedentium; quæ exigentia posita, nihil fit violente à Deo.

IMPUGNANT II. Aliqui cum Suar. Quia est indignum bonitati divinæ, negare auxilium, eo animo, ut non fiat ullum opus bonum.

RESPONDERI posset. Negare tale auxilium independenter ab exigentibus hanc pœnam peccatis, esset indignum Deo, secundum illis exigentibus.

IMPUGNARI potest 3. Ratione, quam ex Suar. sic conficit Arriaga. Sequeretur multa opera mala facere Deum non solum permittendo, sed positivè concurrendo. Nam permisso tunc tantum habet locum, quando datur auxilium sufficiens, & negatur efficax. In hac autem sententia, etiam sufficiens negatur: quia positivo & efficaci decreto, antecedenter vult, ne fiat opus bonum. Et licet ille actus non effet jam peccaminosus, quia nec liber: hoc ipsum tamen videtur esse indecens, ut Deus determinet ad actum in se malum.

RESPONDERI posset, phrasin hujus argumenti, nempe quod Deus concurrat positivè ad opera mala, nullum absurdum contineat: quia ille concursus, est actio physica, quæ non est imaginabile, quod non sit positiva. Sed si argumentum procedat de voluntate positiva peccati, id quidem absurdum est; sed negatur esse positiva voluntas peccati, sed tantum permissiva, quia directè vult Deus præcisè nonnulli pœnam, & in pœnam negationem talis concursus: hoc autem quod sequitur, non est secundum intentionem divinam: ad eum planè modum, quo sciens & hostes & cives inclusos in turri, iubet tamen quatere Dux militiae eandem, intendens occisionem hostium, cui conjungitur occisio civium: sic etiam in præsenti intendit Deus pœnam, quidquid sit, quid postea sequatur.

Nihilominus videtur esse quædam indecencia defectum illum tam enormem ex objecto, qualis est non posse facere actum honestum moraliter, rejicere in ipsummet Deum statuentem denegare concursum.

4. **R**atio est Aureoli apud Suar. c. 10. Obstinatem referentis in infusum illis habitum vitiosum in pœnam peccati, determinantemque eos ad tales actiones.

5. **R**atio est Gabrielis & Occhami, quicquid sentiunt, infusum esse illis actuale odium Dei. **PER** que **hac ratio**

NON SATIS FACIT. Quia videtur dedecere Deum ut talia infundat, immo si nomine odi Dei veniat vitalis actus, impossibile erit illum infundi.

DIFFI-

Disputatio IV.

107

DIFFICULTAS III.

Undenam defumatur Obstinatio?

Sequendo methodum Martinon.

ASSERO 1. *Non amisisse Angelos libertatem A physicam ad non peccandum, vel agendum be- nimiriter;* Ratio, quia illud principium est ipsam voluntas, quæ eadem entitative manet.

ASSERO 2. *De facto demones abstinent ab ali- quibus in quibus exercendis peccarent ex objecto.* Ratio, quia de facto Exorcismis Ecclesiasticis coguntur ad abstinentiam ab aliquibus inferen- dis malis.

ASSERO 3. *In sententia, quæ affereret, posse da- natus in differente in individuo, posset concedi ta- latus ab illis exerceri;* Cur enim non possent habere dispergentiam de tormentis suis, ex co- pacie, quia mala sunt? Non est autem contra rationem fugere sibi nociva, inquit Martinon.

ASSERO 4. *Non exerceri a demones actus huas moraliter, qui sunt undeqaque boni.* Ratio, *Auditorias 1. Joan. 3. v. 8. Ab initio diabolus peccat.* Deinde, quia semper est in apprehensione sua misericordia, ob quam Deo semper irascitur. De- mique, quia ita omnes communiter docent.

Exinde tamen non sequitur, quod singulis suis actibus peccant: non enim peccant illis suis actibus, de quibus Aslerto præcedenti; alia- dum etiam Ecclesia exorcismis & intermina- tione imperat illis aliquid, hoc ipso imperaret illis peccatum, si omnes illorum actiones, sunt peccatum. Deinde multa exercent necessari- ò non libere, quæ ex eo ipso, quod exerceantur non libere, non sunt peccaminosa, qualis est ergo dolorille damnationis.

ASSERO 5. *Causam oblationis corundem, of- fensam illorum voluntatem, quæ presenti semper dolere irritatur, & perpetua cogitatione de aeterno suo, maledicto statu.* Et sicut homo dum est in a- dualitate gravi contra proximum, perpetuus est in illa meditatione, quæ illum urget ad facien- dum hic & nunc, quod putat esse faltem extrin- secum malum proximi, ut maledictiones, ex- cussions, taxæ, &c. Ita simile quid evenit da- minatis. Ex parte etiam Dei dicit Arriaga ob- fice, quia non datur illis ullæ extraordinariæ, & fortiores vocationes, ad bene operandum.

Sed daturne faltem illis gratia sufficiens? Pu- tarem non dari illis gratiam sufficiem, ut peniteat illos facti: videretur enim hoc statu illi exigere, consequenter nec datur illis gratia sufficiens, ne doleant, dolore illo, essentiali da- minati. An autem ad alia mala non facienda detur illis gratia sufficiens, pro parte affirmativa hæc ratio flat: Quia si non daretur, hoc ipso a- du non peccarent, supponuntur autem de no- vo peccare damni in multis, ut supponit Martinon n. 67. & Arriaga n. 51. Videturque suade- re illi locus ab initio diabolus peccat. In hac re-

men videntur esse oppositæ sententiæ Auto- rum. Nam cum supposuisset Mart. dari illis gratiam sufficientem, nihilominus n. 70. docet auxiliis gratiæ dæmones & damnatos omnino carere, idemq; repetit n. 72. Cit. sup. Suar. do- cet illos gratia sufficienti non destitui, & tamen c. II. n. 2. dicit illos relinqui sine omni gratuita vel morali Dei juvatione. In quo principio, materialiter non nisi peccarent dæmones, malis suis actibus, quo etiam supponit Arriaga cit. n. 41. sub fine.

Ea, quæ adferuntur de bonis actibus damna- torum, tantum ostendunt, habere illos sanas interdum cogitationes, sed necessarias; adeo- que non bonas moraliter, ut cum dicunt, se esse insensatos.

Actus voluntatis sequentes illas sanas cogita- tiones non sunt honesti simpliciter: quia ita dolent ob pœnas, ut ex malitia sua non dolerent, si non esset infernus, quem actum esse inhon- estum dixi in materia de Pœnitentia, ubi de At- tritione.

Quod attinet ad appetitum Epulonis volen- tis convertere fratres, cum hoc sit fortè para- bola, non debet in omnibus accommodari; Si autem est historia, potest malitia illius actus ex hoc deduci: quia non doleret, nisi esset locus ille tormentorum. Suarez dicit id factum ab illo ex odio Dei, ne de suis etiam fratribus vindic- tam sumeret: quod respiciuit Arriaga, ratione- que dat: quia non potest esse odium Dei, ut pec- cator convertatur. Sed nunquid non est locus alteri formalitati, velle scil. alios converti ex odio Dei, ne de suis vindictam sumat: ad eum modum, quo ex odio Judicis potest disuaderi scelus, ne vindicans sanguine suæ domus, ut vo- cant, tingat suas manus. S. Chrysostomus per Ironiam appellat eum humanum. Monet ta- men Suarez ex communi Theologorum L. 8. c. II. n. 26. quod nec pœna damni, nec pœna sen- tencie augeatur illis, propter illa mala, quæ com- mittunt.

QUÆSTIO V.

De Pœna Dæmonum.

PRÆMITTO 1. cum Martinon d. 44. n. 39. *Quod pœna ut sit, sit malum, ob culpam illatum.* Hoc ipsum malum, aliud est privativum, stans in ablatione alicujus boni, & hoc appellatur pœna damni: & aliud positivum, stans in perpe- ratione alicujus mali, & hoc vocatur pœna sensus: prior illa absolute loquendo potest esse sine dolore ut est in infantibus, si illi sint in limbo; de facto tamen in inferno, est cum dolore: hicque dolor pertinet ad pœnam damni, tanquam ac- cessorium ad principale, & tanquam comple- mentum infortunii, stantis, in non habere tan- tum bonum hæc Mart. ex communi sententia.

Sed

P.
MIŁOD-
OWSKI
Act. Z:
VI

Sed oppositum sentit Vasquez, qui definit pœnam sensus, pœna quæ sentitur seu cognoscitur, & cognita tristitia adfert, & hoc malum quoties infligitur dicitur pœna sensus. Respondere tamen potest communis sententia, quod ille dolor qui sentitur & provenit ab aliquo sensibili, aut ab extrinseco sit pœna sensus, non tamen dolor proveniens ab aliquo insensibili v.g. à præcisa non visione Dei. Vel certe ut loquitur Suarez dolor sensus est positus in perpessione alicuius mali positivi: vide Suarez L. 8. c. 13. n. 19. Unde pœna sensus primariò revocatur ad perpessionem ab igne.

PRÆMITTO 2. *Esse ignem corporeum & materialē in inferno, tam corpora quām spiritus uarentem*; est Catholicorum sententia, ut loquitur Suar. c. 12. n. 9. Licet omnino (verba sunt Martinon n. 39.) id de fide non sit, quod etiam docuit ante ipsum Vasq. d. 243. n. 2. additq; quod cū in Florent. dixissent Græci, ignem Purgatorii non esse corporalem, nihil de hoc definivit Florent. sed subtinet. Ex recentioribus Catholicis Cathar. L. de præmio Bonorum & supplicio Malorum, dicit, apud Suarez cit. n. 3. quod ignis inferni, non sit verus ignis sensibilis, atque corporeus, sed est spiritualis pœna, quæ per Metaphoram & Analogiam, appellatur ignis. Quæ etiam sententia fundari potest, non tantum in dubitante Aug. L. de Civit. 20. c. 16. ubi ait: *Cujusmodi ille ignis sit, scire arbitror neminem, nisi cui Deus revelavit*: Sed etiam positiva illius inclinatione ad hanc sententiam, quæ habetur ibidem L. 21. c. 10. ubi explicans illa verba: *Quia crucior in hac flamma, addit, dicerem utique, flamman illam esse corpoream, nisi convenienter responderi posset, talem esse illam flamman, quales oculi, quales lingua, quales digitus, ubi erant sine corporibus anima*. Subditque, sic ergo incorporalis illa flamma. Similia habet L. 12. de Gen. ad Litt. c. 32. Greg. etiam L. 15. Moral. c. 17. alias 14. Ergo neque corporalium stridor aliquis dentum, neque ignis aliquis perpetuus flammarum corporalium, neque vermis est corporalis.

Nihilominus oppositum sentiendum est.

RATIO 1. Præmissi. Quia Scripturæ verba sunt accipienda ut sonant, frequenter autem in Scriptura fit mentio ignis inferni: Jam autem ignis ut sonat, supponit pro nostro igne. Claram est testimonium Christi, Matth. 25. *Discide te a me maledicti in ignem aeternum*. Vide plura loca in Concordantiis.

Neque valet si dicas, quod in multis locis meminerit Script. frigoris, nivium, vermium, &c. & tamen ista non sunt materialiter accipienda. Non inquam valet, quia de facto gravissimi Autores alternationem hanc tuentur. Et ita Hieronymus sup. Matth. 10. explicans nomen Gehennæ, inquit: *Duplicem autem esse Gehennam frigoris, & ignis, in job plenissime legimus*. Job autem 24. v. 19. dicitur: *Ad nimium calorem*

transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos pœcum illius. Eandem alternationem tuetur Damian. Hugo Eterianus, Beda, Hugo Card. Haymo. Hugo Victorinus. D. Thom. in 4. d. 50. q. 2. a. 2. Incertum hoc tamen esse, docet Suarez Seçt. 12. n. 24. Auctoritas Jobi non plus vult, quam quod peccatores transeant ab uno viario contrario ad aliud. Unde & subdit usque ad inferos pœcum, quasi ostendens, quod in prioribus de Inferno non erit. Sicque interpretatur Tostatus, Soto, Jansenius, Maldon. Pineda post Gregor. M. lib. 16. Moral. c. 27. 28. &c. Est etiam conjectura Soti, quia si illuc esset frigus, ad quid petiisset guttulam aquæ fidigæ Epulo.

Quod autem idem non debat dicere igne, rationem dat Arriaga ex Suar. quia semper & quasi primo loco, & constanter ponitur ignis, ideo clare denotatur, quod Scriptura non allegorice loquatur de igne.

RATIO 2. Præmissi Auctoritas Patrum. Gregor. L. 4. dial. c. 29. ad interrogationem: *An ignis inferni corporeus sit?* Respondet, *corporeus ignis non ambig.* August. L. 12. de Civ. c. 10. docet: *Nihilominus veris quamvis miris modis, etiam spiritus incorporeos, posse pœna corporalis ignis affligi*. Et infra: *Adhuc enim spiritus incorporei, corporis ignibus excrucianti*. Similia habet Serm. de Temp. 181. Plura habet Suarez ibidem a n. n.

RATIO 3. Procedens ex suppositione Revelationis; quia ignis qui corpora urit, debet esse corporeus; idem autem urit & animas, propter auctoritatem Christi, & qualiter de igne aeterno, loquentis; quod etiam exprefit Hugo Eterianus L. de Egesfū Anim. c. 12. *Vnde gehennus ignis est in inferno*.

Ad auctoritates in oppositum quod attinet. Vel ostendunt aliquos in hoc errore fuisse qualis fuit Tertull. Negant quod sine corporibus possit ignis in spiritus agere. Velloquebantur, quod hic ignis non esset corporeus, hoc est non ejusdem rationis cum nostrate, indigens seelimento. Quomodo etiam potest explicari Gregor. in oppositum cit. quanquam Sextus Senensis apud Suar. n. 40. dicit, non debere legi incorporeum, sed corporeum, sive haberi in vetustioribus exemplaribus. Ad August. auctoritatem quod attinet, explicari posse, quod condistinguat flamma ab igne, dicique, ignem esse corporeum, ut constat ex locis a nobis cit. Sed vult non esse flammam corpoream; nomine autem flammæ intelligit effectum, qui producitur ab illo igne, quod seel. ille, non esset corporeus. Eodemque modo intelligendus Ambrosius. An autem sit ejusdem atomæ speciei ille ignis cum nostro, non constat ex Scriptura; debet tamen non esse conveniens & quicunque, quia sine addito appellatur ignis.

PRÆMITTO 3. *In quo sit hoc in parte difficultas?* Ex una parte convincunt ea quæ allata sunt

scia
Da-
lay-
50.
qua-
rult,
vi-
sue
d in
ter-
don,
7. 18.
e ef-
e fri-
igne,
er &
gnis,
alle-
Gte-
ignis
m effi-
ocet:
m effi-
ffig,
poru
n. n.
e Re-
debet
s pro-
ne x-
Hugo
gena-
trinet
e qua-
ribus,
antur,
st non
as seil-
plicari
us Se-
re legi-
beri in
aucto-
quod
ignem
bis cit-
nomi-
ai pro-
en effe-
genuis
az spe-
ex Scri-
5 & qui-
ffical
allat-
funt

funt; quod sit ibi ignis corporeus: Ex alia pars non apparet qui res spiritualis, possit pati a re corpore, & quidem dolorem. Plures in hac pars sententias videbis apud Vasq. d. 243. & apud Suarez citatum c. 13. Sunt qui doceant, quod sola apprehensione consimili ei, quae est in somnis, urantur: sed haec sententia non accipit verba Scripturæ, ut sonant, quae non dicit illos decipi, vel cogitare de igne, sed esse in igne cruentum igne. Alii admittunt actionem intentionalem, positam in productione speciei imprefæ, illi autem dolent a tam ignobilis ente, se defumere speciem, sed id non significatur per Scripturam. Deinde quæ ista fortem poena: cum etiam graves Autores doceant, posse ab Angelis detum species ex objectis etiam materialibus.

Alii dicunt torqueri illos calore. Sed quæcumque restat, quomodo calor materialis illos uat? Dices per potentiam obedientiam. De hoc ipso queritur, quomodo calor habeat obedientiam potentiam, vel potius quomodo ea uatur ad principiandum dolorem in spiritibus? Perstringentur hic sententia non nisi nobiliores.

DIFFICULTAS I.

Proponuntur aliorum Explicationes.

EXPLICAT I. Vasquez cit. c. 5. Dæmones ab igne torqueri per alligationem quæcumque, quam contra suam voluntatem patiuntur; ita ab igne seipso liberare non possint. Citatque pro hac sententia S. Thom. Bonav. Feratent. Scotum, Gabriel & alios. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia haec explicatione non accipit verba S. Scripturæ, ut sonant, quæ perhibet illos pati poenam ignis; Quod ipsum probatur. Quia præter illam alligationem, quæ non plus dicit, quam indistinctam ignis ab Angelis, vel patiuntur aliquid aliud illi Angelis, vel non patiuntur? si patiuntur, quid illud? in hocque potius stabit pena ignis: si autem non patiuntur aliud, ergo non patiuntur pena ignis; Quod ipsum probatur. Quan- dicerant alligati seu indistincti tres pueri in camino ignis, quia ille ignis præter suam indistinctam, nihil plus agebat in corpora illorum, nihil patiebantur; Ergo idem dicendum de spiritibus. Et certè Luc. 16, dicitur ab Epulone: *Crucio in hac flamma; quis diceret sensum esse loci, indistat a me ignis, qui præterea nihil in me agit.* Matth. 3, dicitur, quod paleæ sint com- burienda igni inextinguibili. Per Cyprianum dicitur illa flamma crucians & cremans: per Cynili: utens: per Ambrosi: incendium perpetuum; ut videre est apud Suar. cit. c. 13. n. 18. & c. 14. n. 11. Haec autem omnes locutiones, non significant meram alligationem.

NON SATISFACIT 2. ex Suarez. Quia tunc non tam verum esset dicere, torqueri Angelos ab igne, sed potius a Deo in igne; Quod ipsum probatur, quia ille ignis, ut supponit haec sententia, nihil in spiritibus efficieret; immo per aliquos, nec efficere potest; aliunde vero tota illa afflictio ex duobus nascitur, ex privatione loci superioris maximè cœlestis, & ex detentione in tali loco v.g. centro terræ. Supposita autem illa privatione & detentione, quæ fit a solo Deo, quod in illo loco sit ignis potius quam terra, vel aliud corpus, nihil auget penam spiritus, si ab igne nihil patiuntur: quia respectu spiritus, non habet speciale incommodeum ignis, præcisa etiam impotentia mutandi ubi locale, non est pena ignis.

NON SATISFACIT 3. Ratione principiorum, quæ assumit Vasquez. Primum, quod per hanc explicationem ostendatur, quomodo non sit æqualis in omnibus pena ignis, idque ideo, quia virtute Dei fieri potest, ut unus vehementius quam alius torqueatur. Haec propositio est vera, sed non ostendit, quomodo id fiat per meram alligationem?

Secundum principium; dæmones qui in hoc aere sunt, non minus cruciantur ab igne, quam si in ipso igne essent: idque ex eo, quia apprehendunt se destinatos esse, ut igni sint perpetuo alligati. Sed contra est, quia pena illa staret in alligatione, haec alligatio de facto non habetur in dæmonibus in aere constitutis; ergo neque habetur pena; apprehensio etiam inferni non est infernus; sicut nec apprehensio decollationis, est decollatio.

Tertium, quod assumit, est; Quod detur præterea alius modus cruciatus nobis ignotus; sed hic ipse inquirendus fuit.

SENTENTIA Joannis à S. Thoma disp. 24. a. 3. eodem revocatur: salvathanc penam per alligationem non localem tantum, sed etiam per productionem qualitatis cuiusdam, quæ impedit potentias illorum, in sua executione. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Concedimus quidem dari alligationem spirituum ad ignem, neque enim indistans agit. Concedimus etiam illum ignem, per modum carceris à Scriptura significari. Sed ulterius negamus in hoc solo penam stare, quæ debet importare penitatem ignem unctionis & concretationis: hanc enim sua phrasim significat Scriptura. Deinde non satis est intelligibile, quomodo illa qualitas impedit ne intelligent Angelis, & velint; quæ tamen sunt in illis operationes principales, licet impedianter ab exercitio liberandi se ab indistancia ignis.

Quod autem dicit, omnem dolorem, quem in corpore sentimus, ad hoc reduci, quia non permittuntur membra suo connaturali modo operari propter distemperamentum qualitatis.

k

con-

P.
MŁOD
DWSKI
A:et Z:
VI

Tractatus I.

contraria, id quidem verum est. Sed nego dis- temperamentum hoc salvare, ut non sit perpe- fio ab igne seu sine unctione. Redit autem quæ- stio quomodo uratur spiritus?

S. Thomas, qui in oppositum adducitur, hoc tantum significat, quod alligentur igni, nec pos- sint illum a se excutere, nec operari sine illo, censetque hoc superaddi igni corporeo, in quan- tum est instrumentum Justitiae divinae. Sed in- de non sequitur, quod hoc solummodo torqueantur; nihil enim de hoc inibi S. Thomas.

EXPLICAT 2. Suarez, & post illum Arriaga d. 6. n. 45. Quod scil. producatur quædam qua- litas, fædans substantiam spiritualem, habens formalem repugnantiam cum gratia, eandem substantiam immediatè perficiente. Sicut enim datur qualitas, quæ reddit Angelum vel ani- mam pulcherrimam, ultra suam naturam: ita etiam posset dari qualitas, illi ex natura sua re- pugnans, quæ fædet & deformem reddat talem substantiam. Et sicut carere qualitate gratiæ, est de se sufficiens objectum tristitiae, pertinentis ad pœnam damni: ita affici qualitate repu- gnante pulchritudini gratiæ, & conferente for- malem quandam turpitudinem, illi qualitatè re- pugnantem, est sufficiens objectum doloris. Quod ipsum sic aliter ex eodem Suar. proponi- tur. Ignis est agens quoddam materiale, & spi- ritus subiectum patiens, spirituale; Et quia o- mne quod recipitur ad modum recipientis reci- pitur; ideo dolor receptus in spirituali, spi- ritualis est, consequenter etiam objectum illius: nullum enim extrinsecum agens, causat imme- diatè dolorem, sed immittendo objectum doloris; dolor enim est actus vitæ: actus autem vitæ supponit objectum, præcipue vero dolor, qui est definitivè de objecto, quod est malum præsens. Quod si objectum illud est spirituale, estque principiatum ab agente materiali, debuit illud agens facere illud, tanquam instrumen- tum Dei.

Hoc ipsum sic ulterius declarat Arriaga. Sic- ut se habent qualitates materiales ad subiectum materiale, ita se possunt habere qualitates spi- rituales ad subiectum spirituale, quod videtur es- se per se clarum. Porro inter qualitates mate- riales aliquæ sunt conformes & gratiæ subiecto, v. g. palato dulcedo; alia vero sunt contraria & dissonæ, v. g. amaritudo fellis. Ergo eodem modo discurrere debemus respectu subiecti spi- ritualis, ut aliqua sint bene afficientes subje- ctum spirituale, alia malè & ingratè, inter has autem qualitates dissonas, potest poni prædicta qualitas. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia illa qualitas & salvaret pœnam ignis, & non salvaret: salvaret ut supponitur, cum hoc depositant locutiones Scripturæ & Patrum: non salvaret autem, quia

concedo per potentiam obedientialem posse produci talem qualitatem spiritualem, conce- do quod fædet animam, opponatur gratiæ, dis- sonet substantiæ spirituali. Sed nego inde sequi, jam illam esse talem, quæ habeat dissonantiam, pressuram, tormentum pœnalitatis igneæ: in quo enim stabit illa pœnalitas?

Quod ipsum sic aliter urgetur, quia vel illa qualitas habet rationem pœnalitatis igneæ, ex eo, quod producatur ab igne obedientialiter a- gente, vel ex eo, quod sit dissona spiritui: Neu- trum salvat pœnalitatem igneæ: non primum, quia qualitates per potentiam obedientialem ignis producibles, possunt etiam esse gratiæ spi- ritui, cumque nullam specialem connexionem habeat cum igne, nullamque ut dicunt, in his materiis inchoatam similitudinem, non salvat pœnalitatem igneæ. Deinde possunt divinitus produci ab alio igne varia & specie distin- ctæ qualitates dissonæ, neq; tamen habere formalitatem pœnalitatis igneæ. Ergo ex hoc præcisè, quod producatur illa qualitas tanquam dissona spiritui ab igne, non potest salvare ratio pœnalitatis igneæ. Quæc etiam ratio probat, ex eo, quod illa qualitas sit dissona, non salvare pœnalitatem igneæ. Imo, cum definitive sit illa qualitas non nisi deformativa & opposita gratiæ, nihil importat in se de formalitate pœnalitatis igneæ.

DIFFICULTAS II.

Proponitur Modus, quo puniuntur spi- ritus igne.

EXPLICATUR 3. sic prædicta difficul- tas.

Impossibile est esse dolorem sine perceptio- ne. Ratio in primis petitur ab experientia. Vi- demus enim ea quæ nihil percipiunt, nihil dolere, ut lapides, arbores & similia. Et fundatur ulterius in hoc principio, quia dolor vel est in appetitiva, vel in noscivita, vel in sola receptiva qualitatibus dolorificæ. Si sit in hoc ultimo, se- quitur quod deberet etiam lapis dolere, possit in illo qualitate dolorifica. Sequiturque ul- terius, nihil esse in mundo, quod non sentiat, vel sentire non possit: quia omnia sublunaria, sunt receptiva qualitatibus dolorificarum: Si autem dolor est situs in secundo, ergo quod perceptiu- num non est, non potest dolere, quia nihil appetitum nisi præcognitum. Quod si dolor est in noscivita etiam, habetur intentum, quod ni- hil doleat nisi noscivitum. Quod si impossibili- le est esse dolorem sine perceptione, etiam in dæmonibus debet esse perceptio doloris, quæ ostendat pœnalitatem ignis, ut ita salventur di- cta Scripturæ & Patrum: Ut autem ostendatur pœnalitas ignis; debet esse dolor unctionis, ut ita dicam: hanc enim communis apprehensio accipit pro pœnalitate ignis.

Por-

R.
Th.
Zian
Tom
D.

Disputatio IV.

111

Porto dolor ustionis, duplex cogitari potest, materialis & proprius, & alius spiritualis & per proportionem quandam dictus: in demonibus non potest ab igne causari dolor materialis, & proprius ustionis: cum enim non sit quidquam ustibile nisi materiale, si Angeli materiales non sunt, nec sunt ustibiles, adeoque respectu illorum, non potest dari materialis ustio. Ustio autem spiritualis & per proportionem dicta, si detur, illa bene uriri poterunt dæmones, salvariique tota penalitas ignis. De qua ipsa spirituali & proportionata ustione, hic formari potest discursus.

Experimur, admoto igne corpori, sensibilem nostrum dolorem, cruciatumque materiale, quem percipit sensitiva: quia vero nunquam percipit sensitiva, quin etiam percipiat intellectiva pars, ut suppono ex Animaticis: percipit patiturque eum dolorem, etiam ipsa anima, eaque spiritualis: qui dolor, est per proportionem ustio: quia est species quædam doloris spiritualis, qui non ponitur, nisi vel ad realem ustionem, vel ex specie excitata materialis ustionis, simul trahente secum speciem spiritualem, quæ defervat ad talen dolorem spiritualem percipiendum. Quo posito

Sic ulterius proceditur. Non implicat contradictionem, ut ignem illum infernalem elevet Deus, per potentiam obedientiam, ad principiandum talen dolorem spiritualem, qualis solet haberi in anima unita corpori quod uritur: que enim in hoc implicantia? vel enim haec implicantia ex eo est; quia ille ignis non est vitalis & dolor est vitalis: vel ex eo; quia ille dolor est spiritualis, & ignis materialis: vel ex eo, quia quando non est materialis ustio, non potest esse dolor verus spiritualis, qualis percipitur, dum sit talis ustio. Nihil horum probat intentum arguentis. Non primum, quia dari possunt compunctionia ad actum vitalem, ipsa non vitalia, modo principale principia, sit vitale: Et ita habitus supernaturalis in multorum sententian est quid vitale aliaque multa, v.g. species sensibiles, & tamen principiant actum vitalem. Secundum etiam non obest: quia non implicat contradictionem, elevari saltem divinitus materiale aliquid, ad producendum aliquid spirituale. Tertium etiam non obest, quia quamvis id naturaliter fieri non possit, praecipue cum vera, gravi, non apprehensa pressurâ: non implicat tam id fieri determinante Deo, ut producatur talis dolor, concurrenteque ad illum elevato igne. Et sicut naturaliter non potest videri color absens, potest tamen divinitus determinari potentia, & compleri, supplente completionem ponibilem ab objecto, ipso Deo, ita ut exeat in actum visionis: cur ergo ex simili determinatione, talis dolor, de quo hic, haberi non poterit?

Breviter EXPLICATUR. Quomodo spiritus puniantur ab igne? Quia scilicet ex una parte

determinat Deus ad eliciendum talen dolorem spiritualem, qualis haberi solet, dum uritur corpus, ex alia parte elevat Deus ignem, ut suo modo concurrat, determinetque ad talen dolorem.

PROBatur 1. Explicatio auctoritate Gregor. L. 4. Dialog. c. 29: *Igne visibili ardor ac dolor invisibilis trahitur, & per ignem corporum mens incorpoream, etiam incorpoream flamam cruciatur.* Et inferius. *Quamvis colligere ex dictâ Evangelicis possumus, quia incendium anima non solum vident, sed etiam experiendo patiatur.* Eadem sententia videtur esse Henrici apud Suarez in substantia. Ut videre est c. 14. n. 24. ubi docet, ignem affligere dæmones illo genere afflictionis, quo affligeret sensum corporis, proque eadem sententia citatus potest adferri Mart. n. 99.

PROBatur 2. Quia ex una parte non implicat id contradictionem, ex alia parte longè simplicius ostendit, & explicat verba Scripturæ, utpote adferendo & ostendendo dolorem pœnitentiales igneæ.

PROBatur 3. Quam multa vexativa somniare solemus, & si seclusa ligatione sensuam idem nobis contingere, in dubio insigniter affigeremur, cur ergo altiori modo, præsente etiam plenè sibi animo, non poterit idem facere Justitia Dei.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

OBJICI potest 1. Non potest Deus ponere qualitatem, quæ posita in Angelo, faciat illum potentem pati a calore materiali ignis. Ergo neque potest elevari ignis ad causandum dolorem explicatum. Ant. multis probat contra Henr. Suarez à n. 27.

RESPONDETUR. Quia illa qualitas & faceret Angelum posse pati a calore materiali ignis ut supponitur; & non faceret, quia debet facere illum pati per dolorem materiale ustionis: (de hoc enim procedit quæstio) & tamen spiritus utpote incorporeus, uriri non potest: tale autem absurdum nullum sequeretur, si elevaretur ignis ad principiandum dolorem spiritualem, afflictivum spiritus, modo explicato.

INSTABIS 1. Hic dolor non potest esse nisi ex qualitate illa dolorifera, quæ ex vehementi calore resultat; quia illa est proprium objectum illius: sed ignis ille in substantia spirituali, non facit formalem calorem, ergo nec principiabit prædictum dolorem.

RESPONDETUR. Illum dolorem naturaliter ex vi cojunctionis cum corporeo, non posse principiari, nisi ex qualitate dolorifera, orta ex calefactione: posse tamen principiare talen dol-

k 2 dol-

P.
MŁOD
DWSKI
A. e. Z.
VI

dolorem, accedente Dei determinatione elevationeque. Unde adaequatum objectum talis doloris naturaliter concepti, est qualitas ustiva corporea, immissa: ita tamen, ut supernaturaliter dari possit locus tali dolori, sine corporali unctione.

INSTABIS 2. Anima percipit dolorem usto corpore, ex eo, quia calor ille disponit ad corruptionem hominis; respectu autem Angeli, non datur dispositio ad corruptionem: Ergo nec principium doloris.

RESPONDETUR. Ex dictis duplum esse talem dolorem. Primus ex connexione ad corpus, talis dolor ex connexione ista, non habetur in Angelis, vocaturque hic dolor materialis. Secundus dolor, est proportionatus, determinatus ab extrinseco & per interventionem potentiae obedientialis; Et sic nego illum non posse principiari, sine sensibili dolore.

INSTABIS 3. Si calor poneretur in Angelo, non esset contra naturam illius, sed esset in illo qualitas neutra. Ergo non posset in Angelo esse objectum ejusdem doloris, cuius est in homine, quo ab igne torquetur.

RESPONDETUR. Posse esse objectum talis doloris, Deo determinate potentiam, ad habendum talem dolorem, & elevante ignem, ut ad illum concurrat: calor autem est in Angelo qualitas neutra, ejusque non afflictiva; quia ad hoc non elevatur.

OBJICITUR 2. Impossibile est dari actum vitalem sine objecto proportionato & necessario: sed in anima separata non est objectum talis doloris, qui ex carne transit in animam usque ad voluntatem ejus, quando caro igne comburitur. Ergo nec talis dolor potest esse in anima separata. Major probatur, quia impossibile est velle nisi volibile, videre nisi visibile, & sic de reliquis; Ergo etiam impossibile erit dari tristitia, nisi de objecto disconvenienti. Quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia habitudo ad objectum est essentialis omni actui immantent. Min. principalis prob. quia objectum doloris resultans in voluntate animae coniuncte, ex actione ignis, est qualitas dolorifera corporea, causata ex calefactione ignis, & speciali receptione in organo tactus, in spiritu autem, non producitur talis qualitas ab igne.

RESPONDETUR. Naturaliter in animo praesente, non oriuntur talem dolorem, nisi ob qualitatem doloriferam, in tactu receptam; posse tamen oriiri supernaturaliter, Deo determinante, &c. Quod autem attinet ad illud principium: impossibile est dari actum vitalem, sine objecto proportionato. Ad hoc dici potest, in primis, quarendo unde oriuntur in nobis somni-antibus dolor penitatis igneæ? Si id referas in species vicarias, id in praesentietiam facies, in super recurrendo ad determinationem divinam, elevationis interventionem, &c. Deinde

non implicat oculum corporeum per multos, si specie impressa informetur, videre etiam objectum absens: in quorum sententia illud principium, habitudo ad objectum est essentialis actui, in hoc sensu est verum, quod debeat terminari ad objectum, sed non facit hunc sensum, quasi nisi objectum in se adsit, jam non possit circa il- lud, etiam divinitus, versari potentia. Neque inde sequetur, quod possit odor videri: nam potentiae exteriores versantur circa sua objecta, prout sunt a parte rei: Cum ergo odor non sit coloratus; supponitur autem objectum oculi esse coloratum, sit ut non dicatur videri odor. Quia autem potentia volitiva, fertur in objectum prout representatum a nostris intentionibus; possit autem nostra intentio representare ignem tanquam doloriferum, sit ut objectum illius doloris, possit esse ignem.

Sed concessio etiam hoc principio, non sequetur quidquam contra nos: Dicemus enim dari tunc objectum illius doloris, hoc est ipsum ignem, qui supponitur elevatus.

INSTAT 1. Suarez. Objectum talis doloris in anima non est ipse ignis in se spectatus, ne- tiam aliquid factum in spiritum ab ipso igne. Ergo nullum est objectum ibi talis doloris. Ant. probatur. Ignis secundum se non potest esse objectum doloris spiritui, nisi ex falsa apprehensione, quæ in Angelis fingi non potest. Sed etiam si apprehenderetur ignis ut disconveniens, non est objectum simile objecto doloris ex- usione: quia hoc objectum, est qualitas dolorifera, intrinsecè afficiens animatum corpus: Ignis verò, est res extrinseca, quæ solum potest apprehendi, ut disconveniens effectivè, quatenus aliquod documentum infert, hæc autem ratio objecti, est valde diversa; Ergo & ipsedolor, erit diversus. Non est etiam aliquid ab igne transmissum, quid enim tale?

RESPONDETUR particulariter, quod scilicet objectum doloris illius non sit ignis secundum se præcisè spectatus; sit tamen prout elevatus. Neque illic erit falsa apprehensione; quia praesentes animo spiritus, experientur dolorem. Cumque persuadant sibi hoc non implicare; ex alia parte cum experiantur se ita dolere, faciliè inferent, se non decipi, in illo dolore. Non esset autem illud objectum simile objecto in usione, non esset inquam simile quoad vim causandi doloris sibi à Deo communicatam, nego; licet non esset simile in aliis. Quamvis autem ille ignis sit disconveniens effectivè, est etiam disconveniens suo modo objectivè; quia verificat hanc propositionem: elevatus est ad principiandum dolorem, similem ei, qui ex usione haberi solet, in anima, coniuncta corpori, efficietque non quidem eundem omnino, sed proportionatum dolorem, eò quod ille prior percipiatur ratione connexionis cum

cum corpore, posterior ex determinatione divina, interventione elevationis, &c. Posset etiam bene admitti qualitas spiritualis producta ab igne, qua recepta in spiritu, compleat eundem ad principiandum prædictum dolorem; sed hoc non est necessarium; cum ignis ille posse hoc facere, & ex decreto Dei, semper ab ipsisdem indistet. Quod autem dicit Suarez, esse illic nonnisi tristitiam in spiritu, quando cremat corpus, & non dolorem; id immerito dicitur: est enim tristitia, sed non sine dolore: actus enim sensationum, habent correspondentes sibi actus spirituales, adeoque dolorem penitentias ignes, ad quem (ut jam explicatum) habendum determinantur damnati.

INSTARI adhuc sic posset. Ille dolor & esset vitalis, & non esset vitalis: esset ut supponitur: non esset autem, quia inchoata vim naturalem ad talem dolorem non habet purus spiritus.

RESPONDETUR. Sufficere ad salvandam vitalitatem in actu aliquo, ad quem supernaturalis determinatio requiritur, sufficere inquam habere inchoatam vim, ad similem generis proximo actu: licet non similem specie. Et sic vitalis est visio beata, licet nullum intuitivum, similem specie, producat creatura actu: Sufficit autem ut producat actu intuitivæ notitiae. Quia vero ille dolor, de quo h̄c, progenere proximo, dicit dolorem spiritualem; fit ut

dicatur etiam ad illum haberi inchoata vis, adeoque ut dicatur ille dolor fieri vitaliter.

OBJICIT 3. Vasquez. Intellectus Angeli non potest ita deludi, ut possit apprehendere tanquam malum aliquid, quod revera non est; secus homines, qui imaginatione decipiuntur.

RESPONDETUR. Quod tunc non decipiatur Angelus, quia praesente animo experitur illum dolorem, abstractiveque cognoscit, elevatum esse ignem ad hunc dolorem: Insuperque evidenter sibi solvit argumenta in oppositum.

INQUIRIT h̄c etiam solet: An tanta sit tristitia dæmonum, ut nullam omnino consolationem capere possint? Affirmant aliqui cum Mol. & Vasq. referuntque in hoc principium, quia statuit Deus, ad nullam laetitiam, se cum ipsis concursurum. Alii negant cum Suar. quia appetunt aliqua dæmones, quæ sibi statuunt ut bona, quæ si possideant, cur non habebunt saltem levem delectationem? Licet autem nulla sit tristitia in cœlo, non sequitur nullam fore laetitiam, saltem levem in inferno; quia non est necesse in omnibus contrarietatem reperiri; alias quia in cœlo nemo errat, deberet etiam in inferno nulla reperiri scientia, quod falsum est.

An autem dæmones nunquam exant lociter ex inferno, nihil pro utraque parte concludit Arriaga.

Det nobis Dominus terminum Angelorum, liberationem ab inexplicabili pena dæmonum.

D.
MŁOD
DWSKI
Act. Z:
VI